

Møte torsdag den 19. juni 2008 kl. 10

President: Thorbjørn Jagland

Dagsorden (nr. 101):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Jan Tore Sanner om å sikre klarere og bedre mindretallsrettigheter i forretningsordnen (Innst. S. nr. 286 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:63 (2007-2008))
2. Innstilling fra forsvarskomiteen om et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier (Innst. S. nr. 318 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 48 (2007-2008))
3. Innstilling fra forsvarskomiteen om investeringar i Forsvaret (Innst. S. nr. 317 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 55 (2007-2008))
4. Innstilling fra forsvarskomiteen om endringar i «Regulativ for tillegg mv. til utskrivne vernepliktige mannskap» (Innst. S. nr. 316 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 67 (2007-2008))
5. Innstilling frå helse- og omsorgskomiteen om endringar i statsbudsjettet for 2008 som følgje av takstoppjera for legar, psykologar og fysioterapeutar (Innst. S. nr. 312 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 66 (2007-2008))
6. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim, Gunvald Ludvigsen og Vera Lysklætt om en handlingsplan for å redusere tvang innen psykisk helsevern (Innst. S. nr. 315 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:98 (2007-2008))
7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om trygdeoppgjeret 2008 (Innst. S. nr. 305 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 65 (2007-2008))
8. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksen, Kenneth Svendsen og Kari Kjønås Kjos om nasjonale retningslinjer for kvalitet og kvantitet i TT-ordningen, og en finansieringsordning som sikrer TT-transport i tråd med retningslinjene (Innst. S. nr. 297 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:85 (2007-2008))
9. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om system for styring og rapportering i Statens vegvesen (Innst. S. nr. 289 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 45 (2007-2008), sak 2.1)
10. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Sahl, Laila Dävøy og Line Henriette Holten Hjemdal om bedre tilrettelegging for syklistar i byer og tettsteder (Innst. S. nr. 310 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:121 (2007-2008))
11. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Ivar Kristiansen og Jan Tore Sanner om strategi for økt opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk (Innst. S. nr. 314 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:99 (2007-2008))
12. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
«Stortinget ber Regjeringen utforme og implementere en standard for universell utforming av jernbanestasjoner som også ivaretar hensynet til andre togoperatører enn NSB AS.»
13. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
«Stortinget ber Regjeringen stille krav om tilgjengelighet for alle gjennom universell utforming ved innkjøp av nye tog og ved oppgradering av eksisterende materiell gjennom statens rammeavtale med NSB og anbud innenfor togtrafikken.»
14. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
«Stortinget ber Regjeringen ta en gjennomgang av alle prosjektene innenfor jernbanen og sørge for at disse oppfyller kravet om tilgjengelighet for alle gjennom universell utforming.»
15. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at informasjon rettet mot allmennheten blir inkludert i betegnelsen fysiske forhold i § 9 Plikt til generell tilrettelegging.»
16. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i arbeidsliv og utdanning blir omfattet av § 9 Plikt til generell tilrettelegging.»
17. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
«Stortinget ber Regjeringen sørge for at krav om universell utforming innarbeides i offentlige anbud.»
18. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
«Stortinget ber Regjeringen om snarest å sikre at

- all film og alle TV-sendinger tekstes av hensyn til hørselshemmede.»
19. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen om å sikre at glassflater på bygninger blir merket av hensyn til synshemmede innen 1. januar 2011.»
20. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen om å sikre at fristen for universell utforming av nye bygninger fra 1. juli 2009 blir å anse som en eksakt frist.»
21. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen sørge for at muligheten til å påberope seg uforholdsmessig byrde utgår etter at tidsfrister for de enkelte kategorier av bygg, anlegg, uteområder, transport og IKT er satt og nådd. Tiltak i offentlig regi har i utgangspunktet ikke adgang til å påberope seg uforholdsmessig byrde.»
22. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen utrede alternative finansieringsordninger og nivå for finansiell støtte til universell utforming av eksisterende bygg/anlegg og uteområder rettet mot allmennheten. Det forutsettes at støtteordningen ikke skal fullfinansiere tiltak og at det ikke skal iverksettes utbetalinger før de aktuelle virksomhetene bruker egne midler på tiltakene. Det forutsettes at støtteordningene ikke skal dekke kostnader til ordinært vedlikehold eller oppussing.»
23. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen om å sikre at tidsfristen for universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) settes til 1. januar 2019.»
24. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag slik at fristen for å tilrettelegge eksisterende bygg, anlegg og uteareal m.m. til universell utforming, settes til 2025.»
25. Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som sikrer at arbeidsplasser for personer med nedsatt funksjonsevne tilrettelegges basert på støtteordninger finansiert av NAV.»
26. Forslag fra stortingsrepresentant Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen sørge for at Norge snart ratifiserer FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, og tilleggsprotokoll nr. 12 til Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) som omhandler diskriminering.»
27. Forslag fra stortingsrepresentant Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen om å sikre at det innføres én, allmenn tidsfrist for universell utforming av eksisterende bygninger lagt til 1. januar 2019.»
28. Forslag fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad på vegne av Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen legge til rette for en ordning hvor det gis dispensasjon fra vanlige avskrivningsregler og det gis mulighet til å utgiftsføre utgifter for universell utforming direkte over resultatregnskapet samme år opptil en fastsatt beløpsgrense på for eksempel 1 mill. kroner per år.»
29. Forslag fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad på vegne av Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen sørge for at prinsippet om aktiviseringsplikt speilvendes, og at offentlige og private virksomheter må søke om unntak fra denne hvis kravet skal fravikes.»
30. Forslag fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad på vegne av Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):
- «Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at eksisterende bygg, anlegg og uteområder skal være universelt utformet fra 1. januar 2020. Eksisterende transportmidler skal være universelt utformet innen 1. januar 2025.»
31. Forslag fra stortingsrepresentant Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 11. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 63):
- «Stortinget ber Regjeringen utrede obligatorisk borgerlig vigsel og komme tilbake til Stortinget med dette.»
32. Forslag fra stortingsrepresentant Trond Lode på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og seg selv oversendt fra Odelstingets møte 11. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 63):
- «Stortinget ber Regjeringen sørge for at det legges til rette for at helsepersonell som av samvittighetsgrunner ønsker det i enkelttilfeller, skal kunne fritas fra å utføre eller assistere ved assistert befruktning.»
33. Forslag fra stortingsrepresentant Olemic Thommessen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Fol-

keparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 11. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 61):

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å gi selvstendig næringsdrivende, uavhengig av om tilleggsforsikring er tegnet, rett til:

– 100 pst. dekning av omsorgspenger fra 1. dag (inntil 6 G)

– 100 pst. dekning av pleiepenger og opplæringspenger (inntil 6 G)»

34. Referat

Presidenten: Representanten Ulf Erik Knudsen vil framsette et representantforslag.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:01:32]: På vegne av Karin S. Woldseth, Jan Arild Ellingsen, Ketil Solvik-Olsen og meg selv har jeg gleden av å framsette forslag angående krav om politiattest for alle som i sitt virke arbeider med mindreårige.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:57]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Jan Tore Sanner om å sikre klarere og bedre mindretallsrettigheter i forretningsordenen (Innst. S. nr. 286 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:63 (2007-2008))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3942)

Sak nr. 2 [10:02:19]

Innstilling fra forsvarskomiteen om et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier (Innst. S. nr. 318 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 48 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 55 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 65 minutter, Fremskrittspartiet 40 minutter, Høyre 25 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre 10 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Jan Petersen (H) [10:03:33] (komiteens leder og ordfører for saken): Det er ingen tvil om hva forventningene til prosessen rundt langtidsplanen for Forsvaret har vært. Det har for det første vært at vi nå endelig skulle få balanse mellom oppgaver, struktur og økonomiske midler, et farvel til usikkerhet, omlegginger og frustrasjon, og et ønske om å få faste rammer. Dette er et lett forståelig ønske. Men det er også et ønske om å få et forsvar som kan løse oppgavene. Vi har registrert at det i stigende grad er blitt bekymring for om det virkelig er mulig.

Det er ingen tvil om at de store forandringene vi har sett i Forsvaret, har vært nødvendige. Vi har fått et nytt sikkerhetspolitisk bilde, og dette måtte gi oss et nytt forsvar. Det har betydd mange og raske omlegginger, mye frustrasjon og mye usikkerhet, men det har ikke vært noe alternativ til den prosessen vi har vært igjennom. Jeg tror det er all grunn til å understreke at i løpet av denne prosessen har mye riktig og viktig skjedd. Vi har fått en bedre balanse. Vi har fått kvalitative løft – vi ser f.eks. hva som har skjedd i Heimevernet – og vi vet at vi vil få kvalitative løft ganske snart, slik vi ser det i Sjøforsvaret.

Men mediebildet har på mange måter vært preget av mange av de umiddelbare problemene som Forsvaret har stått foran, som ikke minst ble målbåret av forsvarssjefen i hans intervju med NTB i slutten av april, hvor han forteller at vi nå må kutte i øvelse, trening, forbruk av drivstoff og ammunisjon, flytimer, seilingstimer og øvingsdøgn i Hæren. Det er klart at dette er noe som bekymrer, og det støttes av stadige oppslag i pressen.

Derfor er det ikke bare spørsmål nå om å skape balanse på sikt. Vi har en alvorlig utfordring som vi må ta tak i nå, og hvor det ikke er mulig å vente helt til effekten av strukturtiltakene er kommet. Derfor må det også bli fokus på de par første årene i langtidsprogramperioden. Jeg har lyst til å si at jeg tror kanskje at for mye av debatten har dreid seg om hva som skal skje i et 20-årsperspektiv, og for lite om veien dit.

Nå har det vært et ønske blant partiene om å få til et bredt forlik. Med erfaring fra de samtalene som har vært, har jeg lyst til å si: Det har vært et ærlig ønske fra alle om å få til et forlik for å sende det signalet at det er fasthet og ryddighet å basere sin virksomhet på. Det har vært en ryddig prosess og en god tone, men vi ble altså ikke enige. De av oss som tilhører opposisjonen, følte at Regjeringen ikke var villig til å strekke seg nok når det gjelder å løse de umiddelbare problemene Forsvaret står foran, og villig til å bygge opp det vi ser som et helt klart minimum for at Forsvaret skal kunne løse sine oppgaver. Derfor var det ikke mulig å få til den enigheten som vi nok alle sammen hadde ønsket at vi skulle få.

Som jeg nevnte, har et av målene nå vært å slutføre arbeidet med å skape balanse i Forsvaret. I sin essens er jo dette en regneoperasjon, men selvfølgelig ligger det under en slik regneoperasjon mye skjønn om hvordan Forsvaret skal innrettes, og det er mye skjønn som ligger bak selve regnestykkene. Der møtte vi det aller første problemet i hele denne prosessen. Verken i forsvarssjefens utredning, som ligger til grunn, eller i proposisjonen redegjøres det noe særlig for dette skjønnet – hva momentene har vært

– og det redegjøres også ganske lite for tallene. Selv om man ikke redegjør for dette, har altså Stortinget blitt invitert til å fastsette en økonomisk målsetting, et tall, for bevilgningen i 2012. Men Stortinget har ikke, med det materialet vi har fått, hatt noen forutsetning for å etterprøve om denne målsettingen er riktig eller ikke, og når konsekvensen av denne målsettingen var at man skulle tvinge alt innenfor den rammen man da fastsatte, måtte det ha vært mer åpenhet om premissene enn det det har vært. Ja, det er faktisk slik at det som burde ha vært et regnestykke for Stortinget, ble et tillits- og trosspørsmål, nemlig: Tror vi på tallene, eller tror vi ikke på dem?

I virkeligheten reiser det seg her et vell av spørsmål: Hva er en tilfredsstillende balanse? Hva er ubalansen nå? Hva er et riktig nivå for investeringer? Vi inviteres til å trekke ned investeringsvolumet med 1,6 milliarder kr årlig. Men hva sier det beløpet? Hvorfor er det ikke 1 milliard kr? Hvorfor er det ikke 2 milliarder kr? For Stortinget fremstår dette som «tenk på et tall»-leken. Vi inviteres til å akseptere en investeringsgevinst på 0,5 pst. pr. år. Man hva hvis vi blir hengende etter, slik det hittil har vært? Når kommer de 800 mill. kr som Regjeringen foreslår? Hva er et riktig nivå for investeringer, for seilingsdøgn og for flytimer? Hva gjør vi inntil strukturtiltakene slår inn? Har vi nå fått grep på problemene knyttet til prisstigningen? Hvor viktige er strukturspørsmålene? Min følelse er nok at de har vært oversolgt på bekostning av f.eks. bevilgningsnivå.

Hvis jeg oppfatter departementets beskjed på disse områdene riktig, sender de Stortinget følgende beskjed: Ta det med ro! Dette har vi regnet på! Dette har vi ordnet, men dette bør ikke Stortinget bry sitt hode med.

Jeg er av utdannelse jurist, det er riktig nok lang tid tilbake, men i mitt fag er vi selvfølgelig interessert i hva folk mener, og vi er enda mer interessert i hvorfor de mener det, og hva premissene er. Det har vi altså i altfor liten grad fått vite, og derfor har det ikke vært mulig for Stortinget nå å følge opp invitasjonen til å fastsette hvilket beløp vi skal påtvinge hele Forsvaret i 2012.

Jeg er klar over at det ligger tunge faglige vurderinger bak, som jeg respekterer, men jeg må nok si at jeg også i løpet av denne prosessen har opplevd at begrepet «fagmilitære vurderinger» nok er et ganske oversolgt begrep. Jeg vil gi en illustrasjon av det: Vi har hørt at det lå fagmilitære vurderinger bak det at MTB-ene skulle fases ut, og det gjør det helt sikkert. Men mitt inntrykk er at vi får forskjellige fagmilitære vurderinger avhengig av om vi snakker med en general eller en admiral. Og det er bare riktig. Sånn skal det være. Jeg tror forsvarskomiteen i de tre årene den har fungert, etter å ha reist rundt har opplevd at det finnes et vell av fagmilitære vurderinger – mange nyanser, mange viktige synspunkter – og det er akkurat sånn det skal være. Poenget er at de må brytes mot hverandre, og det er nasjonalforsamlingens oppgave å skifte sol og vind. Det er ikke nasjonalforsamlingens oppgave å abdusere. Det er nasjonalforsamlingens oppgave å vurdere de faglige rådene vi får, men faglige råd er forskjellige.

Dette bringer meg til et poeng jeg har lyst til å gjøre noe ut av, siden jeg er på vei ut av norsk politikk om et års tid. Hvis jeg skulle ha fortsatt i forsvarskomiteen, ville jeg

hatt ett klart reformønske. Det er at forsvarsbudsjettene ble skrevet på en sånn måte at Stortinget kunne få større eierskap til detaljene i det og større muligheter til å fastsette de viktige hovedtallene. Med den debatten vi nå har hatt om viktige nivåer på driften, tror jeg Stortinget burde ta ansvaret for å snakke om øvingsaktiviteter, om seilingsdøgn, om flytimer og annet som er viktig for at Forsvaret er oppe og står også på kort sikt. Det ville bety langt flere detaljer, mer arbeid, men også, som jeg sa, mer eierskap og større ansvar. Men jeg får si til dem i departementet som hører på dette: Slapp av! Det er for kort tid til at jeg får gjort noe særlig med dette nå.

Så har det selvfølgelig vært spørsmål knyttet det å fastsette et måltall for budsjettutviklingen pr. 2012. Jeg forstår at dette på mange måter fascinerer, og det er på mange måter også riktig tenkt, bortsett fra at vi i Norge mangler den mekanismen som gjør at dette tallet fremstår som noe annet enn et fromt ønske. Jeg har vært så mange år her i huset at jeg vet at Stortinget stadig fastsetter måltall for budsjettutvikling, som sjelden gjennomføres. Slik det har vært i det siste, fremstår faktisk disse måltallene like mye som maksimumstall som måltall. Det er ikke Forsvarsdepartementets, forsvarsministerens eller forsvarssjefens skyld, men det er selvfølgelig de tøffe prioriteringene som hver gang må gjennomføres i en regjering, som gjør at man ikke har nådd opp. Riktig nok har vi nå hatt en forholdsvis brukbar prosentvis oppfylld av den siste fireårsperioden, men det er all grunn til å understreke at svikten har vært tydeligere på slutten enn på begynnelsen av perioden. Det er faktisk sånn at det som fremstilles som et løft for Forsvaret, pluss 800 mill. kr i 2012, ikke er mer enn noen hundre millioner over det den rød-grønne regjeringen selv har trukket ned nivået med i løpet av de to siste budsjettbehandlingene. Dermed blir det kanskje ikke så mye igjen av det.

At vi mangler en mulighet for å låse beløpet, gjør at vi kan ikke bare tenke på et tall og fastsette det. Derfor ønsker mindretallet – dvs. Stortingets mindretall, men komiteens flertall – å bygge opp budsjettene annerledes. Det fremgår av innstillingen, så jeg skal ikke bruke min tid på det nå. Men jeg har lyst til å understreke at det vi står overfor her, er et ganske fundamentalt spørsmål, nemlig: Hvordan ønsker vi at forsvarsbudsjettet skal utvikle seg i forhold til andre budsjetter? Vi må konstatere at dette, som dreier seg om en av samfunnets grunnleggende institusjoner, stadig taper overfor det som i og for seg er presserende, men som dreier seg om hvor god levestandarden i dette landet skal være. Det er flott det vi gjør på alle andre områder, men vi lar nå de helt grunnleggende institusjonene forvitte, og det er ikke godt nok. Det krever politisk vilje, og vi forsøker å manifestere det gjennom at det dessverre denne gangen ikke var mulig å få til en enighet om dette. Men vi håper at det lederskapet som nå trengs å utøves, utøves i forbindelse med budsjettet for 2009. Jeg tror på mange måter at det blir testen på om Regjeringen virkelig vil bygge opp Forsvaret igjen. Vi må se en substansiell bedring i 2009-budsjettet i forhold til 2008-budsjettet. Ellers må vi konstatere at Regjeringen går inn i valgåret som en stor skuffelse på dette området.

Så er spørsmålet: Hvordan skal vi bygge opp igjen? Det har jeg ikke anledning til å «løpe» igjennom i dette innlegget, men jeg må åpent erkjenne at på spørsmålet om det blir dyrere, er svaret: Ja, det blir dyrere. Vi mener at med så kraftig økning som statsbudsjettene i sin alminnelighet har gått igjennom de siste årene, er det økonomisk mulig å få det til. Vi går inn for en struktur som ligger pluss/minus 1 milliard kr høyere enn det Regjeringen går inn for. Vi mener at vi må få gjort noe med de umiddelbare driftsproblemene vi nå står foran, slik at ikke kompetansen i Forsvaret forvitrer. Og ja, det koster penger, og ja, vi skal ta prisstigningsspørsmålet på alvor, for jeg er fortsatt ikke helt sikker på om forsvarssjefen og Forsvarsdepartementet snakker det samme språket når det gjelder hvordan man skal øke budsjettet. Men vi skal passe på, og vi må sørge for at den særlige prisstigningen på forsvarsområdet blir det redegjort eksplisitt for i budsjett dokumentene. Hvis ikke blir det bare den alminnelige prisstigningen man får.

Når det gjelder de enkelte strukturtiltakene, vil andre talere fra Høyre komme tilbake til dette. Jeg for min del vil bare understreke at mesteparten av våre penger går til økningen av omfanget av Hæren, fasett inn på sikt. Dette kan ikke gjøres fra 1. januar 2009. Det må gjøres i løpet av perioden. Men vi ønsker å bygge opp støtte- og ledelselementer, og vi ønsker å få til en fjerde bataljon. Vi ønsker at Heimevernet skal beholde sin mannskapsutdanning. Vi ønsker å beholde Forsvarets operative hovedkvarter der hvor det nå er. Av hensyn til nordområdene ønsker vi å beholde Olavsvern. Vi ser ingen grunn til å svekke Forsvarets sentrale ledelse ved å flytte generalinspektørene ut av Oslo-området.

Så vil nok noen savne at vi ikke går dypere inn i de sikkerhetspolitiske spørsmålene. Det skyldes ikke minst at selv om Regjeringen redegjør for mye, er det ingen nydannelser vi må ta stilling til i proposisjonen. Derfor må vi bare konstatere at vi her er så noenlunde i rute. Jeg vil bare avslutningsvis understreke én ting: NATO-medlemskapet er fortsatt meget sentralt, og det er viktig at vi i praksis bygger opp under det, dels ved vår innsats i internasjonale operasjoner, men også ved at tilknytningspunktene her hjemme tas vare på. Det dreier seg om øvelser. Det dreier seg om Joint Warfare Centre, og det dreier seg om at AWACS-aktivitetene må settes på topp når det gjelder strukturen.

Med dette vil jeg ta opp forslag nr. 10, som er inn tatt i innstillingen.

Eirin Fal det hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Jan Petersen har tatt opp det forslaget han refererte til.
Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [10:18:55]: Høyre og Arbeiderpartiet har faktisk i de sju siste årene hatt omtrent like mye penger til Forsvaret, med unntak av for inneværende år, der Høyre har 200 mill. kr mer. Men når Høyre nå går inn for et vesentlig høyere beløp, finner jeg det veldig merkelig

at alle fagmilitære råd om hvordan de økte bevilgningene skal brukes, er lagt til side. Ja, i innstillingen fra Høyre er faktisk hele FS 07 nullet ut. Nå er det bare baser og lokalisering som er viktig for Høyre.

Petersen har mange ganger sagt at man lytter til de fagmilitære rådene, uansett hvor de kommer fra. Mitt spørsmål til representanten Petersen er: Hva er det som har skjedd når man nå snur opp ned på alt man tidligere mente det var viktig å legge vekt på, når man nå øker bevilgningene?

Jan Petersen (H) [10:20:00]: Et av poengene var at jeg begynte å regne på hva strukturtiltakene som Regjeringen har foreslått, egentlig betyr, og det er forbausende lite. Det er pluss/minus 1 pst. av budsjettet. De aller fleste endringene gjør faktisk Regjeringen selv. Da har vi vurdert det slik at en del av de tiltakene den foreslår, ikke vil være til Forsvarets beste. De er der fordi man ønsker å tvinge seg inn i en ramme som blir altfor stram.

Jeg er enig med Regjeringen i ett punkt, som faktisk er skrevet inn, nemlig at bevilgningsnivået er av stor betydning. Så griper vi fatt i det, og så sier vi at ja, vi forstår at forsvarssjefens rop om hjelp som han uttrykte til NTB i slutten av april, må få et bevilgningsmessig svar, for det nytter ikke å vente på omstillingene for å få penger til det. Vi ser også at vi lytter til de krav og ønsker som er kommet om å bygge opp Hæren. Det koster også penger. Det kaller vi et fagmilitært råd. Så vi føler oss meget, meget trygge på at vi har fast grunn under føttene.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:21:16]: Eg skal ikkje knebe representanten Petersen om å fortsetje ein periode til på Stortinget. Men det kunne jo ha vore ønskeleg, for eg vil helse velkomne dei initiativa som kjem om at Stortinget skal setje seg meir inn i dei spesifikke budsjetta. I tillegg blir det også nemnt i komiteens merknader at vi ikkje er så veldig gira på denne langtidsplanlegginga, for den haussar opp ein oppkonstruert situasjon som ikkje nødvendigvis skaper den beste debatten for Forsvarets framtid.

Men så er det no eingong sånn: Økonomi og struktur er viktig for balansen, og sjølvsagt også for dei oppgåvene som skal utførast. Men eg har ikkje på eit einaste punkt klart å sjå at opposisjonen, heller ikkje Høgre, har bidrege i debatten om struktur, har kome med nokon positive, konkrete forslag om kva vi kan gjere med strukturen, slik at det kan frigjerast midlar til meir operativ evne. Er det sånn at Høgre ser at denne strukturen er låst, no og for all framtid?

Jan Petersen (H) [10:22:15]: Svært mange av strukturtiltakene er tatt tidligere. Det vi nå snakker om, er på mange måter finalerunden. Jeg tror nok også den rød-grønne regjering er klar over at det ikke er særlig flere tiltak enn de som nå er på dagsordenen, som det er mulig å gjennomføre uten at man får et altfor dramatisk redusert forsvar. Det vi nå snakker om, er den siste lille finjusteringen av strukturen.

Da er det i grunnen min vurdering at jeg synes at disse strukturtiltakene har tatt altfor mye av debatten. Hele de-

batten rundt FS 07 ble sentrert nettopp rundt strukturtiltakene. Det har vært litt om prisstigningsmekanismene, men mest om strukturtiltakene. Når man ser hva det økonomiske omfanget egentlig er, er det faktisk forbausende beskjedent hva man kan få ut av det. Jeg tror ikke man løser noen problemer for Forsvaret ved å gå inn på de resterende tiltakene Regjeringen foreslår, som altså er 275 mill. kr økende til 375 mill. kr i 2016. Vi er nødt til å sette lyset på andre deler, som Høyre gjør, og da kommer man ikke utenom bevilgningsnivået.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [10:23:43]: Jeg er langt på vei enig i den beskrivelsen av prosessen som saksordføreren gav på en utmerket måte. Vi er vel alle sammen enige om at det hadde vært ønskelig med ytterligere midler til Forsvaret.

Når vi er i den situasjonen at det er gitt en ramme, og at det var en felles prioritet å øke operativiteten, ser jeg at Høyre faktisk er tyngre inne på struktur enn det vi i posisjonspartiene har beskrevet.

Hvordan forklarer man det valget som der er gjort? Det neste spørsmålet er: Hvorfor har man valgt når man skal prioritere nordområdene, å sette Olavsvern opp som nr. 1 og ikke Forsvarets hovedkvarter?

Jan Petersen (H) [10:24:47]: Vår vurdering av nordområdene er at det er det som synes ute, og som gir kampkraft i kuler og krutt, som er det avgjørende, ikke det som utmerket godt kan ligge andre steder. Derfor er Olavsvern viktig som et symbol, men det ønsker ikke Senterpartiet å gå inn på.

Men det var et av premissene Samuelsen nå gav, som virkelig bekymrer meg. Han snakket om at rammen er gitt. Vel, det er bare ett organ, én institusjon, i Norge som kan gi den rammen, og det er Stortinget. Det er Stortinget som er bevilgende myndighet. Stortinget er den eneste som har rammen i sin hånd. Da må ikke Stortinget føle seg begrenset av at noen andre forteller Stortinget hva Stortinget skal fastsette som ramme. Det er en underlig oppfatning av Stortingets rolle Senterpartiet nå gir uttrykk for.

Presidenten: Replikskiftet er dermed over.

Signe Øye (A) [10:25:58]: Først vil jeg gi ros til saksordføreren for måten han har håndtert denne saken på. Jeg synes innstillingen er korrekt utformet og et verdig dokument, som et dokument fra et parlament skal være.

Så vil jeg også beklage at det ikke ble et bredt forlik. Det ville Forsvaret vært tjent med, og det ville landet vært tjent med i denne saken. Dermed er det også slik at det er Regjeringens forslag til langtidsplan som blir vedtatt, med noen små endringer.

Dette er på mange måter en god plan, både på kort og lang sikt. Forsvaret får en reell opptrapping av budsjettet på 800 mill. kr i forhold til årets nivå på drøyt 32 milliarder kr. Disse 800 mill. kr kommer på toppen av den årlige lønns- og priskompensasjonen som Forsvaret må ha for å tilpasse sin kostnadsvekst, og som innebærer en reell styrking av budsjettet med 2,5 pst. Med dette løftet snur Re-

gjeringen den negative trenden vi har sett i mange år med stadig reduserte forsvarsbudsjetter.

Med denne planen retter Regjeringen opp tidligere ubalanse og etablerer en langsiktig og bærekraftig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og bevilgningsnivå. Den langsiktige økonomiske balansen i langtidsplanen er solid og baserer seg på de forutsetninger som forsvarssjefen la til grunn i sine faglige anbefalinger. Forsvarets forskningsinstitutt, FFI, kaller dette et taktskifte og mener at vi dermed snur den negative historiske budsjettutviklingen vi har sett i mange år.

Da planen ble lagt fram rett etter påske, kalte opposisjonen i Stortinget planen både for innholdsløs, tynn, at den inneholdt unødvendig ordgyteri, hadde ubalanse og var uten økonomisk dekning. Det var ikke overraskende. Det er akkurat som det pleier å være – uansett hvem som sitter i posisjon.

Når innstillingen nå foreligger, er det likevel veldig stor enighet om de store linjene og den overordnede forsvarspolitikken vi skal føre her i landet framover. Det er viktig, og det er bra. Uenigheten går i stor grad på hvor mange baser som skal opprettholdes, og er faktisk ingen målestokk på om vi har et godt eller dårlig forsvar. Det er ikke slik at jo flere baser, dess bedre forsvar. Det var nettopp derfor forsvarssjefen foreslo å kraftsamle for å få et enda bedre forsvar. At Fremskrittspartiet beholder alle basene, overrasker jo ingen. Men husk på at da Fremskrittspartiet var budsjettpartner med Bondevik II-regjeringen i tre år, kom det ikke et eneste løft for Forsvaret – nei, nedbyggingen bare fortsatte som før. Men at Høyre, som har stått sammen med Arbeiderpartiet siden omleggingen av Forsvaret startet, nå ser bort fra både det Forsvarspolitisk utvalg enstemmig anbefalte, og det forsvarssjefen foreslo i sin fagmilitære innstilling FS 07, mener jeg er oppsiktsvekkende.

Det er også blitt satt mange spørsmålsteget ved Hærens kapasitet og vår evne til å delta i utenlandsoperasjoner. Det er riktig at Hæren de senere årene har hatt en høy belastning knyttet til utenlandsoperasjoner, men det er ikke slik at Forsvarets personell generelt har en veldig høy belastning. Hæren var i januar 2006, da nåværende forsvarsminister overtok etter Kristin Krohn Devold, nede på et bunnnivå med bare 2 100 ansatte. I dag er antallet økt til 3 100, dvs. en økning på hele 40 pst. I forslaget til langtidsplan legges det opp til en ytterligere økning til 3 700 ansatte. Og det må også vurderes om ikke Hæren må utvides ytterligere på sikt. Det er her vi har de store utfordringene. Det er helt klart.

Regjeringen tar Norges internasjonale ansvar på alvor. FN og NATO er grunnsteinene i norsk sikkerhetspolitikk. Likevel må Stortingets iver etter å sende soldater til utenlandsoperasjoner stå i forhold til de ressurser vi har. Derfor må vi bygge opp Hæren på de områdene der personellmangelen er størst – som etterretning, samband, logistikk og ledelsesfunksjoner. Derneft må det legges opp til økte bidrag, særlig fra Luftforsvaret og Sjøforsvaret, samt økt bruk av HV-personell. På den måten kan vi, dersom vi tar med de økte innslagene fra de øvrige forsvarsgrenene, videreføre de høye bidragene til operasjoner i utlandet.

Regjeringen fortsetter i langtidsplanen sin tydelige satsing på nordområdene. Det får konsekvenser også for hvordan Forsvaret skal innrettes. Forsvarets tilstedeværelse i Nord-Norge skal styrkes. Det viser vi ved at økningen for Hæren vil komme i Indre Troms. Samtidig flyttes Generalinspektøren for Hæren til Indre Troms. Hovedkvarteret for den operative ledelsen legges til Reitan. Vi flytter befalsutdanningen for HV fra Værnes til Porsangermoen. Alt dette er opposisjonen imot. Videre skal Ramsund ha avdelingsledelsen for marinejegerne. Alliert treningssenter lokaliseres også i nord. Bardufoss skal være hovedbase for helikoptrene.

Det er uenighet i komiteen om generalinspektørene skal være på Akershus, eller om de skal ut til forsvarsgrenene. Arbeiderpartiet mener i hvert fall at ved å lokalisere generalinspektørene og deres stabsfunksjoner i tilknytning til forsvarsgrenenes virksomhet vil vi skape en nærhet til kjernevirksomheten som vil styrke mulighetene for en god og effektiv styring og forsvarlig forvaltning av ressursene. Det mener vi er fornuftig.

Det er også strid om vi skal ha ett eller to fellesoperative hovedkvarterer. Regjeringspartiene mener det er behov for å justere kommandostrukturen slik at det blir bedre samsvare mellom apparatet som skal lede, og de avdelingene som skal ledes. Vi går derfor inn for ett hovedkvarter, og at FOHK i Stavanger og Landsdelkommando Nord-Norge samles på Reitan. Dette gjør vi ikke minst av hensyn til nordområdenes sentrale betydning i framtiden.

Vi kjenner alle til at våre nye Skjold MTB-er ikke var med i Forsvarssjefens anbefaling, ei heller i Forsvarspolitisk utvalgs innstilling. Derfor er jeg veldig fornøyd med at vi nå får dette på plass. Disse fartøyene representerer en vesentlig ressurs både for sjøkontroll og sjønektelse. MTB-ene utfyller fregattene i kystnære operasjoner, og med de nye fregattene og MTB-ene vil vi faktisk ha en av verdens mest moderne mariner. Det trenger en kystnasjon som Norge

Forsvarssjefen foreslo å kutte HV-styrken ned til 30 000 mann. Det mente Arbeiderpartiet var en for drastisk reduksjon etter at HV i flere omganger har redusert sine styrker. Samtidig er alle enige om at kvalitetsreformen i Forsvaret har vært meget vellykket. Derfor er det bra at vi nå så å si skal videreføre dagens styrke. HV-17 og HV-18 slås sammen til ett distrikt og etableres på Porsangermoen. HV-07 og HV-08 lokaliseres til Vatneleiren.

Det siste har fått stor oppmerksomhet, i og med at vi i forrige uke hadde en storbrann i Froland der bl.a. HV-mannskapene var sterkt involvert og gjorde en kjempejobb. Derfor er det viktig for meg å presisere: Det er ikke slik at HV i Agder-fylkene legges ned. De samme HV-mannskapene som i dag tilhører distriktet, skal fortsatt være der. Det er kun ledelsen som skal flyttes til Vatneleiren. Dermed vil lokalkunnskapen og de lokale fordelene være intakt når HV lever videre i Agder, og styrken kan brukes på samme måte som i dag. At HV-01 på Rygge forsetter som eget distrikt, er også bra.

Bardufoss flystasjon skal utvikles som hovedbase for framtidig helikopterstruktur. Det er naturlig, fordi det operative tyngdepunktet vil være i Nord-Norge. Likevel vil

det være behov for et detasjement for å understøtte de maritime helikoptrene i tilknytning til fregattene og Kystvakten i sør. Sola flystasjon må vurderes i forbindelse med et slik detasjement. Det er grunn til å tro at det er potensielle synergieffekter med det sivile helikoptermiljøet på Sola, og vi ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.

Verneplikten er selve bærebjelken for Forsvarets forankring i folket. Det må vi ta vare på. Derfor skal verneplikten videreføres og forsterkes. De siste par årene har det blitt fokusert på den lave kvinneandelen i Forsvaret. Ved å innføre sesjonsplikt for kvinner kommer vi et skritt videre med å få flere kvinner med. Personlig tror jeg ikke vi er i mål før vi har innført lik verneplikt for kvinner og menn. Tiden jobber for en slik løsning. For bare ett år siden var både Høyre og Fremskrittspartiet imot sesjonsplikt. Nå er de for – så velkommen etter!

VG skrev for noen dager siden om våre spesialstyrker, som er beundret av alle NATO-land. Ett av suksesskriteriene er, i henhold til VG, måten vi rekrutterer soldatene på gjennom verneplikten, sender dem på kurs og trening over hele verden og utstyrer dem med det aller beste av våpen og utstyr. Norge har god grunn til å være stolt av de soldatene vi sender ut til internasjonale operasjoner.

Vi har hatt mange veteraner i utenlandsoperasjoner opp gjennom tidene. Noen har dessverre også blitt skadet. Mange opplever senskader. Overfor disse har vi et spesielt ansvar. Derfor er det bra at Regjeringen har tatt tak i disse sakene og nå bl.a. utreder et styrket erstatningsvern for personell som har blitt skadet i utenlandsoperasjoner. Dette viktige arbeidet som nå foregår, vil Regjeringen komme tilbake til Stortinget med som egen sak. Jeg er glad for at også opposisjonen nå er opptatt av denne saken, en sak som forsvarsminister Strøm-Erichsen virkelig satte på dagsordenen da hun tiltrådte.

Til slutt: Menneskene er Forsvarets viktigste ressurs. Regjeringen vil satse på medarbeiderne og intensiverer derfor arbeidet med å rekruttere og beholde kvalifisert personell i Forsvaret. Det legges opp til en økning med 1 000 ansatte, til om lag 17 000. Jeg mener også det er grunn til å hevde at det har vært ro og svært lite kritikk fra personellorganisasjonene i de siste årene.

Nordisk forsvarssamarbeid er på kartet. Forsvaret, som alle andre, må drive rasjonelt for å få mest mulig ut av de ressursene som stilles til disposisjon. Slik er det i alle land for tiden. Derfor er økt flernasjonalt samarbeid viktig framover. Jeg mener at de nordiske landene har mye å samarbeide om som vil gi et bedre forsvar for alle. Jeg tror dette er en ny, spennende side av det norske forsvar et som vi bare ser begynnelsen av.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (FrP) [10:39:54]: Arbeiderpartiet og Regjeringen snakker stadig om Regjeringens nordområdesatsing. Hvordan er dette pratet og løfter om denne satsingen forenlig med en stadig nedtrapping av tilstedeværelsen i nettopp nordområdene, både til sjøs, i luften og på vann?

Det er stadig færre øvelser i alle forsvarsgrener. Kystvakten seiler aktivt færre døgn, og i dag blir bl.a. Olavsvern foreslått nedlagt og Heimevernet redusert, bare for å nevne noe, samt at det blir færre distrikter nettopp i nord.

Er representanten Øye fornøyd med denne utviklingen i forhold til Soria Moria-erklæringen og den store satsingen på nordområdene, eller er sannheten at økonomien ikke strekker til, at satsingen bl.a. i Afghanistan tar for mye av de ressursene Forsvaret har?

Signe Øye (A) [10:40:41]: Det representanten Bredvold nå sier, er jo helt feil. Hvis det er noe denne Regjeringen har satset på, så er det nordområdene. Jeg nevnte i innlegget mitt en rekke punkter som vi nå går inn for for at nordområdene skal styrkes, og som Fremskrittspartiet går imot.

Det er ikke slik at Kystvakten seiler mindre. Når vi får nye kystvaktskip, som har en helt annen kapasitet, kan det jo ikke være sånn at det bare er om å gjøre hvor mange døgn de er ute, hvis en båt når et dobbelt så stort område på den samme tiden. Vi må være realistiske. Det er ikke slik med Forsvaret at det er om å gjøre å bruke mest penger, vi må også der få mest mulig ut av de pengene som Stortinget bevilger hvert år.

Thorbjørn Jagland hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Jan Petersen (H) [10:41:53]: Først takk til Signe Øye for hyggelige ord. Jeg har lyst til å si at det var ikke så vanskelig å legge opp arbeidet på den måten, med den veldig fokuserte måten komiteen har arbeidet på, og også den litt uformelle måten vi har hatt anledning til å arbeide med andre partier enn de som er representert i komiteen, på. Det er synd vi ikke nådde frem, men det skyldes altså en del helt konkrete problemer som vi måtte løse, og som vi ikke ble enige om. Noe av det som har bekymret meg mest, er den vanskelige driftssituasjonen vi vil ha i de første par årene av den langtidspanen vi nå diskuterer.

Mitt spørsmål til Signe Øye er da simpelthen: Hva har flertallet tenkt å gjøre med dette? Dette er jo ikke ting man kan vente med å adressere til effekten av de gjenstående strukturtiltakene slår inn. Det er noe som må adresseres nå. Betyr det at en betydelig del av de varslede økte midlene nå vil komme med en gang i 2009?

Signe Øye (A) [10:42:55]: Det er jo et ganske enkelt bilde, som sier at når vi opprettholder MTB-ene, Sørreisa, Mågerø, Jørstadmoen og ting som koster penger, så begynner det å løpe fra 1. januar. Hvis det skal være noen troverdighet i dette, må det være sånn at det også kommer raskt inn i budsjettene.

Så har jeg sagt, og det er vi også enige om, at den største utfordringen vår er Hæren, men Hæren kan ikke bygges opp like fort som de varige kostnadene vi nå tar med oss videre, og som gjør at vi på sikt må få Hæren opp til det antall personell som vi har sagt. Vi mener også at vi må se videre på oppbyggingen av Hæren i slutten av denne langtidspanen.

Jeg kan derfor forsikre representanten om at vi kommer til følge opp det vi har sagt. Vi skal ha et samsvar mellom oppgaver og ressurser framover, og det kommer vi til å følge opp også i budsjettet for 2009.

Jan Sahl (KrF) [10:44:18]: Representanten Signe Øye beklaget i innledningen av sitt innlegg at det ikke ble et bredt politisk forlik, og det beklager også Kristelig Folkeparti.

Forsvarspolitisk utvalg hadde en anbefaling til Regjeringen om å legge opp til en prosess i arbeidet med den nye langtidspanen for Forsvaret som innebar kontakt mellom Regjeringen og alle partiene på Stortinget underveis i arbeidet. Dette etterlyste Kristelig Folkeparti i flere sammenhenger. Muligheten for samtaler før proposisjonen ble lagt fram for Stortinget, er også etterlyst av andre opposisjonspartier. I Kristelig Folkeparti var vi særlig opptatt av problematikken knyttet til at tre partier i regjering skal bli enige, og så blir det lite handlingsrom. Så har vi forhandlet i ettertid, og det viste seg at handlingsrommet var svært lite. Ser representanten Signe Øye at vi hadde vært tjent med å snakke sammen på forhånd?

Signe Øye (A) [10:45:24]: Jeg tror ikke at det var det som gjorde at vi ikke kom til enighet.

Men jeg vil bare minne representanten Sahl om at det var tre partier i regjering ved behandlingen av forrige langtidsmelding også. Da gikk Arbeiderpartiet inn for og var enig i at vi skulle få til et bredt forlik. Det var en plan der man ikke hadde balanse, men bare putt inn: Tar du den, så tar du den! Det er det vi nå sliter med i disse dager, fordi vi i inneværende år har en plan som ikke er i balanse. Nå rydder vi opp, vi tar grep, og nå skal det bli samsvar mellom de pengene som bevilges, og de oppgavene Forsvaret skal utføre.

Når det gjelder om man skulle kommet inn i en sånn prosess på et tidlig tidspunkt, mener jeg at det hadde ingenting å si. Det var gode prosesser, men avstanden var for stor mellom oss, derfor kom vi ikke i mål.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Ove Width (FrP) [10:46:58]: Det som bekymrer meg og Fremskrittspartiet mest rundt den situasjonen vi er oppe i, er økonomien. Det har vært en langvarig bekymring. Jeg sitter nå i forsvarskomiteen i min tredje periode, og det har for meg vært en nedadgående kurve i samtlige år jeg har sittet der.

Det at det ikke ble noe forlik, skal ikke jeg kommentere så mye, fordi vi ikke ville være med på dette forliket. Det strandet også ganske raskt, og jeg så jo i ettertid hvorfor det strandet. Noen vil si at det er merkelig mange ting Høyre og Fremskrittspartiet er enige om i denne proposisjonen hvis man ser på merknader og forslag. Så hvordan Høyre hadde tenkt at dette forliket skulle ende, vet ikke jeg, men etter det jeg kan se i ettertid, var det overhodet ingen bevegelse i forsøket på forlik. Men det var et godt forsøk. Og det kunne kanskje gagnet Forsvaret – det vet jeg ikke. Men det er lov å prøve.

Vi i Fremskrittspartiet ønsker oss en forsvarspolitik og et forsvar som bygger på de utfordringer vi står overfor i dagens og morgendagens samfunn. Videre må Forsvaret være av en slik karakter at det lett kan tilpasses de ulike trusselbilder. Dette kan best sikres ved å beholde et grunnleggende forsvar med kjerneoppgaver på norsk jord, men med kapasiteter til å delta i operasjoner også andre steder i verden. Vi ser Norges sikkerhetspolitiske situasjon som svært kompleks, ikke minst med tanke på vår geopolitiske situasjon og ressursmessige forhold av enda bredere betydning.

Det grunnleggende forhold i denne sammenheng er vår plassering i den strategiske geografi. Norges geografiske plassering tilsier at vi vil være i en situasjon hvor vi lett vil kunne være offer for konflikter og kriser som skjer utenfor vårt nærområde. En konflikt, uansett hvor i verden den oppstår, vil umiddelbart medføre økt spenning og sensitivitet i nord som følge av transportkorridorer til lands, til havs og i luften.

Forsvaret skal være en sikkerhet for vår selvstendighet og et verktøy for de styrende politikere til å ivareta norske interesser. Forsvarets oppgaver og utfordringer preges av den globale utvikling og de politiske strømninger nasjonalt og internasjonalt. Norge er som et lite land i ytterkanten av Europa i en særstilling ettersom vi har store nasjonale rikdommer i form av olje, gass og fisk. Disse ressursene må vi verne om, det er vi alle enige om.

Det at Norge ikke er med i EU, fordrer at vi må ha et godt forhold til EU og en positiv utvikling i forhold til EUs militære engasjement både innenfor materiell samarbeid og militære operasjoner. Det nordiske forsvarssamarbeidet blir stadig utviklet, og vi ser positive trender vedrørende samarbeid på ulike områder også i form av felles operasjoner i utlandet. Fremskrittspartiet er positiv til slikt samarbeid, men vi må ikke glemme at vi først og fremst er et NATO-land. Samarbeidet i NATO vil være avgjørende for vår sikkerhet. Vi ser det derfor som naturlig at Norge gjør sitt ytterste for å bidra til at NATO beholder sin virksomhet i Norge. Videre er vi opptatt av at NATO-styrker fortsatt skal øve i Norge. Norges geopolitiske situasjon fordrer da også at vi har evne og vilje til å ivareta våre interesser i våre havområder. Det er derfor viktig å sette søkelyset på nordområdene også innen NATO.

Russlands vekst har hatt stor innvirkning på det russiske forsvarets utvikling. Vi ser nå et Russland med supermaktambisjoner og en vilje til å styrke sine militære kapasiteter. Russlands kapasitetsoppbygging gir signaler om at Russland ønsker å styrke sitt nærvær også i nordområdene. Det store antallet overflygninger nær vår grense viser at våre nærområder er strategisk viktige også i framtiden. Det er derfor viktig å styrke norsk tilstedeværelse og overvåking. Fremskrittspartiet ser ikke Russland som en konkret trussel, men vi antar at det kan oppstå situasjoner som vil kreve norske kapasiteter for å ivareta våre interesser.

Forsvaret har flere oppgaver enn å ivareta våre interesser i militær og utenrikspolitisk sammenheng. Forsvaret er en viktig bidragsyter overfor det sivile samfunn. Det sivilmilitære samarbeidet har de senere år utviklet seg, og vi ser gode synergier innenfor etterretning og terrorbekjem-

pelse. Forsvaret er også en viktig aktør i forbindelse med naturkatastrofer og andre store hendelser i samfunnet.

Omstilling har preget Forsvaret siden 1990-tallet. Fremskrittspartiet har hatt forståelse for at Forsvarets virksomhet har måttet omorganiseres fra det gamle kald krig-scenariot til et mer moderne og fleksibelt forsvar. Vi har derimot gjentatte ganger i forbindelse med de foregående langtidsproposisjoner påpekt faren ved å redusere Forsvarets organisasjon ned til det nivå vi nå har. Videre har vi advart mot den økonomiske utviklingen i Forsvaret. Den stadige underfinansieringen gjennom de senere år har hatt store konsekvenser for Forsvarets organisasjon, ikke minst for de ansatte. Dette har medført stor frustrasjon og usikkerhet, noe som har resultert i at mange har valgt å forlate Forsvaret. Underbudsjetteringen har også medført et stort gap mellom de oppgaver Forsvaret blir pålagt og de oppgaver organisasjonen makter å løse. Det er svært beklagelig at de ansvarlige regjeringer ikke har tatt Forsvarets advarsler på alvor vedrørende disse misforhold.

Forsvarets situasjon preges i dag av det som synes å være kaos og usikkerhet. Det går nesten ikke en uke uten at vi kan se i mediene at Forsvaret må iverksette et eller annet tiltak for å kompensere for manglende økonomi. Kutt i aktiviteter som er grunnleggende for å opprettholde Forsvaret som operativ organisasjon, truer med å svekke folks tillit til Forsvaret. Forsvaret som politisk verktøy blir også begrenset som følge av manglende innsatsmuligheter. Spesielt ser vi dette tydelig i forbindelse med vår operasjon i Afghanistan. Fremskrittspartiet frykter at Norge ikke vil være i stand til å stille med et adekvat bidrag i Afghanistan dersom dagens utvikling vedvarer.

Helt essensielt for at vi skal kunne bidra med styrker over tid i forbindelse med utenlandsoppdrag, er at vi har en tilstrekkelig styrkebrønn. Hæren er i dag langt under minimumsstyrke. Hæren er ikke robust nok til å understøtte og forsterke våre utenlandsoppdrag. Hæren må styrkes også utover Regjeringens forslag. Hæren må på sikt doubles for å kunne ivareta sine forpliktelser. Dette er det ikke bare Fremskrittspartiet som sier og mener, også sjefen for Hæren har uttalt dette.

Det er ikke bare Hæren som lider under dagens økonomiske situasjon – dette er gjennomgående for alle våpenger. Luftforsvaret har måttet kutte antall flytimer, og dette har gått ut over maritim overvåking og annen virksomhet. Forsvaret har nå problemer med å gi flygerne nok flytimer. På tross av den økte russiske aktiviteten har ikke Regjeringen planer om å styrke budsjettene tilstrekkelig til å opprettholde en god nok tilstedeværelse og overvåking i våre luftrom.

Sjøforsvaret har i en årrekke slitt med mangel på moderne skip. Inntil nylig har det vært usikkerhet rundt anskaffelsen av nye MTB-er. Heldigvis blir disse nå anskaffet. De nye MTB-ene vil tilføre Sjøforsvaret en stor kapasitet i forhold til overvåking og innsatsoppdrag og vil representere en stor fleksibel ressurs. Sjøforsvaret er nå tilført nye fregatter og vil snart ha mottatt alle fartøyene. De nye fregattene vil representere et godt tilskudd til Sjøforsvaret. Det er derfor beklagelig å registrere at disse skipene etter stor sannsynlighet stort sett vil bli liggende til

kai. Regjeringen har ikke styrket organisasjonen nok til å kunne operere disse skipene kontinuerlig over tid. Situasjonen i dag er også slik at det har framkommet signaler om at skipene må legges til kai i siste halvår for å spare penger. Dessverre vil situasjonen neppe bli bedre når innfasingen av nye MTB-er er gjennomført. Vi mener det er beklagelig at antallet operative seilingsdøgn i Sjøforsvaret er blitt redusert, og at dette synes bli en trend fra Regjeringen.

Også Kystvakten har hatt en betydelig nedgang i operative seilingsdøgn og helikoptertimer de siste årene. Dette går ut over de oppgaver Kystvakten har. Kystvakten har viktige oppgaver i forbindelse med suverenitetshevdelse og fiskerioppsyn. Videre er Kystvakten en viktig aktør i forbindelse med kartlegging av skipstrafikk og miljøkatastrofer.

Vi går imot den foreslåtte nedbyggingen av Heimevernet, og vil i denne sammenheng vise til at Heimevernet i realiteten er vårt landforsvar og således må være robust og godt forberedt på sine oppdrag. Heimevernet er en viktig ressurs for det sivile samfunn, noe som sist uke ikke minst kom til uttrykk ved støtten i forbindelse med branen i Froland. Vi ønsker på denne bakgrunn å beholde HVs tilstedeværelse og distrikter som de er.

Vi ser med bekymring på Regjeringens manglende forståelse for viktigheten av å beholde Olavsvern som en operativ marinebase. Olavsvern ligger i vårt kjerneområde for operativ virksomhet og har sentrale oppgaver for våre allierte i nordområdene. Vi vil derfor gå imot en nedleggelse av Olavsvern.

FOHK har gjennom sitt virke på Jåttå vist seg som et profesjonelt og effektivt hovedkvarter. Det at Regjeringen nå ønsker å legge ned FOHK, vitner om kortsiktig tenkning og fokus på andre ting enn økonomi og forutsigbarhet. Fremskrittspartiet ønsker å opprettholde FOHK på Jåttå og å beholde Reitan i sin nåværende form.

Vi merker oss at Regjeringen i hovedtrekk ønsker å videreføre ordningen med integrert strategisk ledelse som ble vedtatt i Stortinget i 2002. Vi har videre merket oss at Regjeringen i proposisjonen tilkjenner at det vil bli visse endringer i modellen. I denne sammenheng legger Fremskrittspartiet til grunn at ordningen åpenbart medfører konflikter knyttet til den politiske ledelses rolle og den fagmilitære ledelses rolle. Fremskrittspartiet mener at ordningen etter fem år derfor bør evalueres i sin helhet og legges fram for Stortinget på en hensiktsmessig måte. Vi vil derfor fremme følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen om å gjennomføre en evaluering av ordningen med integrert departement og forsvarsledelse.»

Ettersom vi ønsker en gjennomgang av de erfaringer dagens ledelsesstruktur har gitt, ønsker vi ikke at generalinspektørene og deres stabsfunksjoner skal organiseres utenfor Forsvarsstaben før resultatene av en evaluering foreligger, og at dette da vurderes på den bakgrunn.

Vi stiller oss undrende til tallgrunnlaget for denne proposisjonen. Det er etter vår oppfatning ikke mulig å etterprøve de påstander og beregninger som er framlagt i tallmaterialet. Det at vi til stadighet hører at det er motsetninger mellom Forsvarets militære og sivile ledelse vedrø-

rende den økonomiske virkelighet, styrker vårt inntrykk av at det er kaotiske tilstander med liten oversikt og kontroll i departementet.

Fremskrittspartiet er opptatt av at Forsvaret må få budsjettammer som reflekterer de ambisjoner og oppdrag som fremmes av storting og regjering. Bare ved å ta dette alvorlig vil Forsvaret ha forutsigbarhet i sin organisasjon.

Til slutt, etter alle disse ordene, vil jeg berømme Regjeringen på ett punkt, at den endelig så lyset med hensyn til Sørreisa og Mågerø og hvilken betydning disse stasjonene har for luftovervåking og varsling, til tross for at forsvarssjefen i FS 07 foreslo nedleggelse. Det har i denne prosessen vært påtrykk fra mange for opprettholdelse, ikke minst fra de militære og sivile organisasjonene.

Til slutt fremmer jeg Fremskrittspartiets forslag, som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Ove Width har tatt opp de forslag han viste til.

Det blir replikkordskifte.

Bendiks H. Arnesen (A) [10:59:51]: Forsvarets økonomi var det mest sentrale i representanten Widths innlegg nettopp. I innstillingen sier jo også Fremskrittspartiet at Forsvarets oppgaver må være retningsgivende for økonomien, og ikke motsatt.

Mitt spørsmål blir da: Gjelder dette også alle andre oppgaver i samfunnet? Hvordan skal økonomien styres dersom alle sektorer skal definere sine oppgaver og Stortinget skal bevilge ut fra det alle disse mener er behovet? Er ikke Width bekymret for vår totale økonomi, dersom økonomien skal styres av oppgavene?

Per Ove Width (FrP) [11:00:42]: Jeg blir litt forundret når jeg får dette spørsmålet. Jeg trodde vi skulle snakke om Forsvaret i dag. Men representanten Arnesen vil tydeligvis pense dette over på andre ting i samfunnet – og gjerne det.

Jeg er ikke bekymret. Jeg er bekymret for hva denne regjeringen gjør, men jeg er ikke bekymret med hensyn til hva vi eventuelt kan få til, for den totale økonomien i Norge er veldig bra. Landet går jo så det suser, som noen sier. Så hvordan representanten Arnesen kan være bekymret for framtiden og økonomien, det forundrer meg veldig.

Når det gjelder Forsvaret, har Fremskrittspartiet gjennom en årrekke fremmet forslag som går på at Forsvaret skal få mer midler og en større struktur. Og med den økonomien Norges land nå har, er det ingen problemer, sett med Fremskrittspartiets øyne.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:01:42]: Eg er heilt einig med Framstegspartiet i at vi har utruleg mykje pengar. Men kanskje nettopp derfor er det viktig f.eks. å kvalitetssikre ei så stor sak som langtidsplanen for Forsvaret. Vi snakkar om mange, mange milliardar. Vi kan komme i den situasjonen at vi har så mykje pengar at vi ikkje bryr oss om det eingong.

Men så seier Framstegspartiet, som andre frå opposisjonen, at ein kan liksom ikkje tru på tala. Og det er godt

mogleg. Men det er dei beste tala vi har klart å framskaffe. Så veit vi at det er to usikkerheitsvariablar. 20 pst. ligg i denne salen, om vi som politikarar vil vere i stand til å følgje opp langtidsplanen med dei budsjettløyvingane som krevst. Det er politikk. Men når det gjeld dei 80 pst., som sjølv sagt går på Forsvarets eiga evne til å setje ut i livet det som vi kjem til å bestemme i dag, har eg stor tru på at dei skal klare det. Hadde eg ikkje hatt tru på det, kunne eg ha komme til å bruke sånne ord som Framstegspartiet bruker, at det er usikkerheit og kaos rundt Forsvaret. Korfor kan ikkje Framstegspartiet målbera dette ved f.eks. i staden å komme med konkrete forslag til korleis det skal vere?

Per Ove Width (FrP) [11:02:53]: Gjennom de ti år som jeg har vært på Stortinget, har vi kommet med konkrete forslag til hvordan Forsvaret skal se ut, bl.a. med en mye bedre økonomi og en mye bedre struktur.

SV har på den annen side prøvd å nedbygge Forsvaret, med sine små, små bevilgninger og stor uenighet rundt strukturen. Strukturen er viktig, og den må være utgangspunktet for den gode økonomien som Forsvaret på sikt bør få. Det sier vi også i innstillingen: Her er det muligheter for bedre økonomi. Det er muligheter for en større struktur. Men da må også SV være med på denne ferden, for de sitter nå i regjeringssposisjon.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:03:59]: I forbindelse med saken som vi har til drøfting i dag, konstaterer jeg at komiteens medlemmer, unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at norsk deltakelse i flernasjonale fredsstøttende operasjoner er viktig som bidrag både til internasjonal fred og sikkerhet, til FN og NATOs troverdighet og relevans og til Norges egen sikkerhet. Flertallet mener videre at det må være en forutsetning for vår deltakelse i flernasjonale fredsstøttende operasjoner at de er forankret i et klart og utvetydig FN-mandat.

Representanten Width poengterer viktigheten av at Norge er et NATO-land. Er ikke Fremskrittspartiet enig i den strategi som NATO har lagt til grunn for sine internasjonale veivalg?

Per Ove Width (FrP) [11:05:00]: Jo. NATO er klart vår forankring. Vi har derimot sett gjennom flere år at FN med sine militære operasjoner ikke har vært den gode forankringen det egentlig burde vært. Blant annet kan vi hen vise til hva som skjedde i Kosovo. Vi har stor tillit til at NATO tar seg av de militære operasjonene. FN er en veldig god organisasjon, som kan ta seg av andre ting, f.eks. humanitære oppdrag – men ikke militære oppdrag. Hvis representanten Samuelsen leser videre, vil han se at vi i en egen merknad sier noe mer om hvorfor vi mener at NATO bør være vår strategiske partner på militære oppdrag, men at vi ikke har den tilliten til FN som representanten Samuelsen tydeligvis har når det gjelder militære oppdrag.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:06:13]: Eg skal begynne med eitt av dei tre orda som vi i dag bruker når vi snakkar om forsvar til vern om Noregs sikkerheit, interesser og verdier.

Eg har tenkt å begynne med verdiane, for det er eit teikn til endring og – etter mitt skjønn – også betring. Den betringa kom ikkje minst i førre veka då den amerikanske høgsteretten heilt klart og tydeleg for tredje gongen kom med ei avgjerd om at alle fangar har krav på ein rettargang i sivile domstolar. Det er ingen tvil om at det som vi kallar for habeas corpus – ingen kan bli fengsla utan lov og dom – no er slått fast for tredje gongen. Det skal vi ta inn over oss. Det er veldig bra, for dei verdiane er det vi har med oss, anten det er UD-folk eller soldatane våre ute. Det er grunnlaget for alt vi driv med i internasjonale operasjonar. No er det, som eg sa, tredje gongen at dette har blitt vedteke. No kan det endrast, for det er ikkje fleirtal i Kongressen for å underkjenne høgsteretten si avgjerd.

Vi kjem til å komme dit – og det har lege heilt klart – at det ikkje finst noko som heiter «fiendtleg stridande». Den gamle, gode erkjenninga at «prisoner of war» er eit omgrep som skal respekterast, kjem til å tre meir og meir fram. Det er ikkje sånn at ein plutselig er ein såkalla fiendtleg stridande, at ein ikkje eingong er eit menneske. Alle er menneske. Det er grunnlaget for heile den vestlege kulturkretsen, og det er grunnlaget for all statsbygging og politikk i dei landa vi er allierte med.

Eg har lyst til å fortelje ei lita historie. Ein kveld for nokre år sia såg eg på ein god cowboyfilm i staden for å sjå på Skavlan, og filmen var sjølv sagt «Texas Rangers». Handlinga gjekk føre seg på 1800-talet. Det begynte som eit borgarvern. Rangerane drog ut. Dei fekk tak i kveg-tjuvane, dei skaut dei, og dei hengde dei. Dette gjorde dei heilt til det plutselig ein dag var ein som sa: Men er ikkje vi like ille viss vi ikkje tek dei med heim og lèt dei få ein rettargang? Det enda med at dei tok dei med heim. Dei dreiv ikkje sjølvtekt, og faktisk blei fangane dømde i Texas. Det var grunnlaget for Texas Rangers. Eg er ikkje like trygg på at dei texanarane som rir i dag, har dei gode kvalitetane frå 1800-talet.

For oss er det viktig at den fangeavtalen vi har med Afghanistan, er oppe og går, og at dei fangeflya som vi veit er blitt påtalte av Europarådet, ikkje er i norsk område. Vi veit at ingen her i salen vil tilbake til Irak. Eg har ikkje hørt nokon som har foreslått eller vore inne på tanken om det eingong. Eg har ikkje eingong hørt at nokon vil tilbake til Operasjon «Enduring Freedom».

Grunnen til at eg tek opp dette, er at vi skal ha eit forsvar først og fremst for Noreg, men vi skal også avgi kapasitet til folkeretten. Våre kvinner og menn som er ute, går med flagg på brystet, dei går med uniform. Dei kan ikkje som diplomatane og UD-folka snike seg rundt anonymt i grå dressar. Desse folka skal verkeleg stå til svars for dette.

Vi ser at det blir feira 17. mai enkelte plassar i verda nettopp på grunn av innsatsen til våre kvinner og menn ute. Eg hadde sjølv gleda av å vere med på 30-årsjubileet for FN-soldatane. Fleire av offiserane der spurde meg: Jaja, Jacobsen, når skal det bli fleire av oss? No begynner vi å

bli så gamle at vi begynner å seie: Har du sett den, eller har du sett den, og hugsar du han som budde på brakka vår? Når skal vi få nye påfyll?

Der har vi endå fleire utfordringar – med å oppfylle Soria Moria, med å komme oss tilbake og komme på plass i FN. Det kjem vi til å klare.

Vi er ikkje spesielt velkomne i enkelte delar av verda, og dessverre er det knytt til den muslimske verda. Dette vil måtte få følgjer for oss framover, og det kjem vi til å måtte innrette oppdraga våre etter.

Vi har kollegaer i andre land. Under ei høring i den amerikanske forsvarskomiteen nettopp kom det fram at ein faktisk har drive med tortur. Det er ingen tvil om det. Dei har slått det fast, og dei vil heller ikkje vite av det. Det som vi kan ta med oss etterpå, er at dette var det sterkt åtvare mot frå amerikanske militære juristar: Sånn kan vi ikkje gjere det.

Det var sterke åtvaringar. Så dette kviler på oss politikarar. Dette går på verdier. Men det er det nye signalet vi ser ute i verda – at vi antakeleg kjem til å få andre verdier flytta høgare opp. Det vil gjere det lettare å kunne forsvare bidraga våre internasjonalt. Og kanskje skal vi få til den rette balansen ved å høre på fagmilitære råd, f.eks. frå dei fagmilitære juristane. Det var jo det vi starta med då vi fekk FS 07.

Eg har sjølv måtta seie i militærforlegningar og på debattmøte rundt i landet at det er jo ikkje ei fremmend makt, det er jo ikkje ei fiendtleg innstilt makt, eller Sverige eller Russland, som har lagt fram dette. Det er det samla fagmilitære Noreg som har lagt fram FS 07. Skulle ikkje vi høre på dei, skulle ikkje vi lytte til dei, ville vi vere rimeleg tilbakestilte her i salen.

Når det gjeld dette med forlik, har eg registrert at jo fleire forlik og jo fleire vi har blanda inn i det, jo lenger har vi bevegdd oss bort frå dei fagmilitære råda.

Samtidig vil eg seie at det vi enda opp med, er rimeleg bra. Det er ingen tvil om at det er eit godt skritt vidare for å få til eit forsvar i balanse.

Ser vi på kvalitetssikringsprosessen, er det det beste eg kan sjå at vi kan få til, og det er rimeleg tryggleik for at økonomien ligg der. Så får vi sjå kva vi politikarar gjør når dette skal behandlast i budsjettform.

At Forsvaret klarer desse oppgåvene, er eg ikkje i tvil om i det heile. Det er lista opp rimeleg godt kva som er oppgåvene deira, kva dei skal gjere, og kva prosentar vi skal hente inn pengar på. Kanskje må vi gjere meir, men det viktige no er at dei begynner å jobbe med dei intensjonane som ligg i denne langtidsplanen. For gjør Forsvaret det, vil det vere mykje lettare når vi i neste omgang skal komme hit og ordne med budsjett og bidra med vårt. Det er ingenting som er så lett som å bidra med vårt frå denne salen viss heile denne store etaten, som er så viktig for landet vårt, har gjort sitt fagleg. Dei har fått ei kjempeutfordring, men eg trur at dei kjem til å klare det, og da blir det så mykje, mykje lettare å kunne seie at vel, då skal vi bidra med vårt slik det er sagt og sett opp i langtidsplanen. Samtidig veit vi at desse langtidsplanane har ein tendens til ikkje å bli fyllestgjorde i denne salen. Men no står oppdraget der, og utfordringa ligg der for Forsvaret. Og det at

vi har fått til grep som forslaget om 800 mill. kr herifrå, det at vi tek frå investeringar og fører over på drift, det at vi tek dei riktige grepa, slik vi har gjort allereie i Hæren, det at vi veit at dei grepa vi har teke, vil kunne følgjast opp i praksis, gjør meg veldig trygg på at dette kjem til å bli, og er, ein god langtidsplan.

Det har vore mykje snakk om kvar den operative leinga skal vere. Eg har sagt det sånn at vi skal ikkje flytte henne til Bodø, vi skal flytte henne *heim* til Bodø. Ho har vore ute på ein mangeårig rundtur der ho aldri skulle ha vore – men lat no det liggje, det var kanskje andre trusselbilete som låg til grunn for det – men i alle fall vil ho no vere til stades i Nord-Noreg og i nordområda, der ho høyrer til. For det er ingen tvil om at det som frå denne salen er sett på som den viktigaste utfordringa for nasjonen Noreg, er dei interessene vi har der oppe. Og det er jo der vi har lært alt – i denne finstemde politikken i nordområda overfor russarane, som no begynner å komme tilbake til gammal stordom på ein ny måte. Det er denne finstemde politikken der oppe, som vi kan vere stolte over, som vi skal ha med oss ut i internasjonale operasjonar, der vi så tydeleg og klart veit at det er ikkje berre å bryte på med militære åtgjerder, det må vere ein balanse. Denne balansen har tryggja Noreg i 50 år – også, for all del, saman med dei alliansepartnarane vi har hatt.

Derfor er det bra at det i innstillinga no ligg ein merkning om eventuelt å kjøpe tilbake Kystvakta. I den førre stortingsperioden lurte vi det norske folk litt, for vi sa at no satsar vi mykje på Kystvakta. Det gjorde vi slett ikkje. Vi sette ho ut til private, løyvde ikkje 50 øre herifrå. Det slit Kystvakta med i dag, med ein enorm auke i driftsbudsjetta. Når Framstegspartiet seier at vi har så mykje pengar som vi aldri har hatt, stemmer jo det, men då burde vi ha evne til å kjøpe fartøya tilbake, sjølv sagt dersom det er mogleg i forhandlingar med reiarlaga som no har dei. For Kystvakta er eit symbol. Ho er ikkje berre eit symbol i praksis til sjøs, men også symbolet på den fint avstemde politikken vi har i nordområda. Vi er til stades med eit sivilt element, som er Kystvakta, som er drive av militære, og så har vi i tillegg Marinen som ein muskel som skal liggje der som ein reserve, langt bak, aldri for synleg, men vere til stades, utan at det er dei som står for den daglege drifta og handteringa i nordområda.

Dette er norsk forsvarspolitik i ei lang, raud linje. Det bør vere dette som skal peikast ut framover til å vere politikken, og vi skal i tillegg ha det med oss som idégrunnlag når vi skal ut i internasjonale operasjonar. Dette kan vi, dette har vi gjort før, det har blitt respektert og følgt opp av russarane så lenge vi har stått fast på våre sjølvpålagde avgrensingar.

Så litt om verneplikt. Det er jo ein illusjon – eg vil bruke ordet illusjon – at vi har ei verneplikt. Sjølv sagt er det ikkje ei verneplikt i praksis, for vi kallar jo ikkje inn folk. Når ein ser etter kor mange som kjem inn, er det veldig få. Men så er det den lykka her at vi er alle einige om at vi ønskjer flest mogleg kvinner inn i Forsvaret – og det er jo ut frå Forsvarets behov. Det kan vi menn ta inn over oss. Vi er for så vidt ikkje gode nok, alle vi. Forsvaret er

og avhengig av å rekruttere blant kvinner. Det er ferdig sesjonert 4 000 kvinner. Det blir veldig spennande å sjå kor mange av desse som vel å gå inn i tenesta. Dersom dei tiltaka som er trekte opp av Brestrup-utvalet osv. begynner å verke, slepp vi kanskje å gå dit at vi må kalle inn folk mot deira vilje. For eg trur ikkje tvang er av det gode. No får vi prøve dette med sesjon. Eg håper at Forsvaret endrar seg sånn at kvinner skjønner at dei er velkomne.

Nokre frå komiteen var i Stavanger, på Madla, for 14 dagar sia – tillitsmannsordninga. Der kom det fram at det faktisk enno er trakassering, på ulike vis, av kvinner i Forsvaret. Dette må vi ordne opp i, slik at kvinner aldri er i tvil om at dei verkeleg er velkomne i Forsvaret, og at dei sjølv sagt kan take utdanning i leining, få gode jobbar og utvikle seg – som menn kan. Eg trur at på sikt er vi der vi skal vere.

Så vi har, som eg sa, Forsvarets behov for å få tak i gode folk, men vi har sjølv sagt også folkets behov for å vere representert i Forsvaret. Vi kan aldri tenkje oss eit forsvar utan f.eks. nordlendingar eller vestlendingar. At det skal vere ut frå geografi, er det ingen tvil om, men også ut frå samfunnslag og anna skal det vere breiast mogleg rekruttering til Forsvaret. Det er kanskje det viktigaste. Eg har sjølv møtt folk høgt oppe i Forsvaret som har sagt at då dei kom inn på rekruttskolen, kunne dei aldri tenkje seg å vere i Forsvaret lenger enn høgst nødvendig. Så gjekk det to veker, så gjekk det fem månader, og så blei det deira karriereveg. Det er det vi må satse på: Dei kjem inn, begynner å like seg, og føler at dette er ein plass der ein kan gjere ein innsats og då sjølv sagt jobbe.

Bitte litt om økonomi til slutt: Interne omprioriteringar og endringstiltak – det er jo skikkeleg politikarspråk, det kan nesten ikkje bli betre, eller verre, for så vidt, men der trur eg det ligg. Går Forsvaret inn og tek sin del av oppdraget, skal til og med eg frå SV vere med på å seie at då har vi kanskje vore med og bestemt oss for det forsvar vi vil ha, og så får vi finansiere det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Henning Skumsvoll (FrP) [11:20:12]: Som vanlig er det stor spredning i representanten Jacobsens innlegg. Det dreide seg mye om USA. Men han kom nå tilbake til Forsvaret på slutten, så takk for det.

Nordområdesatsingen er viktig for regjeringspartiene, og det nevnes jo spesielt i Soria Moria-dokumentet. Fremskrittspartiet er veldig opptatt av driftsbudsjettene til marine og kystvakt, at det gis tilstrekkelig med midler til nok seilingsdøgn, for vi har et stort område å dekke.

Så mitt spørsmål er: Hvorledes ser SV på at våre nye fregatter skal kunne være i kontinuerlig drift med bare to mannskap pr. fregatt? Og hvor mange fregatter vil kontinuerlig kunne seile med så lite personell?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:21:01]: Eg skal ikkje ta utgangspunkt i mitt primærstandpunkt når det gjeld fregattar og MTB-ar, for no har vi dei, og no må vi drifte dei på best mogleg måte. Det er eg ikkje i tvil om at vi skal få til. Kor mange mannskap vi kjem til å klare no i byrjinga, kan

eg ikkje stå her og garantere, men som det ligg an i langtidspanen, og også i inneverande budsjett, skal vi klare å drifte dei. Vi kjem på langt nær til å komme i den situasjonen som vi var i i førre stortingsperiode, der Framstegspartiet var ein del av regjeringsgrunnlaget, då ein faktisk måtte leggje ein god del av desse båtane til kai. Dit kjem vi ikkje til å komme. Vi kjem til å få drifta desse på best mogleg måte.

Jan Petersen (H) [11:21:50]: I alle de år jeg har vært medlem av Stortinget, har selve opposisjonen mot norsk forsvarspolitikkk vært i SV. Siden vi nå nærmer oss slutten på denne regjeringsperioden og SV har hatt regjeringsmakt i tre år, vil jeg spørre Jacobsen om hvordan han oppsummerer sine seire fra denne perioden. Eller spørsmålet stilt mer presist: Hva er det som har skjedd i norsk forsvarspolitikkk som ikke ville ha skjedd om SV ikke var i regjering?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:22:23]: Først og fremst vil eg seie at vi frå SV si side alltid har vore Forsvarets venner. Men no er det jo ikkje slik at venner er folk ein hiv mest mogleg pengar etter. Venner kan òg vere dei ein gjev nokre utfordringar, som eg gjekk inn på i innlegget mitt. Eg trur at det vi har bidrege mest med, og som eg er stolt av i forhold til både vår representant i Forsvarspolitisk utval og delvis min jobb her i huset, er at vi har fått vere med på å leggje inn at det skal vere ein balanse mellom fagmilitære overbudsjetteringar – altfor mykje vil ein ha – og det at vi politikarar kjem inn og tør seie ok, men vi vil leggje det og det i potten, så får de styre etter det.

Jan Sahl (KrF) [11:23:28]: Representanten Bjørn Jacobsen var sterkt opptatt av verdier i Forsvaret, og det er også Kristelig Folkeparti. Han beveget seg i all hovedsak utenom landets grenser og knyttet det til USA og til fangebehandling. Det er også Kristelig Folkeparti opptatt av.

Men nå ønsker jeg å bringe det litt heim og ta utfordringen fra Jacobsen på alvor når det gjelder verdier i Forsvaret. Vi har altså en kapasitet i Forsvaret i dag som sliter sterkt på familiesituasjonen til dem som er ansatt, med hyppige flyttinger, med soldater som jobber ett og et halvt årsverk for å få dette til å henge i hop, og når det gjelder internasjonale operasjoner, ser vi at våre soldater som kan brukes der, må altfor hyppig ut. Dette går sterkt ut over familiesituasjonen. Det sliter på den enkelte soldat.

I tillegg ser vi også at veteranene som er kommet heim, sliter med psykiske vansker og mener at de ikke blir fulgt opp. Ser representanten Jacobsen av vi trenger å styrke økonomien i Forsvaret? Og ser representanten Jacobsen at Hæren må styrkes hvis vi skal opprettholde den kvaliteten som vi har i dag?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:24:44]: Hæren har vi jo styrkt med 1 000 stillingar – 40 pst. Når det gjeld veteranane, er eg heilt einig i at der har vi gjort mykje i denne regjeringa. Det er vi som har starta det gode arbeidet, og vi kjem til å halde fram med det gode arbeidet for veteranane.

Så er representanten sjølvsagt inne på noko viktig som gjeld familiesituasjonen for folk som er inne ikkje minst i operativ teneste, som må vere både her og der, som er ute på internasjonale oppdrag. Det er ingen tvil om at der må vi gjere endå meir for at dei, som representanten seier, skal sleppe å jobbe halvanna årsverk.

No opplever jo eg at folk som er i Forsvaret, er villige til i alle fall over nokre få år, i ei tid då dei er veldig aktive i operativ teneste, å ta på seg ekstra byrder – som også vi andre har gjort då vi var yngre. Men det er ingen tvil om at dette må leggjast opp slik at vi ikkje er med på fleire oppdrag enn vi har folk til. I tillegg veit vi at vi har oppdrag i FN som gjenstår, så vi må ikkje ta på oss meir enn vi har folk nok til å kunne gjere.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Jan Sahl (KrF) [11:26:08]: Det er sagt og skrevet at Forsvaret står ved en korsvei i forbindelse med behandlingen av denne langtidsplanen. Kristelig Folkeparti vil heller si at Stortinget står ved denne avgjørende korsveien. Hvilket militært forsvar trenger Norge? Har regjering og storting vilje til å bevilge det som trengs for å få et forsvar der det er balanse mellom ambisjoner og ressurser?

Dagens debatt viser at det er stor uenighet om både størrelsen på den økonomiske ubalansen pr. i dag, hvilken struktur som er nødvendig for det framtidige forsvar, og prislappen på drift og materiellanskaffelser.

Den sikkerhetspolitiske utviklingen har en rekke trekk som peker i retning av behov for å styrke Forsvaret. Disse omfatter økende motsetninger og rivalisering på globalt plan, økt konkurranse om ressurser, vedvarende utfordringer for FN og NATO, ikke minst knyttet til internasjonale operasjoner, og økende utfordringer i nordområdene.

Ettersom Kristelig Folkeparti ikke har egen representant i forsvarskomiteen, har vi ikke kunnet flagge synspunkter direkte i innstillingen, men jeg vil takke for det nære og gode samarbeidet vi har hatt med saksordføreren, og det er gledelig at opposisjonen stort sett står samlet i innstillingen. Vi har deltatt i forhandlinger om forlik, men opplevde manglende vilje fra regjeringspartiene med hensyn til å få gjennomslag for endringer.

Kristelig Folkeparti etterlyste overfor Regjeringen en oppfølging av Forsvarspolitisk utvalgs anbefaling om et bredt politisk forsvarsforlik som grunnlag for forutsigbarhet. De svarene vi fikk fra statsråden, har vist at hun ikke har sett dette behovet, eller at utfordringen med å samle de tre partiene i Regjeringen ble for stor og kompromisset for skjørt. Vi fikk aldri kontakt underveis, og det betales i dag med en delt innstilling.

Regjeringspartiene og opposisjonspartiene har forskjellig oppfatning av hvilken struktur som bør vedtas. Vi støtter mange av endringsforslagene fra Regjeringen, men på enkelte områder går Regjeringen lenger i å rasjonalisere enn det Kristelig Folkeparti mener er tilrådelig for å sikre viktige elementer i Forsvaret.

Kristelig Folkeparti er enig med Regjeringen i at Norges geopolitiske plassering og strategiske ressursinteresser gjør at vi står overfor økende utfordringer i våre nær-

områder. Denne dimensjonen ved vår sikkerhetspolitiske situasjon skiller oss fra mange av våre allierte. Derfor er mye av regjeringspartienes argumentasjon for å nedlegge Olavsvern uforståelig, ikke minst når beliggenheten – Tromsø kommune – blir brukt for å forsvare nedleggelse, ved at det får små eller ingen konsekvenser for næringsliv eller arbeidsplasser. Det er ikke næringsliv og arbeidsplasser det handler om.

Konsekvensene ved nedleggelse er ikke synliggjort i forhold til vårt behov for støtte fra NATO eller den samfunnsmessige beredskap generelt. Å hevde økt strategisk betydning og tilstedeværelse i nordområdene og samtidig legge ned Olavsvern som base for Sjøforsvaret er svært vanskelig å forstå.

Forsvarets operative kommandostruktur utgjøres i dag av Forsvarets fellesoperative hovedkvarter på Jättå i Stavanger, med Landsdelskommando Nord-Norge på Reitan ved Bodø.

Kristelig Folkeparti har merket seg at Regjeringen mener at det er behov for å justere denne kommandostrukturen, og partiets syn vil bli framlagt i et senere innlegg. Men jeg vil bare presisere for egen del av jeg vil stemme for flyttingen av FOHK til Bodø, i tråd med min stemmegivning da FOHK ble opprettet på Jättå, der jeg stemte imot.

Det skal være baser for alle forsvarsgrener i både Nord-Norge og Sør-Norge. Hæren har sin hovedbase i Nord-Norge i Indre Troms, som blir et kraftsenter og et kjerneområde for Hæren.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at Hæren må styrkes for å bli relevant. I tillegg er vi opptatt av det må være gode arbeidsforhold for de ansatte. Både Forsvarets egne organisasjoner, Arbeidstilsynet, Riksrevisjonen og ombudet for Forsvaret har pekt på et altfor stort arbeidspress for mange av de ansatte, noe Kristelig Folkeparti mener det fortest mulig må ordnes opp i.

Kristelig Folkeparti deler Regjeringens oppfatning av at Luftforsvaret i framtiden bør videreføre bredden av sine kapasiteter, men konsentrert til færre baser med utgangspunkt i at like fagmiljøer samlokaliseres der det er rasjonelt.

Jeg vil avslutte mitt innlegg der jeg begynte: Vi står ved et viktig veiskille, der valgene og vedtakene blir avgjørende for Forsvarets framtid. Jeg vil minne flertallet i salen om at det skal bare et enkelt vedtak til for å bygge ned Forsvaret, men det vil ta mange år å bygge det opp igjen.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bendiks H. Arnesen (A) [11:31:31]: Kristelig Folkeparti har lenge snakket om nordområdenes betydning og alt partiet vil gjøre for å satse der. Forsvarets tilstedeværelse er en viktig del av nordområdesatsingen. Det tror jeg det er bred enighet om her i huset.

Når Kristelig Folkeparti flagger nordområdene så høyt, er det grunn til å spørre hvorfor partiet da går imot å

flytte fellesoperativ ledelse nordover til Bodø. Dette er en helt konkret satsing i nord, som også har fagmilitær støtte. Dette var jo en av hovedgrunnene til at det ble brudd i de forhandlingene som kunne ha ført fram til et forlik.

Tror ikke partiet at Forsvaret eller annet kan ledes fra den nordlige landsdelen? Hva er grunnen til at Kristelig Folkeparti går imot en så konkret flytting til den nordlige landsdelen? Nå spør jeg etter partiets syn og ikke representanten Sahl sitt syn.

Jan Sahl (KrF) [11:32:35]: For det første konstaterer jeg at det er ulike oppfatninger av hvorfor det ble et brudd. Det er ikke sånn at det ble et brudd på grunn av FOHK. Vi gav klart uttrykk for at Kristelig Folkeparti ikke forhandlet med et ultimatum. Årsaken til bruddet var at det overhodet ikke var bevegelse i regjeringspartiene for å få et totalt opplegg for et forlik som Kristelig Folkeparti, i samarbeid med de andre opposisjonspartiene, kunne gå inn for.

Når det gjelder FOHK og flytting, kan det brukes argumenter både for og mot. Det er snakk om å flytte et hovedkvarter som ble opprettet for få år siden. Kristelig Folkepartis syn her vil det bli redegjort for i et innlegg senere i dag.

Så vil jeg si for min egen del at jeg er glad for at jeg tilhører et parti der man får frihet til å stemme ut fra egen overbevisning, noe ikke Arbeiderpartiets representanter kunne i forrige runde, da hovedkvarteret ble flyttet til Jåttå.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:33:51]: Jeg ser av et forslag fra Kristelig Folkeparti og Venstre at Kristelig Folkeparti vil støtte en framtidig styrkestruktur som beskrevet i proposisjonen, med unntak av antall heimevernsdistrikter.

Jeg synes det er bra at de ikke vil støtte en reduksjon av antallet heimevernsdistrikter. Men antallet heimevernsoldater har blitt redusert i flere etapper. For noen år tilbake var det på 83 000. Nå er det nede på 50 000. I forslaget som det ser ut til at Kristelig Folkeparti vil støtte i dag, ligger en reduksjon på 10 pst., altså 5 000 mann. Dette synes ikke jeg rimer noe særlig når man sier at man ikke vil redusere antallet heimevernsdistrikt, men går inn for en reduksjon på 10 pst. – 5 000 mann – i antallet soldater. Da er spørsmålet: Hvordan henger det sammen?

Jan Sahl (KrF) [11:34:35]: Kristelig Folkeparti er sterkt opptatt av å ta vare på Heimevernet, og vi kjenner betydelig uro knyttet til det som ligger i proposisjonen om at man skal ta vekk heimevernsutdanningen, som i dag finner sted på Værnes. Vi ser på det som langt viktigere enn å forsøke oss på – som vi gjorde – et kompromiss med å legge oss på 45 000 heimevernsoldater.

Vi vet at det bare er en liten del av heimevernsstyrken som er i operativ virksomhet til enhver tid. Vårt forsøk på å få til et kompromiss var at vi la oss på 45 000 heimevernsoldater, og vi ser ikke det som den store problematikken når det gjelder Heimevernets evne i fremtiden. Vi ser det som langt viktigere at Heimevernet nå ikke slukes opp i Hæren, at vi tar vare på Heimver-

nets egen identitet, med oppgave å ta vare på lokalmiljøet.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:35:52]: Jeg oppfattet at representanten Sahl ikke er helt enig med eget parti. Men jeg konstaterte samtidig at partiet har valgt å prioritere Olavsvern framfor hovedkvarteret. Det synes jeg er beklagelig.

Vi er opptatt av Hærens operativitet. Jeg konstaterer at Kristelig Folkeparti ut fra sine budsjettall ligger lavere enn det som har vært Regjeringens budsjettall så langt. Når Kristelig Folkeparti ønsker flere baser: Vil ikke det gå ut over operativiteten når budsjettammene er trangere?

Jan Sahl (KrF) [11:36:50]: Kristelig Folkeparti har ikke noe problem med å vedkjenne seg sin fortid knyttet til Forsvaret. Vi har i en periode vært opptatt av at det trengtes en runde der Forsvaret gikk i seg selv for å se på hvor det var mulig å rasjonalisere. Men vi er kommet til den konklusjonen i dag at vi nå er nede på et minimumsnivå. Kristelig Folkeparti vil følge opp det vi har sagt og vært med på i innstillingen i forhold til at vi skal ha et forsvar og en struktur i fremtiden der det er sammenheng mellom struktur og det mannskap vi har, og den økonomien som skal ligge på plass. Vi mener at Hæren bør styrkes, i likhet med det som regjeringspartiene er opptatt av. Det er bare så synd at vi ikke fikk konkrete tall på bordet og en mulighet til å forhandle om det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:38:24]: La meg innledningsvis få si takk til saksordføreren for en særdeles grundig redegjørelse. Han gav en god beskrivelse av situasjonen rundt forsøket på å få til en bredere plattform enn det vi klarte.

Stortinget behandler nå Langtidsplanen for Forsvaret, hvor Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV har prioritert folkeforsvaret, tilstedeværelse over hele landet, og har et spesielt fokus mot nord. Jeg synes det er synd at det ble brudd i forhandlingene om et forsvarspolitisk forlik, da Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre hadde fokus på økt struktur, mens vi som regjeringspartier heller ville fokusere på å bygge opp større operativitet gjennom å bygge opp Hæren ytterligere i nord. La meg likevel si at jeg er fornøyd med at det i mange viktige merknader er en enstemmig komite som tydeliggjør hvorfor vi trenger Forsvaret, og som støtter opp om hovedretningen i proposisjonen.

I replikkordskiftet gjorde saksordføreren oppmerksom på at det er Stortinget, denne salen, som bestemmer rammen. Vi er ikke uenige i det, men med den prioritering av struktur som opposisjonen hadde, ville de, uansett hvilken ramme vi hadde fått, ha valgt å styrke strukturen på bekostning av operativitet.

Norges geopolitiske plassering og strategiske ressursinteresser gjør at vi står overfor økende utfordringer i våre nærområder. Denne dimensjonen ved vår sikkerhetspolitiske situasjon skiller oss fra mange av våre allierte. Nordområdene er av denne grunn Regjeringens viktigste stra-

tegiske satsingsområde. Forsvarets mest sentrale rolle er å bidra til å sikre norsk suverenitet og forebygge og håndtere sikkerhetsutfordringene i våre nærområder, for derigjennom å bidra til ivaretagelse av vår sikkerhet, våre interesser og verdier, og til regional stabilitet. Dette tilsier også at det må legges vekt på nasjonale oppgaver som suverenitetshevdelse og krisehåndtering gjennom militær tilstedeværelse.

Utfordringene i våre nærområder er til dels en funksjon av de globale utfordringene, og kan som sådan bare løses i en bred multilateral ramme. Samtidig står Norge i nord overfor utfordringer som i hovedsak må løses nasjonalt, knyttet til løpende ressursforvaltning og uavklarte jurisdiksjonsspørsmål. Potensielle interessenetsetninger på ressursområdet gjør at vi ikke kan utelukke at det kan oppstå situasjoner med sikkerhetspolitiske aspekter. Nordområdenes strategiske betydning både økonomisk, miljømessig og militært, kombinert med usikkerhet knyttet til utviklingen i Russland, tilsier at dette er et område som må ha høy prioritet, også innen sikkerhets- og forsvarspolitikken.

Utfordringene sett under ett fordrer at Forsvaret må være i stand til å løse oppgaver både hjemme og ute. Utfordringene i våre nærområder synes å bli større enn tidligere antatt. I utformingen av Forsvarets operative struktur må det derfor legges stor vekt på nasjonale behov og oppgaver. For at Norge skal ha en troverdig evne til å ivareta disse oppgavene, kreves det en tilstrekkelig bredde i kapasiteter. Samtidig er Norges bidrag til internasjonal krisehåndtering gjennom FN og NATO fortsatt av grunnleggende betydning. Alliansetilknytningen må derfor reflekteres også i styrkestrukturen, gjennom at norske styrker i størst mulig grad baseres på NATO-standarder, med sikte på å kunne operere nært sammen med allierte i hele konfliktspekteret. Dette krever styrker med tilstrekkelig kvalitet, reaksjonsevne, utholdenhet, strategisk og taktisk mobilitet samt egenbeskyttelse og treningsstandard.

Det legges opp til at Forsvarets virksomhet i hver landsdel konsentreres i noe større grad enn i dag. Dette er nødvendig både for å skape robuste kompetansemiljøer og for å sikre større forutsigbarhet for medarbeiderne og deres familier og for Forsvarets vertskommuner, og er også i tråd med anbefalingene fra Forsvarspolitisk utvalg og Forsvarsstudien 2007. En større konsentrasjon er vesentlig begrundet ut fra operative hensyn. Det vil optimalisere samvirket mellom de ulike deler av Forsvaret og styrke evnen til felles operasjoner, samtidig som driftsutgiftene reduseres og større ressurser derved kan tilføres den operative virksomheten.

Vi velger i forslaget til langtidsplan for Forsvaret å styrke Hæren, spesielt i nord, og å samle Luftforsvarets helikoptermiljø på Bardufoss. Sjøforsvaret kommer også til å være sterkt representert i landsdelen med en av verdens mest moderne flåter, bl.a. nye fregatter, nye MTB-er og en kraftig modernisert kystvakt. La meg i den forbindelse få lov til å nevne at vi forutsetter at ledelsen for trenings- og opplæringsstretten forblir i Ramsund og ikke flyttes derfra.

Den viktige treningen av og med våre allierte skal i framtiden konsentreres til nord. For likeledes å styrke den operative ledelsen slås dagens to operative hovedkvarter

sammen til ett, hvor ledelsesressursene på den operative siden samles i et robust miljø. Hovedkvarteret lokaliseres til Reitan ved Bodø, og bidrar dermed til å styrke den militære tilstedeværelse i nord. Vi merker oss at Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ser ut til å gå inn for å beholde deler av ledelsen på Jåttå i Stavanget, og dermed ikke vil være med på å bidra verken til en samling av Forsvarets operative ledelse eller en satsing i nord.

Forsvaret er avhengig av en tydelig ledelse og klare kommandolinjer. Beslutninger må kunne tas og iverksettes i høyt tempo. Flyttingen fra Jåttå til Reitan vil ikke ha konsekvenser for videreføringen av Joint Warfare Centre, JWC, slik NATOs kommandostruktur nå er organisert. Norges vertskanslerforpliktelser overfor JWC vil ivaretas fullt ut. Et annet grep vi tar, er at forsvarsgrenenes øverste sjefer blir lokalisert der de har størstedelen av virksomheten. Generalinspektøren flyttes dit hovedaktiviteten faktisk skjer, noe som bl.a. betyr at Generalinspektøren for Hæren flytter med sin stab til Bardufoss.

Senterpartiet har fått gjennomslag for en kraftig satsing på Heimevernet i forhold til det som ble foreslått i Forsvarsstudien 2007. Vi sier oss fornøyd med at HV framover vil bestå av 45 000 soldater og befal, og at befalsutdanningen for HV vil skje hos garnisonen i Porsanger. Samtidig øker vi antallet årsverk i Hæren kraftig, noe som vil få størst konsekvenser i nord, og her er vi godt fornøyd med å ha fått de andre partiene med på å si ja til vernepliktsforsvaret, og å si nei til forsvarssjefens ønske om å omdanne hele Hæren til vervede bataljoner. Vi har samtidig, gjennom en smertefull prosess, akseptert en større konsentrasjon av base- og støttestrukturen, noe som vil gi en bedre balanse mellom økonomiske rammebetingelser og Forsvarets oppgaver. Dette har gjort at det samtidig er mulig å beholde en viktig kapasitet som MTB-våpenet, som kan få en viktig strategisk rolle framover dersom konfliktnivået i nord øker. Det vil sammen med nye fregatter og beslutningen om innkjøp av nye kampfly tydeliggjøre at Norge fokuserer på nasjonal suverenitetshevdelse og tilstedeværelse.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Ove Width (FrP) [11:47:57]: Senterpartiet er opptatt av distriktpolitikk. Senterpartiet er også medlem av en regjering som tilsynelatende er opptatt av nordområdesatsing. Hvordan kan da Senterpartiet forsvare at Olavsværn legges ned, en orlogsstasjon som blir brukt av våre NATO-allierte, også i stor grad til trening? Hvordan henger dette sammen med distriktpolitikk og nordområdesatsing?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:48:28]: La meg være ærlig nok og si at det var smertefullt å foreslå nedleggelse av Olavsværn. Vi hadde gjerne sett at vi klarte å beholde den basen. Men jeg har i mitt innlegg lagt tydelig vekt på at operativitet var prioritet nr. 1. Når vi skulle velge mellom operativitet og de basene vi har til disposisjon, måtte vi ta en del smertefulle avgjørelser der operativitet veide tyngst, og det er hovedgrunnen til den konklusjonen vi kom til.

Jan Petersen (H) [11:49:18]: Det virker som om representanten Samuelsen grovt overdriver hva de såkalte strukturiltakene skulle føre til. Regjeringens forslag dreier seg altså om 275 mill. kr økende til 375 mill. kr, eller mindre enn en fjerdedel av det som foreslås på investeringsområdet. Og når det gjelder Olavsvern, snakker vi altså om et beløp som ligger et eller annet sted mellom 17 mill. kr og 32 mill. kr, og det greier da Samuelsen å få til å bli et spørsmål om «operativitet», som han sier.

Realiteten når det gjelder forskjellen på Regjeringens og vår nordområdesatsing, er at vi på vår side satser på drift, seilingsdøgn, flytimer og øvelser, og på Olavsvern, mens Regjeringen satser på utflytting av Generalinspektøren og flytting av noe mer aktivitet til Reitan. Vi satser på kampkraft. Regjeringen satser på kontorarbeidsplasser. Det er realiteten.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:50:14]: Jeg kan ikke si meg helt enig i beskrivelsen, men jeg konstaterer at Høyre som opposisjonsparti har kommet til noen andre konklusjoner enn de gjorde da de satt i posisjon.

Igjen skal jeg være ærlig og si at jeg kunne gjerne tenkt meg at vi hadde muligheter til å få høyere ramme, men vi klarte det ikke. Innenfor de rammene vi har til disposisjon, har vi prioritert operativitet, og det mener jeg var en riktig prioritering.

Odd Einar Dørum (V) [11:51:00]: Jeg har stor respekt for at Senterpartiet og representanten Samuelsen prioriterer operativitet. Hvordan vil da representanten forklare nedleggelsen av Heimevernets utdanningssenter på Værnes? Det er jo et sted i Norge – ja vel – men det er jo en del av Heimevernets grunnleggende operative kapasitet. Det er det stedet man etter omleggingen i 2001 får opplæring, slik at man kan være funksjonell innenfor den oppgaven Heimevernet har.

Senterpartiets parlamentariske leder, Lars Peder Brekk, har i Trønder-Avisa 1. mars nærmest gitt en blankogaranti for at når det står på Senterpartiet og oppgjør internt i Regjeringen, så skal man berge dette. Men mitt kjernesporsmål er: Nedleggelse av utdanningssenteret på Værnes – er det å gjøre Heimevernet operativt, eller er det å gjøre det til noe helt annet? Hvordan kan Senterpartiet avskaffe et så tungt element ved å sørge for at Heimevernet blir operativt på en bra måte både på den veldig spisse enden og på alle andre måter i vårt forsvar?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:52:01]: Hva vår parlamentariske leder har uttalt til avisen, får representanten Dørum ta opp med ham.

Når det gjelder dette med operativitet, må vi huske på at i Forsvarsstudien lå det et nedtrekk på Heimevernet, ned til 30 000 mann, og et kutt også med hensyn til Værnes. Vi klarte å få det opp til 45 000 mann. Det er ingen hemmelighet at Senterpartiet var tidlig ute og signaliserte at man ønsket å beholde både Værnes og 50 000 mann, men i det kompromisset som foreligger, nådde vi ikke fram. Fortsatt er det dette med midler til operativitet som er utslagsgivende.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Odd Einar Dørum (V) [11:53:02]: Jeg har lyst til å kaste inn noen andre perspektiver i denne debatten.

Venstre – og jeg – synes det er svært bra at det i Norge nå faktisk er en erkjennelse av at Forsvaret må få mer penger. Det er interessant at en regjering der SV er med, er i stand til å love 800 mill. kr mer til Forsvaret. Men jeg tror også at SV var det som til syvende og sist hindret et bredere kompromiss. Det er interessant.

Det er ganske viktig at man tør føre denne debatten i Norge, når man ser hvordan man kutter i vårt naboland Sverige. Som medlem av Vestunionens parlamentarikerforsamling er det mitt inntrykk at jo flere kommandoplasser man oppretter, og jo flere vimpler man har, jo mindre blir forsvarsbudsjettene mange steder.

Det som nå skjer i Norge, er uansett positivt. Venstre ser det slik at når det er slik for Norge, så er det fordi Norge er et rikt land mot nord. Vi er helt avhengige av våre sikkerhetspolitiske forpliktelser i NATO gjennom den jobben vi har vært villig til å påta oss i Afghanistan. Og vi begynner å bli veldig klar over utfordringene i nord. Det er fortsatt slik at forsvarssjefens tale i Oslo Militære Samfund i fjor, hvor han bl.a. gikk inn på en tidligere rapport fra Forsvarets forskningsinstitutt om mulige trusselscenarioer i nord, er noe man ikke skal spekulere om. Men man er iallfall nok forberedt til at man beholder det man skal ha også forsvarspolitisk, i tillegg til alt det andre som et land som Norge må gjøre.

Jeg synes derfor det er fortjenstfullt at både forsvarssjefens studie og Forsvarspolitisk utvalg har spisset debatten så mye at alle politiske partier er nødt til å gjøre et valg. Bruker vi nå mindre – og går den forvitringens vei som det fører til – eller er vi villige til å satse mer? Venstre har vært med på å snu denne kursen – vi er villige til å satse mer.

Jeg synes også at det i denne tid er ganske fortjenstfullt at vi kan lese en kronikk av tre nordiske forsvarssjefer – vår, den svenske og den finske – om hvilke områder man kan samarbeide. Det er unektelig positivt, og jeg synes disse perspektivene må være med.

Så vil jeg gå inn på det som har vært Venstres hovedutfordring. For det første vil også vi takke saksordføreren. Vi takker for en real tone da vi forsøkte å finne noe felles. Dette gjelder alle som var med i de samtalene, og dem som samtalene berørte – det har jeg lyst til å understreke. Men når vi nå går inn i dette, vil jeg si at den store bekymringen var: Hvor i all verden ligger balansepunktet når det gjelder forholdet mellom pengebruk og struktur i Forsvaret?

Fra den første dagen jeg kom inn i dette hus, i 1977 – med et langt opphold etter det – og til i dag har forsvarsbudsjettene vært blant de mest tallfrie budsjetter vi får til Stortinget. Det har nesten vært en etterforskningsoppgave å prøve å få tak i tallene og hvordan de forsvares. Jeg er helt sikker på at dette er inne i hodet på forsvarssjefen og i hodet på dem som jobber under ham, og jeg tror dette et godt stykke på vei er i Forsvarsdepartementet.

Det som representanten Petersen og flertallet skriver

om i komiteinnstillingen, er at Stortinget ønsker å bli mer involvert. Stortinget vil ikke at det skal være slik at man bevilger penger – for så, i neste runde, oppdage at flygere ikke har sertifikat, at man ikke får trent dem man skal trene, at man ikke får seilt der man skal seile. Vi vil vite hvor den militære operative bunnlinjen finnes, ikke bare den økonomiske.

Vi i Venstre synes det er positivt at Forsvaret skaffer seg regnskapssystemer som teller kronestrømmen i Forsvaret, slik at man holder skikk på det. Men vi hadde gjerne sett – og det vil vi få senere, i saken om Forsvarets logistikkorganisasjon – at Forsvaret også var i stand til å måle godt. Vi lærte for noen år siden at i norsk skole var de ikke i stand til å måle. Folk kunne ikke regne, folk kunne ikke lese – de måtte ha et kunnskapsløft. Og jeg skal med stor nysgjerrighet gå inn på hvordan man i Forsvaret setter reelle mål og har reelle bestillerfunksjoner, slik at man ser hva man får igjen.

Så er det også nødvendig å si – for det er jo av og til en kultur i Forsvaret for at det sitter noen og venter på at lykken vil inntreffe ved neste omkamp – at det ikke er slik at lykken inntreffer ved neste omkamp. Jeg vil gi forsvarssjefen den ros herfra at når han spisser til en debatt – noe han har gjort i Forsvarsstudien – er vi nødt til å gjøre noen valg. Forsvarssjefen og jeg kan ha synspunkter som vi ikke deler, men det er ikke det som er poenget. Man må spisse det til så mye at man får det på bordet. Og jeg forventer nå at Forsvarets logistikkorganisasjon består den testen som vi vil at norske skoleelever skal kunne bestå når det gjelder å måle resultater på en meningsfylt måte.

Det er ikke slik at hvis man bare deler ut en sjekk til en base et sted, så kan man si at det er et kundeforhold eller et bestillerforhold. Hva måler man? Hvordan utnytter man Forsvarets totale kompetanse når det gjelder mennesker, investeringer og utstyr? Det er en svært viktig debatt, og det er den debatten vi ikke har hatt. Den vil vi få. Derfor slutter Venstre seg til de betraktningene som er framført av flertallet.

Når budsjettet blir framlagt til høsten, ønsker vi å få vite hva vi får operativt. Og vi blir testet. Det ser vi jo hver dag. Når vi er i operasjoner og gjør gode jobber – så langt jeg kan se – i Afghanistan, blir vi testet. Vi blir testet på alle mulige måter.

Representanten Petersen ønsker egentlig at Stortinget skal bli mer delaktig i mange av de pinefulle valg som til nå er blitt skjøvet inn bak de lukkede dører i Forsvarsdepartementet og i Forsvarets øverste ledelse. Vi vil vite hva som er hva, og vi vil vite hva vi får levert, på dette området som på alle andre områder.

Så til saken i dag. Hvordan resonnerer Venstre? For det første har vi lært: Vi har lært at når det gjelder de pengene som skal tas vekk for å finne balansen, ligger hovedtyngden i å kutte investeringer og å effektivisere. Basestrukturen er en liten del av det. Den er ikke uviktig, for jeg skjønner psykologien. Men da må ikke noen komme og si at basestrukturen er det som sprenger forvaltningen av kroner i Forsvaret. Det er effektiviseringsmuligheten, og det er hvilke investeringer man velger. Jeg opplever f.eks. forsvarssjefens innlegg i Aftenposten – som han hadde sam-

men med de to nordiske kollegaene – som et forsøk på å finne noen svar på det. Jeg synes det er positivt.

Men så til Venstres resonnement: Når vi vil beholde Jåttå, er det fordi vi er sterkt opptatt av å beholde NATO i Norge – altså ikke NATO ut av Norge. Vi tror ikke at vi kan tenke i kald krig-terminologi, men vi må ta vare på de områdene der vi oppfattes som å være all right. Joint Warfare Center er her. Det betyr at NATO har en forpliktelse i Norge. Det gjelder også AWACS-operasjonene på Ørlandet. Man foreslår til og med å legge ned hovedflystasjonen på Ørlandet og flytte den til sentrum av Bodø – uten at noen har gjort regnestykkene. Det har Regjeringen bremsset opp. Men det å jage bort en AWACS-operasjon, det å ikke være sensitiv når det gjelder hva et politisk-psykologisk landskap er til for – at noen er der – det å ikke ta inn over seg at vi nettopp har fornyet en forhåndslagringsbase med en amerikansk marineamfibiebrigade, som ligger i Trøndelag, må telle. Vi trenger de vennene vi skal ha. Vi trenger det operative vi kan ha. Og så må vi selvfølgelig gjøre det vi selv skal gjøre.

Så kommer jeg til Venstres tre andre perspektiver.

For det første finner vi det helt meningsløst å legge ned opplæringscenteret på Værnes, ikke fordi man skal være sentimental fordi Værnes ligger i Trøndelag, men fordi det er et sted hvor man lærer opp folk til at Heimevernet blir det som det skal være, og ikke bare blir det som det blir når man har vært igjennom alt annet. Venstres frykt er reell. Vi frykter for at med 45 000 på papiret med nedlagt opplæring får vi etter noen år de facto et heimevern med 30 000–35 000. Vi får ikke folk rekruttert fra de minste kommunene. Vi får folk utelukkende fra de største byene. Heimevernet taper sin landsomfattende karakter. Og det som da skjer, er at vi taper en del av den forankringen som gjør at det norske folk er villig til å betale dyrt for det de ikke umiddelbart ser, enten det er skip eller fly. Forsvarsevnen hviler også på folkets mulighet til å være delaktig og se ting rundt seg. Det er etter min mening et utrolig kortsiktig tiltak, på samme måte som nedleggelse av Jåttå er det.

Når det så gjelder forslaget om å legge ned heimevernsdistriktene i Agder, klarer ikke vi å se den store logikken i det. Vi klarer heller ikke å se logikken i å legge ned en utmerket base på Olavsvern. Vi ser på den som en del av hele nordområdetenkningen vår.

I vårt budsjettopplegg følger vi Høyre og Fremskrittspartiet, som igjen ligger tett opp til Høyre, langt, men vi må være ærlige. Vi har ikke penger nok til å fase inn en fjerde bataljon under Hæren i kommende langtidspanperiode, men vi ønsker å gjøre det, og vi ønsker en opptrappingsplan for dette. Derfor tar jeg nå opp et forslag som er omdelt på representantenes plasser her i salen, som jeg fremmer på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget slutter seg til Forsvarets fremtidige styrkestruktur som beskrevet i proposisjonens tabell 6.6, med unntak av antall HV-distrikter. Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å iverksette endringene.

Det er et siktemål å bygge opp en fjerde bataljon under Hæren. Regjeringen bes komme tilbake til en opptrappingsplan for dette.»

Når vi gjør det, er det fordi jeg etter en del av de besøkene jeg har vært på, vet hvor lite oppsatt Hæren er. Jeg vil gjerne vite at f.eks. Telemark bataljon er satt opp fullt ut med all den styrkekapasitet den skal ha, og ikke bare delvis. Jeg vet – uten å gå inn på tall her – at det vil bety en praktisk forskjell, og jeg skjønner hvor langt Hæren vår er presset. Vi får det målt daglig i Afghanistan.

Så er det også slik at det som vi ser i Afghanistan nå, har det vært en debatt om i en rekke andre europeiske land tidligere. En kan lese om det i Storbritannia og alle andre steder. De blir testet i praksis på områder hvor det ikke lenger er teori, men det er hvordan ting ter seg i praksis, som er det helt avgjørende.

Jeg vil gjerne si at jeg er stolt av å ha møtt folk som har vært i Afghanistan, både offiserer og soldater. Det er godt motiverte mennesker som vet hva de gjør. De gjør en fornuftig jobb. Jeg vil nok en gang si at norske offiserer, med forsvarssjefen i spissen, skal ha ros for å ha formulert veldig klart at det er nødvendig også å ha meningsfylte sivile oppdrag når man skal opptre i et slikt land. Noe av det som har gjort sterkt inntrykk på meg, er hvordan ansvarlige offiserer er dypt bekymret over en kaotisk sivil organisering i det landet. Den militære biten har vi hatt en stor debatt om i Stortinget.

Med disse ordene har jeg gitt en begrunnelse for Venstres standpunkt. Jeg har også tatt opp det forslaget som jeg har fremmet på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre her i dag.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [12:03:18]: Først vil jeg ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet og SV har i innstillingen.

Jeg er glad for at Dørum sa det som han sa om Forsvaret. Dette er ikke noe gravøl for Forsvaret. Dette er faktisk en langtidsplan som nå snur en negativ trend for Forsvaret, som gir Forsvaret en ny retning framover. At vi er annerledes enn våre naboland, er jeg glad for.

Venstre har i dag fremmet et forslag om Hæren som er vesentlig svakere enn det forslaget Høyre har, og, som representanten nå også sier, dette skal ikke fases inn før i neste langtidsperiode. Det gir jo litt mer troverdighet til Venstre, for Venstre er faktisk det partiet som har gitt minst til Forsvaret de siste tre årene. De har kuttet om lag en halv milliard kroner både i 2007 og i 2008.

Det jeg vil spørre representanten om, er: Innebærer forslaget at det ikke skal fases inn før i neste langtidsperiode?

Presidenten: Representanten Signe Øye har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Odd Einar Dørum (V) [12:04:25]: La meg først starte med å si at når Venstre er nødt til å ha akkordforhandlinger med seg selv, slipper vi akkordforhandlinger med SV. Da kan vi selvfølgelig fremme dette forslaget, i motsetning til representanten Øye og Arbeiderpartiet her i dag. Representanten Øye bør være sjeleglad for at vi tør leve

ut deler av Arbeiderpartiets legning ved å forslå en styrket hær.

Det er helt riktig at vi vil bruke noe lengre tid enn en langtidsperiode, men vi mener alvor med forslaget. Og vi reiser det fordi vi er bekymret for Hæren, og fordi det er en påtrengende virkelighet når man lever i et land som Norge. Så kjenner vi folk som er i Afghanistan og andre steder, og det de forteller på en ærlig og nøktern måte, gjør inntrykk. Derfor er forslaget fremmet.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:05:11]: Representanten Dørum har lagt fram et forslag om å støtte Forsvarets framtidige styrkestruktur, med unntak av antall HV-distrikter. Han sa også litt om antall heimevernsoldater. I framtiden blir det en reduksjon på 10 pst. i antall heimevernsoldater, altså fra 50 000 til 45 000. Det er jo ikke så lenge siden vi reduserte antallet fra 83 000 til 50 000, så jeg synes ikke dette rimer helt. Jeg trodde at Venstre var veldig opptatt av Heimevernet, som jeg er sikker på at de er. Det å redusere antallet med såpass mange menn, er en ganske betydelig og stor nedgang.

Odd Einar Dørum (V) [12:05:48]: Venstre og denne representanten har i grunnen vært på dommens dag når vi har skullet hilse på en norsk finansminister. Da skal en ha gode kort på hånden. Så i akkordforhandlinger med oss selv har vi vært villige til å kutte i Heimevernet med 10 pst., som det er sagt her.

Det som er helt avgjørende etter vår oppfatning, og som dessverre blir nedstemt her i dag, er å beholde opplæringen på Værnes. Det er et forsøk på å gi oss det Heimevernet som ble vedtatt i 2001, med de innsatsstyrkene vi har, og med oppfølgingsenhetene. Jeg er meget redd for at man med dette vedtaket gjør to kortsiktige ting: Man svekker Heimevernets landsomfattende forankring. Jeg er veldig redd for at det man får igjen til slutt, er kull som rekrutteres fra de største byene, slik at man mister en del av de mer grisgrendte områdene hvor Heimevernet betyr noe veldig konkret, også når det gjelder forsvarsforankring. Så er vi selvfølgelig veldig redd for at dette er begynnelsen på slutten på en forankring av forsvarret i folket, som man ofte bagatelliserer. Jeg har aldri skjont meg på offiserer som ikke skjønner at man bør ha en forankring i folket for å få nok penger til å betale for skip og fly, for det er ganske dyrt. Det er Venstres standpunkt.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [12:07:08]: Jeg vil litt tilbake til operativitet. Jeg prøver å sammenligne de tallene som står i budsjettet, med Venstres tall når det gjelder Forsvaret. Jeg konstaterer at det er ca. 200 mill. kr i forskjell. Jeg tar forbehold om at tallene i det Regjeringen har foreslått for inneværende år i langtidsperioden, og Venstres tall, er riktige.

Tilbake til dette med operativitet. Det er mulig at struktur, som vi har snakket om, ikke utgjør de store tallene i dette, men når vi er presset på ramme, vil hver krone vi klarer å spare på struktur for å styrke operativiteten, være viktig. Er Venstre enig i en slik framstilling?

Odd Einar Dørum (V) [12:08:08]: Venstre er først og fremst opptatt av at hvis vi ikke klarer å levere det som FLO skal levere, ca. 600–700 mill. kr i året, kommer vi til å få en ganske heftig runddans hvert år når det gjelder deler av strukturen. Så vi er opptatt av det. Det er det som er det viktigste. Vi mener at de endringene som vi har lagt inn, og som vi også har foreslått finansiert i vår vilje til å rydde opp med hensyn til struktur, er bra tiltak – fra NATO-tilknytning på Jåttå til Olavsværn i nord. Men det viktigste og det dyreste av tiltakene våre er opplæringssenteret på Værnes. Og hvorfor foreslår vi det? Jo, for det er å gjøre Heimevernet operativt. Det er å beholde et operativt heimevern, slik vi har vedtatt det. Og jeg må bare si, med hilsen til Senterpartiet – og nå vil jeg gjerne glemme den parlamentariske lederen – og til representanten Samuelsen, at jeg synes ikke det er noen spesielt god dag når Senterpartiet er med på å avvikle operativ kapasitet i dagens heimevern ved å være med på å stemme for å legge ned senteret på Værnes. Det er nok en belastning og en lidelse som representanten Samuelsen må bære med seg – jeg beklager at han må bære den med seg – og jeg håper at dette kan føre til omkamp senere.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:09:38]: Debatten så langt i dag viser – til tross for en del uenighet som er kommet frem – at det er stor og bred enighet om de store og lange linjene i sikkerhets- og forsvarspolitikken. Det er en styrke.

Regjeringens forsvarspolitiske hovedmål er å videreutvikle et forsvar som er i stand til å møte utfordringene i raskt skiftende omgivelser og verne om Norges sikkerhet, interesser og verdier.

Operativ tilstedeværelse, i første rekke i nord, er Regjeringens førsteprioritet. Vår evne til overvåking og etterretning, suverenitetshevdelse og episode- og krisehåndtering i dette området er grunnleggende. Jeg er glad for at det er enighet i Stortinget om en slik tilnærming.

Regjeringen anbefaler å etablere ett robust, operativt hovedkvarter og å legge det til Reitan. Vi anbefaler å styrke Hæren i nord og å samle Luftforsvarets helikoptermiljø på Bardufoss. Sjøforsvaret kommer også til å være sterkt representert i landsdelen, med en av verdens mest moderne fartøysflåter. Treningen med våre allierte er i fremtiden anbefalt konsentrert til nord.

Samtidig er evnen til å bidra til et kollektivt forsvar hjemme og ute og deltakelse i fredsstøttende operasjoner av stor betydning. Forsvaret skal kunne delta med relevante militære bidrag i flerdimensjonale og integrerte operasjoner i så vel FN- som i NATO-regi.

Forsvaret er også et viktig element både i vår europapolitikk og i vårt arbeid for ytterligere å styrke båndene mellom de nordiske landene, som også flere her har vært inne på.

Regjeringen ønsker et forsvar som er forankret i samfunnet som et grunnlag for å bevare forsvarsviljen og dermed forsvarsevnen. Dette krever et synlig forsvar, som kan møte de oppgavene det er pålagt, gjennom nødven-

dig operativ evne, tilstedeværelse og verneplikt. En tydelig representasjon av forsvarsledelsen flere steder i landet er et viktig poeng i denne sammenheng.

Regjeringen foreslår å tilføre Hæren et betydelig antall nye årsverk innenfor kritiske områder for å sikre en robust brigadestruktur. Og dette er altså utover den markante økningen vi allerede har gitt Hæren de siste par årene. Vi ønsker også å øke tiden til samtrening og utdanning. På denne måten styrkes Hærens evne til å løse sine oppgaver, og belastningen på personellet, som har vært – og er – stor, reduseres.

Verneplikten videreføres som et fundament for Forsvarets virksomhet, og det anbefales innført pliktig sesjon for kvinner. Regjeringen ønsker å være tydelig på at verneplikten utgjør et avgjørende premiss for det norske forsvar.

Vi ønsker også langt flere kvinner inn i Forsvaret. Sesjonsplikt for kvinner er her et nytt og viktig virkemiddel, ikke minst for å synliggjøre og informere kvinner om de muligheter en karriere i Forsvaret kan gi. Dette er en stor samfunnsreform og et viktig skritt for å få et mer likestilt forsvar.

Forsvaret er avhengig av å ha en tydelig ledelsesstruktur og klare kommandolinjer. Riktige beslutninger må kunne tas og iverksettes. Regjeringen har lagt frem tiltak for å styrke forsvarssektorens evne til styring og ledelse og for å sikre en robust og effektiv kommandostruktur.

Når vi har foreslått endringer i base- og støttestrukturen, har vi gjort det i et helhetlig perspektiv. Og vi har prioritert. Det finnes som regel alltid gode og rasjonelle argumenter for hvorfor endringer *ikke* bør gjøres. For Regjeringen har hensynet til å skape en bærekraftig forsvarsstruktur, som også skal være i balanse på lengre sikt, vært av overordnet betydning. Dette medfører også tøffe og vanskelige valg på kort sikt. Regjeringen vil imidlertid ikke gå av veien for å ta disse grepene nå, som en investering i at vi får et enda bedre og mer målrettet forsvar.

Samtidig har det vært viktig at Forsvaret opprettholder en synlig tilstedeværelse i begge landsdeler. Baser for alle forsvarsgrener og Heimevernet anbefales derfor opprettholdt både i Sør-Norge og i Nord-Norge.

Vi har viet personell og kompetanse stor plass. Dette er ikke tilfeldig. Et godt forsvar handler ikke bare om materiell og struktur. Det handler først og fremst faktisk om mennesker.

Forsvaret skal være en attraktiv og trygg arbeidsplass, som ivaretar medarbeiderne på en best mulig måte. Dette gjelder både de sivile og de militære medarbeiderne. En hovedutfordring for hele forsvarssektoren i fremtiden vil være å rekruttere og beholde medarbeidere med kritisk kompetanse. Skal vi møte denne utfordringen, må vi kontinuerlig arbeide for å sikre at Forsvaret er en best mulig arbeidsplass.

Regjeringen legger også stor vekt på å styrke ivaretakelse og oppfølging av medarbeiderne våre før, under og etter utenlandsoperasjoner, og har gjennom proposisjonen fremmet en rekke konkrete tiltak for å underbygge dette.

Gjennom langtidsplanen ønsker Regjeringen å videre-

føre den modernisering av Forsvaret som ble startet av Stoltenberg I-regjeringen, der en hovedmålsetting har vært å bringe utviklingen av Forsvaret over i et mer stabilt og forutsigbart spor – både gjennom investeringer i nødvendig og moderne materiell, gjennom økt bemanning, økte bevilgninger og et større fokus på å ivareta og videreutvikle de ressurser og den kompetanse som Forsvarets medarbeidere representerer.

Regjeringen trapper opp forsvarsbevilgningene betydelig, med 800 mill. kr. Dette innebærer en reell økning på over 2,5 pst. Med dette løftet ønsker Regjeringen også å skape en størst mulig forutsigbarhet omkring de økonomiske rammene for den videre utviklingen av forsvarssektoren. Dette er helt avgjørende for å sikre en rasjonell gjennomføring av de vedtak som fattes, og en langsiktig balanse.

Det budsjettmessige er en del av denne styrkingen, men det er ikke alt. Det viktige er totaliteten av grepene, som alle bidrar til å bygge opp Forsvaret, tiltakene for å konsentrere virksomheten, interneffektivisering og intern omprioritering av ressurser.

Dette betyr ikke at jobben er gjort, eller at alle utfordringer er løst. Arbeidet med å videreutvikle Forsvaret vil fortsatt være krevende og ta tid. Regjeringen er imidlertid tydelig hva gjelder hovedretningen for den videre utviklingen: Forsvaret skal styrkes. Jeg merker meg at opposisjonen forsøker å så tvil om de beregninger som ligger til grunn i langtidsplanen. Etter min mening er det ingen grunn til det. Så langt jeg kan se, har ingen langtidsplan tidligere blitt utarbeidet i en bredere prosess enn denne: Fra forsvarssjefens forsvarsstudie til det tverrpolitiske forsvarspolitiske utvalget, deretter en bred høringsrunde og mulighet for alle til å delta gjennom dialog om Forsvaret. Dernest har vi gjennomført en ekstern kvalitetssikring, som også er blitt stilt til disposisjon for forsvarskomiteens medlemmer.

Saksordfører Petersen sa at denne proposisjonen etterlot et vell av spørsmål når det gjelder økonomien. Jeg konstaterer at vi fra komiteen har mottatt 19 spørsmål. Ved forrige langtidsplan og under forarbeidet til den mottok den daværende forsvarsminister 131 spørsmål. Jeg vil si at vi her virkelig har stilt oss til disposisjon for å svare, hvis man hadde stilt spørsmål. Den eksterne kvalitetssikringen konkluderer også med at både tall og metoder som er brukt i beregningene, er bygd på solid faglig grunnlag.

Stortinget har derfor denne gang fått betydelig mer innsikt i forutsetninger og beregninger enn tidligere. Vi har også, som sagt, vært til disposisjon for komiteen i forhold til å svare på alle spørsmål man har måttet ha. Men noen ganger kan man stille spørsmål ved om man ikke ønsker å stille spørsmål, kanskje i frykt for at svarene skal slå beina under ens egen politiske retorikk. Akkurat på dette punktet hadde jeg faktisk forventet meg en mer troverdig tilnærming fra opposisjonen. Jeg har lyst til å gå tilbake igjen til forrige langtidsproposisjon, som la opp til et økt nivå på 300 mill. kr, 1 pst. Vi legger over 2,5 pst. Allerede første år da forrige regjering – Bondevik-regjeringen – satt, bevilget man bare 70 mill. kr i tillegg. Da vi overtok regjeringskontorene, var underbalansen allerede på

500 mill. kr. At man da skal ha troverdighet når det gjelder den voldsomme økningen som deler av opposisjonen legger opp til, blir litt spesielt.

Regjeringen har hele tiden ønsket, og arbeidet for, en bred politisk enighet om denne målsettingen og disse hovedlinjene. Jeg har igjen lyst til minne om at forsvarsstudien har vært klar for komiteen og for Stortinget fra november. Det samme har innstillingen fra Forsvarspolitisk utvalg. Der det likevel eksisterer noe uenighet mellom partiene i Stortinget, er dette først og fremst knyttet til konkrete valg og prioriteringer i forsvarsstrukturen, ikke til de lange linjene, som jeg sa innledningsvis. Med dette utgangspunktet er det derfor mitt håp at vi kan stå sammen om å løse de videre utfordringene for Forsvaret.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Ove Width (FrP) [12:20:15]: Forsvaret har i en årrekke vært underfinansiert. Når nå Regjeringen har budsjettet med 800 mill. kr ut over dagens nivå, en bevilgning som så vidt overstiger de budsjettkutt den sittende regjering har foretatt i 2007 og 2008, hvordan ser da statsråden for seg at den forsvarsstrukturen som kommer til å bli vedtatt her i dag, skal finansieres? Vi mener at den økonomien som Regjeringen legger til grunn, ikke vil holde. Hvilke påplussninger ser statsråden for seg i de kommende årsbudsjetter, ikke bare for å opprettholde, men for å styrke strukturen?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:20:54]: Vi har beskrevet – og jeg har også sagt det veldig tydelig i dag – at til grunn for økonomien i denne planen ligger det både interneffektivisering, nøye gjennomgang av alle materielle investeringer og i tillegg en påplussing på 800 mill. kr, altså en opptrapping til det nivået.

Jeg stiller meg faktisk noe undrende til den tvil om økonomi som fremkommer, også fra representanten Width, som satt og støttet forrige regjeringens forsvarsbudsjetter, og som da ikke økte budsjettene i det hele tatt.

Jan Petersen (H) [12:21:49]: Statsrådens innlegg gikk veldig bra helt til hun kom til spørsmålet om økonomi, hvor vi bare må konstatere at hun rett og slett ikke forstår argumentasjonen fra opposisjonen side. Jeg tror ikke dette minuttet jeg har, vil være tilstrekkelig til å få henne til å forstå. Jeg synes egentlig ikke dette holder. At ikke Regjeringen forstår at vi ikke kan stille mange spørsmål når de ikke legger premisser på bordet, det skjønner ikke jeg. Vi forstod imidlertid, etter en stund, at det ikke var mulig å grave seg ned i det stoffet på den tiden som var til disposisjon. Det bør statsråden respektere.

Jeg hadde egentlig håpet å bruke dette spørsmålet til å få frem et positivt svar – et ja-svar. Jeg skal prøve: Et av hovedproblemene har vært prisstigning, og forsvarssjefen gjorde dette til et hovedpoeng. Er det slik å forstå at Regjeringen nå aksepterer at det er en annen prisstigning på forsvarsområdet enn i statsbudsjettet for øvrig, at Regjeringen vil legge det til grunn for sin budsjettering, og at de hvert år vil fortelle åpent hva forskjellen består i?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:22:59]: Prisstigningen på deler av vår sektor er som i alle andre sektorer. Så er det noe som dreier seg om teknologisk fordyrelse, og disse forhold er tatt med i langtidsplanen og i de beregningene som gjøres hvert eneste år i forbindelse med statsbudsjettet fra Finansdepartementet.

Jan Sahl (KrF) [12:23:35]: Forsvarsministeren etterlyste troverdig oppførsel fra opposisjonen. Jeg vil sende den etterlysningen tilbake og spørre om troverdig oppførsel fra posisjonen i forhold til at man ikke tok seg bryet med å snakke med opposisjonen før proposisjonen ble lagt fram, med den kostnaden det har i dag, nemlig at vi har en delt innstilling. Men la nå det ligge.

I innlegget sitt fokuserte ministeren på å prioritere personell og kompetanse, men jeg konstaterer at når det gjelder Heimevernet, prioriterer en ikke kompetanse. En legger ned utdanningen på Værnes som skal gi en grunnleggende heimvernsidentitet. Her følger man altså opp forsvarsjefens ønske, som vi i Kristelig Folkeparti oppfatter som et ønske om å stuke Heimevernet opp i Hæren.

Er forsvarsministeren enig i at det er den utviklingen vi er på vei mot?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:24:42]: Jeg har lyst å understreke at det i forbindelse med langtidsplanen ikke er snakk om å få dårligere kompetanse til Heimevernet. Heimevernet skal rekruttere alt det personellet de trenger fra de andre forsvarsgrenene, personell som har gjennomført 12 måneders førstegangstjeneste, og kanskje noen av dem også har vært ute i internasjonal tjeneste. Jeg vil si at det er et svært godt og kompetent personell Heimvernet blir tilført i fremtiden.

Odd Einar Dørum (V) [12:25:26]: Et av de viktige premissene for å sørge for at det er balanse mellom oppgavene som Forsvaret skal gjøre, og pengene som står til rådighet, er at man skal effektivisere for ca. en halv prosent i året. Vi vet – i hvert fall tror jeg at jeg vet det – at Forsvarets logistikkorganisasjon har en tredjepart av de ansatte i Forsvaret, mens de forvalter to tredjeparter av kronene.

Mitt spørsmål til statsråden er: På hvilken måte vil statsråden forvise seg om at denne strukturen og denne organisasjonen fungerer på en slik måte at man reelt sett best mulig måler det man skal gjøre, ikke bare i form av pengestrømmer, men i form av målbare gode resultater, og at man også utvikler det som jeg tror Forsvaret gjør – som alle andre offentlige virksomheter kan ha noe å lære av – nemlig hvordan man kan gå på tvers i systemene for å bruke de mennesker og den kompetansen som finnes. Hvilke tanker har statsråden om dette?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:26:19]: Jeg er veldig enig med representanten Dørum i at det er viktig å bruke mennesker på tvers i en organisasjon. Forsvaret jobber mye med målstyring, og når det gjelder akkurat Forsvarets logistikkorganisasjon, er vi – etter det store arbeidet med langtidsplanen – i ferd med å ha en grundig organisatorisk gjennomgang av

den, for å se om det er visse endringer som bør gjøres.

Når det gjelder interneffektiviseringen, som flere har vært inne på, er det slik at en halv prosent av forsvarsbudsjettet er 150 mill. kr i året. Jeg mener at en moderne organisasjon må kunne klare den typen og det nivået på en effektivisering.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:27:19]: Statsråden var i sitt innlegg innom internasjonale oppdrag og viktigheten av disse. Det har både fra undertegnede og mange andre vært mye snakk om sikkerheten til norske jenter og gutter i Afghanistan. Så sent som for to dager siden ble fire engelske soldater drept i kamp.

Kan statsråden si at det utstyret vi har i Afghanistan er det beste og det sikreste vi kan få tak i, og at alt er bra der nede? Hvis så ikke er tilfellet, hva mangler? Og hvilket utstyr kan bedres når det gjelder nettopp sikkerhet, og for å øke effektiviteten i både kamp og sikring og andre relevante oppdrag? Hvordan og når vil Regjeringen eventuelt skaffe dette?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:27:59]: Deler av dette spørsmålet får jeg med jevne mellomrom. Jeg skal gjenta det jeg har sagt mange ganger: Jeg gjør alt jeg kan for å sikre at våre soldater har det beste utstyret vi kan komme på banen med. Det er svært viktig, sammen med at de også må ha best mulig trening og forberedelse for det oppdraget de skal gjennomføre. Det er likevel slik at selv ikke med det beste materiellet, selv ikke med den beste forberedelsen, selv ikke med den beste kompetansen, kan vi fritta noen som vi sender utenlands i internasjonale operasjoner, for all risiko. Det er det faktisk viktig at både Stortinget og også resten av befolkningen i Norge tar inn over seg – når vi sender ut soldater i internasjonale operasjoner.

Presidenten: Replikorkordskiftet er omme.

Bendiks H. Arnesen (A) [12:29:19]: «Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier» er tittelen på den stortingsproposisjonen vi i dag behandler. Det har vært en omfattende prosess, som har ført oss fram til den innstillingen som i dag ligger til sluttbehandling. Det omfattende arbeidet som ble gjennomført i forsvarsstudien FS 07 og i Forsvarspolitisk utvalg, har vært veldig viktig for arbeidet fram til i dag.

Regjeringen sa i Soria Moria-erklæringen at vi vil ha et moderne forsvar, tilpasset nye sikkerhetsutfordringer. Dette mener jeg at proposisjonen legger opp til, og det er dette som nå blir fulgt opp av Stortinget.

Regjeringen har også sagt i sin erklæring at de ser på nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Også dette mener jeg at de tydelig legger opp til i proposisjonen, og det er meget framtidrettet. Nordområdesatsingen er ikke lenger bare ord på et papir, men realiseres nå steg for steg. I denne saken har Regjeringen virkelig bevist sin satsing i nord, og at dette også i høyeste grad gjelder Forsvaret.

Forslaget om å flytte Forsvarets operative ledelse til Reitan utenfor Bodø begrunnes med nordområdenes sentrale betydning og er et av de største grep som har vært gjort i Forsvaret på mange år. Dette viser at vi har en regjering som har tro på at slike viktige ledelsesfunksjoner kan skje fra den nordlige landsdelen. Regjeringen har igjen bevist sin tro på landsdelen, slik at dette ikke bare skal være landsdelen for avdelinger og filialer. Jeg er ikke i tvil om at slike grep gjør at det blir lettere med andre offentlige etableringer i landsdelen, og at også private bedrifter i større grad kan få tro på å legge sine hovedkontorer nordover. Men viktigst er selvfølgelig den strategiske betydningen dette har for Forsvaret.

Vi er jo godt kjent med alle mytene om at folk ikke vil bo på forskjellige steder i Nord-Norge, og at det derfor ikke kan etableres og drives så mye i denne landsdelen. Vi vet alle at dette ikke er situasjonen i dagens Nord-Norge, men folk må ha arbeid for å kunne bo i landsdelen.

Et annet viktig grep som nå også gjøres, er de endringer som foreslås i Forsvarets strategiske ledelse, ved at generalinspektørene og deres stabsfunksjoner organiseres utenfor Forsvarsstaben som et underliggende nivå av denne. Generalinspektøren for Hæren med sine stabsfunksjoner skal lokaliseres til Bardufoss på grunn av at hovedtyngden av Hæren ligger der. Det samme gjelder Generalinspektøren for Sjøforsvaret, som lokaliseres til Bergen, hvor Sjøforsvaret har sin tyngde. Generalinspektøren for Heimevernet skal ligge i Oslo, og Generalinspektøren for Luftforsvaret skal ligge i Oslo inntil videre. Som kjent skal Stortinget senere behandle den framtidige basestrukturen for Luftforsvaret. Dette skal skje i lys av framskaffelsen av nye kampfly, og flere flyplasser skal da vurderes.

Det som nå skjer, er viktige endringer som klart moderniserer og effektiviserer forsvarer vårt. Jeg må si at jeg er overrasket over at det bare er regjeringspartiene som støtter denne satsingen på nordområdene og den nytenkning og modernisering som ligger i disse forslagene – dette til tross for at alle partiene i sine programmer og festtaler snakker om hvor sterkt de vil satse på nordområdene.

Jeg vil også berømme Regjeringen og statsråden for at det satses så mye i Indre Troms. Dette området har gjennom tidene vært et geografisk tyngdepunkt for Forsvaret på grunn av sin beliggenhet og sine unike forhold for trening og utdanning. Når nå Regjeringen anbefaler at Bardufoss flystasjon utvikles som hovedbase for Forsvarets helikopterstruktur, er dette et nytt bevis på at nordområdene står i fokus. Jeg er ikke i tvil om at dette er en helt riktig satsing.

Jeg er også glad for at Sørreisa får beholde kontroll- og varslingsstasjonen. Dette er viktig av flere grunner. En videreføring av stasjonene i Sørreisa og på Mågerø gjør oss, etter min mening, mindre sårbare i gitte situasjoner. Etter det jeg forstår, fungerer det samspillet som døgnet rundt foregår mellom sør og nord på dette området, på en utmerket måte. I tillegg må det kunne nevnes at denne virksomheten i Sørreisa er meget viktig for sysselsetting og virksomhet i denne lille kommunen. Når Forsvaret er godt tjent med disse stasjonene, synes jeg det er veldig bra at

de kan videreføres der de allerede er, og hvor kompetansen er på plass.

Ramsund er en veldrevet enhet hvor Marinejegerkommandoen videreføres med justert og styrket organisasjon. Jeg er glad for at det i innstillingen også tas til orde for at det fortsatt skal være en egen avdelingsledelse ved stasjonen.

Alliert trening i Norge er et tiltak som har vært veldig attraktivt for våre allierte. Dette har til nå vært drevet fra to steder – Bømoen og Åsegarden leir. Dette skal nå videreføres i nord – på Porsangermoen og ved Åsegarden leir. I dag er det en liten og smidig ledelse ved treningssenteret i Åsegarden leir, som fungerer på en utmerket måte. Jeg er av den oppfatning at Forsvaret selv må få avgjøre om ledelsen fortsatt skal ligge her, eller om det beste operativt og økonomisk er å legge dette til Porsangermoen.

Vi er mange som har hatt et engasjement for å videreføre driften ved Olavsværn i Tromsø, men både faglige og økonomiske råd har slått fast at dette ikke er en riktig prioritering. Personlig mener jeg at denne basen er for god til å bli skrotet, og at det bør gjøres en omfattende jobb for å finne interessenter som kan nytte anlegget innenfor beredskap e.l. Kanskje kan det bli et tilbud som også Forsvaret kan gjøre seg nytte av ved behov i framtiden.

Jeg ber også om at det finnes gode løsninger i samarbeid med Universitetssykehuset Nord-Norge når det gjelder trykktanken som er ved Olavsværn, og som i mange sammenhenger har vært til stor hjelp for å redde liv.

Gjennom arbeidet med den saken vi i dag behandler, har jeg ofte hørt at distriktpolitikk er underordnet, og at lokalisering ikke bør diskuteres så mye. Samtidig registrer jeg at når det diskuteres lokalisering, kaster alle seg på. Det er ikke slik at det bare er distriktene som er opp tatt av arbeidsplassene i Forsvaret, men det er distriktene som er aller mest sårbare når det gjøres vedtak om flytting av mange arbeidsplasser. Det er enhver ordførers bestemte plikt å gjøre oss oppmerksom på hvilke konsekvenser våre vedtak har for de lokalsamfunn som berøres.

Jeg vil også si at Forsvaret har en sterk plass hos innbyggerne i våre distrikter. Toleransen er stor, og innbyggerne gjør sitt ytterste for at Forsvaret skal ha gode arbeidsforhold i de områdene de må bruke. Det er altså ikke slik at det å se forsvarspolitik og distriktpolitikk i sammenheng er en ulempe – snarere tvert imot.

Dagens sikkerhetsutfordringer er i mindre grad enn tidligere knyttet til tradisjonelle militære trusler. Mulighetene for terroranslag, større miljø- og naturkatastrofer eller store ulykker er blitt større. Derfor er det så viktig at vi har en regjering som arbeider for en helhetlig sikkerhetspolitikk, for styrket samfunnsikkerhet og for en god balanse mellom militær og sivil beredskap.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:38:12]: I St.prp. nr. 48 for 2007-2008 står det bl.a.:

«I en stadig mer omskiftelig verden må hovedbe grunnelsen for Forsvaret være å bidra til det grunnleggende og tidløse ansvar for å skape sikkerhet for staten, befolkningen og samfunnet, samt å beskytte og fremme våre interesser og verdier.»

I en avis stod det for noen dager siden bl.a. følgende:

«Forsvarsbudsjettet er et lands forsikringspremie for fortsatt eksistens som selvstendig nasjon og derfor overordnet alle andre budsjettposter i statsbudsjettet.» Dette synes jeg er så viktig, så jeg tar det en gang til:

«Forsvarsbudsjettet er et lands forsikringspremie for fortsatt eksistens som selvstendig nasjon og derfor overordnet alle andre budsjettposter i statsbudsjettet.»

Jeg kan noen ganger tro at det kun er Fremskrittspartiet som tenker slik, selv om det kommer enkelte gode forslag fra de andre partiene. Men det er ikke nok! Jeg tror heller ikke det norske folk er helt fornøyd med det som skjer i Forsvaret, og med Forsvaret.

I VG lørdag 14. juni 2008 kunne vi se en oversikt over hvor god eller dårlig jobb de enkelte statsråder gjør. Med all respekt og uten å mene noe negativt, var det kun 20,9 pst. som mente at forsvarsministeren gjorde en god jobb – altså godt under oppslutningen til Arbeiderpartiet alene, og enda dårligere når man ser oppslutningen til regjeringspartiene samlet.

Hvorfor sier jeg dette? Jo, det forteller at folk ikke er fornøyd med det som skjer i Forsvaret. Dette må vi da gjøre noe med. Enten må vi redusere aktivitetene i Forsvaret drastisk, eller vi må gi Forsvaret mer penger, slik at det Stortinget pålegger Forsvaret, står i forhold til tildelte midler. Slik denne dagen, 19. juni 2008, ender, vil etter Fremskrittspartiets syn ikke føre til at vi får et bedre forsvar – et forsvar som kan ivareta alle interesser for nasjonen Norge, både nasjonale og internasjonale.

De siste årene har vært preget av mange negative overskrifter om Forsvaret. Dette har vært rene uttalelser om f.eks. prosjekter som Forsvaret har, men som det ikke har råd til å eie, eller i hvert fall ikke råd til å drifte. Blant mange eksempler kan de nye MTB-båtene våre nevnes. Selv om ikke alle er enige i totalsummen, som er på ca. 12 milliarder kr, er det i hvert fall en stor investering. Dessuten vil de være en berikelse for Forsvaret, som kan løse sine oppdrag bedre. Det som da er merkelig og trist, men som forteller mye om den situasjonen Forsvaret er oppe i, er uttalelsen og forslaget til forsvarssjefen. Det foreslås at vi ikke skal bry oss om denne investeringen og bare legge båtene fast til kai. Da sparer vi 200 mill. kr i driftsutgifter årlig – driftsutgifter som Forsvaret ikke har råd til.

Dette forteller oss ganske mye om hvor ille det står til med Forsvaret. Hvem er det f.eks. ute i næringslivet som investerer i utstyr man ser at man egentlig ikke har råd til å eie eller råd til å drifte? Det er vel bare i Forsvaret dette kan gå an.

St.prp. nr. 48 omhandler mange ting. Vi kan bruke lang tid på å debattere dette, men tiden strekker ikke til.

Derfor vil jeg nevne Heimevernet spesielt. For noen år tilbake var Heimevernet på 83 000 mann og 18 distrikter. Dette ble redusert til 50 000 og 12 distrikter. De 50 000 ble delt inn i tre grupper, og de fikk bedre utstyr, noe alle for øvrig var enige om. Blant flere distrikter som ble nedlagt, var heimevernsdistriktet som holdt til på Kongsvinger Festning i Hedmark. Det var synd, og i dag er det kun et lite kommandantskap igjen, bestående av en major, en kaptein og en løytnant. Når man ringer til Kongsvinger

Festning, kommer man til Vinger Hotell, som har overtatt mye av driften der. Tidene forandrer seg, men ikke alt til det bedre.

Forsvarssjefen ønsker, slik jeg har forstått det, en reduksjon av antall heimevernssoldater til 30 000. Da mener Fremskrittspartiet at det ikke blir igjen noe – og man kan like godt legge det under Hæren. Det som blir bestemt i dag, er en reduksjon på 10 pst., dvs. 5 000 mann, og at man slår sammen noen distrikter igjen – dette for å spare penger. Etter mitt syn er det ikke noen forsvarsgren som kan levere så mye forsvar for så lite penger. Det som i tillegg er kjempeviktig, er heimevernssoldatenes lokale tilhørighet og lokalkunnskap – jo færre soldater og færre distrikter, desto mindre av dette.

At Heimevernet er viktig i sivile kriser, nettopp på grunn av dette jeg nevnte, har vi sett i mange situasjoner, senest i forbindelse med den store brannen i Agder. Flommen i bl.a. Hedmark i 1995 er et annet eksempel, og slik kan vi ramse opp. Da er det svært merkelig at Regjeringen vil redusere denne enormt viktige, nesten gratis ressursen Heimevernet er. I tillegg vil forslaget som Regjeringen står bak, også være med på å legge store arealer tomme for Forsvarets tilstedeværelse.

En annen viktig del av Forsvaret er våre jenter og gutter som er ute i internasjonal tjeneste. Dette er mennesker som er villige til å ofre alt for å skape fred, og dermed skape en bedre tilværelse for folk flest. Med livet som innsats står de på. I dette innlegget vil jeg rose dem på det sterkeste for deres bidrag. Jeg vil også rose Forsvarets aktiviteter på Rena for den innsats de gjør der, i form av opptrening og testing av utstyr. Dette er svært bra, og kanskje best når vi sammenlikner oss med hva andre land kan. Jeg mener vi er best!

Noe er det å peke på, som blir mer og mer alvorlig. Det er mangelen på folk som er villige til å reise ut så ofte som Forsvaret og Regjeringen ønsker. Enkelte spesialsoldater har kun én periode hjemme mellom hver gang. De fleste har kun tre perioder, mens det er ønskelig med fem. Dette tærer på soldatene, det tærer på dem hjemme, dvs. familie og venner, og den enkelte soldat får ikke ivarett sine interesser og hobbyer, f.eks., på en forsvarlig måte. Dette er ikke bra, og det er begrenset hvor lenge man kan holde ut med dette. En dag sier det stopp, og det kan skje fatale ulykker på grunn av dette.

En annen ting er utstyret eller, skal vi si, mangel på bl.a. godt nok motorisert utstyr. Våre styrker i Afghanistan har etter mitt syn et stort behov for å bytte ut en del av den utslitte bilparken – mange biler er dessuten upansrede. Man skylder på vanskeligheten med å få tak i pansrede biler. Dette mener jeg er feil, da jeg etter ca. en time i telefonen kunne skrive kontrakt – hvis jeg hadde hatt myndighet til det – på 25 pansrede Toyota Hilux/Landcruiser til en svært rimelig pris. Dessuten kunne disse vært levert på Kabul flyplass i løpet av sju dager. Disse er for øvrig tilsynelatende helt lik de upansrede, og er svært driftssikre. Det er mer enn det man kan si om de nye Iveco-ene Forsvaret kjøpte inn. Vi husker sikkert bl.a. et norsk kompani med ni Iveco-er, hvor kun to var kjørbare.

Dette er ikke bra nok hvis man sender norske gutter og

jenter ut i krig – for det er det det er i Afghanistan. Så sent som tirsdag denne uken ble fire engelske soldater drept, ikke i en vanlig bilulykke eller noe sånt, men i reell kamp. Kamper har man nettopp i en krig, og da må bl.a. utstyret være i orden, uansett hva dette måtte koste. Så enkelt er det. Fremskrittspartiet er villig til å ta denne kostnaden, og denne kostnaden skal tas utenfor forsvarsbudsjettet.

Elisabeth Aspaker (H) [12:47:16]: I denne saken hadde Arbeiderpartiet sjansen til å riste av seg den klamme SV-handa som har fått legge seg over forsvarsbudsjettene denne perioden, og motbevise at de er blitt et haleheng til SV i forsvarspolitikken.

Dessverre er det det motsatte som skjer. Arbeiderpartiet befester sin stilling som et haleheng til SV. NATO-motstandernes parti, med finansministeren i Regjeringen, er blitt førende når det gjelder bevilgningsnivå til det norske forsvaret. Det er ikke bare oppsiktsvekkende, men også alarmerende i en tid der det norske forsvaret står overfor sine mest krevende oppgaver i fredstid. Alle som kan regne, må se at ambisjoner og kroner overhodet ikke harmonerer i den nye langtidsplanen. Det må Arbeiderpartiet ta ansvaret for. Man bruker Forsvaret til å gi politiske konsesjoner til et sterkt svekket SV. Det er som å sette pyromanen til å gå brannvakt.

Det er ikke mye å skryte av at Forsvaret skal komme i balanse en gang i fremtiden når hverdagen her og nå er at det må kuttes på alle bauger og kanter fordi Regjeringen har kuttet i Forsvaret både i 2007 og 2008. Vi er nå hjelpe-løse vitner til et svarteperspill der de ulike forsvarsgrenene og FLO spilles ut mot hverandre.

Avisoppslag den siste tiden kan bare tolkes på én måte: Frustrasjonen har passert bristepunktet. Det nytter ikke å løse Forsvarets økonomiske utfordringer på lang sikt, om organisasjonen ikke har penger til å utdanne soldater, ha Marinen på havet og flyene i lufta på kort sikt. Denne erkjennelsen ser ut til å mangle i forslagene fra Regjeringen.

Høyre finner det urovekkende at virkelighetsoppfatningen om situasjonen i Forsvaret er så ulik mellom organisasjonen ute og forsvarssjefen på toppen. Hvem skal Stortinget da tro på? Hvor skal dette ende, når den åpenbare frustrasjonen befallstilltsvalgte gir til kjenne, møtes med lettvintheter fra forsvarsledelsens side? Selv for en utenforstående oppleves dette som svært provoserende, og jeg forstår inderlig godt at det koker blant befalet.

Forsvaret har hatt ry på seg for å være en meget profesjonell organisasjon. Dette håper jeg skal være Forsvarets omdømme også i fremtiden, fordi det vil være helt avgjørende for om Forsvaret fortsatt skal evne å tiltrekke seg de beste til å utføre en av samfunnets aller viktigste oppgaver på vegne av fellesskapet – her hjemme og ute.

Forsvarspolitikken må aldri bli symbolpolitikk. Ledelse er alltid viktig, men uten kvalitet og robusthet i de operative ledd har vi ikke noe velfungerende forsvar.

Regjeringen har gjort det til et hovedpoeng at det norske forsvaret må tilpasses nordområdenes økende betydning nasjonalt og den internasjonale interesse som rike naturressurser i området stadig tiltrekker seg. Derfor er det hel-

digvis tverrpolitisk enighet om at Forsvaret skal innrettes mot å møte denne utfordringen.

I lys av dette er det grunn til å sette et stort spørsmålstegn ved beslutningen om å nedlegge basen på Olavsværn. Basen fyller en svært viktig funksjon for både nasjonale og allierte skip som befinner seg i nordlige farvann. Det kostnadsbildet forsvarssjefen her har basert seg på, møtes med vantro. Regnestykkene er beheftet med grove feil, fordi viktige forutsetninger beviselig er feil.

Når Regjeringen vil overføre Olavsværns funksjoner til Bergen, betyr det tapte seilingsdøgn på havet i nord, store bunkerskostnader tur/retur og et miljøregnskap som ikke tåler dagens lys. Dessuten: Allierte skip mister et viktig ankerfeste i nord, der Norge burde ha all mulig interesse av å legge til rette slik at allierte skip og norske skip skal kunne operere i nord, fra nord. Olavsværn er fullt ut operativ, og kan for beskjedne midler drives videre, ja ifølge dem som kjenner basen best, for om lag 15 mill. kr i året.

Det er det motsatte av god nordområdepolitikk å legge ned Olavsværn når alle nå er enige om at aktiviteten i nord skal trappes opp, noe som understrekes av store investeringer i nye kystvaktfartøyer, fregatter og MTB-er. Høyre etterlyser logikken i forslaget om nedleggelse av Olavsværn.

Harstad-området har tradisjon for å tiltrekke seg spesialstyrker fra våre allierte til avansert vinter trening. I dag utnyttes Åsegarden leir og Evenes flystasjon til dette formålet, og nesten 70 pst. av den allierte treningen foregår i Nordre Nordland/Troms. Her kan det trenes i alle tre elementer: sjø, luft og land.

Tilrettelegging for trening i Norge er et viktig bidrag til alliansen. I dag ledes treningen fra Harstad, der de allierte setter opp sin ledelse. Da er det svært ulogisk at Regjeringen pålegger Forsvaret å plassere den norske ledelsen i Porsanger. Fra Høyres side mener vi det må være opp til Forsvaret selv å organisere seg slik at treningen kan gjennomføres på en effektiv og god måte.

Thorbjørn Jagland (A) [12:52:29]: Den sikkerhetspolitiske situasjonen har endret seg fundamentalt fra hva den var under den kalde krigen. Da gjaldt det å ha et forsvar som kunne holde ut til vi kunne få hjelp fra de allierte hvis det skjedde en invasjon. Dette er selvfølgelig fortsatt grunnleggende, men vi må vel si at faren for en invasjon er svært svekket eller mindre, for ikke å si har forsvunnet helt. Det er derimot minst like viktig som det var tidligere, å ha et forsvar som hevder Norges suverenitet. Jeg har lyst til å si det på en annen måte siden vi er i denne sal: Vi må ha et forsvar som sikrer Norge politisk handlefrihet.

Jeg har også lyst til å uttrykke at forsvarssjefen i sin forsvarsstudie på en måte forklarte oss hva det er vi står overfor, og hvilke prioriteringer vi må gjøre for at vi skal kunne ha de instrumentene som gjør det mulig for oss å ha politisk handlefrihet. Så kan man være uenig i visse ting ved det, men vi fikk kniven på strupen, og det har dannet mye av grunnlaget for den stortingsmeldingen som vi nå behandler.

Og hva er det vi må ha? Jo, først og fremst et flyvåpen, som det blir meget dyrt å skaffe og å drifte. Hvis vi ikke

har fly, har vi ikke politisk handlefrihet. Vi er nødt til å ha en marine. Nå har vi fått fregatter, men vi må sørge for å ha rom for at de kan seile. Vi bestemmer at vi skal ha MTB-ene, som også må være operative. Selvfølgelig må vi ha en hær, og den har flere perspektiver ved seg. Det ene er jo den tradisjonelle, som vi var vant med, men like viktig er det jo at vi har en hær som kan delta i de utenlandsoperasjonene som Norge ser det nødvendig å være med i, av hensyn til våre allierte. Hvis ikke vi gjør det, har vi heller ikke noen mulighet for å få hjelp fra de allierte når vi skulle trenge det. Så dette inngår jo i den totalitet som har vært nødvendig for oss, slik at Norge skal ha politisk handlefrihet. Stortingets oppgave er å sørge for at vi har den politiske handlefrihet og får de instrumentene som gjør det mulig.

Det brukes mange store ord om uenighet her i salen. Men det må jo være viktigere å trekke fram det som det faktisk er enighet om, og som er det viktigste, nemlig det siste punktet som jeg nevnte. Og jeg har lyst til å sitere fra komiteens innstilling, som sier når det gjelder Hæren:

«Komiteen er bekymret over situasjonen og utviklingen i Hæren, og stiller seg derfor bak Regjeringens uttalte intensjon om å styrke Hæren fra dagens nivå.»

Og så videre:

«Komiteen anerkjenner at ambisjonene har vært høyere enn Hærens personelloppsetning og styrkebrønn har kunnet oppfylle. Det er derfor av vital betydning at styrking av Hæren får en kraft og et reelt innhold som så snart som mulig kan bringe Hæren styrkemessig opp på linje med ambisjonene.»

Dette er vi enige om, og man må vel kunne si at diverse regjeringer har sørget for at Stortinget nå må si det som står i denne innstillingen. Så jeg synes vi skal legge vekt på det som vi faktisk gjør her nå, i stedet for å oppkonstruere en uenighet som ikke er så stor som det egentlig skulle tilsi.

Når det gjelder det som er blitt sagt om SV, er det jo bemerkelsesverdig hva SV faktisk har vært med på i denne innstillingen. Man må vel kunne si at faren fra SV ikke er særlig stor lenger – om man kan bruke et slikt uttrykk – hvis det er noen som har sett på det som en fare, når SV er med på å slå fast at

«Norge er helt avhengig av våre allierte for å ivareta våre sikkerhetspolitiske interesser og målsettinger. Dette skjer primært gjennom det transatlantiske samarbeidet i NATO. Her har USA vært det viktigste av landene som har bidratt til vår sikkerhet siden 1949. Den kollektive solidariteten i NATO vil etter komiteens mening fortsette å være av avgjørende betydning for Norge fremover.»

Det er også formuleringene her som understreker viktigheten av at vi deltar i EUs sikkerhetspolitiske samarbeid. Det foreligger ikke noen fare fra noen i denne salen.

Det som det er viktig for oss å slå fast, er jo det vi er enige om, nemlig at vi må sikre de instrumentene som skal til for at vi skal ha politisk handlefrihet i dette landet i den sikkerhetspolitiske situasjonen vi i dag er i.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:57:38]: Hovedargumentet for å ha et forsvar er åpenbart, det er de grunnleg-

gende og tidløse spørsmål om å skape sikkerhet for staten, for befolkningen og for samfunnet. Som nasjon har vi verdier og interesser som må forsvares og beskyttes.

Hvordan Forsvaret best skal organiseres og utformes, er ikke like tidløst. Endringer i trusselbildet, i den internasjonale og sikkerhetspolitiske situasjonen, våpenteknologien og andre forhold skaper behov for å fornye Forsvaret, slik at det kan møte morgendagens utfordringer. For oss i Norge vil utviklingen i nordområdene og vårt nærområde måtte tillegges stor vekt i denne sammenheng.

I vår forsvars- og sikkerhetspolitikk er det noen bærebjelker som det er grunn til å minne om når vi behandler en stor sikkerhetspolitisk og forsvarspolitisk sak som denne.

For det første: I arbeidet for å trygge verdensfreden har FN i etterkrigstiden spilt en nøkkelrolle. Som en liten stat har Norge ekstra gode grunner til å slutte opp om å styrke FNs rolle. FN står sentralt i arbeidet for fred, sikkerhet og utvikling.

For det andre: Atlanterhavspakten har siden 1949 vært av grunnleggende betydning for norsk sikkerhetspolitikk og hatt stor betydning for forsvarspolitikken. Som en liten nasjon kan allianser gi store fordeler. NATO har tjent oss godt, og må fortsatt utgjøre den konkrete ramme for forsvaret av Norge mot et militært angrep. Og NATO er dessuten et viktig instrument for å utføre fredsoperasjoner basert på FN-mandat.

Regjeringen skriver i langtidsproposisjonen:

«Ivaretagelsen av vår suverenitet, territorielle integritet og politiske handlefrihet er en helt grunnleggende sikkerhetsinteresse som kommer til uttrykk gjennom regjeringens nordområdesatsning.»

Og videre står det:

«Norge har også en vital interesse av å opprettholde og forsterke det transatlantiske sikkerhetsfellesskap gjennom NATO. Alliansen utgjør en grunnstein i norsk sikkerhetspolitikk, gjennom det kollektive forsvar og samarbeidet med nære allierte.»

I lys av disse overordnede perspektivene melder det seg noen spørsmål når man gjennomgår Regjeringens langtidsproposisjon for Forsvaret på det strukturelle området.

For det første: Hvordan henger dette sammen med forslaget om nedlegging av Olavsvern, som jo er alliansens nordligste base for understøttelse av maritime operasjoner?

Og for det andre: Hvordan vil Regjeringen forklare sammenhengen mellom argumentasjonen om et tett samarbeid med NATO på den ene siden og på den andre siden endringer som reverserer dette samarbeidet som fungerer godt på Jåttå?

Det ble arbeidet sterkt for å få NATOs nye hovedkvarter Joint Warfare Centre, JWC, plassert i Norge i 2003 – under Bondevik II-regjeringen. Begrunnelsen var den gang:

«Fraværet av stasjonære NATO-styrker øremerket for Norge nødvendiggjør tilrettelegging for alliert tilstedeværelse ved andre virkemidler.»

Denne argumentasjonen er etter vårt syn gyldig i dag. Norge må opptre på en ryddig måte som ivaretar det positive samarbeidet som er etablert. Det er viktig for å sikre

alliert bistand i nordområdene – hvis det skulle bli nødvendig. Å avslutte samlokaliseringen med NATO på Jåttå er politisk uklokt, det er ressursmessig tvilsomt, og det kan sette NATOs nærvær i Norge på spill. Derfor går Kristelig Folkeparti mot disse strukturendringene.

Kristelig Folkeparti etterlyste tidlig en dialog med Regjeringen i forkant av framleggingen av Forsvarets langtidsproposisjon. Dessverre ble det ikke imøtekommet.

Kristelig Folkeparti var også åpen for å delta i forhandlinger for å få til et bredt forsvarspolitisk forlik, men vi måtte konstatere at heller ikke det førte fram.

I dag kjører regjeringspartiene gjennom Regjeringens forslag til langtidsplan uten et bredt forsvarspolitisk forlik. Det er ingen god løsning. Med større samarbeidsvilje fra Regjeringens side kunne vi fått en bredere forankring for Forsvarets utvikling.

Jeg er enig med representanten Jagland i at vi ikke skal overdrive avstanden mellom opposisjon og posisjon i denne saken. Desto mer uforklarlig er det for meg, når avstanden ikke er større, at Regjeringen har vist så liten vilje og evne til å komme opposisjonen i møte. Fordelen for landet, for Regjeringen og for Stortinget ved å få til et bredt forlik er åpenbar for alle. Da synes jeg det er underlig at vi er kommet i den situasjonen vi er, og det er etter mitt syn et resultat av manglende vilje og dårlig politisk håndverk.

Det er åpenbare mangler i Forsvarets struktur og operative evner. Det har bl.a. konsekvenser for deltakelse i internasjonale operasjoner, trenings- og øvelsesaktiviteter og nivået på driften generelt. Forsvaret er ikke satt i stand til å yte optimalt pr. i dag. Situasjonen for mange ansatte er usikker, og slitaskjen på personell og materiell er stor.

Kristelig Folkeparti er bekymret for den negative virkningen dagens driftssituasjon har på både rekruttering og evne til å beholde personell i Forsvaret. Det undrer meg – når opposisjonen i lys av denne situasjonen er innstilt på at man fra Stortingets side skal ta et større økonomisk ansvar for Forsvaret – at statsråden bruker sin tid til å gå tilbake til hva som har skjedd i tidligere år, og forsøker å svekke opposisjonens troverdighet, i stedet for å ta den gyldne anledningen det er til sammen å satse mer på Forsvaret i en tid hvor Forsvaret åpenbart trenger det.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Steinar Gullvåg (A) [13:03:07]: Når Stortinget i dag fastlegger Forsvarets struktur gjennom behandlingen av langtidsplanen, forutsetter jeg at vedtaket har bærekraft i lang tid framover. Rett nok vil vi alltid måtte vurdere vårt forsvar i lys av den til enhver tid rådende sikkerhetspolitiske situasjon, men det er krevende både for Forsvaret og for de mange lokalsamfunn som er avhengige av Forsvarets tilstedeværelse, å oppleve at det skapes usikkerhet om forsvarsaktivitetene med fire års mellomrom – hver gang langtidsplanen skal revideres.

Jeg er umiddelbart enig i at Forsvaret må moderniseres og effektiviseres og følge med i den teknologiske utviklingen. Samtidig må det skapes balanse mellom ressurs-

behov og ressurstilførsel. Sagt med andre ord: Forsvarets oppgaver og innretning må også tilpasses en økonomisk virkelighet.

Men når jeg så sterkt understreker at den struktur som nå legges, og de ofre som nå gjøres, må ha bærekraft over tid, er det fordi også det sivile samfunn har krav på en viss langsiktighet i Forsvarets virksomhet. Jeg skjønner at det for kommuner og områder i landet som nå mister viktige forsvarsaktiviteter og arbeidsplasser, føles tungt – fordi jeg kjenner lettelsen og gleden på de stedene og i de kommunene som i dag opplever at de har berget utsatte anlegg. Det gjelder i høy grad Tjøme og Mågerø, som i lang tid, og i flere omganger, har kjempet for sin kontroll- og varslingsstasjon, og som har lykket i å overbevise Regjeringen og Stortinget om sin berettigelse og framtidige eksistens. Jeg vil tro at den spisskompetansen som i dag finnes på Tjøme og i Sørreisa, en kompetanse som ikke lett lar seg flytte, har vært utslagsgivende for de vurderinger som er gjort. En ting er nemlig å flytte utstyr og anlegg. Det har selvsagt sin pris, men kan erstattes. Langt vanskeligere er det å flytte mennesker med høy og attraktiv kunnskap og kompetanse, som er bygd over tid. Ikke minst de ansattes organisasjoner har vært opptatt av dette. De har med rette pekt på at forsvarssjefens forslag om å legge ned og flytte stasjonene i Sørreisa og på Tjøme ville påført Forsvaret et kompetansetap som umiddelbart ville svekket vår evne til å kontrollere og overvåke norsk luftterritorium, og som det ville tatt lang tid å bygge opp igjen – hvis mulig.

Det operative kontroll- og varslingsystemet, med stasjonene på Mågerø og i Sørreisa, bidrar vesentlig til NATOs strategiske luftovervåking. Samtidig er disse stasjonene en viktig del av vår egen overvåking av vårt luftterritorium, hvilket ikke bare har betydning for Forsvaret, men i høy grad også for det sivile samfunn og for flysikkerheten generelt.

Et effektivt kontroll- og varslingsystem er derfor en vesentlig del av vår suverenitetshevdelse, og når dette systemet videreføres og utvikles som en del av NATOs plan for et moderne og enhetlig kommando- og kontrollsystem, går jeg ut fra at Tjøme-samfunnet kan planlegge og utvikle seg i visshet om at forsvarsarbeidsplassene vil være der i lang tid framover.

La meg også uttrykke tilfredshet med at Kystvakten skal videreføres med 15 fartøy, og at øvings- og aktivitetsnivået minst skal holdes på dagens nivå. Også dette er viktig, ikke minst for å forsvare våre interesser i nordområdene. Nordområdene er som kjent vårt viktigste strategiske satsingsområde. Det omfatter selvfølgelig også Forsvaret og Kystvakten.

Fortsatt kamp mot svartfiske i Barentshavet er helt avhengig av Kystvaktens stadige tilstedeværelse og kontrollaktivitet. Sammen med en skjerpet havnestatskontroll og et bedre internasjonalt regelverk har denne kontrollaktiviteten gitt gode resultater. Det ulovlige, uregistrerte og urapporterte fisket er nå mer enn halvert, hvilket også kommer norske fiskere til gode i form av høyere kvoter. Sånn sett er Kystvaktens bidrag til økt næringsaktivitet langs kysten av uvurderlig betydning.

Jeg noterer meg at det legges til rette for en kvalita-

tiv oppgradering av fartøystrukturen, kombinert med økt overvåkingskapasitet og mobilitet med de nye NH-90-helikoptrene som skal erstatte dagens Lynx-helikoptre.

Henning Skumsvoll (FrP) [13:08:26]: Forsvaret har siden 1990 og fram til dags dato vært under omstilling fra et mobiliseringsforsvar til et innsatsbasert forsvar. Mye av dette omstillingsarbeidet er utført, og Stortinget har ved flere anledninger i denne perioden gitt klare målsettinger for framtidens forsvar. Det som imidlertid er like klart, er at de sittende regjeringer har underbudsjettet forsvarsutgiftene. Politiske målsettinger er ikke fulgt opp med nok budsjett kroner.

Situasjonen for forsvarsledelsen har vært uforutsigbar stort sett i hele perioden. Økte drifts- og investeringskostnader har resultert i at Forsvaret har måttet kutte ned på aktiviteter som øvelser, flytimer og seilingsdøgn. Det samme har vært tilfellet for anskaffelse av nytt utstyr.

Gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 234 for 2003-2004 sluttet Stortinget seg til følgende forsvarskonsept:

«Forsvaret skal utvikles som et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset sikkerhetspolitisk virkemiddel, der det tilstrebes en balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang. Virksomheten skal baseres på et nært samarbeid med relevante sivile myndigheter og på en verneplikt som praktiseres i tråd med Forsvarets behov. Fokus skal være på å sikre og fremme norske interesser, gjennom å kunne håndtere et bredt spekter av utfordringer både nasjonalt og internasjonalt.»

Regjeringen legger til grunn at de bærende prinsipper i forsvarskonseptet fortsatt har gyldighet, og at disse bør gjennomføres for den videre utviklingen av Forsvaret.

Når det gjelder Regjeringens framtidige strukturerendringer av Forsvaret, går Fremskrittspartiet mot de fleste av disse. Jeg vil i mitt innlegg ta opp følgende endringer:

- flytting av Fellesoperativt hovedkvarter, FOHK, fra Jättå til Reitan
- nedlegging av Madlaleiren
- nedlegging av HV-07 og HV-08

FOHK ble etablert på Jättå etter stortingsvedtak i 2003. Mye av forutsetningen for denne plasseringen var nærheten til NATOs Joint Warfare Centre. Samtidig skulle personell fra Madlaleiren utføre vertslandsforpliktelser i form av vakthold, sjåførtjeneste, catering og overnattingstilbud. Madlaleiren kan tilby overnatting for 1 000 soldater.

Selv om NATO ikke formelt har protestert på Regjeringens planer om nedleggelse og flytting av FOHK, omtales dette i brev datert 29. januar 2008. I anbefalingen fra JWC går det klart fram at ledelsen vil følge nøye med i utviklingen av vertslandsforpliktelsene nå som FOHK flyttes og Madlaleiren nedlegges. Det bemerkes også at synergieffekten og samhandlingen mellom JWC og FOHK har vært en styrke for begge kommandosentralene.

Det er naturlig å anta at JWC og NATOs ledelse ikke vil ha samme tilknytning til Norge ettersom FOHK nedlegges og flyttes. JWC er det eneste permanente kontaktledd mellom NATO og Norge som geografisk er plassert

i landet. Investeringer på opptil 350 mill. kr på Jättå blir tapt når FOHK flyttes.

Verre enn tap av store investeringssummer blir nok personellmangelen på Reitan. En undersøkelse blant personell med mer enn ti års tjeneste uten beordring viser at opptil 75 pst. av offiserene ikke ønsker en flytting til Reitan. Sett i lys av at Stavanger-regionen har et meget variert arbeidstilbud, vil jeg anta at oppbyggingen av nødvendig personell blir hovedproblemet ved flytting av FOHK til Reitan.

Fremskrittspartiet går mot nedlegging av Madlaleiren. Her er i dag landets største rekruttskole for både Marinen og Luftforsvaret. Luftforsvarets rekruttskole ble besluttet flyttet fra Værnes i 2002 og var fullt operativ i 2004. Sett i lys av at rekruttskolene har felles opplegg, bortsett fra en ukes sikkerhetskurs for marinerekruttene, er det helt uforståelig at Regjeringen nå allerede etter mindre enn fem års intakt opplæring flytter rekruttutdanningen til henholdsvis Bergen og Kjevik. Stordriftsfordelene som er oppnådd på Madla, forlates nå.

Investeringer i Madlaleiren siden 2002 vært over 450 mill. kr. I henhold til leieavtalen fra 1860-årene kan dette bety at hvis en skal tilbakeføre leiren til eierne, vil kostnaden kanskje bli på 100 mill. kr.

Fremskrittspartiet går mot å legge ned HV-07 og HV-08.

HV-07 er den eneste operative forsvarsenheten mellom Skien og Stavanger. Nå som Hæren er sterkt redusert og stort sett er belagt med internasjonale oppgaver, er det Heimevernet som tar seg av både forsvarsoppgaver og samfunnssikkerhetsoppgaver. Nødvendigheten av en operativ ledelse kom klart til syne ved den store skogbrannen i Froland kommune i forrige uke. HV-ledelsen fra Kjevik var meget raskt på plass i Froland sammen med sitt personell. Nærhet og kjennskap til sitt ansvarsområde er av største betydning.

Kristiansand er Norges femte største by, med en betydelig infrastruktur som det er av stor nasjonal betydning å verne. Det må nevnes flere produksjonsbedrifter til oljeindustrien samt daglig anløp av ferjer fra kontinentet. På Kjevik er det investert ca. 50 mill. kr i landets beste HV-kommandosentral.

På spørsmål fra Fremskrittspartiet bekrefter Forsvarsdepartementet at innsparing med å slå sammen HV-07 og HV-08 gir en årlig gevinst på 20 mill. kr. Dette kan umulig være riktig da det kun er snakk om en reduksjon på 13 stillinger på Kjevik.

Forsvaret har lidd, og lider, av en sløsekultur som ingen annen sektor i samfunnet kan vise maken til. Innholdet i Regjeringens forslag til et framtidig forsvar rokker ikke ved mitt inntrykk av at sløsekulturen fortsetter. Jeg nevner nå bare store prosjekter som har blitt kjent i siste stortingsperiode:

- parkering av våpensystemet MLRS kostnadsberegnet til 2,8 milliarder kr, men anvendt 1,6 milliarder kr ved parkering
- utfasing av C-130H Hercules transportfly som skulle kunne benyttes til 2015, vedlikeholdsinvestert ca. 300 mill. kr

- forsvarssjefens forslag om å skrape seks MTB-er under bygging, kostnader eksklusive våpensystemer og utstyr 5 milliarder kr, ville blitt det største eksempelet på sløsing i Forsvaret til nå

Dette forslaget ble ikke fulgt opp i St.prp. nr. 48. Det ses svært positivt på at Regjeringen har fulgt opp Marinens behov for nye MTB-er. Men beklageligvis har Regjeringen ikke lagt opp til en god nok bemanning for kontinuerlig drift av MTB-våpenet, ei heller for fregattene og kystvaktskipene.

Nedlegging av Madlaleiren er nok totalt den største sløsing med fellesskapets midler i Regjeringens forslag. Utførte investeringer siden 2002 på over 450 mill. kr blir neppe realisert. I verste fall kan utfasingen koste Forsvaret opptil 100 mill. kr, avhengig hva private forlanger. Ved å opprettholde Madlaleiren ville det være unødvendig med investeringer på Ulven, i Vatneleiren eller på Kjevik – totalt anslått i studien til 620 mill. kr. I tillegg ville Vatneleiren kunne selges for flere titalls millioner kroner.

Tallmaterialet som Regjeringen har lagt fram i denne proposisjonen, lar seg ikke kontrollere uten at man blir forelagt inngangstallene. Det hjelper ikke at et internasjonalt revisorfirma sjekker utregningene, når grunnlaget er ukjent.

Statsråden er overrasket over at opposisjonen ikke aksepterer tallgrunnlaget i langtidspanen. Grunnlagstallene er riktige, sier statsråden, og her legger jeg til – dette fordi de kommer fra forsvarssjefen. Som sivilingeniør er jeg vant til at tall kan dokumenteres og kontrolleres. Tallene i det framlagte materialet er dessverre ikke kontrollerbare. Ved utregning av nåverdien blir det brukt 20 år. Her burde maks ti år vært benyttet. Mest realistisk er fem år som er et år mer enn tidsrammen i St.prp. nr. 48. Det er i det hele tatt vanskelig å forstå tallene som framkommer i St.prp. nr. 48. Flertallet i komiteen er derfor meget tydelig på at Regjeringens forslag til budsjett mangler mye på å oppnå målsettingen som ligger i forslagene.

Torny Pedersen (A) [13:17:36]: Man kan spørre seg om det er nødvendig med et militært forsvar i en tid uten en klart definert trussel. Selvfølgelig er det det, for å sikre vår suverenitet, våre rettigheter, interesser og handlfrihet – rett og slett for å være herre i eget hus.

Det var nok å være «herre i eget hus» som lå til grunn da de rød-grønne partiene satt på Soria Moria og utpekte nordområdene som det viktigste strategiske satsingsområdet i årene som kommer, og slo fast at en styrket militær tilstedeværelse skal være en del av normaltilstanden i nord. Dette gjenspeiler seg i St.prp. nr. 48 for 2007-2008.

Norge forvalter 2,2 millioner kvadratkilometer med havområder. Da er det viktig å gjøre Sjøforsvaret godt rustet for økt tilstedeværelse, ikke minst i nordområdene, der miljø og overvåking er helt nødvendig, samtidig som det skal være et sikkerhetspolitisk verktøy for å ivareta nasjonale og internasjonale marine oppgaver.

For meg som kommer fra Nordland, er det også viktig at Marinejegerkommandoen ved Ramsund orlogsstasjon videreføres med justert og styrket organisasjon. Dette medfører at avdelingsledelse knyttet til utdanning og trening

blir videreført i Ramsund. Det er en seier til en liten kommune som Tjeldsund, og det er en seier til de rød-grønne at hele komiteen har sluttet seg til den merknaden.

Det andre som er meget viktig for meg, er å beholde Bodø hovedflystasjon, som er landets største flystasjon i flybyen Bodø, med sine 900 arbeidsplasser. Jeg er sikker på at denne tilstedeværelsen i Nord-Norge har bidratt til den positive utviklingen vi har hatt med hensyn til avspenning i nord siden 1991.

Er Sjøforsvaret viktig, så er Luftforsvaret like viktig for å ivareta suvereniteten i nord. Uten disse ville nordområdepolitikken ikke ha det grunnleggende fundamentet. Derfor mener jeg at Bodø er det best egnede stedet som framtidens hovedflystasjon. For å gjøre dette fundamentet helt bunnsolid er det nødvendig å samle Forsvarets operative ledelse på Reitan ved Bodø.

Allerede i 2001 mente jeg at vi så konturene av en større utvikling i nordområdene, og at Russland var på tur opp igjen, men under stortingsdebatten om omleggingen av Forsvaret, St.prp. nr. 45 for 2000-2001, var forholdet til NATO viktigere enn utviklingen i nordområdene, og jeg tapte. NATO-argumentet er ikke like relevant i dag, men noen holder krampaktig på det allikevel.

Dessverre har det vært servert en del usannheter om Reitan underveis i prosessen, bl.a. at anlegget på Reitan er i dårlig forfatning med investeringsbehov i milliardklassen – noe som selvfølgelig ikke er riktig. Heldigvis har Reitan og Bodø kommune ikke stilt seg i sverterekken, men markedsført flybyen, slik som den er, med fasiliteter til hele familien. Dette er jeg stolt over og kan si på vegne av hele Nordland i dag.

Selvfølgelig er lokaliseringen av Forsvarets hovedkommando på Reitan et signal til omverdenen om Norges engasjement og forpliktelse i nord. Dette vil forebygge det Johan Jørgen Holst pleide å kalle spenningskapende misforståelser om Norges politiske prioriteringer.

En samkjørt kommandoenhet gir økt kompetanse, effektivitet og operasjonsevne. Dette vil lønne seg økonomisk og ikke minst samfunnsøkonomisk. Framtiden vil vise at de rød-grønne tok de rette avgjørelsene i rett tid.

Vi er godt fornøyd i Nordland med resultatet som blir vedtatt i dag, også med Heimevernet og Orion-flyene på Andøya. Dette er nordområdesatsing på sitt beste. Jeg forventer at det nå blir forgang i relokaliseringen av hovedkommandoen til Reitan, og at statsråden fortsette mulig tar initiativ til å få på plass (presidenten klubber) en interimløsning som kun jobber for den nye organisasjonen. Kontreadmiral Grytting (presidenten klubber) ved Reitan mener at man kan være fullt operative allerede neste år. Ta den utfordringen!

Presidenten: Presidenten vil minne om at det er ein lang debatt, og ber representantane respektere taletida.

Bent Høie (H) [13:23:07]: Forsvarets oppgave er å ivareta det tidløse og grunnleggende ansvar for å skape sikkerhet for befolkningen, samfunnet og nasjonalstaten. Forsvars- og sikkerhetspolitikk bør derfor forankres bredt politisk og være forutsigbar, ikke minst siden Norges for-

svars- og sikkerhetspolitikk er avhengig av internasjonale allianser. Prisen vi betaler for Forsvaret, er som forsikringspremiere vi betaler for huset vårt. Det er ikke en salderingspost, selv om familien har lyst på en dyr ferie.

I Norge har vi lange tradisjoner for at hovedlinjene i forsvarspolitikken forankres bredt i Stortinget. Arbeiderpartiet har i år valgt å bryte denne tradisjonen. Langtidsplanen for Forsvaret gjøres opp med knappest mulig flertall, der Sosialistisk Venstreparti utgjør den nest største partneren – partiet som alltid har stått for en forsvarsfiendtlig linje, og som ble dannet på grunnlag av motstand mot norsk medlemskap i NATO. Dette viser at Høyre hadde rett da vi i valgkampen i 2005 advarte mot at Arbeiderpartiet gikk til valg på å slippe Sosialistisk Venstreparti inn i regjeringkontorene. Svaret fra Stoltenberg var den gangen at SV hadde akseptert norsk NATO-medlemskap. Vårt poeng er at norsk NATO-politikk ikke dreier seg om medlemskap eller ei. Det dreier seg om hvilken rolle Norge skal spille i NATO, og ikke minst hvordan Norge oppfattes av våre allierte i NATO. Det er en politikk som føres hver eneste dag. Allerede i første halvår fikk vi bokstavelig talt demonstrert dette poenget da flere av Sosialistisk Venstrepartis stortingsrepresentanter valgte å stå utenfor Stortinget å demonstrere mot sin egen regjeringens beslutning om norsk deltakelse i Afghanistan. Norge har siden systematisk redusert sin betydning i NATO. I rakettskjoldsaken aksepterte Arbeiderpartiet at Norge var i ferd med å bli et fotnoteland i NATO.

Forsvaret har i dag store problemer som må løses umiddelbart, før sentral kapasitet svekkes ytterligere. Høyre anser spørsmålet om en langsiktig balanse mellom ambisjoner, struktur og økonomi som helt sentralt, men krevde i forhandlingene med regjeringspartiene at også de kortsiktige driftsproblemene i Forsvaret ble rettet opp umiddelbart. Arbeiderpartiet aksepterte at Sosialistisk Venstreparti satte foten ned for dette, istedenfor å benytte anledningen til å skaffe seg bred støtte i Stortinget for en nødvendig og påkrevd budsjettøkning for Forsvaret allerede neste år.

Dette poenget ble forsterket da representanten Jagland hevdet at forskjellene er små i denne sal. Hvis forskjellene er så små, burde prisen vært svært liten for Arbeiderpartiet til å sikre seg bred oppslutning om å skape forutsigbare og levelige rammevilkår for Forsvaret og forsvarspolitikken i Norge. Den prisen var åpenbart ikke Arbeiderpartiet villig til å betale. Arbeiderpartiet valgte å bryte forhandlingene med den begrunnelse at de krevde at man skulle legge ned Fellesoperativt hovedkvarter på Jåttå. Det er en samlet opposisjon imot. Vi mener at dagens organisering sikrer en samlokalisering med NATO i Norge. Det er helt åpenbart at i en situasjon der oppmerksomheten om Norge svekkes i NATO, er det en fordel at norske offiserer daglig jobber sammen med sine kollegaer fra alle land i NATO i Norge. Vi er også redde for at denne endringen vil svekke Norges posisjon i neste runde, når NATO skal diskutere sin struktur i Europa.

Sosialistisk Venstreparti lykkes ikke med å få Norge ut av NATO, men med Arbeiderpartiets hjelp kan de lykkes med å få NATO ut av Norge.

Torstein Rudihagen (A) [13:27:35]: I Forsvarsstudien var det foreslått å leggje ned Base Jørstadmoen og flytte verksemda der til Oslo-regionen, dvs. Kjeller, Sessvoll og Kolsås. Regjeringa har gjort ei riktig og god avgjerd for Forsvaret då ho valde å behalde basen, og for regionen omkring Jørstadmoen og heile innlandet var det ei veldig viktig avgjerd.

Eg er i denne saka og i ei rekkje andre forsvarssaker imponert over forsvarsministerens vilje, evne og mot til å ta dei nødvendige politiske avgjerdene på svært krevjande område. Eg er glad for at statsråden har lytta og vist vilje til òg å gå inn i denne delen av eit stort saksområde.

Eg er overtydd om at med ei satsing på Jørstadmoen kan ein oppnå nettopp den målsetjinga som òg låg til grunn for Forsvarsstudien, om faglege synergiar, robuste miljø, langsiktige bu- og arbeidsmoglegheiter for dei tilsette og ikkje minst økonomiske effektar, tilgang på rekruttering og ei rekkje andre element.

Her er areal, anlegg og utviklingsmoglegheiter. Regionen har landets leiande kompetansmiljø på informasjonssikkerheit. Jørstadmoen samarbeider med høgskular og kompetansmiljø. Høgskolen i Gjøvik har ti stillingar, altså fem årsverk som blir brukte på ingeniørutdanninga på Jørstadmoen. Her er eit attraktivt buområde.

Jørstadmoen er totalleverandør av kompetanse, system og materiell av moderne IKT innerter i landet og til operasjonar i utlandet. Dette er eit område som eit moderne forsvar sjølv sagt har eit aukande behov for. Bruk av IKT står sentralt i alle militære operasjonar, og betydninga av å utnytte potensialet i moderne teknologi er stadig aukande. Det er krevjande å byggje opp berekraftige IKT-miljø, spesielt i Forsvaret, der det tidvis blir kravd heilt eigne teknologiske løysingar. Eit stadig mindre forsvar vil ikkje ha moglegheit til å byggje opp eit slikt miljø på meir enn ein plass.

Eg les då òg i innstillinga at ein samrøystes forsvarskomite anbefalar at ein i størst mogleg grad samlar IKT-ressursane i Forsvaret. Samtidig viser ein til at Stortinget i Innst. S. nr. 234 for 2003-2004 gjekk inn for å samle fagmiljøa i eit felles kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjonssystem på Jørstadmoen. Eg siterer frå innstillinga:

«Komiteen er opptatt av at man på denne måten i størst mulig grad samlar IKT-ressursane i Forsvaret, og forventer at Regjeringa vil komme tilbake til Stortinget med denne saken i forbindelse med gjennomgangen av FLO.»

Komiteen støttar eit tettare samarbeid med relevante forskingsmiljø og industri. Komiteen har òg lagt vekt på at Forsvaret saman med andre etatar og næringsliv skal bidra til å finne fellesløysingar innanfor område som oppbygging av kostbar infrastruktur, utvikling av berekraftige fagmiljø, utdanning og teknologiutvikling.

Regionrådet i Lillehammer-regionen har oppretta Lillehammer Campus, ein felles arena for samspel mellom utdanning, forskning, Forsvaret, innovasjon og næringsutvikling.

På Jørstadmoen kan derfor eit IKT-senter for Forsvaret bli etablert på same campus som høgskule og nærings-

park, og realisere nettopp denne visjonen om Forsvaret som ein fullt integrert del av eit sivilmilitært kompetansemiljø. Dette gir både faglege synergjar og økonomisk innsparingspotensial, og senteret kan bli eit utstillingsvindu for ein ny og framtidretta militær organisasjon.

Forsvarets ingeniørhøgskule på Jørstadmoen er i dag fullt integrert med Høgskulen på Gjøvik på lærarsida, og er i ferd med å bli tilsvarande integrert med Høgskulen på Lillehammer med omsyn til studietilbod. Målet må vere at skulesektoren i Forsvaret framstår som ein integrert del av høgskule- og universitetssektoren i samfunnet elles, og Forsvarets ingeniørhøgskule på Jørstadmoen er den militære skulen som har kome lengst på dette området.

Underskottet på teknologiarbeidsplassar i Innlandet er ei strategisk moglegheit for Forsvaret, men har samtidig vore ei av dei største utfordringane i vidareutvikling av Innlandet. Innlandet manglar i dag eit teknologilokomotiv som er sterkt nok til å trekkje resten av regionen med seg og gjere området til ein naturleg stad for nyetableringar innan teknologi. Eit samla IKT-senter for Forsvaret kan utgjere eit slikt lokomotiv i samspel med dei eksisterande miljøa på Gjøvik, Raufoss og Hamar. Dette grepet vil altså aleine kunne løyse Innlandets utfordring på teknologiområdet. I Soria Moria-erklæringa lovde vi å satse på distrikta, og dette tiltaket vil vere det viktigaste vi kan gjere for Innlandet i denne stortingsperioden.

Nyheita på onsdag om at Stortinget ønskjer å samle IKT-verksemda i Forsvaret på Jørstadmoen, førte allereie same dag til førespurnader frå bedrifter som ønskjer å etablere seg og bli del av eit felles sivilmilitært fagmiljø. Dette illustrerer behovet for eit slikt miljø i Innlandet, men også dei moglegheitene dette gir for Forsvaret.

Øyvind Vaksdal (FrP) [13:32:55]: Regjeringens forslag om å nedlegge fellesoperativt hovedkvarter på Jåttå er ikke på noen måte skikkelig begrunnet fra Regjeringens side. Regjeringspartienes framgangsmåte før og under behandlingen i Stortinget vitner også om at man ikke helt har vært klar over hva man holder på med.

Jeg skal ta et lokalt eksempel. I Stavanger Aftenblad 31. august i fjor, altså midt under lokalvalgkampen, kunne man lese overskriften «Kleppa lovar kamp for Jåttå», videre at parlamentarisk leder i Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, som den første sentrale representanten for regjeringspartiene nå går «ut med et klart nei til Jåttå-nedlegging». Den 31. januar i år kunne man lese i samme avis overskriften «Senterpartiet begraver (...) Jåttå». Da var lokalvalgkampen for lengst over, og den samme Meltveit Kleppa var blitt kommunalminister.

Avisen skrev videre at den samme Meltveit Kleppa som lovet kamp for Jåttå i august, var totalt uvitende om at Senterpartiets stortingsgruppe hadde vedtatt å legge ned fellesoperativt hovedkvarter på Jåttå. Hun hadde ikke engang vært til stede under behandlingen, ifølge avisen. Og hva var årsaken til at Senterpartiet hadde fattet et slikt vedtak? Jo, «Rogaland har arbeidsplasser nok», sa Senterpartiets parlamentariske leder, Lars Peder Brekk. Her avslører Senterpartiet igjen sitt sanne ansikt. Partiet bryr seg overhodet ikke verken om militærfaglige råd, samarbeid i

NATO eller at det sløses med mange hundre millioner kroner. Det viktigste for partiet er igjen deres feilslåtte distriktspolitikk og hensynet til arbeidsplassene i distriktene. Tar man bare slike hensyn, kommer nok Rogaland dårlig ut.

Lars Peder Brekk har helt rett i at det er et stramt arbeidsmarked i Rogaland. Dette kan imidlertid skape enda større problemer dersom Stortinget i dag vedtar nedleggelse. Jeg har snakket med en rekke ansatte og tillitsvalgte på Jåttå som aldeles ikke har tenkt å flytte nordover. Mange er etablert med familie i regionen, og de fleste er godt kvalifisert til å få seg en jobb i det stramme arbeidsmarkedet vi har i Rogaland. Dette har den konsekvens at man splitter opp og pulveriserer de kompetansemiljøer man gjennom mange år har bygd opp, i tillegg til at vi mister godt kvalifisert personell i Forsvaret. Dette har man åpenbart ikke tenkt på verken i Senterpartiet eller i de andre regjeringspartiene.

Et av de avgjørende premisser for lokalisering av Joint Warfare Center i Norge og på Jåttå var samlokaliseringen med fellesoperativt hovedkvarter. Signaleffekten ved nedleggelse på Jåttå vil derfor være svært uheldig. Dette vil fjerne de synergieffekter som i dag finnes mellom Forsvarets operative ledelse og Joint Warfare Center og endre forutsetningene for NATOs videre tilstedeværelse på Jåttå og kanskje også i Norge. Dette er svært alvorlig. Sosialistisk Venstreparti har jo som kjent programfestet at de ønsker Norge ut av NATO, og nå kan de kanskje innkassere iallfall en delseier ved at de klarer å få NATO ut av Norge, som også representanten Høie var inne på.

De økonomiske konsekvensene ved nedleggelse og flytting er heller ikke godt nok belyst i saken. Den penge-sløsingen vi her ser med flere hundre millioner av skattebetalernes penger, er utrolig i et forsvar som hver eneste dag mangler penger. Jeg tror ikke galskap er et parlamentarisk korrekt uttrykk, men jeg har ikke vært i stand til å finne et mer dekkende uttrykk for det som er i ferd med å skje her i dag.

Alf E. Jakobsen (A) [13:36:57]: Den saken vi debatterer i dag, er viktig for fornyelse av og struktur på Forsvaret og oppgaver som det norske forsvar skal løse både ute og hjemme. Saken har vært og er utfordrende, da den skal ivareta et forsvar tilpasset morgendagens utfordringer og en rasjonell og strategisk organisering.

I tillegg medfører dette endringer både på basestruktur og tilknytning til lokalsamfunn gjennom mange år, endringer som er utfordrende både for den militære og den sivile delen av befolkningen.

Jeg har lyst til å bruke dette innlegget til å fokusere på forsvar og nordområdene. Forsvaret i nord er viktig sett i forhold til nordområdeperspektivet. Vi har gått fra å være et sikkerhetspolitisk oppmarsj område til å bli et kraftsenter for energi- og petroleumproduksjon. Dette skaper nye utfordringer, ikke minst i forhold til sameksistens fisk-olje og nye utfordringer på miljøsidene.

Jeg kommer selv fra Finnmark, et fylke med stor geografisk utstrekning, og som grenser til vår nabo i øst, Russland. Det er store havområder der det ikke lenger bare

er primærnæringen fisk som råder grunnen, og som kan skape interessekonflikter både nasjonalt og mellom våre to land, med tiltakende petroleumsvirksomhet på begge sider av grensen.

Det første landfallet gjennom Snøhvit-anlegget er allerede i produksjon. Det foreligger også konkrete planer om utbygging av Goliat-feltet, der det italienske selskapet Eni er operatør, og leteaktiviteten i nord er stor. HV har viktige oppgaver i fylket, knyttet til både installasjoner rundt Snøhvit-anlegget og andre viktige objekt rundt omkring i fylket.

Petroleumsaktiviteten vil i årene som kommer, etter hvert trekke seg østover i Barentshavet. Installasjoner som representerer store verdier, kan utgjøre et potensielt terrormål i framtiden, uten at jeg skal trekke det for langt. Jeg har bare lyst til å vise til at forsvarssjefen i media har uttalt at Snøhvit-installasjonene er terrormål nr. én her i landet.

Jeg er glad for at vi senere i dag skal vedta at hovedsetet for Alliert treningssenter skal legges til Porsangmoen, at befalsutdanningen i Heimevernet på Porsangmoen opprettholdes, og at et felles HV-distrikt for Finnmark legges til samme sted.

Sammen med opprettholdelse av Norges – og kanskje Europas – beste og mest benyttede skyte- og bombefelt, Halkavarre, gir dette et godt utgangspunkt for framtidig aktivitet. Det er ingen uavklarte interessekonflikter ved skyte- og bombefeltet, som kan benyttes 365 dager i året.

Jeg har lyst til å si, selv om ikke det skal være avgjørende, at Porsanger er en kommune der over 70 pst. av arealene er båndlagt til skytefelt, nasjonalpark, våtmarksområder osv., og har dermed sterkt begrensede muligheter for annen næringsaktivitet som krever arealer.

Det er i Sør-Varanger forståelig nok skuffelse over at det nye samlede HV-distriktet ikke blir lagt dit, og at HV-18 legges ned. Det er aldri noen trivelig situasjon for et lokalsamfunn når virksomhet flyttes eller legges ned. De har imidlertid garnisonen i Sør-Varanger, der både Garnisonskompaniet og Grensekompaniet er. Sistnevnte har viktige oppgaver ved den norsk-russiske grense.

Jeg har lyst til å legge til, selv om det er faglige vurderinger som skal legges til grunn, at Sør-Varanger-samfunnet har en spennende utvikling foran seg med gjenåpning av gruvedrift og ringvirkninger av kommende petroleumsvirksomhet både på norsk og russisk side.

Ser en helhetlig på situasjonen, har vi nå fått to levedyktige militære enheter i Finnmark: Hærens aktivitet ved garnisonen i Sør-Varanger og Heimevernets aktivitet og Alliert treningssenter på Porsangmoen.

Så flyttes det som er igjen av Hærens avdeling, eller Jegerkompaniet, fra Porsangmoen til Indre Troms. Dette har en faglig og rasjonell forankring. Subjektivt bedømt fra en representant fra Finnmark – og jeg gjentar at det er subjektivt – er det selvfølgelig ikke det jeg ønsker meg aller mest. Men samtidig må jeg få lov til å si at det vi vedtar i dag, er en god helhet og veldig bra for Nord-Norge.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på 3 minutt.

Tor-Arne Strøm (A) [13:42:26]: Når man i dag vedtar å samle den operative ledelsen til ett hovedkvarter, er det naturlig å samle det i nordområdene. Videre er det naturlig å samle det til det anlegget som har kapasitet til å ta imot Forsvarets operative hovedkvarter samlet, og samtidig plass til eventuelle utvidede funksjoner i framtiden – dvs. Reitan. Det er også av stor betydning at den kompetansen som finnes blant Reitans 270 ansatte i dag, beholdes for å løse de viktige oppgavene i nordområdene i framtiden.

Forsvarets størrelse i dag og framover tilsier ikke mer enn ett hovedkvarter. Opposisjonens forslag om å beholde Jåtta reiser spørsmål om den totale strukturen: Ønsker opposisjonen fortsatt å opprettholde begge hovedkvarterene, eller ønsker de å beholde Jåtta og legge ned Reitan? Jeg tror det ligger noe bak.

Dersom de ønsker å beholde begge, betyr det at man sier nei takk til rasjonalisering og tilpasning av ledelsesstrukturen med tilhørende økonomiske innsparinger – en innsparing som er tenkt brukt til den operative driften av avdelingene.

Dersom de ønsker å legge ned Reitan, bør de si dette i klartekst. Det vil i tilfelle medføre at man legger ned det miljøet som over lang tid har opparbeidet seg en spesialkompetanse i å overvåke, vurdere og takle de problemstillinger som er knyttet til nordområdene.

De militærfaglige argumenter bør veie tungt når man velger lokalisering. Regjeringens forslag er da også i tråd med Forsvarssjefens forslag når det gjelder plassering av Felles operativt hovedkvarter til Reitan.

Viktigheten av nordområdefokuset bør etter hvert være godt dokumentert. Vi snakker om marine ressurser, petroleumsressurser, geopolitiske interesser i et farvann som blir stadig mer isfritt, miljøperspektivet, uavklarte grenselinjer både over og under vann og på sokkelen, store styrkekonsentrasjoner, transportkorridorer med stadig økt betydning osv.

Ni tideler av Norges sjøareal ligger nord for Brønnøysund. Her er det viktige verdier å verne.

Etter den kalde krigen har NATO konsentrert seg mindre om nordområdene, og Norge har samtidig utviklet sin rolle i internasjonale operasjoner. Nå ser man at behovene for å ha fokus i nord er endret, og endres, og NATO har fokus andre steder. Norge har dermed et økt behov og et økt ansvar for å ivareta sikkerhet, overvåking og suverenitet i nord. Kompetansemessig er det store synergieffekter ved å samle virksomheten i Bodø.

Så til innstillingens punkt 2.6.5., knyttet til Sjøforsvaret. Marinejegerkommandoens tilstedeværelse i Ramsund orlogsstasjon må minimum opprettholdes på dagens nivå. Jeg håper at de formuleringene som står, ikke vil svekke Ramsund orlogsstasjon. Tjeldsund kommune, med sine 1 330 innbyggere, er antageligvis en av landets mest forsvarsavhengige kommuner.

Jan Petersen (H) (fra salen): Kan jeg få ordet for å oppklare en åpenbar misforståelse?

Presidenten: Presidenten meiner at representanten kan oppklare den misforståinga i eit seinare innlegg.

Laila Dávøy (KrF) [13:45:53]: Det siste halvåret har jeg vært engasjert i koblingen mellom forsvar og helsevesen. Derfor tar jeg ordet i denne debatten.

Jeg har med glede merket meg at en samlet komite ber Regjeringen fremme en egen sak om de behov, konsekvenser og løsninger som er knyttet til personell som deltar i utenlandsoperasjoner.

Det er politiske vedtak som ligger bak at norske menn og kvinner drar ut i internasjonale operasjoner og må delta i skarpe operasjoner, med liv og helse som innsats. Det kan nok være at både politikere og enkelte blant det norske folk ikke i tilstrekkelig grad tar alvor et inn over seg, fordi det snakkes om Norge som fredsnasjon – at vi sender våre soldater ut i fredsoperasjoner av litt forskjellige slag. Men hadde det vært fred, hadde det heller ikke vært behov for det skarpeste våpen vi politikere har, nemlig vårt militære forsvar.

Vi må lette byrdene for dem av våre veteraner som allerede sliter. Vi må kunne se både dem som nå er i internasjonale operasjoner, dem som kommer til å tjenestegjøre som soldater utenlands, og dem som har vært ute, i øynene og si: Når du gjør en så viktig og risikofylt jobb for oss, skal vi som samfunn hegne om deg om du i etterkant får vansker.

Jeg forventer at Regjeringen gir XIII i vedtaket den nødvendige resolusjon og grundighet som veteransaken fordrer. Det er et komplekst område som skal kartlegges. Viktige moment vil være skadeomfang og type, behandlingsformer og oppfølging.

En reell oppfølging av alle veteraner er viktig, slik at problemene kan avdekkes og håndteres på et tidligst mulig tidspunkt. Da holder det ikke med et spørreskjema i posten til den enkelte veteran.

De pårørende er gjennom sin dobbeltrolle viktige å ha kontakt med, både for å avdekke hvem som sliter, og fordi de gjennom sin relasjon ofte selv kan få problemer.

Et behandlingstilbud med kapasitet og kompetanse må på plass. For at behandlingen skal være effektiv, må det være en grunnkompetanse også om krigens art og natur hos behandlerne. Uten en slik kompetanse vanskeliggjøres en god klient-behandler-relasjon.

Jeg håper at vi om ikke altfor lenge kan få en sak fra Regjeringen der en gjennom veteranenes innspill og involverte departementer har bidratt til å gi saksframlegget den kvalitet veteranene fortjener. Kristelig Folkeparti forventer at den inkluderer konkrete opptrappingsplaner innen de samfunnsområder der vi i dag dessverre ikke klarer å håndtere veteranene godt nok.

Jeg har med interesse lest oppslag i dag og i går i Bergens Tidende der helseministeren og forsvarsministeren legger fram planer for et nytt lovverk som skal sikre veteraner. Jeg synes det er veldig positive signaler, og ser fram til det arbeidet.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:49:14]: Forsvarsstudie 07, som foreslår en struktur på Heimevernet med

30 000 soldater og ti HV-distrikt, ligger åpenbart til grunn for deler av innstillingen når det gjelder Heimevernet.

I forslaget som Stortinget nå fikk presentert av Regjeringen, foreslås det en mannskapsstruktur på 45 000 soldater og nedleggelse av to HV-distrikt og mannskapsutdanning på Værnes. Innenfor denne rammen på 45 000 mann synes HV-07 og HV-08 kun å få en marginal reduksjon i sin krigsstruktur. Rasjonalet, og dermed også gevinsten, ved å slå sammen distriktene blir derfor svært vanskelig å oppdage.

Det er presentert krystallklare regnestykker som viser at det ikke svarer seg å legge ned HV-07. I tillegg vil en nedleggelse av Heimevernsdistrikt 07 medføre at hele Sørlandet vil være uten tilstedeværelse av operativ militær ledelse. En ny felles ledelse av HV-07 og HV-08 lagt til Vatneleiren i Sandnes vil også medføre en betydelig belastning når det gjelder reisevirksomhet for avdelingens mannskaper.

Konsekvensene er at et av de mest effektive og beste HV-distriktene i hele landet blir nedlagt, og at treningen og oppfølgingen av lokale HV-avdelinger på Agder blir vanskeligere og dyrere å drive.

Kontakten med lokalsamfunnet som HV er helt avhengig av, vil også i stor grad forsvinne. De siste ukers hendelser i Froland spesielt og brannen der viste tydelig viktigheten av et lokalt tilknyttet heimevern. Den støtten distriktsstaben i HV-07 ytte, var avgjørende for at HV-mannskapet kunne gjøre den kjempejobben de faktisk var med på. Lokal kunnskap var avgjørende for at brannen ikke fikk et enda større omfang enn det den gjorde. En lokal ledelse er med andre ord avgjørende for kvaliteten på innsatsen.

Jeg kan ikke si annet enn at jeg er utrolig skuffet over Arbeiderpartiet. Høyre og Arbeiderpartiet har funnet sammen til fornuftige kompromisser om Forsvaret stort sett gjennom hele etterkrigstiden. Denne gangen ble det også gjort et forsøk, men Arbeiderpartiet viste liten eller ingen vilje. Når det kommer til spørsmålet om HV-07 og regjeringens partienes tre representanter, har alle tre vært sterkt delaktige i det retoriske spillet som har pågått på Sørlandet for å beholde distriktet. Når det kommer til dagens avstemning, finnes det alle muligheter til faktisk å stemme for hva man mener, og la HV-07 bestå.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [13:52:33]: Dagen i dag er en alvorlig merkedag for det sivilmilitære samarbeidet på Sørlandet. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har bestemt seg for å legge ned Heimevernets egen grunnutdanning på Værnes, legge ned HV-07 og HV-08 i Agder-fylkene, slå sammen tre fylker og legge distriktsstab til Vatneleiren i Sandnes. Det blir et stort distrikt og en kjempeutfordring i forhold til avstander og muligheten for å opprettholde en forsvarlig og god dialog med alle kommunene. Jeg har fått mange henvendelser, brev, e-post, telefoner, og jeg har hatt møter med KS og alle ordførerne – over 20 stykker!

Som leder av Agder-benken kan jeg forsikre Stortinget om at det er tverrpolitisk enighet om at denne sammenlåingen av HV-distriktene verken er ønskelig eller opple-

ves som beredskapsmessig forsvarlig. Folk er opprørt, og jeg vet at både forsvarsministeren og forsvarskomiteen har fått flere brev om saken.

Det blir hevdet at de innsparingene som er forventet, er tatt på svært mangelfullt grunnlag. I virkeligheten spares det ingenting. En hel landsdel frykter nå at dette er begynnelsen på slutten av å ha heimevern i vår del av landet. Da finnes det lite forsvar igjen.

Kriser kan oppstå når som helst og hvor som helst. Det har vi fått en kraftig påminning om i forbindelse med brannen i Froland. Brannen som herjet i dagevis, gav klare signaler om hvor viktig det er å ha tilstrekkelig med reserve-mannskap når krisen er et faktum og vanskelig å håndtere. Brannen i Froland har igjen satt samfunnssikkerhet og sivilmilitært samarbeid på dagsordenen og vist nødvendigheten av sårbarhetsanalyser, nasjonale planer og nasjonal beredskap når skogbranner er ute av kontroll.

Den viste også nødvendigheten av samarbeid både mellom kommuner og regioner, og ikke minst opp mot Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Justisdepartementet som koordineringsdepartement og ansvarlig for samfunnssikkerhet og beredskap.

Kristelig Folkeparti har merket seg at stortingsmeldingen kom så sent at langtidsplanene for Forsvaret og for samfunnssikkerhet ikke kunne parallellbehandles, slik Stortinget har vedtatt og presisert flere ganger.

Kristelig Folkeparti har merket seg at «Store skogbranner» har et eget avsnitt i St.meld. nr. 22 – Samfunnssikkerhet – så den debatten kan vi ta opp igjen til høsten.

Men slaget om Heimevernet står i dag. For oss på Sørlandet handler det om Forsvarets tydelige tilstedeværelse og trygghet for befolkningen.

Olemic Thommessen (H) [13:55:48]: Et moderne forsvar må åpne seg mot samfunnet det er en del av. Et mer åpent forsvar vil styrke sin legitimitet, oppslutningen i befolkningen blir sterkere, og samfunnets generelle mobiliseringsevne blir styrket. Sivile kompetansemiljøer innenfor industri, teknologi og utdanning er viktige kilder for kompetanse og utvikling, der Forsvaret kan hente kunnskap og utvide sin faglige plattform. Ikke minst er dette viktig innenfor IKT-området der utviklingen går fort, og der det er krevende å henge med både når det gjelder økonomiske ressurser og ikke minst når det gjelder å holde på kompetansen.

En samling av Forsvarets IKT-tjenester vil i en felles informasjonsinfrastruktur gi et styrket utgangspunkt for å løse de store oppgavene Forsvaret står overfor i forbindelse med fremtidens teknologiske utvikling. Dette dreier seg om å bygge et bærekraftig miljø med evne til å rekruttere, holde på kompetent utdannet personell, drive egen relevant forskning, ligge i forkant teknologisk sett og være en attraktiv partner for internasjonale militære aktører og ikke minst relevante aktører i det sivile liv.

I denne sammenheng har Forsvarets IKT-miljø på Jørstadmoen vist vei. Forsvarets ingeniørhøgskole er i dag fullt ut integrert med Høgskolen i Gjøvik på lærersiden, og sammen med bl.a. Norsk Tipping, DnB NOR og Høgsko-

len i Gjøvik er Forsvaret en meget viktig bidragsyter for utviklingen av senteret for datasikkerhet på Gjøvik, som i dag utgjør den fremste kompetansen i vårt land på sitt felt. Dette er bare eksempler. Mulighetene er mange, og Forsvarets ambisjon må selvsagt være å nærme seg de fremste teknologiske miljøene ikke bare i Norge, men også internasjonalt. Med et samlet grep vil Forsvaret gjøre seg selv til en stor aktør og være en svært attraktiv partner.

Jørstadmoen har gode forutsetninger for å gi plass til en samlet god løsning. Sentral beliggenhet, gode plassforhold og et økonomisk forsvarlig utgangspunkt for mulige utbygginger gir et godt grunnlag for å huse Forsvarets fremtidige samling av IKT-tjenestene, og dermed utgjøre tyngdepunktet i Forsvarets fremtidige informasjonsinfrastruktur. Høyre er derfor glad for at en samlet komite har sluttet seg til ønsket om dette.

Dagrun Eriksen (KrF) [13:58:29]: Det har tidligere i debatten vært snakket om at SV utgjør en fare for sikkerhetspolitikken og for forsvarspolitikken. Jeg føler meg ganske trygg i denne salen – med alt det som er av militært personell i diplomatlosten, vil jeg si at det utgjør ikke noen umiddelbar fare her i salen.

Det forsvarret som vi investerer i i dag, er det forsvarret vi får om 25–30 år. I den strukturen har vi Heimevernet, og Heimevernet er politikernes forsvarsgren, fordi det hører til i våre nærområder og er spredt over hele landet for å ivareta innbyggernes trygghet. Heimevernet skal ha evnen til hurtig og utholdende å beskytte viktig infrastruktur, støtte nasjonal krisehåndtering, forsterke militær tilstedeværelse i landet etter behov og støtte det sivile samfunnet basert på det moderniserte totalforsvarskonseptet. Dette innebærer samarbeid med lokale myndigheter som politi, fylkesmenn, kommuner og etater innenfor rammen av totalforsvaret.

Et heimevern som kjenner nærområdene og lokale sikringsobjekter, vil spille en viktig rolle i forbindelse med krisehåndtering og samfunnssikkerhet.

Heimevernet startet egen grunnutdanning på Værnes for at de skulle spesialisere seg på de oppgaver de skal løse. Nedleggelsen av denne i dag vil være med på å svekke Heimevernet.

Brannen i Froland har på en utmerket måte vist behovet for og viktigheten av å kunne innkalle forsterkninger, og det må legges opp til robusthet over tid. Den har også vist at en alvorlig krise kan oppstå hvor som helst og når som helst.

Kristelig Folkeparti er derfor ikke enig i Regjeringens sammenslåing av HV-07 og HV-08. I begrunnelsen for endringene med en distriktsstab i Vatneleieren i Sandnes sies det at Stavanger er sentrum i et strategisk viktig område med vital petroleumsvirksomhet og NATO-virksomhet. Lokalisering til Kjevik ville øke reiseavstandene ved de operative behov. Det kan virke som om Regjeringen mener at framtidig HV-soldater skal verves i Stavangerområdet.

Dette er ikke distriktspolitikk i den betydning at Sørlandet er avhengig av ledelselementet i form av arbeidsplasser. Vi har store, vellykkede bedrifter. Vi vet alle at Hennig-

Olsen Is nå kommer til å bidra i hele landet med sommerlige goder. Vi trenger jo ikke arbeidsplassene. Men i lokal krise- og krigshåndtering er det viktig at det ledelselementet som vi på Sørlandet skal forholde oss til, kjenner hvem som er vår ordfører, kjenner hvem som er vår fylkesmann, og kjenner hvordan Agder fungerer i krise- og krigshåndtering.

Derfor er det viktig for Sørlandet å bli hørt. Det tok lang tid før ordfører Sigurd Pedersen i Froland bad om hjelp. Nå ber Agder-benken om hjelp av Stortinget til ikke å bli tatt fra det siste operative ledelselementet på Sørlandet.

Ivar Kristiansen (H) [14:01:51]: Det merkes at SV sitter i regjering. Ikke på noe annet budsjettområde merker man dette mer enn nettopp innenfor Forsvaret og Forsvarets grener, med underfinansieringen av Forsvaret. Enhver budsjettpost har den reelle veksten som de gigantiske, økte inntekter til nasjonen kommer til syne gjennom, med unntak av Forsvaret. Det betyr en kystvakt delvis ved kai, det betyr mindre øving, færre øvingsdøgn. Vi ser at flyvåpenet må redusere treningsaktiviteten. Kort sagt: Det går på sparebluss. De langsiktige virkningene av et forhold som går på våre utenlandsoperasjoners utstyrsnivå, vil komme til å få den følgen at rekruttering vil være det som blir hovedutfordringen å møte. De dårlige eksemplene rammer Forsvaret totalt sett, og dette tror jeg SV kan ta til inntekt for seg i betydelig grad.

Det paradoksale i denne forbindelse er at Forsvarets fagbevegelse, altså de som skrek over seg i forrige periode på det ene og det andre området, i dag forholder seg, relativt sett, meget, meget tause.

Det andre poenget mitt er: Under vignetten «øve i nord, skatte i sør» beskriver forsvarskomiteen situasjonen rundt våre marinejegere i Tjeldsund, ved Ramsund orlogsstasjon. Jeg skulle gjerne ha fått en kommentar fra forsvarsministeren – hvordan forsvarsministeren vurderer utsagnet om at komiteen går ut fra at «avdelingsledelse knyttet til utdanning og trening blir videreført ved Ramsund orlogsstasjon». Blir den permanente ledelse rundt marinejegerutdanningen plassert i Ramsund, eller skal den fjernstyres sørfra?

Så til det tredje punktet. Jeg støtter forslaget om flytting av Forsvarets fellesoperative hovedkvarter fra Jåttå til Reitan. Hovedargumentet som brukes om å ha NATO i Norge, er at av hensyn til NATOs subregionale kommando på Jåttå skal man fortsatt ha den samme lokalisering i dag. Dette var et argument frem til år 2003. I dag er det beviselig ikke lenger noe argument i det hele tatt. Bodø har 50 års erfaring i å være vertskap for Forsvaret. Det er beviselig en økonomisk gevinst ved en samlokalisering, men den er hovedbegrunnet i at Forsvaret med den økte oppmerksomhet, den økte betydning våre nordområder har på dette området, også skal ha en situasjonsforståelse som er i tråd med den innstilling som nå legges på bordet, og som også forsvarssjefen har presentert gjennom sin anbefaling.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [14:05:12]: For Østfold er det Heimevernet og Rygge flystasjon som viser Forsvarets tilstedeværelse. Kristelig Folkeparti har

merket seg at Rygge flystasjon videreføres med visse mindre justeringer av virksomheten.

Redningshelikoptertjenesten – som Justisdepartementet har ansvaret for, men som Forsvarets 330-skvadron drifter – er plassert på Rygge.

Kristelig Folkeparti har merket seg at Regjeringen skal vurdere framtidig lokalisering av kampfly, luftvern og basesett i lys av prosessen knyttet til framskaffelse av nye kampfly. Inntil videre videreføres de aktuelle virksomhetene ved Bodø og Ørland hovedflystasjoner samt på Rygge flystasjon.

På grunn av operative behov for å støtte bl.a. virksomheten i Østerdalen garnison og på det sentrale Østlandet på en rasjonell måte, mener Kristelig Folkeparti det er viktig at helikoptermiljøet på Rygge flystasjon videreutvikles og tilpasses den operative virksomheten.

Rygge flystasjon er viktig for Østlandet. Derfor er det positivt at 720-skvadronen vil bli styrket med et nødvendig antall Bell 412-helikoptre til bruk ved spesialoperasjoner og understøttelse av planlagt operativ drift ved framtidige taktiske transporthelikoptre i denne delen av landet.

Kristelig Folkeparti har merket seg at Stortingets beslutning om at virksomheten ved 335-skvadronen på Gardermoen skulle flyttes til Rygge flystasjon, ikke gjennomføres.

Heimevernet har en sentral rolle i forbindelse med samfunnssikkerhet og bistand ved krise. HV har det territoriale ansvaret og skal i tillegg kunne forsterke annen militær tilstedeværelse i utsatte områder. Det er en viktig oppgave. Derfor mener Kristelig Folkeparti at både rekruttering fra regionen, egen skreddersydd utdanning og en tilstrekkelig HV-styrke på minst 45 000 for å dekke hele landets geografi er påkrevd.

Heimevernet er i ferd med å avslutte en meget god omstilling. Etter Kristelig Folkepartis mening gir det et godt grunnlag for å utvikle Heimevernet videre.

Videre har Kristelig Folkeparti merket seg at planene for Sjøheimevernet gjelder utrustning med bl.a. fartøyer for kommando og kontroll, logistikk og styrkeproduksjon.

André N. Skjelstad (V) [14:08:10]: For min del har det vært tre bjelker i dette. Det er NATO, verneplikten og forankring av Forsvarets forsvarsevne. Jeg tror knapt det har vært større behov for NATO-tilknytning enn nå. Det er viktig at vi ikke driver med nye omstruktureringer bare for strukturens egenart. Verneplikten er det som skaper legitimiteten i det norske samfunnet, og er en viktig pilar etter mitt syn.

Heimevernets rolle har vært å drive vakthold og sikring. I tillegg har mange fått erfaring i tjeneste i utenlandsoperasjoner. Organisasjonen har trent lokalt, har gode lokal-kunnskaper og har derfor raskt kunnet verne om folk og viktige samfunnsverdier der det har vært påkrevd. I samvirke har HV på oppdrag fra samfunnets ledelse eller til støtte for politiet beskyttet folk og viktige samfunnsfunksjoner der soldatene bor.

HVs egenart er mer relevant enn noensinne. Derfor mener jeg at HV utnytter mannskapene på en kostnadseffektiv måte til samfunnets beste. Dette er også med på å

legitimere innsatsforsvaret og holde forsvarsviljen levende i et samfunn. Derfor blir det et stort paradoks for meg når en velger å legge ned en så velfungerende leir i Norge som Værnes. En har i de senere årene brukt mye penger på øvingsanlegget i Leksdalen. Anlegget vil stå ferdig i 2009, mer eller mindre på samme tidspunkt som Regjeringen vil legge ned HV Værnes. Da har anlegget kostet 130 mill. kr.

Trøndelag er den landsdelen som har rekruttert flest offiserer over tid. Med vedtaket i dag blir det på mange måter en ny tid. Jeg må si det er en vemodig og trist dag, etter å ha tilbrakt en del år i dette systemet. Jeg synes det er ganske spesielt at et av de siste anleggene forsvinner fra forsvarsfylket Nord-Trøndelag.

Det farlige er at landets forsvarsevne i realiteten er i ferd med å råtne på rot. Det general Armfeldt ikke klarer, ser det ut til at dagens regjering er godt i gang med. Men jeg ser noen håp videre. Tross alt er effektueringen av dagens vedtak om Værnes først 1. august neste år. Og med den viljen som er vist av opposisjonen, må det være mulig å snu det.

Tove Karoline Knutsen (A) [14:11:04]: Stortinget har i dag en viktig debatt om hvordan vårt forsvar skal være best mulig innrettet på de oppgavene det skal ha i framtida, hvor det er viktig å finne den riktige balansen mellom ressurser, struktur og operativ virksomhet. Jeg er glad for at Regjeringa tar både strukturelle og organisatoriske grep for å få det til, og at man samtidig styrker Forsvaret økonomisk og personellmessig.

Jeg er glad for at Forsvarets nærvær i nordområdene er ivaretatt av denne regjeringa. Vi har viktige oppgaver med både tilstedeværelse og overvåking av de nordlige farvann, luftrom og landområder. Forsvarets nærvær i nord er også viktig fordi det viser omverdenen at disse områdene er av stor betydning for oss, av både ressursmessige og strategiske grunner. Vi trenger Forsvarets nærvær i farvann der fiskeri og petroleumsvirksomhet pågår, og vi trenger dets nærvær dersom en spent situasjon skulle oppstå i nord.

Jeg støtter Regjeringas anbefaling om at man samler Forsvarets fellesoperative hovedkvarter og Landsdelskommando Nord-Norge i ett Forsvarets operative hovedkvarter, lagt til Reitan ved Bodø. Det er et helt naturlig og nødvendig grep når nordområdene er definert som vårt forsvarspolitisk viktigste område. Jeg er også glad for at Indre Troms er blitt et tyngdepunkt for Forsvaret. Generalinspektøren for Hæren med tilhørende stabsfunksjoner på Bardufoss, utvikling av Bardufoss flystasjon som hovedbase for Forsvarets framtidige helikopterstruktur, fortsatt satsing på Luftforsvarets flyskole ved Bardufoss flystasjon og etablering av jegerkompaniet på Setermoen er viktige satsinger i forsvarsfylket Troms. Også videreføring av Luftforsvarets stasjon i Sørreisa er av stor betydning for oppgaven med overvåking av luftrommet i nord.

På ett punkt er jeg skuffet over den framlagte plan: Jeg skulle gjerne sett at marinebasen Olavsværn i Tromsø ikke ble nedlagt. Jeg ser denne basen som en viktig strategisk og sjømilitær struktur for operativ virksomhet i nord. Dessverre har de forsvarspolitiske fagmiljøene ikke anbe-

falt dette, og det er dermed ikke tatt høyde for fortsatt å ha Olavsværn som marinebase. Her tar den framlagte planen til orde for at Ramsund og andre lokaliteter kan serve de funksjonene som Olavsværn så langt har hatt. Jeg håper imidlertid at man finner beredskapsmessig gode bruksområder for basen videre, og at man sammen med Universitetssykehuset i Nord-Norge finner mulighet til å ta vare på den trykktanken som i dag finnes ved basen, og som er viktig i behandling av skader og for å kunne gi livreddende hjelp.

Jeg vil støtte Regjeringas ambisjon om å ha en tydelig operativ sjømilitær virksomhet i farvannene i nord, bl.a. med en styrking av Kystvakten. Her legges det opp til oppgradering av fartøystruktur, betydelig økning av overvåkningskapasitet og prioritering av ytre kystvakt. Det vil, sammen med Orion maritime kystpatroljefly, kystradar-kjeden og satellittovervåkning kunne gi oss den informasjon vi trenger for å ha kontroll, overvåkning og tilstedeværelse i nord – denne regionen som er definert som vår aller viktigste – strategisk, ressursmessig og politisk.

Siv Jensen (FrP) [14:14:25]: Denne stortingsproposisjonen har fått den feiende overskriften «Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier». Det er flotte ord, men de må følges opp av innhold, og de må følges opp av bevilgninger. På forsvarsområdet mer enn på noe annet område kan man ikke prate seg ut av de utfordringene vi står overfor, hvis vi ønsker oss et robust, moderne og handlekraftig forsvar som skal ta vare på både en del av de helt sentrale oppgavene for å forsvare eget territorium og vår evne og vilje til å delta i internasjonale operasjoner.

Fra Fremskrittspartiets side har vi advart mot dette lenge. Det har vært en villet politikk fra flere regjeringer, gjennom flere stortingsperioder, å skjære ned Forsvaret i en fart og på en slik måte at man nå står overfor en veldig alvorlig situasjon. Det preger også denne debatten, fordi mange av innleggene fra denne talerstolen bærer preg av at man må velge innenfor altfor knappe rammer, i stedet for å ta utgangspunkt i det vi faktisk trenger.

Høsten 2009 skal det være stortingsvalg. Fremskrittspartiet har sett seg så lei på denne villedede nedbyggingen, nærmest avviklingen, av helt sentrale elementer at jeg kan i hvert fall på vegne av Fremskrittspartiet slå fast at en rekke av de beslutningene som blir fattet av flertallet i denne sal i dag, vil ikke bli stående hvis det er opp til Fremskrittspartiet å gjøre noe med det i neste stortingsperiode. Vi kan ikke akseptere flyttingen av Forsvarets fellesoperative hovedkvarter, FOHK. Vi mener det er et galt strategisk valg. Vi mener det påvirker Norges forhold til NATO. Vi kan ikke akseptere avviklingen av Olavsværn, for vi mener at det over tid er en styrt avvikling av det norske ubåtvåpenet.

Det er slik at man først må være tydelig på hva slags forsvar man vil ha. Deretter må man være villig til å betale for det. De tingene henger sammen, og det er ingen grunn i verden til at Norge ikke skal ha råd til å betale for det forsvar de ser seg tjent med. Tiden for å regne med alliert støtte til mange av de utfordringene vi står overfor på eget landområde, er forbi. Mange av de oppgavene må vi være i stand til å skjøtte selv. Det er vi ikke i dag.

Det må denne sal ta alvorlig. Det innebærer at vi må få opp bevilgningene i et meget raskt tempo hvis vi ønsker et forsvar også for fremtiden.

Forsvarspolitik er ikke, skal ikke og bør ikke være distriktspolitikk, selv om mange av innleggene i denne debatten bærer preg av det. Forsvarspolitik må være en helhetlig vurdering av hva kongeriket Norge trenger av operativt forsvar, og hvilke deler av landet som må forsterkes. Det er det debatten må dreie seg om i fremtiden, ikke hvordan vi skal skjære ytterligere ned.

Anne Margrethe Larsen (V) [14:17:43]: Jeg vil innledningsvis vise til representanten Odd Einar Dørums innlegg om Venstres overordnede nasjonale målsettinger for Forsvaret.

Jeg ønsker å ta opp et lokalt tema. Regjeringens begrunnelse for å legge ned HV-07 på Kjevik var i sin tid et forslag om å redusere Heimevernet til 30 000 mannskaper på landsbasis. Siden har det vist seg at flertallet på Stortinget vil opprettholde et desentralisert heimevern med 45 000 soldater. Med en slik struktur mener jeg det er helt forståelig at Regjeringen vil fjerne HV-ledelsen på Kjevik, og dermed iverksette en styrt avvikling av forsvaret for en hel landsdel.

Regjeringen synes å basere seg på et innsparingspotensial fra den opprinnelige innstillingen, men dette er siden blitt betydelig revidert. Forutsetningene for å kunne ta ut et slikt innsparingspotensial synes dermed ikke lenger å være til stede.

For å sikre at Stortinget fatter et vedtak på rett grunnlag, bør Regjeringen gi innsyn i tallgrunnlaget som skal underbygge nedbygging og innsparingspotensial. Det bør videre gis innsyn i konsekvensutredningen som omtaler nedlegging og sammenslåing.

Vi bør alle få vite helt eksakt hvor mye Regjeringen har tenkt å spare på å nedlegge HV i Agderfylkene, og hvilke forutsetninger dette bygger på. Slik jeg ser det, er det mye som tyder på at Regjeringen i denne saken vil spare «lommerusk» på en særdeles kostbar måte.

Innsatsen i forbindelse med brannen i Froland, som flere av mine kolleger har nevnt, viste tydelig at støtten fra distriktsstaben i HV-07 var avgjørende for at HV-mannskapene kunne gjøre den kjempejobben de gjorde.

Distriktsstaben har inngående kjennskap til de lokale forholdene i alle Agderkommunene, og samspiller nært med det sivile samfunnet. Dette er helt avgjørende for kvaliteten på innsatsen, ja en forutsetning for å lykkes.

I Agderfylkene er det derfor et sterkt ønske om å holde fast ved et HV-ledelselement i vårt område. Hvis det flyttes ut til et annet fylke, vil ikke lenger HV kunne operere effektivt hos oss. La HV-07 fortsatt bestå i Agder!

Lena Jensen (SV) [14:20:28]: Norge er stort, og det aller meste er mot nord. Den aller største delen av Norge er de enorme havområdene vi har i nord. Jeg er glad for den politikkdreiningen denne regjeringen har gjort for så tydelig å styrke nordområdene.

År etter år har forsvarsfylket Troms opplevd at Forsvaret stykkevis og delt er blitt flyttet sørover. Forsvaret

var på skli sørover og ut av landet. Men nå er Forsvaret på vei hjem igjen. Nord-Norge er tilbake som operativt hovedkvarter. Det vedtas i dag en styrking av Hæren og helikopterbasen i Indre Troms. Regjeringens satsing på nordområdene er ikke bare ord, men ses tydelig i handling.

Representanten Elisabeth Aspaker har i dag svingt seg på talerstolen. Jeg vil bare minne representanten om at én av de viktige grunnene til at det ikke ble et forlik i Stortinget i denne saken, var at opposisjonen ikke var med på Regjeringens nordområdestrategi og satsingen i nord.

Gumpen i Sørreisa skal opprettholdes. Kontroll- og varslingsstasjonen i Sørreisa gjør en viktig, nødvendig og god jobb som det er viktig å styrke i framtiden. Jeg vil berømme de lokale politikerne i Sørreisa for å ha gitt god innsikt, lagt fram dokumentert gode regnskap som har vist kostnader ved en eventuell nedleggelse og flytting, både økonomisk, samfunnsmessig og kompetansemessig. Gumpen i Sørreisa har kompetanse for framtiden.

Framtiden til Olavsvern i Tromsø ligger fortsatt på is. Men vi vet alle at det straks kommer en debatt om en eventuell planlegging og bygging av et logistikkskip. Avgjørelsen vil stå mellom logistikkskip eller Olavsvern. For meg er det ingen tvil: Olavsvern må bli prioritert i framtiden.

Det er en glede at Regjeringen prioriterer Kystvakten. Det som nå ligger til grunn i langtidsplanen, vil føre til at Kystvakten kan få mulighet til å løse sine oppgaver gjennom tilstedeværelse på havet med godt egnede fartøyer og kompetent personell. Tilstedeværelsen av Kystvakten er også viktig for at fiskeri- og ressurskontrollen skal være bra. Kystvakten er også viktig for god beredskap når det gjelder redning og miljørettede aksjoner.

Jeg er meget fornøyd med at forsvarskomiteen har sidestilte Evenes flystasjon med Ørland i konkurransen om hvor den nye nasjonale jagerflybasen skal legges. Jeg mener at Evenes må være det operativt beste alternativet, men jeg ser fram til en vurdering av de ulike alternativene.

Dagen i dag viser i konkret handling at denne regjeringen ikke bare ser mot nord, men handler og satses i nord.

Per Roar Bredvold (FrP) [14:23:42]: Jeg vil omtale våre veteraner. Mange av dem trenger hjelp og styrke på forskjellig måte etter endt tjeneste.

Jeg er glad for at Forsvaret har kjøpt tilbake Bæreia på Kongsvinger av LHL, og vil bruke den praktieendommen i sitt arbeid på dette området.

Dette med Bæreia er det nok ikke bare forsvarsministeren som skal ha æren for, som det ble nevnt i et innlegg fra en arbeiderpartirepresentant tidligere i dag. Både i forrige periode og i denne perioden har bl.a. undertegnede både i taler og i spørsmål stresset statsråden nettopp om Bæreia. Men som sagt, også svært mange andre skal dele æren og gleden når Bæreia igjen kan brukes for å bedre tilværelsen for de veteraner som trenger dette stedet. En del av denne æren skal forsvarsministeren ha – takk! Men i tillegg til Bæreia står det mye igjen, bl.a. når det gjelder trygdeytelser, medisinsk hjelp m.m.

En samlet komite står bak XI, hvor vi ber Regjeringen fremme en egen sak der behov, konsekvenser og løsnin-

ger som er knyttet til personell som deltar i utenlandsoperasjoner. Det er en annen type krig og terror ute i verden i dag i forhold til tidligere. Derfor er det svært viktig at denne saken kommer så raskt som mulig. Jeg kan love at Fremskrittspartiet vil være en positiv bidragsyter til at dette blir en god sak for dem som har vært, og dem som i fremtiden vil tjenestegjøre, i internasjonale oppdrag.

Gunnar Kvasheim (V) [14:25:28]: Jeg synes det er beklagelig at en ikke lyktes i å komme fram til et bredt forlik på et så viktig område som det vi diskuterer i dag, organisering og drift av Forsvaret. Det er et område hvor det er behov for langsiktighet, og det er et område hvor det er behov for bred enighet, som flere talere har understreket i dagens debatt.

Jeg tror det var SVs holdning til ressursbruk knyttet til Forsvaret og Regjeringens behov for å levere såkalt nordområdesatsing som stod i veien for mulighetene for å få en løsning. Jeg synes også denne saken er en illustrasjon på at når man har en flertallsregjering med partier som står langt fra hverandre i de spørsmål en håndterer, er det den interne dragkampen som er avgjørende, og som setter grenser for det handlingsrom en har i møte med Stortinget. Det synes jeg er beklagelig. For det har innebåret at den offentlige debatt og prosessen i Stortinget ikke har hatt betydning for utfallet, selv om det har framkommet gode grunner for å avvike Regjeringens opplegg. Slike grunner har en fått på bordet knyttet til forslaget om å flytte Fellesoperativt hovedkvarter, hvor både debatten og prosessen har vist at Regjeringens opplegg ikke er en god løsning. Flytting av FOHK fra Jåttå til Reitan gir ingen besparelser, slik som en i starten på prosessen gav uttrykk for, snarere tvert imot. Det er et opplegg som innebærer dårlig ressursutnyttelse av de forsvarsressursene vi har, og det er et dårlig opplegg når en tenker på rekruttering og det å beholde personalressursene. I det hele tatt, forslaget er dårlig når en ser på Forsvarets behov og operasjon i videste forstand.

Fleire talere har også påpekt den implikasjon som ligger i NATO-samarbeidet, og som jo var utløsende da hovedkvarteret ble etablert på Jåttå.

Det jeg også har lyst til å få fram, er at det i realiteten ikke innebærer noen sterkere nordområdesatsing å flytte den aktiviteten som i dag er på Jåttå, til Reitan. Det er helt andre tiltak det kunne og burde vært satset på for å få til et slikt styrket nordområdefokus. Så vi snakker på mange måter om en symbolhandling, med sterkt negative konsekvenser. Forsvarsministeren har blitt drevet fra skanse til skanse under debatten, og har innrømmet at dette ikke handler om å spare penger. På mange måter kan vi si at Jåttå-tilhengerne har vunnet debatten, men tapt slaget.

Bjørn Jacobsen (SV) [14:28:40]: Det er veldig greit med nokre lokalpolitiske rundar. Men om FS 07 var eit stort rop om hjelp, så har den siste timen ikkje vore veldig mykje til hjelp for dei fagmilitære. Det er i alle fall heilt sikkert.

Så registrerer eg at fleire frå opposisjonen har lese Aftenpostens artikkel der dei tre forsvarssjefane skriv om

nordisk samarbeid. Men det verkar ikkje som om nokon frå opposisjonen har skjønt korfor den artikkelen stod i Aftenposten. At dei kunne skrive han i lag, er så, men grunnen til at han er skriven, er jo at dei har oppdaga at NATO har drege, USA har drege, først frå Island og så frå Noreg. Det skal vi for så vidt ikkje vere lei oss for, for dei ser oppgåver andre stader, og dei reknar med at Norden er eit område FN og andre sjølv sagt ser på som i stand til å ta seg veldig mykje av sin eigen tryggleik utan at den kollektive tryggleiken og dei avtalane som går på det, på noko vis er borte. Her føregår ei avnasjonalisering av forsvara, og samarbeid tvingar seg fram. Eg har ikkje hørt nokon frå opposisjonen som verkeleg har ivra for det. Statsråden har gjort det på alle moglege måtar, også dei fagmilitære. Opposisjonen har knapt nok lagt merke til det. Dei har lese Aftenposten, men ikkje skjønt kva som stod der, og korfor det måtte stå der.

Den norske NATO-innsatsen har vore utruleg bra under denne regjeringa. Kva er det vi har fått til? Jo, politisk har det sivile sporet komme meir og meir fram i NATO. I tillegg ser vi at våre kvinner og menn som er ute i f.eks. PRT-et i Meymaneh – rett nok ikkje det mest stridsfylte området i Afghanistan – får skryt internasjonalt for måten dei løyser oppgåvene sine på der. Ein snakkar om at dei følgjer ei linje som trekkjer opp nye visjonar for korleis militære, sivile og humanitære organisasjonar skal jobbe saman. Vi kan vere stolte over den norske innsatsen i NATO – både på bakken og, ikkje minst, politisk.

Så vil eg berre nemne den gode innsatsen frå både utanriksministeren og forsvarsministeren når det gjeld dette med å jobbe aktivt i forhold til rakettskjoldplanar – og, ikkje minst, å få på plass at nedrusting er ein tryggings-trussel. Statsrådene våre har på dette området i NATO gjort ein kjempejobb, som vi kan vere stolte av.

Eg registrerer at opposisjonen hiv seg på lettvinde beskrivingar, som f.eks. kaos og usikkerheit. Vi har sett at Hæren har hatt nokre maktkampar internt. Det går føre seg mange maktkampar i Forsvaret, og i ein del må Stortinget gå ut frå at Forsvaret ordnar opp. I ein så stor etat som det dei er, er det maktkampar, men på ein del område må dei rett og slett berre levere. Dei kan aldri finne på – slik det var tendensar til i Afghanistan for ei stund sidan – å begynne å trekkje i tvil endringar i kursen, at vi ønskjer meir ressursar til opplæring. Sjølv sagt ønskjer vi ikkje så aggressive våpen som f.eks. stridsvogner og bombekastarar inn i PRT-et vårt, som vi har fått skryt for frå veldig mange hald.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Bendiks H. Arnesen (A) [14:32:02]: Det var representanten Aspakers sterke kritikk som fikk meg til å ta ordet en gang til. Hun holdt et høylytt innlegg, men avslørte samtidig at forsvarspolitikken ikke er det hun oftest befatter seg med.

Representanten Aspaker framstiller det som om dagens forsvarsbudsjett er mikroskopisk i forhold til de budsjettene som ble lagt fram av den regjeringen hennes eget parti, Høyre, var en del av, og hvor Høyre hadde forsvarsminis-

teren. Slik er det ikke. Budsjettnivået er det samme. Det er nesten bare snakk om justeringer.

Representanten Aspaker skremmer også med SV. Her må jeg få minne om at Regjeringen og stortingsflertallet, som SV er en del av, styrker forsvarsbudsjettet med 800 mill. kr.

Jeg merket meg også at representanten snakket mye om nedleggelsen av Olavsværn. Det syntes jeg for så vidt var greit. Men det undret meg at representanten ikke hadde et eneste positivt ord om alt som forblir i den landsdelen hun er en representant for, og alt som kommer til den.

Jeg mener at dette er en stor jubeldag for Troms fylke og for den nordlige landsdel som helhet. For representanter fra en del andre fylker må kritikken fra representanten Aspaker fortone seg noe spesiell. Forsvarets tilstedeværelse i nord styrkes ved at FOHK blir i nord, Forsvaret i Indre Troms styrkes kraftig, kontrollstasjonen i Sørreisa beholdes, alliert trening blir i nord, osv. Dette burde alle vi som er representanter fra nord, være svært godt fornøyd med.

Gunn Karin Gjøl (A) [14:34:15]: Basestrukturen for Luftforsvaret blir ikke avklart i denne omgang. Regjeringa foreslår at både Bodø og Ørland skal videreføres som hovedflystasjoner. Om det skal gjøres noe med basestrukturen, vil først bli avklart når beslutningen om nye kampfly blir tatt. Jeg mener det er en klok avgjørelse at man tar beslutningene i rett rekkefølge.

I Forsvarsstudien foreslår forsvarssjefen at Ørland hovedflystasjon skal nedlegges, og at virksomheten skal flyttes til Bodø. Et samlet politisk miljø i Trøndelag stiller seg helt uforstående til et slik forslag, ikke ut fra en distriktspolitisk begrunnelse, men ut fra rent forsvarspolitiske og militærfaglige begrunnelser.

Ørland hovedflystasjon er utpekt som treningssenter for allierte luftstyrker og som treningsområde for NATOs data- og kommunikasjonssystem, Link 16. I september 2007 var Ørland hovedflystasjon vert for NATOs største jagerflyøvelse. Ingen andre avdelinger i NATO har vært vertskap for en slik øvelse flere ganger enn Ørland hovedflystasjon.

Ørland hovedflystasjons styrke er at den ikke konkurrerer med sivil luftfart, at den har fleksibilitet, og at det der er avansert natt-trening uten restriksjoner. Ingen annen flystasjon i Europa kan tilby noe lignende. Dette er årsaken til at NATO ser seg tjent med å bruke Ørland hovedflystasjon som øvings- og treningsbase og de siste fem årene har bidratt med 120 mill. kr i driftsstøtte. Samtrening med kampflyavdelinger fra andre NATO-land bidrar også til å knytte alliansen nærmere til Norge.

Konsekvensen av en eventuell nedleggelse vil bli at Norge ikke kan tilby NATO øvingsalternativer, og at viktige NATO-land og andre ikke får like gode treningsvilkår for sine jagerfly som i dag.

NATO har investert 1,5–2 milliarder kr for å understøtte NATOs flåte av AWACS luftvarslings- og kontrollfly på Ørland hovedflystasjon. Med NATOs sparepolitikk vil det neppe etableres ny base eller investeres tilsvarende beløp på nytt i Norge. Sannsynligheten for at NATO velger å

trekke disse flyene ut av Norge dersom stasjonen blir nedlagt, er derfor stor. AWACS-flyene er ikke minst et gode for Norge når det gjelder overvåking av kystområdene i nord, og er et viktig bidrag for å avdekke ulovlig fiske.

I langtidsproposisjonen skriver Regjeringa:

«Kampfly er viktig for evnen til å hevde nasjonal suverenitet og for å opprette og opprettholde nødvendig grad av kontroll i eget luftrom.»

For et land som Norge, med store geografiske avstander, mener jeg det vil være umulig å oppfylle den målsettinga med kun én kampflybase. Det å ha bare én base kan lett sette oss ut av funksjon – og sette oss i en svært sårbar situasjon. Vi har eksempler fra denne vinteren, da kampflyene i Bodø ikke kunne komme på vingene på grunn av dårlig vær. Ørland fikk oppdraget, å avskjære russiske fly.

Jeg håper derfor at Regjeringa kommer tilbake til Stortinget med et forslag om at både Ørland og Bodø opprettholdes som kampflybaser.

Odd Einar Dørum (V) [14:37:21]: Vi har nettopp hatt en litt selsom sikkerhetspolitisk forelesning av representanten Bjørn Jacobsen. NATO har aldri kommet til Finland, heller ikke til Sverige. Amerikanerne dro fra Keflavik. Franskmennene kom i NATO-oppdrag til Keflavik, og debatten i dag handler om resten av NATO i Norge – Joint Warfare Centre og AWACS på Ørlandet skal ut. Det ville være en megaseier for SV hvis de klarte det, for da hadde man jo fått NATO ut av Norge. Vi andre synes det er et poeng å ha flere egg i korga, og flere korer å ha egg i. Det er det debatten handler om. Så når jeg roser Forsvaret for å tenke nordisk, er det fordi de tenker i flere linjer.

Jeg tok ikke ordet for å kommentere dette litt selsomme bidraget til sikkerhetspolitisk kunnskap, men for å reise spørsmålet: Hva er lakmustesten på det budsjettet som vi ikke har fått, men som kommer? Jo, det er om Flyvåpenet, Luftforsvaret, har nok penger til at piloter kan fly så mye at de ikke mister sertifikatet, at Hæren kan øve, og at Marinen kan seile. Jeg skal spisse det på Heimevernet.

Vi vil ultraraskt kunne få et heimevern på ca. 5 000–10 000 hvis de ikke får øve. Da vil de i systemet som ville ha 30 000, kunne oppnå det via bakveien. Derfor velger jeg å stille følgende spørsmål til forsvarsministeren: Kan forsvarsministeren garantere at det heimevernet som vi nå får med 45 000 personell, og som forsvarsministeren og flertallet mener at vi ikke trenger Værnes for å lære opp, får øve på en reell måte, at det ikke bare blir en papirstyrke? Kan hun garantere at de politikerne som vi vet ønsker dette systemet i live, får gjennomslag for at dette personellet får øve, og at det ikke blir slik at de som helst vil klippe det bort – for det har vi jo sett mange søknader om gjennom den ene innstillingen etter den andre – vinner? Det er lakmustesten.

Kan forsvarsministeren garantere at Heimevernet får øve, slik at det etter nedleggelsen av Værnes, som flertallet får igjennom her, blir en reell øvelsesaktivitet, som fortsatt sikrer oss et landsomfattende heimevern, som vet hva det holder på med, slik at vi ikke risikerer at det bare er innsatsstyrkene – viktige nok som de er – som får øve? Det er mitt spørsmål på slutten av debatten. Det er en lakmustest.

Kan ikke Heimevernet øve, kan man lure på hvem som kan øve. Så jeg spør forsvarsministeren – man skal gjøre det tre ganger hvis det er riktig viktig: Kan forsvarsministeren garantere at Heimevernet får øve på en slik måte at vi etter vedtaket om nedleggelse av Værnes fortsatt har et nasjonalt, landsomfattende heimevern som seriøst vet hva det skal gjøre, slik at det ikke er siste gang vi ser 600 HV-mannskap, slik vi så det i Froland, og at det blir et slags tv-minne vi kan ta med oss og mimre om i senere tider? Lakmestester bør bestås. Da skjærer vi til beinet, og det er den debatten Venstre vil følge opp. Men spørsmålet er stilt her i dag for besvarelse her i dag.

Ann-Kristin Engstad (A) [14:40:29]: Regjeringen har klart uttalt at nordområdene er det viktigste strategiske satsingspunktet. Det er flere årsaker til det. En av dem ble vi nylig påminnet da Russland satte et russisk flagg under Nordpolen med en u-båt. Den hendelsen ligger det ingen dramatik bak, men det er en påminnelse om viktigheten av suverenitetshevdelse i nordområdene. Samtidig er spørsmålet om delelinjen mellom Russland og Norge uavklart, selv om Regjeringen har fått framgang i den prosessen. I så måte er synlig, stasjonær tilstedeværelse av Forsvaret av avgjørende betydning.

Forsvarsstudien 2007 la opp til at området mellom Kirkenes i øst og helt til Setermoen i Indre Troms skulle være blottet for stasjonært forsvar. Det tilsvaret distansen Oslo–Trondheim tur–retur og er hele 1 000 kilometer.

Jeg er glad for at regjeringspartiene slår fast at Porsangmoen ikke skal legges ned. Det er ikke lett å være med på å flytte HV 18s aktivitet ut fra Høybuktnoen, men ved å slå sammen HV 17 og HV 18 og lokalisere dem til Porsangmoen, sikrer vi fortsatt to operative forsvarsanlegg i fylket.

Porsangmoen ligger strategisk til midt i Finnmark, i tilknytning til Banak flyplass, som har landets tredje lengste rullebane. Man når Halkavarre skytefelt på bare 3 minutter i luften. Forslaget om å legge ned Porsangmoen har skapt harme i lokalbefolkningen. Det ble et folkekrav at dersom Forsvaret ikke lenger skulle tilføre lokalsamfunnet arbeidsplasser og aktivitet, skulle det heller ikke lenger kunne teppebombe området.

Halkavarre er det eneste skytefeltet i landet hvor man kan benytte alle våpentyper som det norske forsvaret benytter seg av. Man kan gå opp i høyder på hele 25 000 fot, og det er åpent hele året. Det foreligger heller ingen støvrestriksjoner. Det er avklarte forhold til både reindrift og andre lokale interesser som jakt og fiske. Jeg vil påstå at det er et av Europas beste skytefelt. Det gode forholdet mellom lokalbefolkningen og Forsvaret, som har beslaglagt enorme områder, må sikres gjennom at Forsvaret tilfører aktivitet til lokalsamfunnet.

Regjeringen viser gjennom disse grepene at det fortsatt er nordområdene som er det viktigste strategiske satsingsområdet.

Jeg føler også behov for å kommentere representanten Dørum innlegg nylig hvor han spør om Heimevernet ikke lenger skal drive med øvelser. Heimevernet har årlige øvelser, både regionalt og lokalt, innenfor de enkelte

områdene. Jeg kan ikke huske at alle Heimevernets over 50 000 mann har vært samlet på Værnes for å øve.

Jan Petersen (H) [14:43:45]: Det hender at stortingsdebatter blir skjemt av at representanter tillegger andre representanter standpunkter som de utmerket godt vet ikke stemmer. Representanten Strøm gjorde seg skyldig i det. Han påstod at mindretallet egentlig ville nedlegge aktiviteten på Reitan, og at vi da burde si det rett ut, som han sa. Hvis han hadde lest innstillingen, ville han visst at det ikke er riktig.

Jeg prøvde å få ordet for å oppklare den misforståelsen. Det fikk jeg ikke. Det kan jeg godt skjønne, for det var sannsynligvis ingen misforståelse. Representanten Strøm vet utmerket godt at det han sa, ikke er sant. Jeg er klar over at reglementet setter som krav for et slikt innlegg at det skal være av betydning for det videre ordskiftet. Presidenten fant at hr. Strøms innlegg ikke var av betydning for det fremtidige ordskiftet, og det bør representanten Strøm merke seg.

Så til debatten om økonomien. Jeg ble mer enn forbauset og er fortsatt litt opprørt over at statsråden overhodet ikke skjønner hvorfor opposisjonen har behov for å gå bak tallene. Begrunnelsen er ganske åpenbar, nemlig at når Regjeringen inviterer oss til et bevilgningsnivå for 2012, vil vi gjerne vite hva som ligger bak tallene. At statsråden i sin behandling av FS 07 selv har vært fornøyd med å være en rundingsbøye for forsvarssjefens beregninger, er hennes sak. Og det respekterer jeg. Men det betyr ikke dermed at det er feil at andre prøver å komme bak tallene. Når det i proposisjonen bl.a. står en advarsel om at «driftsnivået med de nye fartøyene ikke legges på et for høyt og ikke bærekraftig nivå», forteller det oss at man når det gjelder driftsnivået, sikter på et nivå som er langt lavere enn det som er mulig. Det er klart at en nasjonalforsamling, som har ansvaret, må kunne etterprøve den type resonnementer.

Det samme dreier seg f.eks. om det som representanten Dørum nevnte, nemlig antall flytimer. Når forsvarssjefen er ute og advarer mot at driftsnivået dras så langt ned at sertifikater ikke blir vedlikeholdt, er det klart at Stortinget må interessere seg for det. Vi hadde faktisk trodd at statsråden i hvert fall ville respektere det standpunktet og ikke betjene seg av en rekke – sant å si – ganske eksotiske argumenter for at vi gikk inn i det.

Jeg brukte uttrykket «eksotiske argumenter», og vil bare nevne et eksempel. Det at vi ikke stilte flere spørsmål, var tydeligvis et argument fra statsrådets side. Jeg vil minne om at da vi så de første 19 svarene, så vi at vi innenfor tidsrammen ikke hadde mulighet til å grave oss helt ned i detaljene langs den linjen, så det var vi nødt til å gi opp. Og så bruker altså statsråden det som argument. Det er ikke nødvendig å benytte alle de lappene en statsråd får stukket i hendene. Dette er et eksempel på at man kanskje burde redigert det litt bedre enn det statsråden nå gjorde.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [14:46:57]: Jeg skal bruke 3 minutter på å svare på en del spørsmål.

Det første dreier seg om veteranene, som det var stilt spørsmål om. Jeg kan forsikre om at når det gjelder veteranene og veteranenes rettigheter, så har vi i Regjeringen handlet resolutt fra dag én. Mange tiltak for veteranene er gjennomført, og et viktig lovarbeid, som går på både økonomiske rettigheter og rett til helsehjelp, er under arbeid.

Jeg ble spurt om marinejegerne. De skal fremdeles være i Ramsund. De vil også være i Bergen, for de er avhengige av begge steder. Det er selvfølgelig også Regjeringens oppfatning at Heimevernet er viktig og gjør en viktig jobb, en viktig innsats, ikke minst innenfor samfunnssikkerhet, som vi har sett på Sørlandet og fått understreket i det siste. Men jeg har også lyst til å understreke at det er ikke slik at aktiviteten til Heimevernet er avhengig av antall distrikter. De aller fleste heimevernssoldater har aldri vært innom et distriktskontor, så vi skal selvfølgelig klare å opprettholde en desentralisert aktivitet for Heimevernet, selv om man slår sammen distriktskontorer.

Generelt har jeg lyst til å si at vi får ikke et bedre forsvar av at vi beholder en rekke infrastrukturer. Det som gir oss bedre operativ evne, er øving og aktivitet. Det er helt feil at forsvarsevnen svekkes, som noen har sagt, med denne planen. Vi har tatt tak i de utfordringene som er der. Det at det i inneværende periode ikke har vært balanse mellom struktur og økonomi, er noe som *ikke* denne regjeringen alene har ansvaret for. Det har faktisk også den forrige regjering ansvar for. Og opposisjonen legger opp til å beholde mye infrastruktur. Da må også opposisjonen tåle at det ut fra historiske data, helt frem til inneværende år, faktisk stilles spørsmål ved at man finansielt vil gjennomføre det.

Regjeringen legger opp til en betydelig vekst i Forsvaret, men jeg vil understreke at hvis det virkelig skal bli en vekst som skal gi uttelling, er vi også avhengige av både intern effektivisering og å gjennomføre en rekke basetiltak.

Avslutningsvis har jeg lyst til å si noe om forholdet vårt til NATO. Vi har fått anerkjennelse fra NATO for å være villige til å videreføre omstillingen i Forsvaret i Norge. Vi er en betydelig bidragsyter i NATOs operasjon, og vi er et aktivt medlem i alliansen. Det skal vi fortsatt være, og vi skal fortsatt støtte opp om NATOs tilstedeværelse i Norge.

Signe Øye (A) [14:50:12]: Forsvaret skal få så mange penger som de bare ønsker, sier Fremskrittspartiet, og det skal alle andre sektorer også få. Men det vet vi jo ikke går. Det setter økonomien over styr, og det er ikke gjennomførbart. Jeg vil igjen minne om det jeg sa i innlegget mitt, at da Fremskrittspartiet hadde budsjett samarbeid med Høyre i forrige periode, fikk ikke Forsvaret én krone mer enn det som alle vi andre bevilget. Så kommer de hit i salen og sier at de ikke får tak i økonomien i langtidsplanen, og at alt er så veldig vanskelig. Da synes jeg de kunne tatt seg bryet med å avklare det som er så vanskelig. De har ikke tatt seg bryet med å avklare noe som helst – og de har hatt mange muligheter. Vi har gitt dem mulighet til å sette seg inn i de områdene som man hevdet har vært usikre, og alle ønsker er etterkommet.

Men jeg må også stille spørsmålet om det er slik at det

er jeg som skal avgjøre hvor mange flytimer en skal ha for å få sertifikat. Jeg regner med – og må også stole på – at det er noen andre i dette systemet som har greie på det, og som følger med. Og så må vi stole på at det er riktig.

Når det gjelder forslaget fra Venstre og Kristelig Folkeparti om Hæren, ligner jo det på det som vi også skriver i innstillingen, at vi vil bygge Hæren videre opp på sikt. Det er ikke veldig stor forskjell på det forslaget som kommer fra disse partiene, og det som vi skriver i innstillingen.

Så til representanten Bredvold. Alt skal løses med penger. Men ikke engang Forsvaret ber om det. Det er jo en oppegående organisasjon på linje med alle andre – som vil være effektive og bruke pengene fornuftig osv.

Så hevder man fra Stortingets talerstol at forsvarsministeren gjør en dårlig jobb. Det mener jeg er alvorlig. Vi har i dag en forsvarsminister som har ryddet opp i alt rotet i Forsvaret, og økonomien er under kontroll. Forholdet til personellorganisasjonene er helt annerledes enn det var for bare tre år siden, og veteransakene er tatt tak i. Det er ryddet opp i legesituasjonen i Afghanistan. Det er tatt tak i etikken i Forsvaret og i antikorrupsjonsarbeidet. Nå legges det også fram en langtidsplan med en stor økning, og den er i balanse.

Når det gjelder Aspakers historie om Høyres forsvarsbudsjetter, ligner den mest på et eventyr – noe man skulle ønske seg, men som man ikke har fått til.

Robert Eriksson (FrP) [14:53:35]: Vi har dessverre i flere år vært vitne til at Forsvaret gradvis er blitt nedprioritert. Jeg vil si det så sterkt som at den sittende regjeringen ikke bare nedprioriterer Forsvaret, men at de har startet en systematisk plan for avvikling av det norske forsvar. Det synes jeg er tragisk, og det synes jeg er synd.

Jeg har lyst til å peke på en del ting og vil naturlig nok ta for meg heimevernutdanningen på Værnes i Midt-Norge. For en del år tilbake hadde Heimevernet en oppsetning på 83 000. Så ble styrken redusert til 50 000, og nå foreslås det i den nye planen at den skal reduseres med ytterligere 5 000 – ned til 45 000. Forslaget om en ytterligere reduksjon, samtidig som Heimevernet er midt inne i en kvalitetsreform, vil bety en vesentlig svekkelse av HVs operativitet. Med de reduksjonene som er foretatt i Hæren, er det i dag i praksis Heimevernet som ivaretar det territoriale ansvaret.

HV-utdanningen er av vesentlig betydning for kvalitet og volum i HVs operative struktur. HV-utdanningen er meget viktig for å rekruttere til Heimevernets innsatsstyrker. Et stadig økende antall personell i innsatsstyrkene har sin bakgrunn fra HV-utdanningen.

Dette er et faktum. Det er slik situasjonen er. Selv om vi vet at man i dag ikke klarer å utdanne nok befal og nok mannskap og heller ikke vil klare å gjøre det med de 45 000 som er foreslått, foreslår likevel den sittende regjering og flertallet i Stortinget at man skal legge ned landets kanskje beste utdanningssenter innenfor HV. Det er ikke fremmet ett eneste forsvarspolitisk argument for å legge det ned. Det er heller ikke store besparelser ved å legge det ned. Men allikevel velger man å gjøre det. Jeg synes det er tragisk at vi har en regjering som er så lite offensiv når

det gjelder forsvarspolitikken, som har så liten evne til å bestemme hva slags forsvar man ønsker å ha i framtiden, hvorledes det skal se ut, og hvordan man skal satse.

Jeg registrerer også i media i Midt-Norge at både parlamentarisk leder i SV, Inge Ryan, parlamentarisk leder i Senterpartiet, Lars Peder Brekk, pluss Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet har sagt at vi ønsker å opprettholde HV-utdanningen på Værnes. Det vil si at det er et klart flertall i denne salen som ønsker å opprettholde denne utdanningen, men allikevel har Arbeiderpartiet brukt pisken og piset de to små regjeringspartiene på plass, slik at man får et vedtak som egentlig er det motsatte av hva Stortingets flertall ønsker.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg registrerer også at de nordtrønderrepresentantene som tidligere har stått fram og sagt at de skal kjempe med nebb og klør for å opprettholde HV-utdanningen på Værnes, ikke engang deltar i denne debatten. Det synes jeg også er skuffende!

Øyvind Korsberg (FrP) [14:57:01]: Siden jeg ble valgt inn på Stortinget i 1997, har jeg deltatt i noen slike debatter som denne. Om dette er siste gangen jeg gjør det, får tiden vise.

Som vanlig kommer det en god del honnørord fra de rød-grønne, altså fra dem som gjør den endringen som fører til nedleggelse. Det er for så vidt ikke noe nytt, men det er sikkert for å prøve å ha en viss form for god samvittighet.

Denne debatten bærer preg av det vi har sett i tidligere debatter, at man reduserer og skjærer ned på Forsvarets aktivitet. Man reduserer og legger Forsvaret gradvis ned. Det har skjedd over lang tid, og det har skjedd under mange regjeringer.

Så er det noen representanter som har sagt at dette er en styrking av Sjøforsvaret. Det er for meg totalt ubegripelig hvordan man kan stå på Stortingets talerstol og si at dette er en styrking av Sjøforsvaret. Sjøforsvaret må innenfor inneværende års budsjett redusere sin seilingskapasitet med 25 pst. Det er ikke en styrking av Sjøforsvaret. Det er en styrking av den kriminelle aktiviteten som skjer ute i våre havområder. Der er det en styrking. Det er ikke en styrking av Sjøforsvaret.

Så sier man at å legge ned Olavsvern også er en styrking av Sjøforsvaret. Jeg synes det er helt ubegripelig at man kan si noe sånt, for hvis man ser på Olavsvern og en del av de andre anleggene som foreslås nedlagt, er den konklusjonen dradd i FS 07. Man starter med konklusjonen, og så jobber man fram argumentasjonen. Man har ikke lagt fram et eneste dokument som viser at det er grunnlag for å legge ned Olavsvern, verken forsvarsmessig eller økonomisk. Det er en vilje til å legge ned dette.

Så er det noen som har vært inne på Forsvarets operative hovedkvarter. Jeg vil bare minne om at det i 2001 var Arbeiderpartiet og Høyre som bandt sine grupper for å legge dette til Jåttå. Fremskrittspartiet foreslo den gang å legge det til Bodø og Reitan. Vi mente den gangen at det var fornuftig. Nå foreslår man flytting til Bodø. Jeg vil advare på det sterkeste mot å spille pingpong med viktige forsvarsinstallasjoner, alt etter hvem som til enhver tid

styrer dette landet. Det vil være med på å svekke vår troverdighet, spesielt overfor de allierte. Det vil også være med på å undergrave arbeidsplassene for dem som er tilknyttet disse anleggene, både nå og i framtiden.

Alf Ivar Samuelson (Sp) [15:00:27]: Debatten har tatt seg betydelig opp i temperatur mot slutten. Det er vel ikke første gang så skjer.

Grunnen til at jeg bad om ordet, var «eine grausame Salbe» fra representanten Vaksdal – som ikke er til stede i salen. Han sa riktignok at det ikke var et parlamentarisk korrekt uttrykk å bruke ordet «galskap», men han var i nærheten av å bruke det.

La meg få lov til å minne om én ting. Da vi gikk inn i diskusjonen om Forsvarsstudie 07, var det fra Senterpartiets side klart at vi skulle ha følgende prosess: Vi skulle definere hva slags forsvar vi skulle ha for å møte framtidens utfordringer, så skulle vi diskutere struktur, og så konstatere at det har vi gjort.

Vi har kommet til forskjellige konklusjoner, men la oss i alle fall ved avslutningen av denne debatten være ærlige nok til å si at det er vel ingen som har den absolutte sannheten. Vi vurderer forskjellig og setter sammen et ulikt bilde. La oss ikke bruke denne type uttrykk som har vært brukt i salen, om de forskjellige konklusjoner vi har trukket. La oss i det minste avslutte debatten med respekt for hverandres konklusjoner.

Henning Skumsvoll (FrP) [15:02:19]: Det siste innlegget til representanten Øye minnet meg mest om et vitnesbyrd fra et vekkelsesmøte. Siden jeg er fra Sørlandet, vet jeg hvordan de foregår. Så forherliget som denne debatten har blitt med representanten Øye, er det nesten umulig å forstå.

Fra Fremskrittspartiets side ble det ikke sagt at vi har penger til alt, men vi har penger nok til å dekke de oppgavene Forsvaret skal gjøre i framtiden. Vi vet ikke hva det er – fullt ut. Det er ikke tallmateriale i langtidstudiet som sier klart hva vi skal ha, hva vi skal investere, og hvilket driftsnivå vi skal legge oss på. Så sa representanten Øye at det kunne vi spørre om. Ja, vi gjorde det. Statsråden møtte i forsvarskomiteen og forklarte oss de tallene man gikk ut fra. Det ble da sagt at grunnlaget for tallene var Forsvarsjefens. Det er ikke det samme som å si at det er den absolutte sannheten. Man må kunne bryte ned tallene, slik at vi kan kontrollere om de virkelig er rette.

Så ble det sagt at Fremskrittspartiet hadde vært støtteparti for regjeringen Bondevik. Vi fikk ikke gjennom våre krav, men vi var støtteparti. Hadde vi fått gjennom kravene, så hadde det blitt mer til Forsvaret.

Med de vedtak som blir fattet i salen i dag, flytter man stort sett en god del kontorvirksomhet til Nord-Norge. Det blir liten aktivitet. Det er sagt at det skal være to besetninger pr. fregatt og pr. marinefartøy, og at man skal ha kontinuerlig drift. Jeg har 15 års erfaring fra industrien og vet at kontinuerlig drift krever fem skift, ikke to skift, så på ett år blir det 8 790 timer. Det skal være to besetninger, og da tror jeg arbeidsmiljøloven nok kommer til å stoppe den kontinuerlige driften. Ti besetnin-

ger, som fem fregatter gir, er nok til å drifte to skip kontinuerlig.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum har hatt ordet to ganger, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Odd Einar Dørum (V) [15:04:44]: Forsvarsministeren svarte meg på følgende måte: Vi kan beholde aktivitetene i Heimevernet selv om vi nedlegger distrikter, og å ha øvelser er nødvendig. Det velger jeg å fortolke på den måten at statsråden garanterer at vi ikke får en forvitring av Heimevernet ved at de salderes bort på øvelsesvirksomhet.

Så tok jeg også ordet for å si at hvis representanten Øye og Arbeiderpartiet synes at Venstres og Kristelig Folkepartis forslag er gripende godt, er det bare å stemme for det. Det er faktisk så enkelt i politikk. Jeg har også lest komiteens innstilling, og jeg kan ordenes valør. Dette forslaget er ikke tilfeldig fremmet. Det er fremmet fordi vi ønsker å skape en forpliktelse. Så her er det en invitasjon til Arbeiderpartiets forsvarsvennlige fraksjonsleder i forsvarskomiteen til å ta ut hele sin legning. Hun kan vise den i dag ved å stemme for forslaget som er fremlagt fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Hun er velkommen til å slutte seg til det, gjennom presidenten!

Jan Sahl (KrF) [15:05:51]: Jeg støtter representanten Odd Einar Dørum i det han drog opp i det siste innlegget sitt. Det felles forslaget vi har her, er godt og skulle kunne tilsluttes av alle som er opptatt av å styrke Hæren, uten at det er lagt noen store bindinger i det.

En, etter mitt skjønn, god debatt går mot slutten. Forskjellene er ikke så store, var Thorbjørn Jaglands sterke budskap her, og det kan jeg være enig med Jagland i. De er ikke så store at det ikke skulle ha vært en mulighet for at vi kunne ha forhandlet oss sammen. Da er det mer oppsiktsvekkende at vi ikke har klart å komme over den muren som var, for å finne fram til en enighet når ikke forskjellene var større enn det de var.

Nordområdeperspektivet har vært framhevet av alle talere her, og det sier meg noe om at da er nordområdene viktige, enten man snakker om flytting av Jåttå eller ikke, eller om man går imot å opprettholde Olavsvern. Det må gå an å trekke ut av denne debatten at vi skal ha en forsvarsoppbygging i nord for å ta vare på de verdier, de ressurser og de utfordringer som vi har i nord.

Så sa ministeren noe om Heimevernet. Hun sa at det ikke er antall baser som avgjør Heimevernets styrke. Det er vi i Kristelig Folkeparti enig i. Det er ikke antall baser som avgjør det. Men derimot er det veldig avgjørende at Heimevernet har en egen utdanning som tar vare på heimevernsperspektivet. Det har vært et av Kristelig Folkepartis hovedargument i denne debatten.

Så vil jeg bare til slutt si at når det gjelder avstemningen, vil det være viktig for Kristelig Folkeparti at det blir stemt separat over forslag nr. 2 fra mindretallet. Også i komiteens tilrådning er det viktig at det stemmes separat over.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [15:08:42]: Jeg fikk ikke svart representanten Dørum skikkelig på treningsnivået for Heimevernet, og jeg vil gjerne gjøre det. Det er tatt utgangspunkt i det som ble besluttet i forbindelse med kvalitetsreformen i St.prp. nr. 42 for 2003-2004. Det er det som ligger til grunn, og som er målsettingen og kostnadsberegnet i denne planen.

Når det gjelder Luftforsvaret, f.eks., er det lagt til grunn 10 500 flytimer for F-16.

Når det gjelder Sjøforsvaret, får vi nå om ikke verdens mest moderne, så i hvert fall et av Europas mest moderne sjøforsvar, med nye fregatter, nye MTB-er og også nye fartøyer i hele Kystvakten. Det er lagt opp til et seilingsmønster som generalinspektøren for Sjøforsvaret har anbefalt, og som er en balanse mellom det å være operativ, det å drive opplæring, og det å ha vedlikehold på fartøyene.

Det er også slik at når vi skal over fra en gammel langtidsplan til en ny langtidsplan, er det en overgang, og vi har også sagt at vi trapper opp bevilgningene i denne sammenheng. Dette er det som er målsettingene i planen. Dette er det som er kostnadsberegnet, og dette er det som vi faktisk har lagt inn.

Når det gjelder driften av MTB-ene, har det av flere blitt sagt at dette har jo ikke forsvarssjefen vært for. Forsvarssjefen tok utgangspunkt i inneværende års budsjettnivå. Regjeringen og jeg har anbefalt at vi måtte ta inn MTB-er og en rekke andre strukturer. Derfor har vi de 800 mill. kr, som også innebærer oppbygging av Hæren.

Elisabeth Aspaker (H) [15:11:08]: Representanten Bendiks H. Arnesen hadde nylig ordet, og prøvde å snakke seg bort fra det faktum at forsvarsbudsjettet er i ubalanse både på kort og lang sikt med Regjeringens opplegg. Representanten prøvde også å snakke seg bort fra at SV nå preger bevilgningene til Forsvaret, og at disse har gått ned. Jeg er hellig overbevist om at hvis Arbeiderpartiet og representanten Arnesen hadde fått prioritere fritt, hadde også Forsvaret hatt et bedre budsjett.

Langtidsplanen for Forsvaret handler om å gjøre det som er riktig for Forsvaret i nåtid og framtid, og å utnytte knappe ressurser og allerede gjennomførte investeringer på en best mulig måte. Derfor er det riktig å satse videre på Ramsund, med sin spesialdesign for marinejegerne som sendes ut i noen av de tøffeste oppdragene, bl.a. i Afghanistan. Derfor er det også viktig å videreføre anlegget i Gumpen i Sørreisa av forsvarspolitiske grunner. Bonusen for kommunen er at de beholder viktige kompetansearbeidsplasser.

Jeg er glad for at Indre Troms får befestet sin stilling som tyngdepunkt for Hæren med tilhørende funksjoner. Noe annet ville vært økonomisk uforsvarlig, om vi tar i betraktning de enorme investeringer som er gjort i området, og som har beregnet levetid i mange tiår framover.

Troms militære sykehus har et godt og langvarig samarbeid med det sivile helsevesen og ligger i et av kjerneområdene for landoperativ virksomhet. TMS vil i framtiden være en kompetanse- og opplæringsinstitusjon for nøkkelenheter i Forsvaret. Nærheten til Hæren og samarbeidet med det sivile helsevesen er avgjørende for at rollen som

«battlelab» kan lykkes. Dette samarbeidet er også nødvendig for å kunne møte kravet om 180 dagers reaksjonstid for den kirurgiske enheten som tilføres TMS høsten 2008.

Samarbeidet med UNN om trykktanken på Olavsvern står nå i fare når Regjeringen nedlegger basen. Dette er beviselig et livreddende tilbud, og jeg har ikke hørt noen representanter fra regjeringspartiene komme opp med forslag til hvordan tilgangen til trykktanken skal løses når Olavsvern stenges ned. Også Ramsund har en slik trykktank, og istedenfor å svekke helseberedskapen ved å sette tilbudet ved Olavsvern i fare, burde det snarere vært i Regjeringens interesse å legge enda bedre til rette for et samarbeid mellom det sivile helsevesen og Forsvaret om et så viktig tilbud. Så langt har det vært fullstendig taust om den saken.

Presidenten: Per Roar Bredvold har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Roar Bredvold (FrP) [15:13:52]: Representanten Øye tilla meg ord som jeg ikke har sagt i mine tre minutter. Hun hevdet at jeg har sagt at forsvarsministeren gjør en dårlig jobb. Dette har jeg som sagt ikke gjort. Jeg henviser til en artikkel i VG – som for øvrig har et opplag på ca. 300 000 – den 14. juni 2008, hvor folk ble spurt om de enkelte statsråder gjør en god eller dårlig jobb. Jeg sa at kun 20,9 pst. mener at statsråden gjør en god jobb – under oppslutningen til Arbeiderpartiet, og langt under oppslutningen til regjeringspartiene samlet. Det var det jeg sa.

Om jeg privat mener at statsråden gjør en god eller dårlig jobb, får ikke representanten høre fra denne talerstolen. Mitt råd til representanten Øye er at hun skal være forsiktig med å tillegge andre representanter feil meninger eller sitater.

Presidenten: Signe Øye har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Signe Øye (A) [15:14:55]: Det var godt å høre representanten Bredvold, da er vi enige.

Så var det til forhandlingene som har vært mye oppe i debatten, og som ikke kom i mål. Jeg vil hevde at Arbeiderpartiet og regjeringspartiene viste veldig sterk vilje i forhandlingene. Vi ville satse videre på Hæren. Vi mente det var feil å opprettholde enda flere baser. Og jeg oppfatter det som at representanten Bent Høie slapp katta ut av sekken fra denne talerstolen. Han sa at opposisjonen la ned et «absolutt» i forhold til FOHK. Nettopp det var det de gjorde. Vi mente at skulle vi satse mer, måtte det bli på Hæren. Det var der forhandlingene strandet.

Så til representanten Aspaker som sier at langtidsproposisjonen er i ubalanse. Nei, men den forrige langtidsplanen var i ubalanse. Det sørget Høyre for, og det står til og med i innstillingen.

Jan Petersen (H) [15:16:16]: Jeg er enig med Thorbjørn Jagland i at vi ikke skal gjøre mer ut av uenigheten

enn det det er grunnlag for. Men det må jo samtidig understrekes at det er betydelige uenigheter, og at det var derfor det ikke var mulig å nå frem til enighet, men vi gjør den ikke større enn nødvendig. Jeg vil minne om at Høyre for sitt vedkommende gjerne skulle ha fremmet forslag om f.eks. å beholde 50 000 i Heimevernet eller gjort noe med lønssystemet i Heimevernet, men vi fant ut at under omstendighetene måtte vi legge vekt på andre ting. Så vi har også vist tilbakeholdenhet vi fra vår side.

Jeg vil advare Stortingets flertall mot å gjøre altfor mye ut av uenigheten på baseområdet når det gjelder det å skaffe penger, for jeg vil minne om at Regjeringens forslag dreier seg om 800 mill. kr i forhold til forsvarssjefens innstilling. De forslagene vi nå fremmer, dreier seg i hovedsak om å bygge opp Hæren. Men uenigheten når det gjelder basene og anleggene, dreier seg etter Regjeringens egne beregninger om i størrelsesorden 275–375 mill. kr, altså pluss/minus 1 pst. av budsjettet. Regjeringen kan ikke med noen troverdighet si at det er en slags «make it or break it» for budsjettene, så nå tror jeg argumentasjonen må holdes innenfor rimelighetens rammer.

Ellers har jeg lyst til å si følgende om nordområdene: Det er mye godt å si om Regjeringens nordområdepolitikk, kanskje først og fremst på andre områder enn Forsvaret. Det er vel ikke der de store tingene skjer, men det er mye pent å si om det. Jeg må på den annen side si at især når jeg lytter til Arbeiderpartiets talere, så tar de fullstendig av når det gjelder å være fornøyd med seg selv. Når man hører på enkelte, skulle man til og med tro at de hadde funnet opp nordområdepolitikken. Det har de jo ikke gjort, men de har tilført den verdifulle bidrag og ført den videre. Det gjøres en stor og god innsats nå bl.a. for å selge den ute, og det er veldig bra. Men ideen om at dette var noe Arbeiderpartiet har funnet opp og står alene om, vil jeg anbefale at man fortest mulig kvitter seg med. Vi ser jo bl.a. av komiteinnstillingen at Arbeiderpartiet ikke engang vil være med på å erkjenne historien, som er ganske åpenbar, ut fra ønsket om at det liksom er Arbeiderpartiet alene som vet. Arbeiderpartiet har jo nå et betydelig troverdighetsproblem. Det tror jeg alle som kan lese meningsmålinger, ser. Jeg vil kanskje anbefale å dempe språkbruken. Det kan øke troverdigheten, og det kan være klokt i den store sammenheng.

Siden Bjørn Jacobsen kommer etter meg, vil jeg bare gi Regjeringen ros på ett punkt, og det gjelder beskrivelsen av rakettskjoldene som står i denne innstillingen. Det er befriende fritt for Soria Moria-retorikk, og var vel en forberedelse på den landingen man nå har kommet til. Så dette var vesentlig bedre enn det vi så på Soria Moria.

Så til slutt om forslagene. Jeg tror det er lett å misforstå komiteens innstilling, fordi flertallet har vekslet noe. Fremskrittspartiet og Høyre har flertall i komiteen, og det slår følgelig inn i II, mens I er Arbeiderpartiets og regjeringspartienes forslag. Så her har det vekslet.

Så en anmodning til slutt om vorderingsordningen. Venstre og Kristelig Folkepartis forslag går jo i samme retning som bl.a. mitt og Fremskrittspartiets forslag gjør. I hvert fall for Høyres vedkommende ville vi sette pris på om vorderingen kunne organiseres slik at vi subsidiært kunne stem-

me for Venstre og Kristelig Folkepartis standpunkt, hvis det var mulig, for det går i samme retningen, selv om det ikke går like fort som det vi kunne tenke oss at det skulle gjøre.

Presidenten: Bjørn Jacobsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bjørn Jacobsen (SV) [15:20:04]: Like før påske blei det siste operative NATO-elementet i Noreg lagt ned. Det verkar som om Venstre ikkje har fått med seg det. Men det betyr ein god del for korleis vi skal tenkje framover for Forsvaret, ikkje minst når vi behandlar langtidsplanen. Så viss Venstre i neste periode f.eks. prioriterer Forsvaret så mykje at dei orkar å vere med i forsvarskomiteen, kan det jo hende at dei får med seg at det operative elementet er lagt ned.

Det har kome til to nordiske element. Det er riktig nok fredselement, men dei er også operative. Det er det samarbeidet som føregår med Island og sjølvsagt det som føregår i Nordic Battle Group.

Så ser eg at opposisjonen har prosedert på to ting. Det eine skal eg ta til meg med glede, og det er at SV bestemmer veldig mykje i regjering. For all del, viss dei meiner det, så gjer ikkje det noko for meg. Men så er det andre hovudargumentet at dei ikkje forstår tala. Og korleis skal ein vel kunne få til eit forlik med nokon som ikkje forstår tala? Dei prosederer enno. Vi har no halde på i fire–fem timar med debatten, og enno forstår dei ikkje tala. Alle desse partia har tidlegare hatt forsvarsministrar, og dei kunne ha ringt til desse viss dei ikkje hadde informasjon om korleis ting går føre seg i Forsvaret. Det burde vere litt ærlegdom i det.

Så kort til slutt. Vi har sjølvsagt også hatt alternative budsjett tidlegare, der det var 3–4 milliardar kr mindre. Men hugs – ikkje meir enn 3–4 milliardar kr mindre!

Per Ove Width (FrP) [15:21:39]: Gjennom denne debatten har det bl.a. blitt påpekt at, ja, Fremskrittspartiet har penger til alt. Det har vi naturligvis ikke, men vi har penger til mye mer enn det Regjeringen har, tydeligvis. Vi har penger til veier, vi har penger til jernbane, vi har penger til sykehus, vi har penger til skoler, vi har penger til sykehjem osv. Det har ikke Regjeringen. Det synes jeg er et paradoks.

I ordskiftet med statsråden spurte jeg fordi økonomi er så viktig: Hvilke påplussinger ser statsråden for seg i de kommende års budsjetter? Det fikk jeg aldri noe svar på. Jeg har lyst til å referere en merknad som Fremskrittspartiet har lagt inn, og jeg kunne tenke meg at statsråden kommenterte hva hun synes om den:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er opptatt av at forsvarsstrukturen tilpasses de pålagte oppgaver. Videre mener disse medlemmer at Forsvarets struktur og oppgaver må finansieres ut fra de til enhver tids gjeldende behov, da det er Forsvarets oppgaver som må være retningsgivende for økonomien, og ikke motsatt. Disse medlemmer ser det derfor som

naturlig at de årlige budsjetter justeres i henhold til de strukturmessige og operative pålegg Forsvaret blir gitt.»

Det er første gang, av de langtidsproposisjoner jeg har opplevd, at det ikke er lagt inn årlige budsjetter. Det kan være bra, for tidligere har det vært gjort, men de årlige budsjettene har aldri blitt holdt når vi har kommet til budsjettbehandlingen på høsten. Jeg kunne godt tenke meg å høre om statsråden i hvert fall har en viss formening om hvordan dette skal se ut, og om hun kanskje synes det er naturlig å tilslutte seg det vi sier, at vi ser det som «naturlig at de årlige budsjetter justeres i henhold til de strukturmessige og operative pålegg Forsvaret blir gitt» – nær sagt til enhver tid.

Vera Lysklætt (V) [15:24:06]: Som finnmarksrepresentant, og fordi jeg er veldig opptatt av Forsvaret, føler jeg behov for å si noen ord i denne debatten.

Jeg er veldig godt fornøyd når forsvarskomiteen nå tar til fornuft og ikke følger forslaget som lå på bordet om å flytte all virksomhet bort fra Porsangmoen – midt i hjertet av Finnmark. Hadde man gjennomført det som lå i forslaget, ville et fylke på størrelse med Danmark kun hatt et forsvar plassert på grensen helt øst i fylket. Vi trenger Forsvarets tydelige tilstedeværelse i Finnmark. Vi skal hevde vår suverenitet, og vi skal sikre våre ressurser også her.

For meg handler dette i aller høyeste grad om beredskap og krisehåndtering, og om hvor viktig det sivilmilitære samarbeidet er i dette enorme fylket vårt – med de store avstandene, den spredte bosettingen og det tøffe klimaet som vi har store deler av året, i tillegg til en dårlig utbygd infrastruktur i form av f.eks. veier og manglende mobildekning mange steder. I en slik sammenheng er det svært viktig at Heimevernet nå blir lokalisert så midt i fylket som det går an.

Finnmarkskysten trafikkeres i dag av oljetankere på opp mot 125 000 tonn. Denne trafikken og aktiviteten vil øke betraktelig i omfang i årene som kommer, med hensyn til både skipsstørrelse og oljekvantum. Redningsøvelsen «Barents Rescue» utenfor finnmarkskysten i 2005 viste med all tydelighet hvor helt avhengige vi er av Forsvarets deltakelse dersom det f.eks. skal skje store ulykker. Forsvarets utstyr og topprente soldater for slike forhold var helt avgjørende for at øvelsen i det hele tatt kunne gjennomføres. Forsvaret er i dag den eneste tilstedeværende organisasjonen i fylket som har nødvendig kompetanse, infrastruktur, gjennomføringskraft og utholdenhet til å kunne gjennomføre nødvendig arbeid ved f.eks. et større havari av en oljetanker. Forsvaret er derfor helt avgjørende for at en forsvarlig sivil og militær kriseberedskap kan ivaretas innenfor et så stort sjø- og landområde og under slike ekstreme værforhold som det vi har.

Dette handler om sårbarheten til befolkningen i vårt store og største fylke i nord. Forsvaret i Finnmark må derfor heller styrkes framfor å bygges ned.

Presidenten: Representanten Henning Skumsvoll har hatt ordet to ganger før og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Henning Skumsvoll (FrP) [15:26:49]: Det tallmaterialet som ligger i langtidsproposisjonen, er utilfredsstillende. Jeg kan ta et eksempel. Ved å slå sammen HV-07 og HV-08 sies det at det kan innspares 20 mill. kr pr. år. Forsvarets egne folk i Heimevernet har regnet på dette veldig nøye, og sier at innsparingen maks er på 650 000 kr. Avvikene er enorme. Dette er ett eksempel. Flere eksempler kunne nevnes, men tiden tillater ikke det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 3942)

Sak nr. 3 [15:27:27]

Innstilling fra forsvarskomiteen om investeringar i Forsvaret (Innst. S. nr. 317 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 55 (2007-2008))

Henning Skumsvoll (FrP) [15:27:56] (ordfører for saken): Formålet med St.prp. nr. 55 om investeringer i Forsvaret er å be om Stortingets godkjenning av oppstart av to nye investeringsprosjekt samt å be om godkjenning av endringer av tidligere godkjente prosjekt og å orientere Stortinget om framtidige, planlagte prosjekt og andre tiltak.

Utgangspunktet for godkjenning av investeringsprosjektene i Forsvaret er budsjettproposisjonen for 2007–2008. Proposisjonen har følgende innhold:

- Godkjenning av kostnadsramme for to nye materiellprosjekt, kap. 1760 post 45: Logistikkprosjektet i LOS-programmet i Forsvaret, og deltakelse i et multinasjonalt program for strategisk lufttransportkapasitet
- Godkjenning av endring av omfang og kostnadsramme for to tidligere vedtatte eiendoms-, bygg- og anleggsprosjekt, kap. 1710 post 47: Setermoen – flerbrukshall – fase 3, og sammenbinding av Mauken–Blåtind skytefelt
- Godkjenning av endring av omfang og kostnadsramme for tidligere vedtatte materiellprosjekt, kap. 1760 post 45: Nye fregatter
- Informasjonssaker, kap. 1710 og kap. 1760: Økt rekruttering av kvinner i Forsvaret, utfasing av C-130H Hercules transportfly, nyanskaffelse av pansrede kjøretøy til bruk i operasjoner i utlandet, og nye kampfly

LOS-programmet i Forsvaret inneholder flere prosjekt for å etablere et felles integrert forvaltningssystem, FIF, i Forsvaret. Det første større leveranseprosjektet ble innført i 2003 og gav Forsvaret et nytt system for eksterntregnskap. Det andre større prosjektet er økonomiprojektet.

Økonomiprojektet i LOS-programmet vil i løpet av 2008 levere en løsning som vil gi Forsvaret et fellessystem for økonomisk internregnskap, styring, ledelse og materiellregnskap. I denne sammenheng er det viktig å merke seg at logistikkprosjektet gjenstår. Dette prosjektet vil gi innsparingsmuligheter, og vi ser derfor nødvendigheten av en videreføring av prosjektet.

Videre omhandler proposisjonen deltakelse i et multi-

nasjonalt program for strategisk lufttransportkapasitet. Forsvarsdepartementet har analysert behovene i «konseptuell løsning» for militær lufttransportkapasitet og konkludert med at Forsvaret har behov for både taktisk og strategisk lufttransportkapasitet, jf. St.prp. nr. 78 for 2006-2007. Det er i denne sammenheng viktig at den taktiske delen av denne kapasiteten skal være under nasjonalt eie og nasjonal kontroll. Ut fra vedtaket om å kjøpe nye C-130J Hercules transportfly er det en akseptabel løsning at den strategiske delen kan være en del av en flernasjonal pool.

Fremskrittspartiet stiller seg derimot undrende til at dagens C-130H Hercules transportfly er tatt ut av tjeneste, etter at det har vært bevilget ca. 300 mill. kr til vedlikehold av disse flyene helt fram til 2007 for å sikre en operativ kapasitet fram til ca. 2015. Fremskrittspartiet ønsker i denne sammenheng å vise til St.prp. nr. 1 for 2006-2007 for budsjetterminen 2007 hvor det framkommer følgende:

«Det er inngått kontrakt om å skifte yttervinger på fire av våre C-130 Hercules transportfly for å fjerne restriksjonene som ble innført i april 2005. Disse restriksjonene ble innført etter anbefaling fra flyprodusenten, og har redusert flyenes kapasitet mtp. rekkevidde, lasteevne og operasjonsområde. Dette skiftet av yttervinger vil, sett i sammenheng med en mindre oppgradering av enkelte av flyenes komponenter, gjøre at flyene igjen kan utføre alle typer kjente oppdrag frem til ca. 2012–2015.»

Ved at disse Hercules-flyene allerede nå utfases, kan ikke målsettingen om mulig bruk av disse til 2015 være nådd.

Komiteen forutsetter til slutt at kostnadene for alle prosjekter som St.prp. nr. 55 omhandler, blir overholdt.

Signe Øye (A) [15:32:34]: Saksordføreren har gitt en god orientering om komiteens innstilling, og innstillingen er enstemmig på alle punkter med unntak av ett. Derfor skal jeg bruke min tid på det vi er uenige om.

Egentlig er denne uenigheten noe merkelig, for jeg trodde at vi alle hadde samme målet: å gi soldatene raskest mulig den økte sikkerheten nye fly vil kunne gi. Denne uenigheten går tilbake til den beslutningen Stortinget gjorde for nøyaktig ett år siden, da vi forlenget vårsesjonen, og flertallet, med unntak av Fremskrittspartiet, vedtok å kjøpe nye transportfly C-130J. Det var en nødvendig og riktig beslutning. Men det ser faktisk ut til at dette er et sårt punkt for Fremskrittspartiet, og de skriver i innstillingen at de forventer at Regjeringen har en løsning på den taktiske lufttransportkapasiteten.

Ja, løsningen på den taktiske lufttransportkapasiteten ligger jo nettopp i det kjøpet som flertallet i Stortinget avgjorde i fjor sommer, og som Fremskrittspartiet stemte imot. Allerede da visste vi at de gamle Hercules-flyene hadde fløyet med operative og taktiske restriksjoner lenge, og at den beste og raskeste løsningen var å kjøpe nye fly og få dem operative så raskt som mulig. Derfor var det riktig å sette 335-skvadronen på treningsstatus allerede tidlig i 2007. Det har vært store driftsutgifter med å vedlikeholde de gamle flyene. Derfor bør de nå fases ut. Bare

på den måten kan vi få en hurtigst mulig innfasing av de nye transportflyene, slik det nå legges opp til, og slik at vi raskest mulig får etablert taktisk transportflykapasitet, basert på egne fly. Det vil øke sikkerheten til soldatene, bl.a. i Afghanistan. Det første flyet vil bli levert til høsten i år og de tre neste i 2009 og 2010.

Arbeiderpartiet mener at det er lite formålstjenelig ut fra et teknisk, økonomisk og operativt ståsted å skulle operere to flytyper parallelt, og det vil forsinke innfasingen av de nye flyene. Nå må vi fokusere på innføringen av de nye flyene. Derfor er vi enig i at de gamle flyene fases ut, slik at Norge raskest mulig oppnår en tilfredsstillende taktisk flykapasitet som kan brukes både hjemme og ute.

Per Roar Bredvold (FrP) [15:35:28]: Gjennom flere år har det vært diskutert hva vi skal gjøre med vår etter hvert eldre transportflyflåte, fly som nærmer seg 40 år, og som har hatt svært mange arbeidstimer. Dette har vært fly som Forsvaret, og også det sivile, har hatt svært god nytte av.

Fremskrittspartiet har flere ganger foreslått å kjøpe nye, men uten å få flertall. Så ble det endelig bestemt at vi skulle kjøpe. Selve kjøpet var det ikke så stor uenighet om, selv om valg av merke ble diskutert og Fremskrittspartiet kunne tenkt seg en annen og bedre egnet flytype.

Det ble da sagt av Regjeringen at de mange hundre millioner kroner vi brukte til oppgradering og reparasjon av de gamle flyene, ville være en god investering. Flyene C 130H ville være enkle å selge. Nå viser det seg at så ikke er tilfellet, og man kan spørre seg om dette nok en gang er penger Forsvaret har brukt uten at det gir noe tilbake. Det ble også sagt at med en slik oppgradering ville vi kunne få en økonomisk, billig og akseptabel transportflyflåte fram til ca. 2013–2015. Sånn ble det dessverre ikke, og mange millioner kroner ble brukt til ingen nytte.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [15:37:09]: Jeg ser at det for det meste er stor enighet når det gjelder investeringsproposisjonen, men at en nok en gang prøver å dra i gang en debatt om de nye transportflyene.

Da har jeg bare lyst til å referere til det som jeg orienterte om i fjor, både før vi gikk til anskaffelse, og da vi hadde saken til behandling i Stortinget 19. juni i fjor. Jeg sa det slik at i en kort mellomperiode må vi basere oss på kommersielle løsninger. Luftforsvarets transportflymiljø er så lite at det ikke er kapasitet til å operere to flytyper parallelt. Både ut fra et teknisk, økonomisk og operativt ståsted vil en slik løsning være lite formålstjenlig, og det vil også forsinke innfasingen av de nye flyene. Nå får vi de nye flyene, det første i oktober og det andre i mars neste år.

Når vi gikk til denne hurtiganskaffelsen, var det nettopp fordi det var den hurtigste måten vi igjen kunne bli operative på. Jeg minner også om at da vi begynte den oppgraderingen av vingeskifte, ble det avdekket korrosjon – noe som viste at vi ikke ville klare å opprettholde flyene i den stand som vi i utgangspunktet hadde ønsket.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 3943)

Sak nr. 4 [15:38:49]

Innstilling fra forsvarskomiteen om endringer i «Regulativ for tillegg mv. til utskrivne vernepliktige mannskap» (Innst. S. nr. 316 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 67 (2007-2008))

Per Roar Bredvold (FrP) [15:39:18] (ordfører for saken): Det er en enstemmig komite som står bak St.prp. nr. 67 for 2007-2008 når det gjelder endringer i regulativ for tillegg mv. til utskrevne vernepliktige mannskaper.

Reguleringen til utskrevne vernepliktige mannskaper er på 7,3 pst. fra 1. juli 2008. Merutgiftene beløper seg til 26,8 mill. kr. Tilsvarende regulering for sivile vernepliktige er 2,2 mill. kr for 2008.

Forslaget til regulering er basert på meklingsresultater mellom staten og LO Stat m.fl.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 3944)

Sak nr. 5 [15:40:03]

Innstilling frå helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2008 som følge av takstoppjера for legar, psykologar og fysioterapeutar (Innst. S. nr. 312 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 66 (2007-2008))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3945)

Sak nr. 6 [15:40:22]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim, Gunvald Ludvigsen og Vera Lysklætt om en handlingsplan for å redusere tvang innen psykisk helsevern (Innst. S. nr. 315 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:98 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Laila Dāvøy (KrF) [15:41:35] (ordfører for saken): Helse- og omsorgskomiteen mener at det er et mål å redusere bruk av tvang overfor mennesker med psykisk sykdom, utviklingshemning og demens i Norge. Det er svært bekymringsfullt at bruken av tvang øker. Tvang opple-

ves som krenkende, og kan bidra til å svekke tilliten til behandlingsapparatet.

I boka «Brev til en minister» skriver en kvinne det slik:
«(...) de som tvangsinnlegger meg bare kommer ubedt, tar meg med uten sko, klær, penger og uten forklaring på hvorfor.»

Tall fra SINTEF fra 2003 viser at hver fjerde pasient i psykisk helsevern er innlagt ved tvang. Hver dag gjøres det vedtak om tvang, som fratar rundt 30 mennesker retten til å bestemme over seg selv. Det er to grunner til tvangsinnleggelse: enten at vedkommende er til fare for seg selv eller andre, eller at det er til beste for pasienten – dette er det såkalte behandlingskriteriet. Det er særlig det siste som er omstridt. Ifølge SINTEF benyttes behandlingskriteriet, og kun det, i fire av fem tvangsvedtak i 2003.

Tidligere leder i Mental Helse har påpekt at så lenge behandlingskriteriet finnes, slipper man i det psykiske helsevernet å ta ordentlig alvorlig de alternative behandlingsveiene som faktisk finnes. Statsrådets oppfølging av tidligere vedtak i helse- og omsorgskomiteen om å vurdere behovet for behandlingskriteriet i psykisk helsevernloven, er av stor betydning.

Omfanget av bruken av tvang i psykisk helsevern, men også sosiale og geografiske forskjeller i bruken av tvang, er i seg selv en grunn til å få en handlingsplan på plass. Når det gjelder sosiale forskjeller, viser det seg at mennesker som sliter økonomisk og sosialt, oftest utsettes for tvang. Når det gjelder geografiske forskjeller, er det opp til tolv ganger så mye tvangsbruk i ett område sammenlignet med et annet. Slik skal det ikke være. Alle må sikres likeverdige helsetjenester, uavhengig av bosted og sosial status. Det må fokuseres på kulturer og holdninger i helsetjenestene. Ett tiltak må være at områder med mye tvang må lære av områder med lite tvang.

Det kom svært viktige innspill i komitehøringen til dette representantforslaget, som er fra Venstre. Jeg har lyst til å berømme representanten fra Venstre som sitter her i dag, som har tatt initiativ til at vi fikk denne debatten i dag.

Både Mental Helse Norge, Landsforeningen for Pårørende innen Psykiatri og Landsforeningen We Shall Overcome påpekte i høringen bl.a. behovet for å fokusere på menneskerettigheter. Disse støtter forslaget om at helsepersonell bør ha en egen opplæring innenfor menneskerettigheter, hvilket man ikke har i dag. Landsforeningen for Pårørende innen Psykiatri framhever at Norge har forpliktet seg til å ivareta og respektere menneskerettskonvensjoner, der Den europeiske menneskerettskonvensjon er av størst praktisk betydning i forhold til tvang i psykisk helsevern. Jeg nevner forbud mot tortur og inhuman behandling, retten til frihet, retten til respekt for privatliv, familieliv og korrespondanse og retten til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Det de fleste av oss tar som en selvfølge, er faktisk ikke det for alle.

Til tross for at vi har hatt en opptrappingsplan, er vi på ingen måte i havn. Det gjenstår faktisk svært mye. Mental Helse trekker fram situasjonen i kommunene som en årsak til den økende bruken av tvang i psykisk helsevern, og de ønsker derfor videre øremerking av opp-

trappingsmidlene for psykisk helse. Kristelig Folkeparti gikk i forbindelse med behandlingen av kommuneproposisjonen i går imot å innlemme opptrappingsmidlene for psykisk helsevern i rammen til kommunene. Det er etter vår mening ikke forsvarlig å gjøre det før situasjonen, særlig for de langtidssyke med sammensatte behov, er bedret.

Jeg fremmer forslagene nr. 2 og 3, fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Representanten Laila Dævøy har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Dag Ole Teigen (A) [15:46:42]: Først vil jeg takke saksordføreren for en ryddig gjennomgang av innstillingen.

Jeg synes også det er et viktig tema Venstre tar opp i sitt representantforslag. Det er bra at vi får en debatt om bruken av tvang innen psykisk helsevern. Det er en samlet komite som ser med bekymring på at bruken av tvang øker.

Tvangsbruk kan oppleves både som et dramatisk virkemiddel og som et angrep på egen integritet. Tvangsbruk bekymrer meg også sett i perspektiv av debattene vi har hatt om sosial forskjeller, som saksordføreren var inne på. Jeg er kjent med at fattigdomsproblematikk og bostedsløshet er nært knyttet til bruk av tvang. Årsaksforholdene her er sammensatte, men dette er helt klart et felt man må gå nøye inn i. Det er alarmerende at sammenhengene her er så sterke som de er.

I regjeringspartiene er vi enige om at fokusering på menneskerettigheter i helsetjenestene må økes, og at det blant ansatte er behov for økt kunnskap om lovregulering og praktisering av tvang. Jeg er kjent med at Sosial- og helsedirektoratet tidligere har fått i oppdrag å gjennomgå innholdet i dagens spesialistutdanninger, med vekt på bl.a. opplæring i aktuelle lovbestemmelser og etiske dilemmaer knyttet til bruken av tvang. Dette er et viktig arbeid, og jeg er opptatt av at framdriften her må være god.

De kliniske etikkomiteer har også som en del av sitt mandat å bidra til å øke de ansattes kompetanse i klinisk etikk og drive veiledning i etiske spørsmål – i tillegg til å gi råd og veiledning. Bruk av tvang er et sentralt tema i komiteenes arbeid.

Vi har dyktig helsepersonell i Norge, også på dette området. De gjør generelt en svært god jobb for pasientene. De gjør sitt beste. Samtidig er det store forskjeller mellom ulike helseforetak når det gjelder forekomsten av tvang. Enkelte foretak har mange ganger så høy forekomst av tvang som andre. Det kan bare delvis skyldes faktorer som ikke kan eller bør påvirkes. Når forskjellene er så store som de er, kan det skyldes store geografiske forskjeller og forskjeller i tradisjoner og kulturer i de ulike foretak. Jeg er sikker på at det kan gjøres en del enkle grep for å formidle gode tiltak mellom forskjellige foretak.

Flertallet i komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, SV og Senterpartiet, viser i merknadene til at gjeldende «Tiltaksplan for redusert og kvalitetssikret bruk

av tvang i psykisk helsevern» ivaretar flere av de formål som representantforslaget innebærer. Planen har som hovedmålsettinger økt frivillighet, kvalitetssikret bruk av tvang, økt kunnskap og bedre dokumentasjon av tvangsbruk. Flertallet viser til forslagene i dokumentet og ber om at gjeldende tiltaksplan suppleres med ytterligere tiltak for å forsterke innsatsen for en redusert og kvalitetssikret bruk av tvang i psykisk helsevern.

Vi foreslår på den bakgrunn at representantforslaget blir vedlagt protokollen.

Helt til slutt vil jeg bare tilføye at jeg selvsagt er opp-tatt av at det må være god kontakt med pasient- og pårørendeorganisasjonene i disse spørsmålene, for også de pårørende kan ha et stort behov for informasjon og bistand når det er deres nære det gjelder.

Vigdis Giltun (FrP) [15:50:23]: På tross av mange år med felles politiske målsettinger er det fremdeles et stort, men uvisst antall personer som daglig utsettes for unødig og nedverdiggende tvangsbehandling.

Det er helt nødvendig å ta på alvor de mange anklager om overgrep og krenkelser som kommer fra pasienter og pårørende. Disse anklagene støttes også av helsepersonell, og i mange tilfeller er det nettopp helsepersonell som varsler om uverdige tilstander.

Fremskrittspartiet har siden midten av 1990-tallet gått imot forslag om å regulere bruk av tvang og makt i psykiatrien og overfor psykisk utviklingshemmede, og fremmet allerede for 13 år siden forslag om å innføre en rettighetslov. Dette er like aktuelt i dag.

Fremskrittspartiet vil ikke legitimere bruk av tvang og restriktive tiltak gjennom lov. Tvang og restriktive tiltak skal, slik vi ser det, begrenses til nødverge, og det bør ikke tillates noen annen form for maktbruk overfor psykisk syke enn det som generelt gjelder i samfunnet, hvor maktutøvelse kun kan benyttes som nødrett og nødverge.

Dette fremmet også Fremskrittspartiet forslag om under behandlingen av Ot.prp. nr. 65 for 2005-2006.

SINTEF-rapporten fra juni 2007 viser at bruk av tvang fortsatt øker overfor pasientgrupper som psykisk utviklingshemmede, psykisk syke og demente.

Statsråden uttalte 13. november:

«Etter Regjeringas vurdering er tvangsbestemmelsene i helse- og sosiallovgivninga i samsvar med menneskerettighetene.»

Det som framkom i SINTEF-rapporten, tyder imidlertid ikke på at dagens lovverk sikrer disse gruppene mot overgrep og unødige tvangstiltak.

Jeg viser til interpellasjonsdebatten i Stortinget 13. november i fjor, hvor flere av resultatene fra den framlagte SINTEF-rapporten ble trukket fram.

Internasjonalt er Norge faktisk kjent for å ha et stort omfang av tvangsbruk, og fra 2001 til 2005 økte bruken av tvang med nærmere 50 pst. Det er også påvist store geografiske variasjoner som ikke kan forklares ut fra ulik sykkelighet eller andre demografiske forhold.

Ifølge SINTEF-rapporten viste det seg overraskende nok at en høy pleiefaktor synes å gå sammen med hyp-pig bruk av tvang og mekaniske tvangsmidler. Noen sam-

menheng med alvorlighetsgraden kunne man heller ikke finne.

Mens det i den helsepolitiske debatten ofte har vært hevdet at det er en sterk kobling mellom formalkompetanse og tvangsbruk, er det få studier som viser en slik sammenheng. Men det framkommer faktisk at personell med lang yrkeserfaring ofte viser seg å ha bedre trening i konfliktsituasjoner, og at de oftere tar i bruk andre metoder enn tvang. Kanskje handler det i mange tilfeller om den enkeltes trygghet i forhold til sin arbeidssituasjon. Selv om årsakssammenhengen er vanskelig å spore, er tallenes tale klar: Det går i gal retning.

Når det gjelder transport av pasienter ved akuttinnleg-gelser, har det vært tema ved flere anledninger i denne salen de siste årene. Den europeiske torturkomiteen har kritisert Norge for bruk av håndjern og fotlenker i slike situasjoner. Helse Bergen har fulgt opp denne kritikken ved å opprette en ambulansetjeneste som har hovedansvar for transport av psykisk syke. Svært mange tvangssituasjoner kunne faktisk vært unngått hvis det hadde vært politisk vilje til å opprette en tilsvarende ambulansetjeneste i resten av landet, slik Fremskrittspartiet har fremmet forslag om.

Mental Helse kom i 2001 med sterke advarsler mot å nedlegge flere institusjonsplasser. Deres frykt var ikke uberettiget, for vi får stadig bekymringsmeldinger om at kvalitative alternativer til nedlagte institusjonsplasser ikke er bygd opp.

De alvorligst psykisk syke føler seg ofte utstøtt og stigmatisert i samfunnet, og bruken av tvang fortsetter å øke. Det gjelder også det økende antall eldre som nå plasseres på korttidsopphold i sykehjem, eller som befinner seg i hjemmene uten behandling, men som skulle hatt behandling på et DPS eller på en psykiatrisk døgnavdeling. Dette var også omtalt i Dagens Medisin 5. juni, og vi hadde en debatt om det i april.

Når det gjelder psykiatriboligene, er det viktig at det bygges flere, og at disse blir bemannet. Fremskrittspartiet mener at øremerkingen av psykiatrimidlene må fortsette til vi oppnår målsettingene i psykiatriplanen.

Statsråden viser til at en arbeidsgruppe skal settes sammen i disse dager, og at den skal starte arbeidet sitt i august 2008. Fremskrittspartiet vil påpeke verdien av at brukerorganisasjonene er sterkt representert, og at deres innspill og kompetanse sett fra brukernes/pasientenes ståsted må vektlegges i det videre arbeidet.

Fremskrittspartiet vil rette søkelyset mot pasientenes menneskerettighetssituasjon, og mener at grunnleggende rettigheter vil kunne være et bidrag i arbeidet mot bruk av tvang. Fremskrittspartiet vil støtte forslaget som er lagt fram i Dokument nr. 8:98, og de to forslagene som fremmes av Kristelig Folkeparti og Venstre, men mener samtidig at handlingsplanen også må omfatte innføring av en rettighetslov som innebærer avskaffelse av bruk av tvang og makt overfor personer med psykiske lidelser, og som sikrer at slike virkemidler kun benyttes i nødverge og som nødrett, slik det er i samfunnet ellers.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Vigdis Giltun har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Inge Lønning (H) [15:55:38]: Den saken forslagsstillerne fra Venstre tar opp, er viktig. Den er viktig av mange grunner – helsepolitiske grunner og, ikke minst, etiske grunner.

Det er bekymringsfullt at vi i Norge later til å ha et vesentlig større omfang av tvangsbruk innenfor psykisk helsevern enn våre naboland har, riktignok med den reservasjon at det er mulig at statistikkene ikke er 100 pst. sammenlignbare. I alle fall, det er klare indikasjoner på at vi har et for høyt volum av tvangsbruk. Men svaret på det tror jeg ikke er Fremskrittspartiets vei, nemlig å avhjemle dette ved å ta bort de lovhjemler som eksisterer i dag, og som er rimelig presise, og så overlate alt til alminnelige nødvergeprinsipper.

Det spørsmålet man da må stille, er: Er det rimelig å anta at det vil gjøre volumet av tvangsbruk mindre? For meg å se til er svaret på det spørsmålet nei. Det eneste man vil oppnå med det, er å gjøre det enda mer uklart for dem som arbeider innenfor psykisk helsevern, hvor grensene skal gå, og det kan ikke være noe bidrag til løsning av problemet.

«Tvangsbehandling» er en ordsammenstilling som på mange måter er et paradoks, for i all vanlig sammenheng er behandling selvfølgelig noe man ønsker, og noe man går inn i frivillig. Det er i de fleste sammenhenger også betingelsen for at det kan bli et vellykket resultat av et behandlingsforløp, og det gjelder særlig der hvor det ikke er somatisk sykdom det dreier seg om, men mental sykdom.

Ikke desto mindre er virkeligheten gjenstridig, og all erfaring både innenfor vårt helsevesen og andre lands helsevesen viser at det gis situasjoner hvor det er nødvendig med en lovhjemmel for å kunne tvangsinnlegge pasienter.

Det er også helt klart at det finnes situasjoner i et behandlingsforløp i institusjon hvor det oppstår så vanskelige situasjoner at det er umulig å håndtere dem uten at det oppstår direkte fare for livet – uten at det er en hjemmel for tvangsbruk.

Etter min oppfatning er det ikke flere handlingsplaner som er det viktigste når det gjelder å få et grep om dette. Jeg tror kanskje den aller viktigste bemerkning i komiteinnstillingen er den som alle partiene bortsett fra Fremskrittspartiet har skrevet inn, som viser til behovet for at det utarbeides «undervisningsmaterieell med fokus på menneskerettigheter til bruk for helsepersonell innenfor omsorg for demente, psykisk utviklingshemmede og psykisk syke».

Jeg tror dette er et forsømt område i utdanningstilbudene, både i grunnutdanning og i oppfølgende videreutdanning. Og jeg tror absolutt at det er mye å hente ved å intensivere undervisningsoppleggene omkring dette for å bevisstgjøre alle som jobber i psykisk omsorg, om vanskelighetene på dette området.

Jeg tror også at det er et annet tiltak som på lengre sikt kanskje er aller viktigst, nemlig å sørge for at den alminnelige psykiske omsorg blir så god at folk som har bruk for hjelp, får den på det riktige tidspunkt, altså på et tilstrekkelig tidlig tidspunkt i utviklingen av krisesyntomer. Grunnen til at det blir et for høyt volum av tvangsbruk, er jo at intervensjonene som regel kommer på et altfor sent tidspunkt. Hvis vi er i stand til å utvikle omsorgen på dette området slik at folk får profesjonell hjelp i den riktige fasen, vil det antagelig være det tiltaket som er mest effektivt når det gjelder å redusere tvangsbruk.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er omme, og Stortinget tar nå pause fram til kl. 18. – Første taler på kveldsmøtet er Kirsti Saxi.

Møte torsdag den 19. juni 2008 kl. 18

President: Eirin Faldet

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 101)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 6 [18:01:55]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim, Gunvald Ludvigsen og Vera Lysklætt om en handlingsplan for å redusere tvang innen psykisk helsevern (Innst. S. nr. 315 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:98 (2007-2008))

Kirsti Saxi (SV) [18:02:17]: Det er svært gledelig og betryggende at flertallet i helse- og omsorgskomiteen er enig i at det er et mål å redusere bruken av tvang overfor mennesker med psykisk sykdom, utviklingshemning og demens i Norge.

Tvang strider mot grunnleggende menneskerettigheter om selvbestemmelse og personlig frihet. De som blir utsatt for tvang, opplever det som svært krenkende. Vi i SV er derfor glad for at flertallet mener at behandlingen skal være mest mulig frivillig, og at tvang bare skal brukes i helt spesielle situasjoner.

Norge har mer enn 10 000 tvangsinnleggelse i psykiatrien i løpet av ett år. SINTEF-rapporten fra juni 2007 dokumenterer at bruk av tvang øker overfor pasientgrupper som psykisk utviklingshemmede, psykiske syke og demente, og den viser at Norge scorer høyt på internasjonale statistikker over tvangsbruk sammenlignet med andre land. Dette bekymrer oss i SV.

Flere av høringsinstansene har pekt på behandlingskriteriet som en årsak til at tvang er mye brukt, og at fjerning av dette kriteriet vil kunne redusere tvangsbruken. Vi ser derfor fram til det arbeidet som skal gjøres i arbeidsgruppen, som skal settes sammen i disse dager, for å se nærmere på problemstillinger knyttet til dette. Arbeidsgruppen skal også vurdere om gjeldende tiltaksplan mot tvang bør suppleres med nye tiltak. Rapporten er planlagt ferdigstilt innen juni 2009.

SV er opptatt av bred deltakelse fra brukerrepresentantene i arbeidsgruppen, og vi ber om at dette blir ivare tatt ved opprettelsen av arbeidsgruppen. Dette inkluderer organisasjoner som Mental Helse Norge, Landsforeningen for Pårørende innen Psykiatri og Landsforeningen We Shall Overcome.

Ifølge Statens helsetilsyn og Rådet for psykisk helse er det store geografiske forskjeller når det gjelder bruk av tvang, og disse forskjellene skyldes ofte ulik fagkultur.

Fagkultur er vanskelig å endre, men dette er svært viktig å fokusere på. Dette viser viktigheten av og behovet for å rette større fokus mot menneskerettigheter i helse-tjenesten og for økt kunnskap blant ansatte om lovregule-

ring og praktisering av tvang mot psykisk utviklingshemmede, psykisk syke og demente. SV er derfor glad for at komiteens flertall også ser behovet for at det utarbeides undervisningsmaterieell med fokus på menneskerettigheter til bruk for helsepersonell innenfor omsorgen for disse gruppene. Menneskerettighetsjurist Gro Hillestad Thune har lenge påpekt behovet for dette. I brev til komiteen av 10. juni 2008 har hun påpekt viktigheten av at undervisningen ikke legges opp for teoretisk og juridisk. Opplæringen bør være praktisk og enkel og skje i samarbeid med de ansattes organisasjoner, personer med erfaring som pasient og pårørende. Dette bør det lyttes til.

Man bør også løfte fram de gode eksemplene fra behandlingstilbud med lite bruk av tvang. Forebyggende tiltak som tidlig hjelp og god tilgang på gode fagfolk blir understreket som svært viktig i høringsnotatet fra Landsforeningen for Pårørende innen Psykiatri. Også økt samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten må etableres for å sikre kompetanseoverføring om forebygging og praktisering av tvang og sammenhengende og kontinuerlig hjelp for å hindre at noen faller utenfor behandlingsapparatet. Vi er glad for at helseministeren nå vil vurdere om det bør iverksettes ordninger for å stimulere til samhandlingsmodeller med sterkere organisatorisk forpliktelse og bedre finansieringsordning for ambulante team.

Det er mange som opplever det krenkende og uverdig å bli hentet hjem av uniformerte politimenn når man er i en krisesituasjon. Dette bør det være helt unødvendig å utsette pårørende og pasienter for i dag. Derfor mener SV sammen med flertallet i komiteen at helseforetakene bør etablere samarbeidsrutiner med politiet for å forebygge unødig bruk av uniformert politi når det gis bistand ved innleggelse.

Så til representantforslaget fra Venstre om å utarbeide en handlingsplan for å redusere tvangsbruk innenfor psykisk helsevern. Gjeldende Tiltaksplan for redusert og kvalitetssikret bruk av tvang i psykisk helsevern ivaretar flere av de formålene representantforslaget innebærer. Arbeidsgruppen nedsatt av Helsedirektoratet vil i tillegg til å vurdere behovet for behandlingskriterier supplere gjeldende tiltaksplan med ytterligere tiltak for å forsterke innsatsen for en redusert og kvalitetssikret bruk av tvang i psykiatrien. Vi vil igjen påpeke behovet for menneskerettighetsundervisning for å forhindre unødig bruk av tvang, og ser fram til ferdigstillingen av arbeidsgruppens rapport.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [18:07:58]: Som det har vært påpekt i alle innleggene, har alle et ønske om å redusere bruken av tvang, og alle er bekymret og urolige fordi bruken av tvang øker. Så viser vi at det er store forskjeller, også rent geografisk, på i hvor stor grad tvang blir brukt. Det har blitt understreket tidligere i debatten, bl.a. av Inge Lønning, at det vesentlige og avgjørende ved psykisk sykdom er å få hjelp i rett tid. Mange har sagt at når terskelen for å bli innlagt er for høy, øker også bruken av tvang. Men alle er enige om at vi skal søke å redusere bruken av tvang.

Jeg synes forslaget fra Venstre-representantene er vel-

dig bra. At det er bra viser seg også i at komiteen har engasjert seg i dette, og vi har hatt høring i saken. Det er veldig flott at de fremmer et forslag om en handlingsplan og et annet punkt, knyttet til det. Jeg skal komme litt tilbake til det.

Jeg synes at regjeringspartiene, med Senterpartiet, som jeg tilhører, veldig langt på vei har kommet forslagsstillerne i møte fordi de viser til den tiltaksplanen som er der. Vi sier også at vi ønsker at denne tiltaksplanen skal suppleres med forslag som ligger i dette Dokument nr. 8-forslaget. Så jeg synes vi imøtekommer veldig langt på vei, og det viser også at det ikke er stor uenighet i komiteen om at vi skal greie å få dette til.

Vi kan kalle det en handlingsplan eller en tiltaksplan, men utgangspunktet er at Regjeringen har satt i gang et viktig arbeid som implementeres, og så sier vi at dette skal suppleres med forslag til tiltak som representantene fra Venstre kommer med.

Når det gjelder forslag nr. 2 i innstillingen, vil jeg be representantene om å vurdere å gjøre det om til et oversendelsesforslag. Som også representanten Lønning pekte på, ser vi behovet for at det utarbeides undervisningsmaterieell med fokus på menneskerettigheter til bruk for helsepersonell innenfor omsorg for demente, psykisk utviklingshemmede og psykisk syke. Jeg vil gjerne utfordre forslagsstillerne til å gjøre dette om til et oversendelsesforslag, og jeg vet at Regjeringen kommer til å behandle det på en god måte sammen med innstillingen i denne saken.

Gunvald Ludvigsen (V) [18:11:28]: Temaet tvang i psykiatrien hadde vi oppe i november i fjor i ein interpellasjonsdebatt. Då sette Venstre fokus på det store talet på tvangsinnlagde som Noreg har, samanlikna med andre land. Vi har notert oss kva helseministeren sa den gongen. Ho sa som følgjer:

«Bevissthet om bruk av tvang er grunnleggende for å lykkes med å etablere en godt fungerende tjeneste for psykisk sjuke og andre som kan utsettes for tvangsbehandling. Det er viktig med et godt regelverk og gode metoder basert på frivillighet. Men like viktig er det at de ansatte er bevisste på hvordan de skal unngå unødig tvangsbruk i det daglige.»

Eg synest dette er veldig fint sagt, og eg støttar det fullstendig. Det som er poenget, er jo at vi må flytte oss frå dei fine orda og gå over til handling. Det er det vi forsøker, vi set søkjelyset på handling når vi no tek opp denne saka i representantforslaget vårt. Det er jo i det daglege, praktiske livet at tvangen skjer. Det er i møte med faglærte og ufaglærte og gammal fagkultur at bruken av tvang oppstår og foregår. Resultatet blir at vi får mange sjuke menneske som sit og er redde for å protestere, og dei blir tvangsmedisinerte år etter år.

Så over til forslaget vårt, som har to punkt. Eg skal kome tilbake til punkt to. Punkt ein går på handlingsplan. Eg kan naturlegvis vere einig med alle som har sagt at vi har nok planar. Men det som vi ønskte då vi tok opp forslaget, var å setje søkjelyset på tvang i psykiatrien. Vi veit det er mykje tvang i Noreg, og vi treng å finne andre løysingar. Vi har hatt tiltaksplanar, vi har hatt opptrappings-

planar, men det er jo noko som ikkje har fungert, når det stikk i strid med alles ønske blir meir tvang og ikkje mindre tvang.

Det som må til, er å prøve å finne andre løysingar. Då trur eg vi også må diskutere det i denne sal, for kvar gong dette spørsmålet blir teke opp frå denne talarstolen, sender det viktige signal ut i alle slags miljø. Ikkje minst til fagmiljøa bør det kome signal frå denne sal og denne talarstolen.

Det finst mange ulike typar behandlingsmåtar innanfor psykiatrien. Det veit vi, og der kan ein ha sterke meiningar og ulike oppfatningar. Det vi ønskjer, er at fagmiljøa skal leggje endå meir vekt på ei tilnærming om kva som er såkalla beste praksis, altså den beste løysinga: at psykiatrien i mykje større grad må ta brukaren sitt perspektiv inn over seg og lære av dei som får det til. For det er jo nokre fagmiljø rundt omkring i vårt land som får det betre til enn andre. Som vi har høyrte andre har sagt: Det er store forskjellar i tvangsbruken – altfor store forskjellar, etter Venstre si oppfatning.

I dag var det ei markering utanfor Stortinget, med bl.a. foreininga We Shall Overcome. Dei fortel jo om pasienterfaringar på veldig interessante måtar. Det er sterke historier ein får høyre. Denne markeringa hadde ein hovudparole, så vidt eg kunne sjå, som gjekk på to ting: mot tvang, for menneskerettar. Det er det vi har som tema her – mot tvang, for menneskerettar.

Forslag nr. 2 går på menneskerettar spesielt. SVs Kirsti Saxi nemnde jo Gro Hillestad Thune, som har jobba mykje med dette, og som har skrive denne boka som vi kjenner. Å få det inn i undervisninga trur eg er viktig.

Eg oppfattar det slik at alle parti har ytra seg positivt om forslag nr. 2, også regjeringspartia. Så det ville vere synd dersom eit forslag som har fleirtal i salen, skulle bli nedstemt. Derfor vil eg, i samråd med min medforslagsstiller frå Kristeleg Folkeparti, be om at forslag nr. 2 blir gjort om til eit oversendingsforslag. Eg føreset at statsråden kjem tilbake ganske fort på høveleg vis, slik at det blir ei ordning på det.

Presidenten: Det skal presidenten ta rede på.

Statsråd Sylvia Brustad [18:17:09]: Spørsmål om hvordan vi skal få ned bruken av tvang i psykisk helsevern, er viktig. Tvang brukes i altfor stort omfang i dag, og dessverre har vi ikke lyktes i å få ned tvangsbruken overfor grupper som psykisk utviklingshemmede, rusmiddelavhengige, psykisk sjuke og demente i stor nok grad.

Vi vet også en del om at tvang, særlig i psykiatrien, er sterkt knyttet til sosiale ulikheter og bostedsløshet. For eksempel er det slik at så mange som om lag 40 pst. av dem som er under tvungent psykisk helsevern, ikke har egnet bolig. Det kan vi ikke akseptere. Jeg vil understreke at jeg fullt ut støtter forslagsstillerens intensjoner om å redusere bruk av tvang i psykisk helsevern. Alle de talere jeg har hørt så langt i debatten, sier det samme. Mest mulig frivillig behandling har jo vært et tydelig mål i opptrappingsplanen helt fra begynnelsen av, og gjennom hele perioden

har det vært jobba med å få ned bruken av tvang, både med og uten innleggelse, og å få ned bruken av tvangsmidler. Regelverket er som kjent nå revidert, og vi stiller sterkere krav til registrering av tvang enn det som har vært tilfellet tidligere.

I 2006 la jeg på vegne av Regjeringa fram en egen tiltaksplan mot tvang som et ledd i dette arbeidet. Denne planen har fire hovedmål. For det første at vi må øke frivilligheten i behandlinga. Jeg trur også, som flere har vært inne på, at det er veldig viktig at man har tiltak som gjør at man får hjelp veldig raskt. For det andre må man kvalitetssikre bruken av tvang. For det tredje må vi få økt kunnskap, og for det fjerde bedre dokumentasjon av tvangsbruk. Vi vil ha enda mer brukermidvirkning. Vi vil ha mer mestring av eget liv, og vi vil ha mer desentralisering av tjenestetilbudet. Dette er forhold som i seg sjøl bygger opp under økt frivillighet og redusert tvangsbruk, trur jeg.

Videre skal vi etablere et nasjonalt nettverk for kunnskapsutvikling og forskning på bruk av tvang i psykisk helsevern, og vi er i gang med et prosjekt om brukerorienterte alternativer til tvang, hvor seks akuttavdelinger deltar. Vi har også flere tiltak for å få bedre dokumentasjon og for å kvalitetssikre bruken av tvang i større grad.

Jeg vil også legge til, slik også andre talere har gjort, at menneskesyn, etikk og verdier er temaer i grunn-, videre- og etterutdanning av helsepersonell, og det må det nok også være enda mer fokus på i tida framover.

Etiske problemstillinger har fått økt oppmerksomhet i helsetjenesten, bl.a. gjennom de klinisk-etiske komiteene som nå er etablert ved nesten alle landets helseforetak. Disse komiteene skal jo bidra til å øke de ansattes kompetanse i klinisk etikk, og de skal drive veiledning i etiske spørsmål. Bruk av tvang er et sentralt tema i disse komiteenes arbeid.

Som varslet i St.prp. nr. 1 for 2007-2008, skal vi i disse dager oppnevne en arbeidsgruppe som skal vurdere problemstillinger knyttet til spørsmål om tvangsbruk. I den forbindelse tar jeg sjølsagt med meg de signaler som har kommet i denne debatten. Det er helt sjølsagt at brukerne vil ha en helt sentral plass, slik flere talere har vært inne på.

Denne gruppen skal bl.a. vurdere om det kan være hensiktsmessig med nye tiltak i planen, herunder om det er aktuelt å vurdere vilkårene for behandling med legemidler uten eget samtykke. Arbeidsgruppas mandat vil også omfatte en vurdering av både de juridiske, kliniske og etiske problemstillingene. Den aktuelle debatten om tvang i psykiatrien viser at fagfolk, pårørende og pasienter kan ha ulikt, men nyansert syn på disse problemstillingene. Derfor vil sjølsagt representanter for alle disse gruppene bli invitert med i dette arbeidet.

Vi trenger mer kunnskap, forskning og utredning om bruk av tvang og spørsmål rundt dette. Jeg er glad for at denne arbeidsgruppa nå kommer i gang i veldig nær framtid. Målet må være å rette oppmerksomheten mot hvordan vi i fellesskap skal greie å gi verdig og god psykisk helsehjelp til mennesker i en svært vanskelig livssituasjon.

Til slutt: Jeg har merket meg komiteens merknad og det som er sagt fra talerstolen i dag, når det gjelder un-

dervisningsmateriell. Jeg ser også helt klart det behovet som er for slikt materiell med fokus på menneskerettigheter, materiell til bruk for helsepersonell innenfor omsorg for demente, psykisk sjuke og psykisk utviklingshemmede. Det vil være et naturlig tema å følge opp, både for denne arbeidsgruppa og for helsedirektoratet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte – Gunvald Ludvigsen.

– Nei, det går etter partienes størrelse. Først Vigdis Giltun, deretter Laila Dāvøy, og så Gunvald Ludvigsen. Sånn er det.

Vigdis Giltun (FrP) [18:22:18]: Ja, sånn er det.

Jeg vil gå tilbake til Kirsti Saxis innlegg, hvor hun kom inn på dette med psykiatrisk ambulansetjeneste eller henting av alvorlig psykisk syke. Fremdeles er det politiet som i stor utstrekning kommer først til pasienten.

Det ble nevnt her at det bør etableres samarbeidsavtale med helseforetakene. Nå har det gått to år siden vi hadde debatt om dette sist gang, og det skjer ikke så veldig mye i saken. Jeg vet at det skjer noe bra, men det går altfor sakte. Fremdeles er det altfor mange alvorlig syke som blir hentet av politiet, eller som blir hentet i en transport som ikke er egnet til å transportere syke i.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at de som må hentes, får en verdig transport, at de blir hentet av kvalifisert personale og ikke av politiet? Jeg mener det går for sakte, og jeg vil vite hva statsråden vil gjøre for å få fortgang i arbeidet.

Statsråd Sylvia Brustad [18:23:23]: Jeg er helt enig med representanten Giltun i at en skal gjøre dette på en så verdig og ordentlig måte som mulig. Det betyr også at jeg er helt enig i – som jeg oppfatter at også representanten Giltun og andre her i salen er – at en i minst mulig grad bør bruke uniform f.eks. når politiet må bistå helsetjenesten i å hente mennesker som trenger behandling. For det er helsetjenestens ansvar å yte den nødvendige hjelpa, og så er det noen situasjoner hvor politiet bør komme inn. Derfor laget Helsedirektoratet og Politidirektoratet i 2006 et rundskriv som presiserer ansvaret i forhold til hva som er helsetjenestens ansvar, og hva som er politiets ansvar. Det vi helt klart har presisert der, er nettopp at bruk av uniform skal en forsøke å begrense så mye som overhodet mulig. Det samme gjelder også bruken av politibil. Jeg tror alle lett kan forestille seg hva det betyr når en er veldig sjuk, i tillegg også å bli hentet av politi. Så dette jobbes det meget aktivt med.

Laila Dāvøy (KrF) [18:24:37]: Ved behandlingen her i Stortinget av Ot.prp. nr. 65 for 2005-2006 foreslo jeg at man skulle gå gjennom behandlingskriteriene og få en vurdering av om de burde endres. Til min store glede sluttet alle partiene seg til. Så har vi to ganger i etterkant av dette, både i 2006 og i 2007, etterlyst dette arbeidet. Nå vet vi at det i disse dager settes ned en arbeidsgruppe som først i august i år skal begynne å jobbe med dette.

Mitt spørsmål er: Hvordan er det mulig å bruke mer enn to år på å sette i gang et arbeid knyttet til et enstemmig stortingsvedtak som er så viktig for så mange – nemlig det som går på tvang i psykiatrien?

Statsråd Sylvia Brustad [18:25:42]: Jeg er helt enig med representanten Dāvøy i at dette er en veldig viktig problemstilling. Det er ikke slik at vi fra Regjeringas side har sittet stille i to år. Det har vært arbeidet med dette. Men det er nok også slik at dette er en sak som det kan være ulike meninger om. Derfor mener jeg at det ville være naturlig at den arbeidsgruppa som nå veldig snart kommer på plass, også bør diskutere det enda mer.

Jeg mener at her er det allerede påbegynt ting, men jeg mener også, når denne arbeidsgruppa er rett rundt hjørnet, at den også bør mene noe omkring dette.

Gunvald Ludvigsen (V) [18:26:33]: Eg trur at noko av det viktigaste med denne debatten er at vi erkjenner at 10 000 tvangsinnleggingar i psykiatrien på eitt år er mykje. Dersom vi dividerer 10 000 på talet døgn i året, blir det altså 28 innleggingar pr. døgn. Då blir det meir enn ei innlegging pr. time i snitt. Så konstaterer vi òg, ut frå desse rapportane som det er vist til i debatten, at det er veldig stor ulikskap i tvangsbruk. Vi ser at i nokre miljø, t.d. i Sogn og Fjordane, i Helse Førde, er det halvparten så stor tvangsbruk som i Helse Bergen, og endå større forskjell blir det når ein kjem til Helse Stavanger.

No nemnde presidenten at det er det minste partiet som kjem sist til, og slik er det kanskje også innanfor fagmiljøa. Trur statsråden at dei små fagmiljøa blir overkøyrd av dei store her?

Statsråd Sylvia Brustad [18:27:40]: Jeg er helt enig med representanten Ludvigsen i at det er for mange tvangsinnleggelser. Jeg mener at den statistikken som vi har – sjøl om fagmiljøa strides litt om hvor mye det er – viser at det uten tvil er for mye. Derfor er også denne debatten svært viktig.

Jeg tror i hvert fall det er tre ting, i tillegg til det som er sagt her, som en bør ha fokus på. Det ene er kunnskap og kompetanse. Jeg tror både små og store fagmiljøer har noe positivt å bidra med. Det er det ene. Det andre er at vi må sørge for at enda flere får hjelp tidligere. For noen kan en kanskje ikke unngå bruk av tvang. Men det er også slik at hvis en hadde fått hjelp litt tidligere, så hadde en kanskje også unngått tvang, eller i hvert fall brukt det i mindre grad. Det tredje viktige poenget er at jeg er svært bekymret for de sosiale ulikheter man ser i forbindelse med tvangsinnleggelse, f.eks. det eksempelet at om lag 40 pst. av dem som får tvangsbehandling, ikke har egnet bolig. Det mener jeg er en av de tingene vi må ha stort fokus på framover. Jeg synes kanskje også det viser at det er behov for å gjøre mer før en kommer til tvangsbehandling – jeg er helt sikker på det.

Vigdis Giltun (FrP) [18:29:00]: Rune Skjælaaen var inne på dette med at terskelen for å bli innlagt kan være for høy, og det øker bruk av tvang.

Nå er det slik at veldig mange døgnplasser har blitt lagt ned de siste årene, og det fortsetter faktisk.

Tidligere har jeg fremmet en interpellasjon som gjaldt eldre psykisk syke som ikke får benyttet helsetjenestene innenfor psykiatrien på samme måten som andre. Under debatten framkom det ikke noen spesielt stor bekymring hos de andre partiene for de eldre. Men i Dagens Medisin av 5. juni kan vi lese – over to helsider, faktisk – at eldre har et sterkt underforbruk av psykiatritjenester. Det gjelder DPS og ikke minst døgnbehandling, og det øker med alderen. Det står her at man regner med at disse eldre nå befinner seg på sykehjem eller i såkalte omsorgsboliger rundt omkring i landet der de går omkring neddøpet. Vi vet at mange også er feilplassert og blir utsatt for tvang på sykehjem.

Vil statsråden ta tak i dette problemet og sørge for at eldre ikke blir utsatt for aldersdiskriminering?

Statsråd Sylvia Brustad [18:30:06]: Ja, vi skal ikke ha aldersdiskriminering i Norge. Og jeg er enig med representanten Giltun i at det er et udekket behov for hjelp innenfor psykisk helsevern når det gjelder eldre mennesker.

Så er det også riktig at det har vært en del nedleggelser av døgnplasser. Men det har vært en ønsket utvikling, har jeg forstått, fra veldig mange – om ikke alle – partier i denne salen. Og det har vært en ønsket utvikling å få til f.eks. flere distriktpsikiatriske sentre, slik at folk kan få mer hjelp i sitt nærmiljø. I løpet av ti år har vi med et tverrpolitisk samarbeid fått til 75 slike, og det er helt enestående.

Det er klart at for noen må en også ha døgnplasser, det er helt åpenbart. Men det som er helt sikkert, er at enten en er ung eller er blitt eldre, enten en er kvinne eller mann, rik eller fattig, så skal alle ha likeverdig behandling. Det er det viktig å fokusere på når det gjelder tvang – og der er vi ikke i mål, dessverre.

Laila Dāvøy (KrF) [18:31:11]: Tilbake til mitt første spørsmål, litt utvidet: Det jeg mener å huske, er at det var i statsbudsjettet for i år at det første gang stod at det skulle settes ned en slik gruppe, dvs. det stod at det skulle settes ned to grupper. Først skulle den gruppen som kommer nå i august, settes ned, og så skulle man ha en ny gruppe etter dette.

Det første spørsmålet mitt er egentlig om det er slik at den gruppen som settes ned i august, og hvor brukerne er med, vil få en reell mulighet til å vurdere å fjerne behandlingskriterier, altså vurdere dagens lovverk slik det fungerer. Og mitt andre spørsmål er: Når man først skal jobbe i denne gruppen, og det så skal settes ned en ny gruppe, hvor lang tid vil det ta før man eventuelt kan ta stilling til endringer i loven? Det bekymrer meg, fordi det haster veldig mye med å få gjort noe innenfor dette område – også med lovverket, etter min mening.

Statsråd Sylvia Brustad [18:32:12]: For det første kom Helsedirektoratet med en plan i 2006. Det er derfor jeg sier at noe av dette allerede er påbegynt. Men jeg kan forsikre representanten Dāvøy om at i det arbeidet som nå

skal skje – og som en ikke har tenkt å bruke mer tid på enn nødvendig på – er det selvsagt at brukerne og spørsmålet om behandlingskriterier vil være et sentralt tema. Jeg mener at en i denne saken som i veldig mange andre saker skal lytte til dem dette gjelder. Det er vi ikke alltid like flinke til. De har mye kompetanse, så det må være helt klart at eventuelt å fjerne behandlingskriterier må være et viktig debatttema i tida framover.

Det er ikke om å gjøre for meg å ha flest mulige arbeidsgrupper. Men den som nå tenkes nedsatt, er det tenkt skal jobbe ca. ett år, litt avhengig av hva de sjøl mener de har behov for. Men så må vi jo løpende vurdere dette. Og hvis vi ser at det er behov for å endre lover eller annet underveis, må vi sjølsagt også være åpne for det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Vera Lysklætt (V) [18:33:34]: Ved Jæren Distriktspsykiatriske Senter drevet av Norske Kvinners Sanitetsforening har man greid å halvere tvangsbruken. Bruk av belter er nesten opphørt, og tvangsmedisineringen har gått ned. Dette er et lavterskeltilbud til de aller sykeste pasientene. Og når man greier det her, burde det være mulig flere steder i landet.

Brukerstyrte plasser betyr at de som er syke, selv kan velge å legge seg inn når de kjenner at de må. Systemet er basert på tillit mellom behandlere og brukere. Det interessante er at dette i utgangspunktet ikke ble igangsatt fordi man hadde til hensikt å redusere tvang, men av kapasitetshensyn. Det var frykt for at det skulle føre til overforbruk og øke kostnadene, men all frykt er blitt gjort til skamme. Dette er en måte å møte den enkelte bruker på som gjør at brukerne ikke føler at de må inn til avhør og gjennom en rekke instanser før de kan få behandling. Det er et desentralisert tilbud hvor brukere og behandlere kjenner hverandre. Det er dette vi trenger andre steder også.

Så har ikke Venstre noen tro på at dette lar seg gjøre i alle tilfeller, men ved å fokusere på hva som har funget ved bl.a. Jæren Distriktspsykiatriske Senter, kan også andre lære noe. Det finnes flere eksempler rundt om i landet.

Hva er det som gjør at vi er så redde for folk som ikke oppfører seg «normalt»? Det er fort gjort at noen blir sett på som «de andre» i vårt samfunn, nettopp fordi vi har et veldig homogent samfunn. Men ved å se på noen som «de andre» øker vi risikoen for at overgrep kan finne sted.

Menneskerettighetene gjelder for alle, og jeg oppfatter at det er stor enighet her i salen når det gjelder dette med bruk av tvang i psykisk helsevern. Derfor håper jeg og Venstre at det så snart som mulig kan skje endringer til det bedre på dette området rundt omkring i det ganske land.

Vigdis Giltun (FrP) [18:36:15]: Jeg vil gå tilbake til Fremskrittspartiets forslag om en rettighetslov. Inge Lønning var innom det et lite øyeblikk. Han mente at en ret-

tighetslov slett ikke ville ha noe for seg, og at den ikke ville sikre noe som helst.

Under behandlingen av Innst. O. nr. 79 for 1995-1996 fremmet komiteens flertall, Arbeiderpartiet, Høyre, SV og Kristelig Folkeparti, et forslag til vedtak som lød:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en stortingsmelding om nærmere retningslinjer for praktisering av lov om rettigheter for og begrensning og kontroll med bruk av tvang og makt m.v. overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming, og for hovedinnhold i forskriftene til denne, før loven trer i kraft.»

Her var det altså snakk om en rettighetslov. Senterpartiet gikk mye lenger. De var helt på linje med Fremskrittspartiet. De skriver klart at de «mener at en bedre ville ha kunnet forhindre unødig og ulovlig bruk av makt og tvang overfor psykisk utviklingshemmede og andre tilsvarende grupper ved å fremme forslag om en rettighetslov for disse gruppene».

En rettighetslov skulle etter Senterpartiets mening «ta utgangspunkt i et samfunnssyn og et menneskesyn der alle er like verdifulle, der mennesker med avvikende adferd gis respekt». De avslutter med at dette «skal være en omsorgsrett og ikke en lovhjemmel for bruk av tvang og makt». Det er altså ikke bare Fremskrittspartiet som har vært inne på det.

Men Fremskrittspartiet hadde også en merknad om «forslag til rettighetslov for psykisk utviklingshemmede og andre grupper som trenger spesiell oppmerksomhet fra samfunnets side for å få en best mulig livskvalitet ut fra egne forutsetninger og premisser». Begrunnelsen for at Fremskrittspartiet den gangen avviste forslaget om bruk av makt og tvang overfor personer med psykisk utviklingshemming, var at vår representant mente at ut fra forarbeidet til loven og slik loven ble utformet, kunne man ikke føle seg trygg på at lovforslaget i stor nok grad ivaretok den enkeltes rettigheter, og om loven i sin helhet var i tråd med internasjonale menneskerettslige konvensjoner.

Nå – tolv år etterpå – er det kun Fremskrittspartiet som ønsker en rettighetslov for disse gruppene. Det virker som om det er ganske fremmed for de andre partiene. Vi vet at disse gruppene ikke har blitt godt ivaretatt. Vi vet at bruk av makt og tvang har økt. Da burde man kanskje igjen vurdere om man burde gå tilbake til det utgangspunktet man hadde den gangen denne saken ble behandlet. Det har man muligheter til i dag ved å støtte Fremskrittspartiets forslag.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [18:39:13]: Jeg synes det er meget interessant det som representanten Giltun tar opp her. Allerede for tolv år siden satt det folk i denne sal og diskuterte det samme som vi diskuterer i dag. Da var det mange flere partier som støttet et slikt forslag hvor man gir en rettighetslov for å avskaffe bruk av tvang og makt overfor psykisk syke.

Det vi har erfart de siste tolv årene, er en økende bruk av tvang og makt over tid i Norge. Altså øker problemet og omfanget. De samme partier som støttet en slik lov da, går imot en slik lov i dag, til tross for at problemet er økende. Hvordan både Regjeringen og de andre skal fjerne bruk av tvang og makt uten at det kommer en rettighets-

hetslov som ivaretar dem som har psykiske lidelser, er en gåte. Jeg er dessverre redd for at dette ikke er siste gang Stortinget debatterer bruk av tvang og makt overfor dem som har psykiske lidelser. Når det kun er fromme ønsker som fremmes, og ikke rettigheter for dem som har et helseproblem, tror jeg vi vil få denne debatten mange ganger i framtiden.

Debatt og innblikk i de reelle problemene er, som statsråden sa, viktig. Men det er faktisk viktigere å handle ut fra den kunnskaps erfaringen som man sitter inne med. Debatten i dag skiller seg ikke vesentlig ut fra tidligere debatter – for fem år siden, for ti år siden eller for 15 år siden. Ergo: Vi har ikke klart å løse problemene innenfor psykisk helsevern med bruk av makt og tvang overfor psykisk syke. Jeg tror ikke vi kommer til å klare det før de det gjelder, faktisk har fått rettigheter.

Laila Dāvøy (KrF) [18:42:04]: Jeg synes faktisk debatten i dag er ganske bra. Jeg synes det er viktig at vi har denne debatten. Vi bør kanskje ha en slik debatt minst en gang i året dersom utviklingen fortsatt går i negativ retning, men den utviklingen må vi som politikere være opptatt av å snu.

Jeg er veldig bekymret for den utviklingen vi har. I den senere tid har mange av oss i komiteen vært i kontakt med psykisk syke, med pasientorganisasjoner, med pårørendeorganisasjoner, med Rådet for psykisk helse, og vi får entydige signaler fra alle om at det må gjøres noe nå. Per i dag bør vi snu trenden. Det er for mye tvang.

Kristelig Folkeparti støtter representantforslaget fra Venstre, og vi står sammen både om forslag 2, som nå vil bli oversendt Regjeringen, og forslag 3. Bakgrunnen er at vi ønsker en aktiv handlingsplan med ett eneste formål, nemlig å redusere tvangsbruken umiddelbart – verken mer eller mindre. Vi ønsker fullt trykk på det, fordi det haster.

Vi har veldig mye pasientkunnskap om hvordan tvang virker. Jeg er mer og mer overbevist om – for å svare litt på utfordringen fra representanten fra Fremskrittspartiet – at lovverket vårt bør endres når det gjelder tvangsbruk. Men da må det gjøres et arbeid i forkant, slik jeg ser det. Det var derfor jeg for to år siden foreslo en gjennomgang av behandlingsskriteriene. Det er veldig leit at det har tatt to år før man har kommet skikkelig i gang, selv om jeg forstår på statsråden at det har vært gjort en del arbeid i forkant. Kanskje man har vært usikker på hvordan det skulle gjøres. Det ligger også under det statsråden sier – hvis jeg tolker det riktig – at det er stor uenighet innenfor fagområdet, at man kanskje er redd for å endre lovverket her. Men vi som politikere – og jeg synes alle her i salen gir uttrykk for det – ønsker endringer når det gjelder tvangsbruk, og da må vi gjøre det lovveien, når vi ikke har klart det gjennom den tiltaksplanen vi har i dag.

Konklusjonen er at vi må få en fortgang i dette arbeidet, og vi er nødt til å se på en lovendring. Det siste statsråden sa i sitt innlegg – hvis jeg hørte riktig – var at vi ikke kan akseptere at psykisk syke ikke har bolig. Det var et eksempel. Vi kan egentlig ikke akseptere at psykisk syke, langtidssyke, f.eks. ikke får bolig. Da tillater jeg meg å komme med et dypt hjertesukk som ikke akkurat har med

tvang å gjøre, men det har med psykisk syke å gjøre. Institusjonen Solbu avvikles i disse dager. I dag har jeg hatt kontakt, og det er flere klienter der som må gå fra andrelinjetjenesten i psykiatrien og rett ut i det private boligmarkedet for å skaffe seg en bolig. De har ikke noe sted å være. Jeg synes det er fryktelig å høre om og se på.

Inge Lønning (H) [18:45:41]: Jeg er enig med representanten Fredriksen på ett punkt, nemlig at Stortinget har debattert dette temaet ofte. Og jeg er ganske sikker på at Stortinget også i fremtiden kommer til å gjøre det.

Hvis Fremskrittspartiets forslag er slik ment – man kan tolke ordlyden slik – at man tror at en rettighetslov vil avskaffe tvang, tror jeg nok det i beste fall er naivt. Og på dette punkt er jo også ordlyden i forslaget litt selvmotsigende, fordi man på den ene siden sier at man vil bestille en rettighetslov som innebærer avskaffelse av bruk av tvang og makt, mens man i siste del sier «som sikrer at slike virkemidler kun benyttes som» osv., dvs. den avskaffer det ikke allikevel. Det er en ikke ubetydelig spenning mellom de to delene av forslaget.

Jeg må også få presisere at det er en misforståelse hvis man her legger til grunn at de pasientgruppene som dette dreier seg om, ikke har rettigheter i dag, og at man derfor må lage en lov som definerer rettigheter. Selvfølgelig gjelder pasientrettighetsloven fullt ut, selvfølgelig gjelder menneskerettighetsbestemmelsene som er innskrevet i norsk grunnlov, også fullt ut.

Den viktigste grunnen til at jeg ikke kan stemme for forslaget, er at jeg synes det er grunnleggende uklart hva forslaget går ut på.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [18:47:39]: Selvfølgelig kan man bruke sin rett til ikke å forstå et helt klart og konsist forslag.

Vi vet i dag at menneskerettighetene blir brutt. Vi vet i dag at pasientrettighetene blir brutt. Og vi vet at en rettighetslov langt på vei vil sikre dem som har psykiske helseproblemer, i langt større grad enn i dag.

Nå har man sittet i ulike regjeringer siden tidlig på 1990-tallet der den ene regjeringen etter den andre har feilet. Da blir det meningsløst at man bruker den type retorikk at der man selv ikke har lyktes, skal heller ikke andre lykkes.

Laila Dāvøy (KrF) [18:49:02]: Jeg skal ikke begi meg inn på å tolke Fremskrittspartiets forslag om en rettighetslov, men det slo meg at på høringen var det en del brukerorganisasjoner som tok til orde for å avskaffe særlovvingningen og å bruke pasientrettighetsloven som fundament for alle – selv om den gjelder for alle. Hvis jeg forstod det riktig, ville man ta bort særlovvingningen innenfor psykiatrien og sammenfatte det man trengte av lovverk, i pasientrettighetsloven. Det er mulig at det er det også Fremskrittspartiet ønsker. Det vet ikke jeg.

Men mitt poeng for ikke å kunne gå med på Fremskrittspartiets forslag akkurat i dag, er at jeg tror dette krever en utredning. Slik sett er jeg veldig glad for det utvalget som nå skal komme i gang, med brukermedvirkning.

Som statsråden i dag bekrefter, vil de også få anledning til å vurdere og se nærmere på dagens lovverk når det gjelder både behandlingskriterier og tvangsbruk. Det synes jeg er positivt. Jeg velger å ta denne debatten vi har hatt, som et positivt signal fra faktisk alle partier om at vi nå ønsker å gå sammen om å gjøre noe. Men etter min mening er vi nødt til å utrede det, hvis det skal være seriøst.

Presidenten: Inge Lønning har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Inge Lønning (H) [18:50:49]: Representanten Fredriksen sa at dagens rettighetslover brytes, derfor vil han ha en ny rettighetslov – i tillegg til dem som altså brytes. Men da må man i hvert fall kunne gi anvisning på hvorledes en slik lov skulle se ut, i og med at de eksisterende rettighetslovene ikke lykkes i å regulere atferden på området.

Og jeg må jo si at hvis jeg hadde vært i statsrådets sted, ville jeg ha vært grunnleggende i tvil om hva bestillingen egentlig går ut på, når Stortinget ber Regjeringen starte arbeidet med en rettighetslov som innebærer avskaffelse av bruk av tvang og makt osv., og så ender opp med til sist å si at det allikevel skal være åpning for bruk av tvang og makt. Jeg vil nødvendig sette statsråden i en slik forlegenhet.

Presidenten: Vigdis Giltun har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Vigdis Giltun (FrP) [18:52:07]: Jeg vil bare si at jeg synes Laila Dāvøys tilnærming til at man kanskje bør vurdere en endring av loven og kanskje også se på en rettighetslov, var veldig positiv. Det er jo det vi tok med i merknadene. Vi mener at i handlingsplanen bør man også vurdere dette.

Når det gjelder Inge Lønnings bekymring for ordlyden, må jeg si jeg er noe forundret over at man ikke kunne foreslå en annen ordlyd i komiteen. Man sitter i det ene komitemøtet etter det andre, og har full mulighet til å enes om gode forslag. Hvis det var akkurat ordlyden det kom an på, var det rikelige muligheter til å komme med endringer der, og jeg er sikker på at Fremskrittspartiet ville ha gått med på det. Det kan godt hende at det burde vært formulert på en annen måte. Kanskje ber vi andre partier hjelpe oss med det til neste gang, så vi kan enes om et godt forslag til beste for disse pasientene som det er snakk om.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 3945)

Sak nr. 7 [18:53:05]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om trygdeoppgjøret 2008 (Innst. S. nr. 305 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 65 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset

til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Robert Eriksson (FrP) [18:54:18] (ordfører for saken): I årets trygdeoppgjør gjør Regjeringen framlegg om at grunnbeløpet i folketrygden økes med 3 444 kr, slik at det nye grunnbeløpet blir på 70 256 kr fra 1. mai i år. Det tilsvarer at det gjennomsnittlige grunnbeløpet økes med 5,5 pst. fra 2007 til 2008. I tillegg foreslås det at minstepensjonen til enslige minstepensjonister skal økes med 16 476 kr – økningen tilsvarer to ganger folketrygdens grunnbeløp – og at dette skal skje gjennom en opptrappingsplan over tre trygdeoppgjør. Økningen av minstepensjonen til enslige minstepensjonister finansieres ved at man benytter etterslepet til alders-, uføre- og etterlattepensjon fra fjorårets trygdeoppgjør. I tillegg blir det også fremmet forslag om å øke tilleggspensjonen til unge uføre fra 3,30 til 3,50 pensjonspoeng. Organisasjonenes opprinnelige krav til staten var at tilleggspensjonen burde økes fra 3,30 til 4,0 pensjonspoeng.

Regjeringens framlegg til trygdeoppgjøret for 2008 er et resultat av drøftingene mellom Regjeringen og organisasjonene, som kom til enighet den 28. mai.

Med det fremmer jeg komiteens tilråding, som støttes av alle unntatt Fremskrittspartiet.

Fremskrittspartiet er ikke spesielt imponert over årets trygdeoppgjør. Regjeringen forsøker her å innbille landets pensjonister at årets oppgjør er et historisk oppgjør – ja nærmest det beste oppgjøret noensinne. I realiteten er årets oppgjør kun et gedigent lureoppgjør, etter vårt skjønn. Etterslepet fra fjorårets trygdeoppgjør og fram til i år er på 0,65 pst. I stedet for å øke G ytterligere tar man inn disse pengene og bruker dem til å dele ut kun til enslige minstepensjonister. Regjeringen rapper deler av pensjonen fra et klart flertall av landets pensjonister, for så å gi det til bare én gruppe. I 2003 vedtok Stortinget retningslinjene for trygdeoppgjøret, der det bl.a. heter at siktemålet for Regjeringen skal være å gi pensjonister med folketrygdpensjon en inntektsutvikling minst på linje med utviklingen for yrkesaktive.

I spørretimen 21. mai, på spørsmål fra Fremskrittspartiet, sier statsråd Bjarne Håkon Hanssen:

«Regjeringen tar sikte på å gjennomføre trygdeoppgjøret helt i tråd med de retningslinjene Stortinget har vedtatt. De retningslinjene er jo veldig klare, i den forstand at man både skal se på om det er noe etterslep fra i fjor – og det er det i år, og det skal etterbetales – og så skal en i tillegg gi kompensasjon for forventet lønnsutvikling i år.»

Videre uttaler statsråden, i samme spørretime:

«I forrige stortingsperiode, som nestleder i sosialkomiteen, hadde jeg et nært samarbeid med bl.a. Frem-

skrittspartiet og daværende komiteleder John Alvheim, og vi var i en veldig aktiv posisjon med hensyn til å lage de retningslinjene som vi nå gjennomfører trygdeoppgjørene etter. De er veldig presise, tydelige og klare på at vi ikke skal underregulere G i forhold til lønnsutviklingen, og vi følger de retningslinjene nå.»

Med respekt å melde, det ble ikke noen ettergivelse og oppregulering av G i forhold til etterslepet. Det tas inn. Jeg lurte på hva som har skjedd fra den 21. mai til den 28. mai som gjør at Regjeringen har snudd fullstendig på hælen. Hva er det som gjør at det plutselig ble riktig å ta inn dette fra flertallet av pensjonistene, i stedet for å gi det, og følge retningslinjene? Fremskrittspartiet mener at dette er et klart brudd på Stortingets vedtatte retningslinjer.

I tillegg registrerer vi at når det gjelder å øke minstepensjonen til 2 G, er Fremskrittspartiet selvfølgelig glad for at man øker minstepensjonen. Fremskrittspartiet har kjempet i flere år og fremmet forslag om at minstepensjonen bør økes til 2 G. Vi registrerer også at statsråden 14. juni i fjor uttalte da vi foreslo å øke minstepensjonen til 2 G, at det var rene julenisseforslaget. Året etterpå er det akseptabel politikk, fornuftig politikk. Men fortsatt driver han med forskjellsbehandling av minstepensjonister. Forskjellen mellom en minstepensjonist som er gift med en som har lite alderspensjon, kontra to minstepensjonister som er gift, vil nå øke. Forskjellen mellom to minstepensjonister som er gift, kontra en alderspensjonist som er gift med en minstepensjonist med lite alderspensjon, vil øke med 10 000 kr mer etter 1. mai i år. De vil faktisk komme dårligere ut enn om de var to minstepensjonister. Det ordner den regjeringen som faktisk sier at det skal lønne seg å arbeide.

Fremskrittspartiet vil derfor at man skal øke minstepensjonen til alle minstepensjonister opp til 2 G. Vi foreslår også i årets trygdeoppgjør å redusere avkortingen for gifte og samboende pensjonister. Vi foreslår også å øke tilleggspensjonen til unge uføre fra 3,30 til 4,30 pensjonspoeng, som var det opprinnelige kravet fra organisasjonene i fjor.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Jeg ser tiden går fra meg, så det blir sikkert behov for å ta et nytt innlegg.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp de forslag han refererte til.

Lise Christoffersen (A) [18:59:44]: Jeg synes det var uvanlig sterkt skyts fra forrige taler, til og med til Fremskrittspartiet å være, når det gjelder trygdeoppgjøret, for i dag vedtar Stortinget tidenes beste trygdeoppgjør. Det er mulig at det må kraftig skyts til for å klare å kamufflere det. Saksordføreren var selv inne på at gjennomsnittlig grunnbeløp økes med 5,5 pst., at nytt grunnbeløp utgjør 70 256 kr, og at det bidrar til å gi pensjonistene en betydelig realinntektsvekst. Minstepensjonen til enslige økes med 16 500 kr. Det er en økning på hele 13,75 pst. Og som saksordføreren også var inne på: Minstepensjonene skal trappes videre opp, til to ganger grunnbeløpet fra 1. mai 2010. Det er et historisk løft for enslige minstepensjonis-

ter, og ektepar der begge er minstepensjonister, får også full nytte av opptrappingen av særtillegget.

Vi trapper også opp tilleggspensjonen til unge uføre, med en økning på 14 112 kr. Det er et historisk løft også for dem. Det er mange unge uføre som sliter med dårlig økonomi. Det er mennesker som ikke har fått muligheten til å kunne sikre seg en anstendig inntekt gjennom arbeid, og derfor er det også viktig for denne gruppen å ha en trygd som det er mulig å leve av. Med garantert tilleggspensjon får unge uføre nå økt sin pensjon fra dagens nivå på 159 420 kr til 173 532 kr. Og så vil jeg samtidig minne om vi nettopp har vedtatt en diskriminerings- og tilgjengelighetslov, og at vi gjennomfører endringer i arbeidsmarkedstiltakene, fordi mange unge uføre i dag mangler alternativer til ung ufør-pensjon. Vi vet at svært mange gjerne vil både utdanne seg og etablere seg i yrkeslivet sammen med sine jevnaldrende venner, men i praksis blir mange av disse ungdommene utestengt på grunn av menneskeskapte barrierer. Ung ufør-pensjon er nestbeste løsning for noen, og de skal ha et reelt alternativ til pensjon. Ung ufør-pensjon er helt nødvendig for andre. De skal ha en anstendig pensjon.

Den ekstraordinære økningen i minstepensjonen i 2008 finansieres altså ved å benytte etterslepet fra fjorårets trygdeoppgjør. I stedet for å bruke det etterslepet til en ytterligere økning av grunnbeløpet, ble Regjeringen og pensjonistorganisasjonene enige om å gi enslige minstepensjonister et historisk inntektsløft. Det er sosial omfordeling på sitt beste. De som har minst fra før, får mest. Pensjonistenes organisasjoner fortjener sin del av æren for at årets trygdeoppgjør har fått en slik klar lavinntektsprofil. Årets løft for minstepensjonistene skjer etter avtale med pensjonistenes og de funksjonshemmedes organisasjoner. Det er ikke noe «lureoppgjør». Dette er en avtale med dem det gjelder.

Soria Morias løfter om en mer aktiv fordelingspolitikk følges opp, også på dette området. Men det er viktig å merke seg at det handler ikke bare om minstepensjonister. Alle pensjonister får i år et godt oppgjør, med en vekst på 5,5 pst. i snitt fra 2007 til 2008, noe som gir en god reell inntektsvekst. Noen, deriblant Fremskrittspartiet, har forsøkt å framstille dette annerledes. Det ble brukt ord som «lureoppgjør», men jeg gjentar: Dette er ikke noe lureteri. Dette har organisasjonene selv gått med på, og representanter fra pensjonistenes egne organisasjoner var til og med ute da avtalen var i boks, og sa at dette er 17. mai.

Så var det etterslepet fra fjoråret: Hva ville det betydd hvis en hadde fordelt dette jevnt utover ved å bruke det til en økning i grunnbeløpet? Det hadde betydd 678 kr i året. Men ved å omfordele det til minstepensjonistene kom det mer ut av disse pengene. I hele perioden, fra den rødgrønne regjeringen overtok, har veksten i pensjonene vært på nesten 16 pst.

I tillegg kommer at både den videre opptrappingen til 2 G de neste to årene og den kraftige økningen av pensjonene til unge uføre ved årets trygdeoppgjør skal dekkes over statsbudsjettet og ikke innenfor midlene som følger av trygdeoppgjørene. Statens totale bidrag i 2011 vil dermed være på 656 mill. kr.

Det gode trygdeoppgjøret er et resultat av at vi har en regjering som prioriterer gode pensjoner framfor skattemottelseter og ser helheten i politikken. Og det var nettopp helheten som gjorde at vi også greide å komme fram til en opptrappingsplan for minstepensjonene opp til 2 G. Den solide inntektsøkningen for minstepensjonister og unge uføre er også et viktig bidrag til å bekjempe fattigdom i Norge og er altså en del av helheten.

Så vil jeg bare gjøre oppmerksom på at Fremskrittspartiet i sine merknader har gjort seg skyldig i en liten misforståelse når de sier at det bare er enslige minstepensjonister som får et løft. Det vil også bli et løft for minstepensjonistektepar. Det kan vi eventuelt komme tilbake til senere.

Thorbjørn Jagland hadde her overtatt presidentplassen.

Martin Engeset (H) [19:05:17]: Det fremgår av innstillingen at Høyre støtter det fremforhandlede trygdeoppgjøret og står sammen med flertallet og anbefaler at dette vedtas.

Fra Høyres side ligger det dels noe prinsipielt i det med tanke på arbeidsdelingen mellom storting og regjering. Når Stortinget fremforhandler et trygdeoppgjør og kommer til enighet med partene, synes vi det er ryddig at det også vedtas i Stortinget. Det betyr ikke at det ikke er enkelte ting ved dette trygdeoppgjøret som vi gjerne skulle ha sett annerledes. Jeg skal bruke litt tid på å forklare noen av de elementene.

Nå er det jo betydelig forskjell i virkelighetsoppfatningen hos de to talerne vi har hørt så langt, hvor saksordfører mener at dette er et «lureoppgjør», og hvor representanten Christoffersen mener at det er «tidenes beste» og et helt «historisk» oppgjør. Jeg tror nok begge deler blir feil.

La meg ta det første først, «lureoppgjør». Det blir litt for lettvent, synes jeg, at Fremskrittspartiet legger seg på den linjen, for hvis vi ser på hvem som forsøker å lure hvem, har jeg jo studert Fremskrittspartiets forslag, og det fremgår av saken at Fremskrittspartiets tilleggsforslag – det de foreslår utover det man har kommet til enighet om – summerer seg opp til 4–5 milliarder kr, i tillegg til de merkostnadene som ligger i dette oppgjøret. Da var jeg litt nysgjerrig på om Fremskrittspartiet i sitt alternative reviderte nasjonalbudsjett faktisk foreslo disse pengene. Det gjorde de altså ikke. Jeg har ikke vært i stand til å finne at det er avsatt en eneste krone fra Fremskrittspartiets side i deres alternative reviderte nasjonalbudsjett. I forslaget til alternativt statsbudsjett i desember hadde riktignok Fremskrittspartiet avsatt 2 milliarder kr, men det er helårsvirkningen og dekker altså en brøkdel av det de her foreslår. Så jeg synes nok det hører med – og landets pensjonister bør få med seg – at det er et begrep som noen har brukt i den senere tid, nemlig at det er lett å strø om seg med tv-milliarder når man sitter i debatter i tv. Men det er tydeligvis også litt for lettvent å strø om seg med fantasimilliarder når man deltar i debatter her i Stortinget.

I tillegg må det jo være en åpenbar feil i forslaget fra Fremskrittspartiet i innstillingen, på sidene 7 og 8. Jeg hen-

leder representantenes oppmerksomhet på innstillingen, side 8, helt nederst, der Fremskrittspartiets forslag står:

«Særtilllegg, overslagsløyving, blir auka med (...) 283 000 000.»

Det er altså nesten 2 milliarder kr for lite, for i linjen under står det at særtillegget skal økes «frå kr 4 620 000 000 til kr 6 754 000 000», og da kommer man ikke langt med å foreslå 283 000 000 kr. Det er nesten 2 milliarder for lite bare der.

Så til påstanden om at dette er et «historisk» oppgjør. Vel, det er mulig at representanten Christoffersen fulgte litt dårlig med i Arbeiderpartiets enhetsskole da man var innom temaet prosentregning. Hvis man ser på den tabellen som departementet har lagt frem, den står på side 2 i innstillingen, kan man lett regne seg frem til at enslige minstepensjonister fra 1. mai 1998 fikk en økning på 17,3 pst., og at ektepar fra samme tidspunkt fikk en økning på 19,2 pst. Det er altså et høyere prosentvis tillegg enn det man nå påberoper seg. Jeg bare nevner dette for å sette det litt på plass. Det er kanskje litt vel fristende, men også litt for lettvent, å ta munnen litt for full.

Min, eller Høyres, hovedbekymring i denne saken og når det gjelder det fremforhandlede oppgjøret, er – som det også fremgår av departementets svar på Fremskrittspartiets spørsmål – at antall minstepensjonister øker betydelig med dette oppgjøret, hele 44 000 i 2008, og til sammen nesten 60 000 i løpet av de kommende to år. Det betyr at man svekker arbeidsincentivet. Man vil også, hvis denne utviklingen skal fortsette i senere år, undergrave legitimiteten til folketrygden, fordi de med lave tilleggspensjoner opplever at de i realiteten blir nulltet ut, og at de i stedet blir minstepensjonister.

Karin Andersen (SV) [19:10:45] (komiteens leder): SV er utrolig glad for årets trygdeoppgjør, og vi ønsker å gratulere pensjonistorganisasjonene og de funksjonshemmedes organisasjoner. De har gått foran, og de har vist veg i fordelingspolitikken. Takket være deres vilje til omfordeling og Regjeringens vilje til å legge friske penger i potten har vi fått et løft for dem med de laveste pensjonene som vi ikke har sett maken til på svært mange år.

Årsvirkningen av det Regjeringen bidrar med, er – når det gjelder ytelsene i 2010 – på over 650 mill. kr. I tillegg til det er det spesielle skatteregler knyttet til minstepensjonistene, som gjør at det vil bli et ganske stort proveny på den sida også. Så dette er et skikkelig løft. Det løftet har gått til dem som har minst. Unge uføre og minstepensjonister er vinnere i årets trygdeoppgjør, og det var så utrolig viktig, for det var de som trengte pengene mest.

Lønninger og inntekter for flertallet har jo økt veldig mye de siste årene, og pensjonistene har fått sin prosentvise økning. Men det er nå en gang slik at prosenter av små beløp, er et lite antall kroner, og prosenter av store beløp er mange kroner. Slik sett trenger de aller laveste pensjonene nå et kroneløft, og det har de fått.

Tilleggspensjon for unge uføre har stått uendret i 17 år uten at pensjonspoengene har blitt løftet. Det blir de nå, og det betyr at 45 000 unge uføre får økt pensjonen sin med 14 112 kr, og det er SV, og jeg, veldig glad for.

Minstepensjonen økes og skal trappes opp til 2 G – meget viktig – og det er meget viktig at dette ikke gjelder bare de enslige, det gjelder gifte som har minstepensjon, og i tillegg gjelder det noen minstepensjonister som har ektefelle med tilleggspensjon. De kan også få høyere pensjon, fordi ektepar samlet sett er sikret to ganger ordinær sats. Opptrappingen til 2 G er meget viktig, og der har Regjeringen lovet tilleggsbevilgninger for å gjennomføre det.

Jeg mener at dette er en milepæl for pensjonistorganisasjonene, og at det er en milepæl for SV. Men det er grunn for pensjonistene til å merke seg at det – ut fra innstillingen i hvert fall – ikke er helt tydelig om Høyre og Kristelig Folkeparti støtter denne forpliktende opptrappingen til 2 G, fordi de ikke er med på merknader i innstillingen som forplikter dem framover, ved å si at dette går vi for.

Å heve de laveste ytelsene i folketrygden er et av de viktigste tiltakene som må til i kampen mot fattigdom. Undersøkelser og statistikk fra SSB viser bl.a. at aleneboende minstepensjonister sliter mest økonomisk. Unge uføre har gjennom livet mindre muligheter enn andre til å skaffe seg de helt nødvendige goder, som bolig og vanlig forbruk. Så dette er et viktig grep, som reduserer fattigdom. Med dette oppgjøret løfter vi to av de gruppene som sjøl har minst mulighet til å bedre levekårene sine med egne inntekter.

Når overhengeret nå for de andre ytelsene i folketrygden – altså ikke for alders-, uføre- og etterlattepensjon, som vi nå har gitt til minstepensjonistene – skal deles ut, blir det viktig at Regjeringen følger de klare føringene i protokollen om å øke minste ytelsene, slik at 2 G blir et gulv i den nye folketrygden.

Jeg oppfatter at en del av kritikken mot forslaget, spesielt når den kommer fra Fremskrittspartiet, er ganske hul. Representanten Martin Engeset har vært inne på det. En del av kritikken går på at mange blir minstepensjonister. Ja, det er i hvert fall veldig rart at den kritikken kommer fra det partiet som har programfestet at alle skal være minstepensjonister, og som vil beholde det gamle pensjonssystemet som nettopp gjør at mange er minstepensjonister sjøl om de har betalt inn til folketrygden. Slik er det i dag også. Det er mange som har betalt inn til folketrygden i mange år, og som ender opp som minstepensjonister uten dette løftet i dag. Slik er det systemet, og derfor har flertallet bl.a. gått inn for å endre pensjonssystemet, slik at det skal bli opptjening fra første krone. Det er et av de viktige grepene i det nye pensjonssystemet, slik at vi skal unngå at det virker på den måten. Det ser ut til at Fremskrittspartiet synes at det er en grei måte å ha det på. Jeg tror også at det er viktig for pensjonistene å merke seg at den dagen pensjonistene virkelig kan få kroner, stemmer ikke Fremskrittspartiet for.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [19:16:10]: Det store grepet i årets trygdeoppgjør er å benytte etterslepet fra fjorårets oppgjør til å oppjustere særtillegget, i stedet for å øke grunnbeløpet tilsvarende, slik en etter Stortingets retningslinjer vel legger til grunn skal skje. I tillegg har Regjeringen lagt inn en klar forpliktelse om en videre opptrapping av særtillegget i 2010, slik at minste-

pensjonen da blir på 2 G, noe som har vært et krav fra pensjonistorganisasjonene i lengre tid.

Som Regjeringen for så vidt selv klart skriver, er dette en økning som først og fremst kommer folketrygdens minstepensjonister utenfor offentlig sektor til gode. De som har fullt opptjent offentlig tjenstepensjon, vil uansett få samordnet bort økningen i særtillegget og få en generell økning i pensjonen som følge av selve økningen i grunnbeløpet på 5,5 prosentpoeng. Høyere utbetaling fra folketrygden – utover 5,5 prosentpoeng – motsvares for denne gruppen av økt samordningsfradrag, og det blir derfor også mindre utgifter for Statens Pensjonskasse og de andre tjenstepensjonsordningene i offentlig sektor. Men dette er en nødvendig konsekvens av samordningsregelverket som nesten må være slik, gitt bruttoprinsippet og de ellers gode offentlige tjenstepensjonsordningene.

Jeg er også enig med Regjeringen i at det tross alt må være et mindre problem at økningen i særtillegget isolert sett fører til at det blir flere minstepensjonister fordi særtillegget overstiger mindre tilleggspensjoner. Uansett løftes de pensjonistene med lavest inntekt med mer enn den alminnelige økningen i grunnbeløpet, og med mer enn lønns- og prisstigningen.

For dem i denne salen som var til stede også i 1997, er det jo interessant å merke seg forskjellen i retorikken fra Arbeiderpartiet fra den gang og til nå om samme type forslag. Den gang ble også særtillegget økt, men da av en annen regjering, nemlig sentrumsregjeringen. Den gang mente Arbeiderpartiet at en økning i særtillegget var «lite målrettet». I dag, når det er egen regjering som gjør det, er løftet «historisk».

Fra Kristelig Folkepartis side skal konklusjonen være den samme, uavhengig av hvem som sitter i regjering: Vi støtter forslaget.

Så har sikkert enkelte strateger i regjeringskontorene funnet ut at det var et scoop å legge inn del to av økningen i særtillegget i 2010. Det er, for dem som ikke måtte være klar over det, etter neste stortingsvalg. Det er jo, for ikke å ta for sterkt i, en betydelig sannsynlighet for at det ikke er dagens trepartiregjering som da vil måtte være ansvarlig for å oppfylle løftene.

Igjen, for å svare for Kristelig Folkeparti, spesielt siden representanten Andersen spurte om det: Enten Kristelig Folkeparti er i opposisjon eller i posisjon skal vi selvsagt ta ansvar for å gjennomføre avtaler inngått av staten og vedtatt av Stortinget. Det gjelder i 2008, og det vil gjelde i 2010.

Man kan stille spørsmål om avtalen som er inngått, egentlig er i tråd med de retningslinjer for regulering av grunnbeløpet som Stortinget har vedtatt. Meningen med de retningslinjene var vel nettopp å sikre at grunnbeløpet over tid ikke skulle underreguleres i forhold til den alminnelige lønnsutviklingen i samfunnet. Det er jo det som skjer, når etterslepet fra i fjor ikke tas inn, men det kommer klart fram at dette ikke er et grep for å spare penger på statsbudsjettet. Det skjer en omfordeling av provent innenfor trygdeoppgjøret, ikke mellom trygdeoppgjøret og andre formål. Det skjer med tilslutning av organisasjonene som har forhandlet med staten. Da mener vi at inten-

sjonene med retningslinjene fullt ut er ivaretatt, og derfor kan vi gi vår tilslutning til årets trygdeoppgjør.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [19:20:43]: Årets trygdeoppgjør er gjort med de riktige grepene. Vi bekjemper fattigdom med en fordelingsprofil som ligger i oppgjøret. Regjeringen og de andre partene i trygdeoppgjøret skal ha takk for at de har gitt oss denne muligheten til å gi et håndslag til de mange som sliter mest med å få kronene til å strekke til i hverdagen.

Pensjonistorganisasjonene har bidratt ved at overhengeget fra fjorårets inntektsoppgjør går inn i en opptrapping av inntektene til enslige minstepensjonister. Staten bidrar utover inntektsoppgjørssammenheng som skal ligge til grunn for trygdeoppgjørene, gjennom opptrappingsplanen som bringer enslige minstepensjonister opp på en inntekt på 2 G, og som også gir et eget tillegg utover dette til unge uføre. Min kompliment til godt politisk håndverk!

Det er bred tilslutning i innstillingen fra arbeids- og sosialkomiteen til trygdeoppgjøret, men Fremskrittspartiet velger som vanlig å stille seg utenfor. Både ut fra tidligere debatter og i dagens innstilling registrerer jeg at partiet ikke stiller seg bak vår politikk for et løft for de aller svakeste. De går langt utover Stortingets rammer for trygdeoppgjøret, samtidig som de milliardene de tilleggsbevilger, ikke er målrettet i forhold til å nå fram til de pensjonistgruppene som er aller dårligst stilt. Det er et veldokumentert faktum at det er enslige minstepensjonister som har det tøffest, og svært mange av dem kommer under fattigdomsgrensen.

I Senterpartiet har vi også før bidratt til et løft for de vanskeligst stilte minstepensjonistene. Representanten Engeset var høflig og hyggelig nok til å minne om det som skjedde i 1998 under daværende statsråd Magnhild Meltevit Kleppas ledelse av Sosialdepartementet. Vi er glad for å kunne være med på å gjenta dette i år. Det er blitt et godt trygdeoppgjør for dem som sliter tyngst.

André N. Skjelstad (V) [19:23:01]: Trygdeoppgjøret har stor betydning for nesten en fjerdedel av landets innbyggere, og er dermed blant de viktigste forhandlingene om inntekter som gjennomføres i år.

Regjeringen har i drøftinger med organisasjonene blitt enige om å øke grunnbeløpet med 3 444 kr til 70 256 kr fra 1. mai, som det tidligere i dag er blitt gjort rede for fra denne talerstolen.

Venstre har gjennom hele perioden etterlyst å gi mer til dem som trenger det mest, og derfor mener Venstre at årets trygdeoppgjør er et viktig skritt i riktig retning for en av de gruppene som i dag har minst, nemlig minstepensjonistene. Pensjonen er deres eneste inntekt, og mulighetene til annen inntekt er svært begrenset. Blant enslige minstepensjonister, spesielt blant kvinner, skjuler det seg mye fattigdom. Det er ingen tvil om at løftet er betydelig for disse.

Men Venstre er litt kritisk til at det virkelige fattigdoms-grepet, nemlig en heving av sosialhjelpssatsene, selv om det ikke berører dette, har man ikke gått inn på.

Det er pekt på at alt ikke nødvendigvis er helt i havn.

Men Venstre er fornøyd med en opptrapping av minstepensjonen til to ganger grunnbeløpet. Uavhengig av det har Venstre den tradisjonen at vi stemmer for framforhandlede avtaler, som også representanten Engeset var innom.

Statsråd Sylvia Brustad [19:24:44]: I årets trygdeoppgjør ble Regjeringa som kjent enig med partene om å foreta tre viktige grep:

- Pensjonistene med de laveste pensjonene får et historisk løft.
- Gjennom denne grunnbeløpsendringa sikrer vi alle pensjonistene en god inntektsutvikling.
- Vi sørger for at den gruppa som aldri har kommet seg ut i arbeid på grunn av funksjonshemming, og som sjelden har hatt muligheten til å livnære seg av arbeid, også får et ekstra løft, slik flere talere har vært inne på.

Alle bør være fornøyd med dette oppgjøret. Årets trygdeoppgjør er et stort løft for minstepensjonistene og unge uføre. Den samlede pakka som staten, pensjonistene og de funksjonshemmedes organisasjoner har blitt enige om, har en svært god sosial profil, som det er grunn til å være stolt over. Trygdeoppgjøret er rød-grønn fordelingspolitikk i praksis.

I stortingsproposisjonen om trygdeoppgjøret foreslår vi som kjent å øke grunnbeløpet fra 66 812 kr til 70 356 kr fra 1. mai i år, noe som gir en årlig vekst på 5,5 pst. Dette gir pensjonistene og alle andre med G-regulerte ytelser en god reallønnsvekst. Gjennom trygdedråftingene ble en også enige om å bruke deler av den økonomiske rammen som følger av Stortingets retningslinjer for trygdeoppgjøret, til å heve minstepensjonen. Etterslepet knyttet til alders-, uføre- og etterlattepensjoner fra trygdeoppgjøret i fjor, er benyttet til å øke særtillegget, mens den forventede lønnsveksten for lønnstakerne fra 2007 til 2008 er benyttet til å øke grunnbeløpet.

Det innebærer som kjent at minstepensjonen til enslige øker med 16 476 kr, en økning på 13,75 pst. Og ektepar der begge er minstepensjonister, får en økning i samlet pensjon med 31 896 kr. I alt får omtrent to tredjedeler av minstepensjonistene full nytte av særtilleggsøkningen. I tillegg vil en minstepensjonist som har ektefelle med tilleggspensjon, kunne få høyere pensjon fordi ekteparet samlet sett er sikret to ganger ordinær sats for særtillegget.

Økningen i minstepensjonen vil gi en enslig minstepensjonist 1 373 kr mer i måneden å rutte med. Dette er mye penger for hvert enkelt menneske som dette gjelder. Vi vet at disse pengene vil komme godt med, for det er nettopp blant denne gruppa pensjonister at man finner dem som først og fremst sliter økonomisk. En har derfor blitt enige om å heve den ordinære satsen på særtillegget, for på den måten å målrette den økningen av pensjonene nettopp til dem som trenger det mest. Også personer som har en pensjon så vidt over det gamle minstepensjonistnivået, vil nytte godt av dette.

I tillegg vil Regjeringa, slik det også er sagt fra talerstolen, foreslå for Stortinget en videre opptrapping av minstepensjonen de neste årene, slik at den i 2010 vil utgjøre to ganger grunnbeløpet. Dette nivået har lenge vært et krav

fra pensjonistenes organisasjoner, og nå har vi greid det.

Personer som har blitt uføre i ung alder, er en sammen-satt gruppe mennesker. Men de har det til felles at de ikke har tjent opp særlige pensjonsrettigheter, enten fordi de er født uføre eller fordi de har blitt uføre i så ung alder at de ikke har kommet seg ut i arbeidslivet. I likhet med de fleste av oss går også disse gjennom en etableringsfase med de kostnader det innebærer. Disse personene får i dag en garantert tilleggspensjon, en ordning som for dem er svært viktig, fordi den forhindrer at personer som blir uføre i ung alder, må leve på minstepensjon hele livet.

Partene i trygdeoppgjøret er enige om å forbedre ordninga med garantert tilleggspensjon til enslige unge uføre, og pensjonen til denne gruppa øker med 14 112 kr. Regjeringa er glad for at vi har blitt enige med organisasjonene om å gi denne gruppa et sårt tiltrengt løft.

Pensjonistene har som gruppe i dette oppgjøret fått økt sine ytelser i tråd med lønnsveksten for arbeidstakerne. I stedet for en lik prosentvis økning for alle ble partene som kjent i år enige om lavtlønnsprofil, der de med de laveste pensjonene får et ekstra løft.

Derfor er årets trygdeoppgjør et spleiselag mellom pensjonistene og staten, og det er veldig hyggelig at det er full enighet mellom partene om dette resultatet. Regjeringa vil også berømme organisasjonene for det gode og konstruktive samarbeidet, som var en forutsetning for å komme fram til dette historiske resultatet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [19:29:58]: La meg på nytt sitere hva stastråd Bjarne Håkon Hanssen sa i Stortinget den 21. mai:

«Regjeringen tar sikte på å gjennomføre trygdeopp-gjøret helt i tråd med de retningslinjene som Stortinget har vedtatt. De retningslinjene er jo veldig klare, i den forstand at man både skal se på om det er noe etterslep fra i fjor – og det er det i år, og det skal etterbetales – så skal en i tillegg gi kompensasjon for forventet lønnsutvikling i år.»

Det sier altså statsråden i spørretimen den 21. mai. Onsdag 28. mai blir det enighet om trygdeoppgjøret. En og en halv uke etterpå legger Regjeringen fram stortingsproposisjonen i Stortinget.

Hva er det som har gjort at Regjeringen så til de grader har snudd 380 grader, altså at de ikke gjennomfører å tilbakebetale det etterslepet? Hva er det som har endret seg så til de grader på én uke, og som gjør at man bryter retningslinjene i trygdeoppgjøret?

Statsråd Sylvia Brustad [19:31:01]: Når det har blitt et av historiens aller beste trygdeoppgjør, hvor det er full enighet mellom partene, hvor organisasjonene har fått gjennomslag for svært mange av sine krav, hvor en får til et opplegg som gjør at noen av dem som trenger det aller mest, enten det er enslige minstepensjonister, eller unge uføre som enten er født uføre eller har blitt det underveis, synes jeg det er interessant at Fremskrittspartiet bruker en sånn anledning, i en slik historisk situasjon, til heller å kri-

tisere enn å være glad for at en gir et håndslag nettopp til dem som trenger det.

Det er, slik som representanten Christoffersen sa, at når det gjelder etterslepet fra i fjor, har en gjennom disse forhandlinger vært enige om å omfordele til fordel for minstepensjonistene, de som trenger det aller mest. På den måten får man en meget god sosial profil, og man får også mye mer målrettet bruk av disse pengene.

Martin Engeset (H) [19:32:01]: Nå er riktignok statsråden «stand in» for statsråd Bjarne Håkon Hanssen, som er sykmeldt, men jeg hadde allikevel forventet at statsråden i sitt innlegg hadde vært innom det temaet som departementet selv skriver ganske tydelig om i sitt brev av 12. juni til komiteen, hvor det står følgende:

«Regjeringens forslag til nytt grunnbeløp fra 1. mai 2008 og de foreslåtte særtilleggsøkninger er anslått å gi 44 435 flere minstepensjonister i 2008, og ytterligere 7 620 i 2009 og 7 575 i 2010.»

Summen av dette blir altså nesten 60 000 nye minstepensjonister. Det betyr at veldig mange, spesielt kvinner med små tilleggspensjoner, blir minstepensjonister i dette oppgjøret. Er statsråden bekymret for dette?

Statsråd Sylvia Brustad [19:33:24]: Jeg er opptatt av at det som er framforhandlet, og som det er full enighet om mellom alle parter, er et håndslag til noen av dem som trenger det mest. Som representanten Karin Andersen sa fra denne talerstolen: Når det gjelder det som kommer i kroner og øre, ikke minst for unge uføre, er det historisk, og det er helt nødvendig. Det samme er tilfellet når det gjelder enslige minstepensjonister, som virkelig i tida framover vil merke de pengene som her er framforhandlet. Det er også bakgrunnen for at Regjeringa valgte å gå inn i disse forhandlingene med å forsøke å omfordele til fordel for minstepensjonistene. Hele poenget med dette oppgjøret er at det er svært mange av dem som trenger det aller mest, som vil tjene på det. Det er en bevisst politikk fra denne regjeringa.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [19:34:26]: Den første Bondevik-regjeringen sørget i 1997 for at særtillaget ble økt. Minstepensjonistene jublet, men representanter fra Arbeiderpartiet sa den gangen at det var kvalmende, det var en urimelighet, og det var lite målrettet. I dag skjer altså noe tilsvarende. Årets løft i minstepensjonen fører til at ca. 40 000 flere personer blir minstepensjonister. Men dette kaller Regjeringen nå for et historisk løft.

Mitt spørsmål til statsråden fra Arbeiderpartiet er: Hva er det som har endret seg slik at det som tidligere var negativt, i dag framstår som svært positivt?

Statsråd Sylvia Brustad [19:35:10]: Jeg synes det er svært positivt at en har fått til et oppgjør som betyr mye i kroner og øre for hver enkelt person dette gjelder, som er et av tidenes beste trygdeoppgjør, som er en avtale etter krav fra dem dette gjelder, og som kjenner dette på kroppen. Det er et oppgjør som gjør at alle pensjonister kommer godt ut av det, men det er altså dem som har den dår-

ligste økonomien, som kommer aller best ut av det. Det er vi svært fornøyd med, fordi det er et håndslag til dem som sliter mest. Da er vi stolt over det. Jeg er også glad for at det ser ut til at Stortinget kommer til å slutte seg til det.

Robert Eriksson (FrP) [19:35:57]: Jeg føler ikke at jeg fikk et klart svar på den forrige replikken, og for å gjenta: Statsråd Hanssen sa i spørretimen den 21. mai at det har oppstått et etterslep, og at etterslepet skal tilbakebetales. Så sier statsråden at dette skyldes at en skal foreta en mer sosial omfordeling. Da har jeg lyst til å utfordre statsråden til å forklare meg på en enkel og lettfattelig måte: Hvorfor er det da mer riktig å bryte retningslinjene som Stortinget vedtok i 2003, for å ta deler av pensjonen – som statsråden har stått i denne sal og sagt skal etterbetales – fra de fleste pensjonistene i landet for å gi til én gruppe pensjonister? Hvorfor er det bedre å ta fra pensjonistene istedenfor at en søkkrik stat kunne betalt det ekstra tillegget?

Statsråd Sylvia Brustad [19:36:53]: Jeg registrerer at Fremskrittspartiet i denne saken, som i mange andre saker, har fremmet forslag som for det første er svært lite målrettet, og som dessuten er meget kostbare. Det jeg konstaterer, er at det oppgjøret vi her snakker om, er noe som det er full enighet om mellom de organisasjoner som deltok i disse forhandlingene og i dette oppgjøret. Jeg mener faktisk at det er kjempebra at det er blitt enighet om bl.a. å bruke etterslepet fra i fjor til å rekke en utstrakt hånd til dem som trenger det mest, for det er det som faktisk ligger i det som nå er framforhandlet, og som Stortinget skal ta stilling til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Hill-Marta Solberg (A) [19:38:00]: For dem som lever av minstepensjon eller er blitt uføre i ung alder, innebærer trygdeoppgjøret for 2008 en vesentlig forbedring av kjøpekraften. I et samfunn der lønnsveksten er høy, er det viktig å påse at de som har minst å leve av, ikke blir hengende ytterligere etter i utviklingen.

Reguleringen av folketrygdens grunnbeløp med om lag 3 500 kr til 70 256 kr fra 1. mai tilsvarer en økning på 5,5 pst. fra 2007 til 2008. Dette tilsvarer forventet lønnsøkning. Økningen i grunnbeløpet kommer som kjent alle trygdede til gode.

Gjennom en økning av særtillegget innebærer trygdeoppgjøret et kraftig løft for minstepensjonistene, både de enslige og de gifte. For enslige minstepensjonister øker pensjonen, som det tidligere er sagt i debatten, med om lag 16 500 kr. Det er ganske mye penger for folk som i utgangspunktet har lite. Det må kunne kalles et godt resultat. For gifte minstepensjonister øker også pensjonen med nærmere 32 000 kr for et ektepar som er minstepensjonister.

Jeg vil også legge vekt på, som flere har gjort i debat-

ten i dag, at partene i trygdeoppgjøret også nå er enige om å trappe opp pensjonene for enslige minstepensjonister til to ganger grunnbeløpet fra 1. mai 2010 – det er et viktig prinsipp som er blitt en del av årets oppgjør.

Så inneholder trygdeoppgjøret et løft for unge uføre. Personer som er født uføre eller som har blitt det før de har fylt 26 år, vil også få sin uføretrygd betydelig økt fra 1. mai 2008. Pensjonen for enslige unge uføre øker til nesten 175 000 kr pr. år. Årets trygdeoppgjør er med dette veldig målrettet – målrettet mot dem som i dag lever av de laveste pensjonsytelsene. Dette er positivt og et ledd i Regjeringens arbeid med å redusere fattigdom i Norge.

Jeg synes også det er viktig å påpeke, som flere har gjort, det positive og gledelige i at alle organisasjonene som deltok i trygdedrøftingene, er enige om denne typen prioriteringer som er gjort i år. Det fortjener de for så vidt også honnør for. Det er en samlet pakke med god sosial profil, og som gir dem med de laveste pensjonene en betydelig forbedring i kjøpekraften. Det er god fordelingspolitikk.

Å bedre levekårene for minstepensjonister og unge uføre er viktig når vi skal arbeide med å bekjempe fattigdom i samfunnet vårt. Nå er det de rød-grønne partiene som gjør noe med det, som har fått til en avtale om dette, og som gjennomfører en merkbart forbedring for dem som har minst. Det er jeg glad for.

Robert Eriksson (FrP) [19:41:13]: Representanten Christoffersen sa at dette var et historisk løft, og at Fremskrittspartiet nærmest prøvde å kamuflere at det var et historisk løft.

Hvordan kan man kalle det et historisk løft når man i realiteten foretar en underregulering av grunnbeløpet for de fleste pensjonistene ved at man ikke regulerer og tar inn etterslepet fra i fjor? Det er ikke noe historisk løft. Det historiske må være – eller det er ikke noe historisk, det heller – at denne regjeringen tradisjonen tro bare viderefører den praksis man har hatt tidligere år, nemlig en fortsatt underregulering av grunnbeløpet. Det er det som skjer.

De fleste av landets pensjonister vil få en dårligere kjøpekraftutvikling enn yrkesaktive. Det er realiteten. Det er det flertallspartiene kaller et historisk løft. Spør du meg, er det regjeringspartiene som etter beste evne i dag forsøker å kamuflere realitetene i trygdeoppgjøret ved å kalle det et historisk løft.

Så sa også representanten Christoffersen at Pensjonistforbundet jublet og sa det var 17. mai etter at man kom til enighet. Men da har sikkert også representanten Christoffersen bitt seg merke i at ikke alle pensjonistorganisasjonene var like happy og like fornøyd. Jeg kan bare referere til brev fra Forsvarets pensjonistforbund den 16. juni og brev fra Landslaget for offentlige pensjonister den 10. juni, hvor det framgår at de synes den underreguleringen som nå skjer, er uakseptabel. De betrakter ikke dette akkurat som å være 17. mai – snarere tvert imot. De to forbundene representerer veldig mange pensjonister.

Representantene Sundsbø og Andersen var også inne på at Fremskrittspartiet ikke hadde en sosial profil. Frem-

skrittspartiet var ikke med og tok dette gigantiske løftet. Jo, Fremskrittspartiet tar det gigantiske løftet. Fremskrittspartiet foreslår å øke grunnbeløpet i folketrygden fra 66 812 kr til 71 189 kr – ikke 70 256, som flertallspartiene foreslår. Vi foreslår at alle minstepensjonistene – ikke bare de enslige – skal få økt sin pensjon til 2 G fra 1. mai i år, og at det skal gå over tre år. Vi vil gjøre det allerede fra 1. mai i år.

Vi sier videre: Ja, det er på tide å gjøre noe for de unge uføre. Det er gått 17 år uten at de har fått justert sin tilleggspensjon. Vi sier at vi vil gjøre det i henhold til de kravene man framsatte i fjor, og øke tilleggspensjonen fra 3,30 pensjonspoeng til 4,30 pensjonspoeng – ikke bare fra 3,30 til 3,50. Da blir mitt spørsmål til representanten Sundsbø: Vil ikke det føre til at man får en bedre inntekt allerede fra i år, og at det vil være bedre enn å vente i tre år med å gjennomføre det?

Karin Andersen (SV) [19:44:42]: I mange debatter har SV blitt utfordret av Fremskrittspartiet om behovet for å løfte særlig enslige minstepensjonister. Når jeg har blitt spurt, har jeg svart at jeg er enig i det behovet, og det har jeg slåss for.

Når vi nå gjør dette, klager Fremskrittspartiet over at det faktisk skjer. Jeg opplever det slik at når de ikke kan få oppfylt sitt primære standpunkt, nemlig å bruke uendelig mye mer penger for å få dette til, og vi får det til ved en omfordeling, er det ikke minstepensjonistene som er de viktigste likevel. Det har kommet tydelig fram under debatten at minstepensjonistene ikke er Fremskrittspartiets første anliggende når det gjelder pensjonistpolitikken. Der er vi i så fall motpoler, for i SV er vi er mest opptatt av det.

Fremskrittspartiet gir også inntrykk av at det er forsvunnet penger i dette trygdeoppgjøret. Det er det ikke. Overhenget fra alders-, uføre- og etterlattepensjon har blitt fordelt mellom minstepensjonistene og de unge uføre. Dette er en avtale mellom organisasjonen som framforhandlet trygdeoppgjøret, og staten. Alle organisasjonene som deltok i drøftingene, var enige om prioritene. Landslaget for Offentlige Pensjonister, som har sendt brev, er en del av Unio. De har gitt sin tilslutning til resultatet. Da mener jeg det er viktig – og det tror jeg alle som er opptatt av å kunne få på plass denne type oppgjør og framforhandlede resultater, mener – at man faktisk respekterer resultatet.

Det er riktig at noen flere vil bli minstepensjonister, men de taper ikke penger. Det er slik at det i dagens pensjonssystem er mange minstepensjonister, til tross for at de har innbetalt til trygden i veldig mange år. Det er en av hovedendringene i det nye pensjonssystemet, som også Fremskrittspartiet er imot. De vil beholde et system der det fremdeles skal være slik at mange damer skal jobbe, betale inn og fremdeles bli minstepensjonister.

Jeg har behov for å si at dette berører skatteregler. Der har vi sagt at skattereglene skal endres, slik at en minstepensjonist er en minstepensjonist og ikke skal betale skatt. Bostøttereglene må også justeres, slik at dette blir et pluss for pensjonistene. Det blir ingen andre endringer som gjør at noe blir borte.

Til slutt har jeg lyst til å si til Fremskrittspartiet, og nå snakker vi om virkelige penger: Dette er et forslag som kommer til å bli vedtatt. Det er virkelige penger som pensjonistene kommer til å få, og som minstepensjonistene får mest av. Da sier Fremskrittspartiet: Det var ikke så farlig med minstepensjonistene likevel. Når ikke vi får alt som vi vil, vil vi ikke være med på å løfte dem som vi sa var viktigst.

Lise Christoffersen (A) [19:48:07]: Bare helt på tampen vil jeg komme innom noe som det har vært reist spørsmål om i debatten. Det er tre ting jeg har tenkt å ta for meg.

Det første er spørsmålet fra Martin Engeset, om vi er bekymret fordi det blir flere minstepensjonister etter dette oppgjøret. Det er fristende å returnere spørsmålet: Er Høyre bekymret for det, og på hvilket grunnlag? Det er jo slik at vi i folketrygden har et avkortingsystem, krone for krone, særtillegg og tilleggspensjon. Når solidaritetsnivået i samfunnet øker, og vi hever dem som ligger lavest, vil det bli flere av dem som har opptjent tilleggspensjon, som likevel ikke kommer over beløpsgrensen for særtillegg, men de får ikke noe mindre. Sannsynligvis vil en god del av dem som har de aller minste tilleggspensjonene, også få litt mer. Den bekymringen trenger vi ikke ha så veldig langt fram i tid.

Representanten Åse Gunhild Woie Duesund lurte på om en opptrapping til 2 G i 2010 var et strategisk valg av årstall, for da slapp vi – litt mellom linjene – på en måte å ta ansvar, for det er ikke sikkert at det da ville bli noe av. 2010 er et strategisk årstall i denne sammenheng, men ikke av den grunn. I 2010 innfører vi den nye pensjonsreformen, og ved å ta grepet med opptrapping til 2 G, som fører til flere minstepensjonister i dagens system, løfter vi også gulvet i det nye pensjonssystemet. Med den nye garantipensjonen på 2 G i bunnen vil jo alle få mer, også i det nye systemet. Der får man opptjening fra første krone, med en viss andel, slik at vi i det nye pensjonssystemet har ryddet opp nettopp i den type problemstilling som Martin Engeset var opptatt av.

Bare en liten visitt til Robert Eriksson: Han får det på en måte til å høres ut som om vi har underregulert G og har beholdt noen penger i statskassa som pensjonistene skulle ha hatt, og som vi ikke gir ut – og Robert Eriksson nikker. Det er ikke slik. Det som har skjedd, er at det etterslepet som skulle betales ut, er betalt ut ved en omfordeling innenfor gruppen pensjonister. Det har kommet dem med minstepensjon til gode. Etterslepet er altså omfordelt innenfor rammene. Ja, det er ikke helt etter de retningslinjer Stortinget har vedtatt, men jeg tror at minstepensjonistene kan være glad for at deres egne organisasjoner, på deres landsmøte, klart sa fra at kampen for minstepensjonistene var prioritert nr. 1. Jeg tror ikke dette hadde skjedd hvis ikke pensjonistenes egne organisasjoner hadde gått med på denne omfordelingen, for som noen her sier: Dette er ikke helt etter boka. Men det er en bedre bok man har fulgt denne gangen, og pensjonistenes organisasjoner har vært med på det. De sier at dette er historisk. De viser også til innslagspunktet for garantipensjon på 2 G i den nye refor-

men. Dette har vesentlig betydning for våre medlemmer, er deres egne ord.

Robert Eriksson (FrP) [19:51:27]: Det som fikk meg til å ta ordet, var Martin Engesets innlegg, der han viste til vår tabell i III.

Jeg synes det er beklagelig at det er feil i den tabellen. Det gjelder kap. 2655, post 72. Den skal økes med 782 mill. kr, ikke 600 mill. kr. Når det gjelder kap. 2670, post 73, skal den økes med 2,134 milliarder kr, ikke 283 mill. kr.

Det er ikke slik at disse feilene har oppstått på grunn av Fremskrittspartiet. Vi bad departementet om å foreta beregninger, lage tabellen og sende den tilbake. Komiteen purret på den flere ganger. Den kom til komiteen like før vi skulle avgi innstilling, og ble lagt inn i avgivelsesdokumentet. Jeg hadde ikke mulighet til i løpet av 10–15 minutter å foreta kontrollberegning for alle de provenyene som departementet hadde gjort. Det ber jeg om forståelse for. Når vi får en slik tabell fra departementet, forventer jeg at den er riktig. Jeg registrerer også at det er andre året på rad at Fremskrittspartiet får feil tall fra departementet, og det synes jeg er synd.

Så til det som er sagt her, at det er dem med de laveste ytelsene som får mest. Nei, det er ikke riktig. En minstepensjonist som er gift med en alderspensjonist som har opptjent en tilleggspensjon på f.eks. 70 000 kr, får en minstepensjon på 109 700 kr, mens en enslig minstepensjonist får 136 296 kr. Da tillater jeg meg å spørre: Er 136 296 kr et større beløp enn 109 700 kr? Da jeg gikk på skolen, var iallfall det førstnevnte beløpet større enn det sistnevnte, og det regner jeg med det er fortsatt.

Ut fra det eksemplet vil en minstepensjonist og en alderspensjonist som har tjent opp bare 70 000 kr i tilleggspensjon – noe som gjelder ganske mange pensjonister – og som bor sammen, samlet få en årlig inntekt som er 10 000 kr lavere enn det to minstepensjonister som bor sammen, får. Det er realitetene, hvis man setter seg ned og regner på årets trykdeoppgjør.

At Fremskrittspartiet da nærmest skal få kjeft for at man vil øke for alle, og vil gjøre det mye raskere enn de andre partiene, synes jeg er noe urimelig. Jeg synes også det blir ganske lett vint å si at man har gjort dette for å få en bedre sosial fordeling. Jeg ville ha sett representanten Lise Christoffersen hvis vi hadde kommet til henne og sagt at du får ikke så stor lønnsøkning som vi har lovet deg, for vi tar deler av den og gir til Fremskrittspartiets representanter. Jeg tror vi hadde fått ganske store protester på det. Jeg tror ikke det hadde vært veldig ønskelig. Og da hadde vi fått en helt annen situasjon. Så man må også være redelig på det punktet.

Presidenten: Lise Christoffersen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lise Christoffersen (A) [19:54:48]: Det kan hende, men da må Fremskrittspartiet gjøre seg skikkelig fortjent til det, og det er jeg kanskje i tvil om om Fremskrittspar-

tiet kommer til å gjøre. Men dette er jo noe av det samme prinsippet som vi bruker i vanlige lønnsoppgjør. Lønsmottakere i dette landet har ofte renonsert på sine krav for å gi mer til dem som har minst. Så det er ikke noe ukjent prinsipp.

Det jeg tok ordet for, var bare akkurat til den debatten som har gått om tall her. Robert Eriksson har rett i det han sier, at tabellen kom seint, og at det sikkert var vanskelig å få tid til å lese korrektur på den. Og det er litt urettferdig at Fremskrittspartiet skal få pepper for feil i den tabellen.

Men det er én ting som Fremskrittspartiet bør ta på sin egen kappe, og også rette opp. De sier at de aller fleste av landets minstepensjonister får beregnet sitt særtillegg etter lav sats. Det er ikke riktig. Det er 37,8 pst. av minstepensjonistene som har lav særtilleggssats. Flertallet, over 62 pst., har ordinær sats. Dette må dere rette, og ta ansvar for feilen selv.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 3946)

Sak nr. 8 [19:55:58]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Kenneth Svendsen og Kari Kjønås Kjos om nasjonale retningslinjer for kvalitet og kvantitet i TT-ordningen, og en finansieringsordning som sikrer TT-transport i tråd med retningslinjene (Innst. S. nr. 297 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:85 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [19:56:57] (ordfører for saken): Ordningen med tilrettelagt transport, ofte kalt TT-ordningen, er helt avgjørende for personer som ikke kan bruke det ordinære kollektivtilbudet. Det handler om å legge til rette for et inkluderende samfunn for alle, et samfunn der hver enkelt kan få bruke sine ressurser til beste for seg selv og for andre. Det handler om menneskeverd.

Kristelig Folkeparti er derfor svært opptatt av at TT-ordningen skal fungere best mulig. Jeg setter også pris på at representantene fra Fremskrittspartiet viser engasjement i denne saken. Fremskrittspartiet har fremmet forslag om at det skal utarbeides nasjonale retningslinjer for kvalitet og kvantitet for TT-transport, og at det fremmes en finansieringsordning som sikrer TT-transport i tråd med nasjonale retningslinjer. Forslagsstillerne foreslår også at ansvaret

for TT-ordningen overføres fra fylkeskommunene til NAV – Arbeids- og velferdsetaten.

Bindende nasjonale retningslinjer vil bidra til større likebehandling og være mer forutsigbart for brukerne enn dagens budsjettstyrte ordning i regi av fylkeskommunene. Dette har blitt vurdert av den tverrdepartementale arbeidsgruppen som ble nedsatt i forbindelse med stortingsbehandlingen av St.prp. nr. 66 for 2002-2003 Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2004.

Arbeidsgruppen fant juridiske, praktiske, likhetsmessige og økonomiske utfordringer knyttet til å utforme bindende nasjonale retningslinjer for TT-ordningen. En nasjonal standard, som ikke innebærer at noen grupper får et dårligere tilbud, vil ha betydelige, budsjettmessige konsekvenser. Arbeidsgruppen anslo at dersom en la til grunn en gjennomsnittlig ytelse tilsvarende den vi har i Oslo, som antas å ha den best utbygde TT-ordningen, ville det ha medført at de nasjonale utgiftene til TT-transport hadde økt fra 381 mill. kr til 1,4 milliarder kr, målt i 2004-kroner.

Arbeidsgruppen drøftet ulike modeller for forvaltningen av TT-ordningen. Det ble bl.a. vist til at nasjonale retningslinjer i en fylkeskommunal modell vil innebære et brudd med prinsippet om at det generelt er fylkeskommunene som selv bestemmer omfanget av og kvaliteten på kollektivtransporttilbudet. En statlig modell vil på sin side kunne redusere fylkeskommunenes incentiver til å sikre universell utforming, fordi gevinstene ved redusert TT-transport da ville tilfalle staten.

Kristelig Folkeparti er positivt til at den tilrettelagte transporten knyttet til arbeids- og utdanningsreiser i statsbudsjettet for 2008 er gjort om til en landsomfattende forsøksordning, og legger til grunn at det arbeides for at dette vil bli en permanent ordning.

Kristelig Folkeparti støtter også utviklingen av nye, åpne og fleksible kollektivtilbud, herunder ulike ordninger med bestillingstransport, fra dør til dør eller til nærmeste knutepunkt.

Jeg er glad for at en samlet komite bortsett fra Fremskrittspartiet ber Regjeringen om å bidra til å videreutvikle den typen ordninger for på den måten å sikre alle innbyggere en bedre grunnleggende mobilitet gjennom utvikling av tilbud som er tilgjengelige for alle.

På bakgrunn av dette kan jeg og Kristelig Folkeparti ikke se at det vil være hensiktsmessig med en større omlegging av organiseringen av TT-ordningen nå, men vi legger til grunn at Regjeringen vil fremme offensive forslag for å bedre TT-ordningen til beste for brukerne i statsbudsjettet for 2009, innenfor rammen av den eksisterende organisasjonsmodellen.

Jeg er skuffet over at regjeringspartiene ikke var villige til å være med på en komitemerknad om en slik offensiv satsing på TT-ordningen i statsbudsjettet for 2009.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Lise Christoffersen (A) [20:01:21]: For å ta det siste først: Det er vel egentlig en sånn liten naturlov i denne salen at det er lettere å være offensiv i forhold til kom-

mende års statsbudsjett når man er i opposisjon, enn når man er i posisjon, i hvert fall på denne tiden av året. Så får vi se hva statsbudsjettet for neste år måtte bringe når det blir lagt fram.

I det representantforslaget vi behandler nå, fremmes det forslag til endringer i én av mange ordninger innen flere ulike sektorer som vil ha stor betydning for mulighetene for personer med nedsatt funksjonsevne til å delta i samfunnet på lik linje med andre.

For halvannen uke siden vedtok vi en ny diskriminerings- og tilgjengelighetslov, og i den forbindelse hadde vi her en grundig debatt om alle de samfunnsskapte barrierene som hindrer mennesker med nedsatt funksjonsevne i å ta del i samfunnet på linje med alle andre. Det er hindringer i arbeidsliv, på skole, på fritidsarenaer, uteområder, buss, tog osv., dessverre. Sammen med de funksjonshemmedes egne organisasjoner feiret vi derfor den nye loven.

10. juni 2008 var en historisk dag. Da slo vi fast en rekke viktige prinsipper om alle menneskers like verdi og like betydning i samfunnet, og vi sikret en del egentlig opplagte, men hittil for mange faktisk ikke-eksisterende rettigheter til arbeid, utdanning, fritidsaktiviteter mv. Vi innførte et vern mot diskriminering.

Samtidig innser jo alle at det er nå arbeidet egentlig begynner. I loven satte vi noen tidsfrister for når ting skulle være i orden. I forskrift til plan- og bygningsloven kom det frister på andre områder. Og kanskje det viktigste: Arbeidet er i gang med en handlingsplan der tiltak og ressurser ses i sammenheng, for det er ganske viktig når en skal oppnå noe.

Hva haster det så mest med å få på plass? Det er det kanskje for tidlig å svare på her og nå, men det er i hvert fall et spørsmål som bør være rettesnoren for det videre arbeidet. I det arbeidet bør det også være rom for lokale tilpasninger i løsningene, for det er ute i lokalsamfunnet folk lever dagliglivet sitt, og det er der ute man vet best hvor skoen trykker aller mest.

Fremskrittspartiet ønsker seg nasjonale standarder på mange områder. Dette forslaget gjelder altså TT-ordningen, som er en ordning under fylkeskommunens ansvarsområde. For egen del er jeg ikke sikker på, men jeg skal heller ikke avvise det, at nasjonale standarder er den rette veien å gå. Transportutfordringene varierer trolig ganske mye fra fylke til fylke, og internt i fylkene fra kommune til kommune.

Oslo kommune framheves i sakens anledning, men heller ikke her fungerer alt så godt som man kunne ønske. Samtidig vil jeg tro at utfordringene fort kan vise seg å være annerledes i andre kommuner, f.eks. dem med helt motsatte kjennetegn av det som kjennetegner Oslo, nemlig kommuner som er små i innbyggertall, men store i utstrekning. De vil antakelig ha andre transportutfordringer enn det vi ser i konsentrerte byområder som her.

Saksordføreren har redegjort greit for sakens innhold og komiteens flertallsinnstilling, så jeg skal ikke bruke tid på å gjenta det, bare understreke at transport selvsagt er et av de viktigste områdene å få på plass for at de nye rettighetene til universell tilgjengelighet skal bli noe mer enn papirbestemmelser.

Universell utforming av kollektivtransporten vet vi vil ta tid. Derfor er det helt nødvendig med ulike typer av individuell tilrettelegging i mellomtiden, og TT-ordningen hører med i det bildet. Samtidig framgår det av statsrådets svar at Regjeringen allerede er i gang med arbeid på flere områder innen transportsektoren. Det er derfor flertallets mening at det ikke vil være hensiktsmessig at Stortinget nå løfter ett av mange elementer ut av en helhetlig, systematisk satsing på tilgjengelighet. Derfor ønsker vi at forslaget vedlegges protokollen. Da er det ikke avvist, men med i vurderingene videre, som ett av flere mulige tiltak.

Robert Eriksson (FrP) [20:05:41]: Det er nå en gang sånn at veldig mange funksjonshemmede faktisk er avhengige av at man kommer seg til og fra for å kunne delta i samfunnet på tilnærmet lik linje med den øvrige del av befolkningen. Derfor er det også TT-ordningen er opprettet, nettopp for å hjelpe en god del funksjonshemmede til å kunne delta i samfunnslivet.

Så er det også sånn at det varierer stort fra fylke til fylke. Ikke bare varierer det stort fra fylke til fylke hvordan tilbudet er. Det varierer også til en viss grad internt i de enkelte fylkene. Vi hadde en sak for en liten tid tilbake som verserte i Trønder-Avisa. Den gjaldt Frosta kommune, som er et godt eksempel på hvor store forskjeller det er internt i ett og samme fylke.

Jeg synes det er trist at det skal være sånn. Jeg synes man burde ha de samme muligheter som andre når man er funksjonshemmet, til å reise rundt omkring i landet. Man burde ha en god ordning som var lik overalt.

Jeg mottar også en rekke henvendelser fra funksjonshemmede som er på ferie, der man i det ene fylket kan bruke TT-ordningen, men er man i et annet fylke, kan man ikke bruke den. Har du plastkort, kan du ikke bruke ordningen, men har du annen type bevis, så kan du bruke den. Det er ikke en fullgod ordning, etter mitt skjønn. Derfor har Fremskrittspartiet fremmet dette forslaget for å få en mer rettferdig og bedre ordning, som også FFO – Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon – har vært opptatt av ved hver budsjettbehandling.

Jeg registrerer at det er nedsatt en arbeidsgruppe for å se på det og følge opp Stortingets vedtak av 2003. Jeg registrerer også at det var de partiene som er i regjering i dag, altså regjeringspartiene, som fremmet dette forslaget, og krevde at det skulle gjennomføres i løpet av 2004. Så kommer man i regjering og gjør ingen verdens ting. Jeg synes det er skuffende.

I tillegg vet vi også at det ble opplyst i budsjettøringene i fjor fra FFO, at de hadde møter med arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen og Steinulf Tungevik, som var statssekretær i Samferdselsdepartementet, hvor det ble lovet at saken skulle kvitteres ut i statsbudsjettet for 2008. Det eneste som kom i statsbudsjettet for 2008 var at ordningen med arbeids- og utdanningsreiser var omtalt, og at ordningen skulle videreføres som en forsøksordning i 2008. Ordningen har vært en forsøksordning helt siden 2001. Det både FFO og vi som forslagsstillere har etterlyst, er jo å få en permanent ordning. Sånn sett har ikke Stortinget kvittert ut det på noe vis etter mitt skjønn.

Jeg registrerer også det som statsråd Liv Signe Navarsete skriver i brev til komiteen 20. mai, der hun understreker at nasjonale retningslinjer vil bidra til større likebehandling og være mer forutsigbart for brukerne enn dagens budsjettstyrte ordning i regi av fylkeskommunen.

Jeg er helt enig med statsråd Liv Signe Navarsete, men jeg fatter og begriper ikke hvorfor man ikke da kan kjøre denne saken fram, få gjort noe med det og få like retningslinjer. Hvorfor skal det være forskjell? Hvorfor skal vi ikke ha en mest mulig likebehandling? Hvorfor skal vi akseptere de store forskjellene som er i dag for de funksjonshemmede? Jeg synes det er trist. Jeg synes det er trist at vi ikke kan ha en bedre og større framdrift i denne saken.

Forslaget ble fremmet av oss i slutten av mars – hvis jeg ikke husker feil – og er til behandling nå. Jeg skjønner at det var vanskelig å få det inn i revidert, men vi kunne ha behandlet saken tidligere. Det er ingenting som tilsier at vi måtte vente til langt ut i mai med å behandle denne saken og få den opp i Stortinget nå i juni. Derfor foreslår jeg – og jeg tar opp vårt forslag – at vi får denne saken tilbake i 2009, og at man da kvitterer ut det som både forslagsstillerne og FFO har bedt om i flere budsjettøring.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp det forslaget han refererte til.

Karin Andersen (SV) [20:11:21]: Jeg vil slutte meg til innlegget både fra saksordfører og fra Lise Christoffersen, som gikk gjennom saken veldig godt og grundig, så det er ikke noe behov for meg å gjøre det.

Det er helt riktig at det er store forskjeller på dette området i landet. Jeg tror også at vi må innse at samferdselsområdet kanskje er et av de områdene som det står mest igjen på når det gjelder å være likestilt i forhold til det å kunne ta seg fram i samfunnet, for dem som ikke kan bruke enten bil, kollektivtrafikk eller andre framkomstmidler, slik flertallet kan.

Det er jo mange ordninger på dette området som skal kompensere for dette. Lise Christoffersen gikk veldig nøye gjennom alt det arbeidet som er på gang på dette området. En av de ordningene som jeg er veldig glad for er der, er arbeids- og utdanningsreiser. Jeg tror kanskje Fremskrittspartiet forsnakket seg litt i sted, for jeg er ganske sikker på at undertegnede tok initiativet til den ordningen og fikk den vedtatt i Stortinget, men det er ikke noe stort poeng i seg sjøl. Poenget her er at det trengs mange ulike ordninger, slik at man skal kunne være likestilt med andre i samfunnet. Derfor tror jeg det nå er viktig å se på alle de ulike ordningene sammen, og se på både loven mot diskriminering og tilgjengelighet for funksjonshemmede, og den handlingsplanen som følger den – altså alle virkemidlene sammen. Da er i hvert fall min spådom at vi vil se en annen type TT-tjeneste framover enn den vi ser i dag.

TT-ordningens kobling til kollektivtrafikken i de ulike fylkene mener jeg er et problem, fordi kollektivtrafikken er så forskjellig. Når TT-ordningen som prinsipp skal erstatte kollektivtrafikken, betyr jo det i utgangspunktet

kjempeforskjeller. I f.eks. Oslo er kollektivtrafikken god. I Hedmark strever vi med å få opp et tilbud. Det bor lite folk mange steder, og derfor må tilbudet nødvendigvis være dårlig. Det gjør ikke at transportbehovet for den som har forflytningshemninger, er mindre der enn ellers. Men prinsippet om kobling til kollektivtrafikken har samtidig vært et viktig prinsipp for de funksjonshemmedes organisasjoner. For når jeg har snakket med dem om dette, har de sagt at vi ber ikke om særordninger, vi ber om ordninger som kompenserer for at vi ikke kan ta den bussen som går, eller ta det toget som går. Det betyr at vi av og til snakker om litt forskjellige ting, nemlig om det skal være en ordning som er slik, for da vil det faktisk bli veldig store forskjeller fordi kollektivtilbudet i landet vil være veldig forskjellig, uansett hva vi gjør, så vil det jo det. Eller om man skal bryte et prinsipp og si at det er ikke det det går ut på, det går ut på å dekke et transportbehov for den som har en forflytningshemning. Jeg vet ikke helt hvor jeg skal lande i den saken, men det er i hvert fall viktige prinsipielle avklaringer som vi må komme til i framtida.

Så er jeg helt overbevist om at i den grad vi greier å utvikle gode bestillingsruter, særlig kanskje på bygdene, men sikkert også i tettbygde strøk, vil en god del av dem som i dag må få dekket sitt behov gjennom TT-transporten, kunne få det dekket der. Og så vil man sitte igjen med et behov for en TT-transport som vil være mer en dør-til-dør-transport, som er en spesialtransport. Det er også slik at det utover i landet er i ferd med å bli et lite, teknisk problem knyttet til dette, nemlig at det blir veldig få drosjer som er store nok og som er i stand til å ta disse transportene. Det er en litt annen sak, men det er en viktig bit i denne ordningen.

Så til slutt: Ja, dette er en sak som mange av oss har brent for veldig lenge og gjør det fremdeles. Men hvis vi skal få dette inn på budsjettene framover, må vi være i stand til å prioritere det opp mot mange andre tiltak på samferdselssektoren som mange partier er opptatt av. Og da får vi se, når det bærer i hælginga, om vi er i stand til å sette dette så høyt som debatten i dag kan tyde på.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [20:16:22]: Som det framgår av innstillingen, støtter Senterpartiet forslagsstillernes ønske om at vi skal utvikle TT-ordningen til å bli et bedre tilbud for dem som trenger tilrettelagt transport. Men i motsetning til Fremskrittspartiet mener Senterpartiet det er viktig at TT-ordningen organiseres slik at det fortsatt vil være rom for å velge lokale eller regionale løsninger. I dag er det fylkene som driver ordningen. Jeg mener det også i framtiden vil være klokt å velge en modell for drift og finansiering som tar høyde for at behovene kan være ulike i ulike deler av landet. Jeg kan derfor ikke støtte at det innføres et statlig ansvar for TT-ordningen, men bidrar gjerne i en diskusjon om hvilke retningslinjer som er de beste for å oppnå ønsket resultat.

Flere har vist til den nye diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Det er jo sånn at et av suksesskriteriene for denne loven blir om vi reduserer behovet for tilrettelagt transport fordi vi får et universelt utformet transporttilbud. I områder med bred kollektivdekning kan behovet for TT-

transport forandre seg etter hvert som vi oppnår universell utforming. I andre deler av landet, der kollektivtransporten har et mindre omfang, tror jeg bestillingstransport kan bli en viktig del av transporttilbudet, som gir dem som trenger tilrettelegging, bistand. Bestillingstransport gjør at flere kan benytte kollektivtilbud, og færre trenger å bestille taxi.

I tillegg vet jeg fra egen kommune at det å ha kommunale minibusser som henter folk som ber om å bli kjørt til butikken eller til frisør eller til legetime en gang i uka, fungerer veldig bra. Mine foreldre er strålende fornøyd med at de en gang i uka kan ringe og si at nå vil vi til Fetsund. Da kommer bussen og henter dem, og de får gjort ærender, ved siden av at de også får treffe andre på samme alder. De er meget tilfreds med den ordningen, og den kan sterkt anbefales også for andre kommuner.

Det er viktig at en framtidig TT-modell åpner for mangfoldige løsninger, og at TT-modellen ikke blir stående alene, men at vi ser den opp mot andre former for tilrettelegging av transport for dem som trenger det. Jeg håper at framtidige TT-systemer sikrer at det blir mulig for dem som har rett til TT-reiser, å bruke den over hele landet. I dag er det i for stor grad knyttet til at det skal skje innenfor eget fylke. Det er en uheldig del av regelverket. Jeg skulle gjerne ha sett at Samferdselsdepartementet så på om vi kan tilrettelegge det slik, i hvert fall innenfor de retningslinjer som er, at har du rett til TT-transport, kan du bruke den hvor du vil.

Statsråd Liv Signe Navarsete [20:19:38]: Fylkeskommunane har ansvaret for lokal kollektivtransport. Innfor dette ansvaret pliktar fylkeskommunane å tilby ordningar med tilrettelagd transport for personar som av ulike grunnar ikkje kan bruke ordinær kollektivtransport.

Føremålet med tilrettelagd transport er å gjere funksjonshemma transportmessig meir likestilte med resten av befolkninga. Samferdsledepartementet utarbeidde ein handlingsplan for funksjonshemma på samferdslesektoren i 1997. I denne planen finst det òg rettleiande retningslinjer for TT-transport. Retningslinjene tek for seg sakshandsaming, godkjenning av brukarar og innhald i tilbudet.

Fylkeskommunane har i stor grad følgd opp tilrådingane i handlingsplanen. Det er likevel slik at som for den ordinære kollektivtransporten elles er det store skilnader i TT-tilbodet fylkeskommunane imellom. Her kjem lokale prioriteringar inn.

Bindande nasjonale retningslinjer for TT-transport, slik eg forstår det er rådd til i dette forslaget, vil kunne føre til større likskap i tilbudet. På den andre sida vil ei slik omlegging ha både økonomiske og administrative konsekvensar.

Spørsmålet om nasjonale retningslinjer for TT-transport vart vurdert av ei tverrdepartemental arbeidsgruppe i 2005. Denne gruppa vurderte det til å vere både juridiske, praktiske og likskapsmessige problem med å utforme bindande nasjonale retningslinjer.

Ein ting er at ei slik ordning vil ha økonomiske konsekvensar. Ei anna tilnærming kunne vere å setje ein minste-

standard for TT-transport som er noko lågare enn tilbodet i dei fylka som har best tilbod i dag. Ein ville då kunne lyfte tilbodet i ein del fylkeskommunar. På den andre sida vil ein risikere redusert tilbod i dei fylkeskommunane som i dag har best tilbod, som følgje av at desse fylkeskommunane vil tilpasse seg minstestandarden.

Spørsmålet om bindande nasjonale retningslinjer har med andre ord fleire sider ved seg. På bakgrunn av dette vurderte eg det ikkje som mogleg å presentere eit realistisk opplegg for nasjonale retningslinjer for TT-transport, med opplegg for finansiering, i RNB for 2008, slik det er gjort framlegg om.

Eg vil òg peike på at TT-transport er eitt av fleire tiltak for å betre tilgjenge til transportsektoren. Som forslagsstilarane peiker på, er den delen av den tilrettelagde transporten som er knytt til arbeids- og utdanningsreiser, gjort om til ei landsomfattande forsøksordning under NAV, uavhengig av lokale prioriteringar. Eg vil òg vise til det arbeidet som vert gjort for å gjere transportsektoren meir tilgjengeleg gjennom oppfølging av BRA-programmet og forslag frå Syse-utvalet i NOU 2005:8. Dette arbeidet vil over tid betre tilgjenge til den ordinære kollektivtransporten, og dermed gjere det lettare for personar med funksjonshemming å bruke ordinær kollektivtransport. Til sist vil eg peike på det arbeidet som vert gjort for å leggje til rette for betre kollektivtransport i distrikta. I dette arbeidet vert det m.a. prøvd ut ulike ordningar med tingstransport. Dette er ei transportform som vil vere spesielt velegna for forflyttingshemma.

Sjølv om tilgjenge for personar med forflyttingsproblem i den ordinære kollektivtransporten over tid vert betre, er eg klar over at det alltid vil vere grupper som vil ha behov for særskilt tilrettelagd transport. Eg ser difor ikkje bort frå at det på eit seinare tidspunkt kan verte aktuelt å utvikle TT-tilbodet for desse gruppene. Dette vil likevel måtte gjerast innafor dei rammene som gjeld for styring av kollektivtransporten elles, og ut frå dei ansvarsforholda som me har nedfelt mellom staten og fylkeskommunane, der eit fleirtal på Stortinget ynskjer å gi fylket meir lokalt sjølvstyre, ikkje mindre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [20:23:37]: Et av samarbeidspartiene til statsråden, nemlig Det norske Arbeiderparti, hadde som slagord ved forrige valgkamp: «Alle skal med». I dag har vi rundt 440 000 som har en aller annen form for funksjonsnedsettelse, redusert funksjonsevne. Mange av dem er avhengige av et godt transporttilbud. Det første spørsmålet jeg stiller meg da, er: Når statsråden selv sier i sitt svarbrev av 20. mai at «nasjonale retningslinjer vil bidra til større likebehandling» og «være mer forutsigbar for brukerne enn dagens budsjettstyrte ordning i regi av fylkeskommunene», hvorfor ønsker man da ikke å få til et system med større likebehandling? Og kan statsråden garantere her og nå at hun vil kvittere ut denne saken, altså det forslaget som dagens regjeringspartier fremmet i 2004, ved statsbudsjettet i 2009?

Statsråd Liv Signe Navarsete [20:24:43]: For å ta det siste fyrst: Eg kjem ikkje til å gi garantiar for kva framdrift denne saka skal ha, men det eg kan garantere, er at Regjeringa skal halde fram sitt gode arbeid med å leggje til rette kollektivtransporten for funksjonshemma, og det skal me gjere gjennom ulike fleksible ordningar. For det viktigaste er at den enkelte får eit tilbod der vedkomande bur, anten det er i by eller bygd, og at me kan utvikle meir fleksibilitet i det systemet me har, enn det som gjeld i dag. Dette er ei ordning, eller eit tilbod, som er viktig for den enkelte, og Stortinget har nettopp vedteke ei lov som gjer at me har store utfordringar med å gjere transportsektoren meir tilgjengeleg for alle. Det arbeidet har prioritet, og det vil òg ha prioritet i tida som kjem.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Robert Eriksson (FrP) [20:25:55]: Jeg skal prøve å være veldig kort, men vil bare oppklare to ting. Den arbeidsgruppen som det vises til, la fram sin innstilling i 2005. FFO hadde møter med statssekretæren i Samferdselsdepartementet og arbeids- og inkluderingsministeren i 2007. Den gangen ble det lovet at dette skulle kvitteres ut i statsbudsjettet 2008. Så har ikke skjedd, etter min oppfatning iallfall. Det synes jeg er synd. Og samtidig brukes det såpass mye tid i innstillingen fra flertallspartiene nærmest på å begrunne hvorfor vi ikke kan gjøre dette – det har en såpass stor kostnadskomponent med seg, det vil koste så mye penger. Er det slik å forstå at vi – som liker å karakterisere oss selv som verdens rikeste land, som vil gå med i underkant av 500 milliarder kr i overskudd i år – ikke skal ha råd til å bruke 1 milliard kr for å få til et mer rettferdig transporttilbud for funksjonshemmede? Jeg skjønner ikke den tankegangen. Derfor håper jeg nok en gang at statsråden og Regjeringen kvitterer ut denne saken, slik som vi foreslår, ved statsbudsjettet i 2009. Jeg ber innstendig om at man gjør det, uten at jeg har altfor store forhåpninger ut fra statsrådets svar i replikkordvekslingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, se side 3948)

Sak nr. 9 [20:27:41]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om system for styring og rapportering i Statens vegvesen (Innst. S. nr. 289 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 45 (2007-2008), sak 2.1)

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Øyvind Halleraker (H) [20:28:42] (ordfører for saken): Denne saken er en del av en større samleproposisjon, St.prp. nr. 45, hvorav de øvrige ni enkeltsakene er behandlet tidligere her i Stortinget. Denne delsakene dreier seg om styringssystemer i Statens vegvesen etter at evalueringsrapporten for raset i Hanekleivtunnelen ble lagt fram av Regjeringen og behandlet her i Stortinget som egen sak tidligere.

Saken er grundig utredet fra departementets side og omtaler hvordan departementet tilsidesatte Vegdirektoratets egen internrevisjon på grunn av ufullstendighet og, jeg vil tilføye, partiskhet overfor egen ledelse og organisasjon, og hvordan departementet deretter engasjerte Agenda Utredning & Utvikling AS til å foreta en gjennomgang av saken, fordi internrevisjonens egen rapport «ikkje gav svar på dei spørsmåla Samferdselsdepartementet ønskte å få avklara», for å sitere proposisjonen.

La meg legge til at en av grunnene til at dette kapitlet i proposisjonen ble behandlet for seg, var at komiteen trengte mer tid på saken, og den har i dette arbeidet gått relativt dypt inn i hendelsesforløpet og sakens dokumenter. I denne anledning vil jeg takke departementet for ekspeditiv levering av det materialet komiteen ønsket å se nærmere på. Det tok kanskje litt tid med enkelte ting, men prosessen avdekket personfølsomme forhold, og materialet vi mottok, var fyllestgjørende og avklarende på en slik måte at det ikke ble nødvendig med høring i saken. Etter min oppfatning hadde en høring vært mer egnet til å skade saken enn til å virke oppklarende.

Sakens både offentlige og ikke offentlige dokumenter viser med all tydelighet at interne kontrollorgan hos Statens vegvesen ikke har hatt den objektivitet som er nødvendig for å ivareta internkontrollinstituttet i Vegdirektoratet på en tillitvekkende måte.

Departementet overprøvde umiddelbart Vegdirektoratets egen internkontroll og tok fatt i saken, som dessverre nødvendiggjorde at vegdirektøren måtte permitteres, og deretter gikk av for aldersgrensen.

Tillat meg å bli litt personlig: Jeg tror vi er flere i komiteen som føler behov for å uttrykke at Olav Søfteland var en vegdirektør som i politiske kretser nøytt stor anerkjennelse som fagmann og samarbeidsmann i møte med oss politikere. Han var også en entusiast, og imøtekommende, så langt det lot seg gjøre, overfor de mange initiativ til viktige vegprosjekt fra det ganske land som han ble konfrontert med.

Flertallet bemerker i innstillingen at om Vegdirektoratets egne kontrollorgan og deretter ledelsen hadde håndtert saken på en mer tillitvekkende og korrekt måte, ja, så ville kanskje også utfallet blitt et annet. Jeg skal ikke gå i detalj, men sakens dokumenter taler sitt tydelige språk omkring disse forholdene.

Agendarapporten viser til utilstrekkelige styrings- og kommandolinjer i organisasjonen og påpeker de åpenbare

mangler som har vært til stede i Vegdirektoratet ved opprettelsen av en egen produksjonsenhet i 1995. Hanekleivtunnelen ble som kjent påbegynt i 1996.

Agendarapporten er også tydelig på at omorganiseringen i Statens vegvesen i 2003, ved utskillelsen av Mesta, har bidratt til at denne type uklårheter og mangelfulle rapporteringssystemer ikke lenger vil være mulig, fordi utbyggingsavdelingen er skilt ut fra Statens vegvesen som egen bedrift.

Hovedkonklusjonen i Agendarapporten er at man etter en modernisering av etaten, nemlig ved å legge ned utbyggingsavdelingen, har fått klare ansvarsområder, og Vegdirektoratet er i større grad blitt en bestillerorganisasjon, med klare ansvarsforhold og styringssystem «som i hovedsak er tilfredsstillende», som departementet beskriver det.

Komiteens flertall har tillit til at nåværende ledelse i Vegdirektoratet arbeider for å gjenopprette tilliten ved å sørge for at interne kontroll- og rapporteringsorgan og rapporter holder et faglig og tillitvekkende nivå som ikke gir grunn til å betvile at sakene er korrekt, saklig, utendensjøst og objektivt framstilt.

Fremskrittspartiet har egne merknader, og jeg regner med at de vil redegjøre for sine synspunkt selv.

Fra Høyres side arbeider vi målbevisst for å modernisere også den statlige transportforvaltningen og byråkratiet. Vi mener at denne saken viser at Bondevik II-regjeringens utskillelse av Mesta som eget selskap var riktig, og at dette er en linje vi bør fortsette.

Vegdirektoratet bør etter Høyres mening bli en rendyrket planleggings-, bestiller- og kontrollorganisasjon, og alle oppgaver som kan utføres av andre, bør skilles ut.

Fra Høyres side har vi tidligere tatt initiativ til et eget vegtilsyn. Vi er kjent med at departementet utreder dette nå, men finner det likevel naturlig, i forlengelsen av denne saken, å ta opp igjen vårt forslag som vi har fremmet i innstillingen sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre. Jeg tar derfor opp forslaget.

Presidenten: Representanten Øyvind Halleraker har tatt opp det forslaget han refererte til.

Torstein Rudihagen (A) [20:34:07]: Opphavet til denne saka er raset i Hanekleivtunnelen 25. desember i 2006. Heldigvis blei ingen skadd. Det kan vi vere glade for. Hendinga blei likevel ein alvorleg vekkjar. Vi har jo hatt den oppfatninga at Noreg og Statens vegvesen har hatt den største kompetansen og ekspertisen på tunnelbygging og drift. Hendinga utløyste derfor ein debatt om sikkerheit og organisering i samband med veg- og tunnelbygging. Dette er ein viktig debatt, og rapporten som samferdselsministeren bestilte, gir oss svar på mange av dei sentrale spørsmåla om rutinar og kommunikasjon som er reiste i debatten. Samtidig er det sett i gang eit omfattande arbeid med ekstra tunnelinspeksjonar over heile landet. Så i samband med raset i Hanekleivtunnelen og den aktive oppfølginga frå Regjeringa si side kan ein kanskje seie, som det ofte blir sagt, at det aldri er så gale at det ikkje er godt for noko.

Regjeringa presenterer ein grundig gjennomgang av sakskomplekset. Eg synest det er grunn til å vise til at ko-

miteen, unnateke medlemmene frå Framstegspartiet, rosar Regjeringa for dette arbeidet og den detaljerte dokumentasjonen. Framstegspartiet kostar ikkje på seg ei einaste positiv formulering.

Eg vil framheve statsrådens handlekraft og arbeidsinnsats i denne saka. Frå raset gjekk har ho hatt eit fast grep om å reparere og sikre tunnelen, styrkje ettersynet med andre tunnelar, skaffe ekstraløyvingar slik at sikringa av Hanekleivtunnelen og auka ettersyn ikkje blir teke frå andre vegprosjekt, og no, å finne ut årsakene til raset og initiere forbetringar i rutinane for å unngå at slike ulykker skjer i framtida. Det er sjølvsagt ein av statsrådens mange oppgåver, men eg vil berre understreke at samferdselsministeren har gjort jobben sin på ein grundig og eksemplarisk måte.

Gjennom dei mange rapportane som er utarbeidde etter hendinga 1. juledag 2006, sist den såkalla Agendarapporten, som er bakgrunnen for den saka vi behandlar her i dag, har det kome fram at omorganiseringa i 1995 førte til eit sprik i oppfatninga av byggherrerolla i ulike delar av Statens vegvesen. Dette spriket førte til manglande kontroll i samband med bygging av Hanekleivtunnelen, som igjen ser ut til å ha ført til det dramatiske raset i den vanlegvis så sterkt trafikkerte tunnelen. Dei forholda som er avdekte, er fullstendig uakseptable – noko eg og Arbeidarpartiet har peikt på ei rekkje gonger – for det har vore mange moglegheiter til å uttale seg i denne saka, som har vore i medias søkjelys ei rekkje gonger etter raset.

Når vi no har fått rapporten som påviser uklare organisering og uklare ansvarsforhold, framstår det sterke fokuset frå media på raset i Hanekleivtunnelen som rett, sjølv om mange nok har tenkt i sitt stille sinn at hadde eit slikt ras gått langt vekk frå Akersgata, ville det ikkje ha fått den same merksemda. Uansett har vi fått påvist at ulike oppfatningar av kontrollrutinar i Statens vegvesen har ført til at den aktuelle tunnelen ikkje blei bygd som føreset.

Rapporten viser heldigvis òg at Vegvesenets avdelingar i andre fylke har oppfatta rolledelinga riktig og i tråd med intensjonen. Dermed gir ikkje rapporten nokon grunn til å frykte ein landsomfattande tunnelskade. Samtidig har nye organiseringar eliminert det forholdet som skapa uklarheita i Vestfold.

Vegvesenet er etter sterkt påtrykk frå Regjeringa kome langt i det interne oppryddingsarbeidet og etablerer no betre rutinar på ei rekkje område for å styrkje kvalitetssikringa i vegprosjekt generelt og tunnelprosjekt spesielt.

Rapporten slår fast at det er eit potensial for forbetring av kvalitetsrutinar, og det er dette potensialet som no skal utnyttast. I tillegg er forskriftene for vegtunnelar skjerpa, så det er god grunn til å tru at tunnelsikkerheita i Noreg er aukande.

Det er sjølvsagt synd at ikkje Statens vegvesens kontrollorgan sjølv kunne levere ein tilsvarende tydeleg rapport om organiseringa omkring tunnelbygginga i nordre Vestfold. Men no har vi fått fakta på bordet, og Vegvesenet er godt i gang med å forbetre sine rutinar. Og det er godt.

Arne Sortevik (FrP) [20:38:49]: Kortversjonen er at

det er et «uvesen» i Statens vegvesen. Det har det vært, og det er det dessverre fortsatt. Det er uakseptelt, og etter Fremskrittspartiets mening må statsråden rydde bedre opp.

På bakgrunn av raset i Hanekleivtunnelen har flere undersøkingsgrupper og arbeidsgrupper samt internrevisjonen i Vegdirektoratet sett på de bakenforliggende årsakene til raset og eventuelle tiltak for å unngå slike hendelser i fremtiden.

Etter at dette er gjort i etatens egen regi, har altså departementet kommet til at spørsmålet må avklares bedre. En ekstern undersøkelse er utført av Agenda om rapporteringsrutiner og formidling av styringsinformasjon i perioden da E18 i nordre Vestfold ble bygd, sammen med en gjennomgang av tilsvarende forhold i Statens vegvesen i dagens organisasjon. Dette siste er kanskje vel så viktig som selve utgangspunktet.

Både informasjon og dokumentasjon viser – som jeg startet med å si – at det etter vår mening har vært et «uvesen» i Statens vegvesen, en ukultur for å gi egen etat enklere regler og mindre kontroll, da etaten selv også hadde produksjonsavdeling. Det er selvsagt uakseptabelt.

Jeg siterer fra Agendarapporten under overskriften «Rapportens hovedbudskap»:

«I følge retningslinjene var det ikke forutsatt å være nødvendig med egen byggeleder for spesiell oppfølging av produksjon i egen regi. Dette hadde antagelig sin begrunnelse i at man ikke skulle behøve å kontrollere egne ansatte på samme måte som private entreprenører. På den annen side sier retningslinjene at det ikke skulle stilles mindre krav til egen produksjon. Forenklet kontroll og oppfølging av produksjon vil nødvendigvis også medføre en overføring av ansvar. Vegdirektoratet bidro ikke til å avklare dette forholdet». – Jeg understreker det sterkt. Dette var altså rapportens konklusjon. –

Og videre:

«Dette ga grunnlag for forskjellig praksis. Flere informanter gir uttrykk for at det var en alminnelig oppfatning i etaten at produksjon i egen regi skulle kontrolleres mindre enn produksjon i regi av private entreprenører.»

Fremskrittspartiet mener at dette fremstår som sterk kritikk av Vegdirektoratets ledelse. Fremskrittspartiet mener denne kritikken åpenbart også rammer utbyggingsavdelingens ledelse, men konstaterer at denne ledelsen ikke er endret.

Fremskrittspartiet har merket seg Samferdselsdepartementets understrekning av at departementet er enig med Agenda i at Vegvesenet har et potensial for forbedring på viktige, konkrete områder, nemlig det som gjelder dokumentasjon og rapporteringsrutiner av kvalitet og vurdering av risikoforhold i utbyggingsprosjekter.

Vi har notert oss det Agenda har sett på av styrings-systemer og ansvarsforhold innenfor dagens vegvesen, den såkalte frivillighetskultur når det gjelder etterlevelse av styringssignaler og rapporteringskrav. Fremskrittspartiet forutsetter at Samferdselsdepartementet forsikrer seg om at nødvendig forbedring faktisk gjennomføres og videreføres.

Vi har spesielt merket oss utsagnet i selve saken, som er grunnlaget for innstillingen her. Jeg siterer:

«Selv om krav til kvalitetssystem og rutiner er godt skildret og gjort kjent, gjenstår det ennå en del når det gjelder å sikre at systemer og rutiner blir forstått, dokumentert og rapportert.»

Fremskrittspartiet legger til grunn at Samferdselsdepartementet også forsikrer seg om at disse forhold følges godt opp, spesielt med bakgrunn i at utbyggingsavdelingen i Vegdirektoratet har uendret ledelse etter Hanekleivhendelsen. Vi forutsetter at dette blir gjort gjennom eksterne vurderinger, og at Stortinget på egnet måte holdes orientert om arbeidet. Vi mener selvfølgelig at slik ukultur som vi får dokumentert, er uakseptabelt.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen. Vi mener fortsatt at denne saken med all ønskelig tydelighet dokumenterer – jeg får vel nesten si dessverre – at det haster med å få på plass et helhetlig og selvstendig transporttilsyn, et tilsyn for hele transportsektoren.

I tilknytning til et selvstendig transporttilsyn foreslår vi at det etableres et system for klassifisering av det nasjonale veinettet. Dette henger jo nøye sammen. Det må jo være et system å føre tilsyn etter. Og vi foreslår utvidelse av statens juridiske ansvar i veiloven.

Subsidiært vil vi støtte Høyres forslag om å etablere et eget veitilsyn.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Jan Sahl (KrF) [20:44:19]: Det vi foretar oss i dag, er på mange måter en oppsummering og en evaluering av det som skjedde i forbindelse med raset i Hanekleivtunnelen, som skapte en ganske stor og bred debatt rundt sikkerhet i tunnelene rundt om i landet.

Jeg har ikke tenkt å bruke mine fem minutter til dette. Jeg ønsker å takke saksordføreren for en svært grundig og god jobb med denne saken. Det er en jobb som har ført til at opposisjonen og posisjonen faktisk kan stå sammen og trekke felles konklusjoner og se framover mot en tid da vi har fått på plass nye rutiner som skal sikre at tunnelene i framtiden får en sikkerhet som gjør at vi kan ha tillit til driften og utlysning av anbud i forbindelse med tunnelbygging. Jeg synes det er svært gledelig at jeg som sentrumsrepresentant kan slutte meg til både innlegget til saksordføreren og innlegget til talsmannen for posisjonen, Rudi hagen, og at vi i fellesskap nå står sammen om å legge til rette for en framtid med sikker tunnelbygging i Norge.

Jeg vil også gi ros til ministeren, som grep tak i denne saken og på en forbilledlig måte har brakt fram et materiale til komiteen som gjorde at vi kunne ende sånn som vi nå har gjort, med behandlingen av denne saken.

Så vil jeg til slutt bare understreke at Kristelig Folkeparti fortsatt står på sitt standpunkt om at det vil skape større trygghet ved bygging av tunneler dersom vi får opprettet et frittstående vegtilsyn. Jeg vil be posisjonen se på forslaget. Jeg vet at ministeren tidligere har sagt at de har dette med tilsyn i vegsektoren til vurdering. Jeg håper at vi får en debatt om det i forbindelse med Nasjonal trans-

portplan, og kanskje ser muligheten for å få opprettet et sånt tilsyn.

Borghild Tenden (V) [20:47:18]: Innledningsvis vil også jeg takke saksordføreren for et godt og grundig arbeid.

Venstre er svært opptatt av at alle skal kunne ferdes trygt på vegene våre, uten trafikkfarlige forhold som kan sette folks liv i fare. Jeg er derfor glad for at statsråden har gjennomført en grundig gjennomgang av raset i Hanekleivtunnelen.

Jeg er også glad for at flertallet i komiteen peker på den innsatsen Bondevik II-regjeringen gjorde på dette området, når man viser til at Agendarapporten fastslår at man gjennom utskillelsen av produksjonsoppgavene i Statens vegvesen har skapt et klart og entydig skille mellom bestiller- og utførerrollen i vegsektoren. Bondevik II-regjeringen fikk mye kritikk av daværende opposisjon for utskillelsen av Mesta AS – et grep som i ettertid har vist seg å ha gitt klarere ansvarsforhold, mer effektiv drift og mer veg for pengene. Utskillelsen av Mesta AS har spart det offentlige for milliardbeløp, og samtidig kan man altså vise til disse positive effektene her i dag. Jeg hadde ønsket at man hadde vist vilje til å overføre disse erfaringene til jernbanesektoren, som i dag er preget av tilsvarende rollekonflikter og uklare ansvarsforhold – uten at det er tema her i dag.

Til tross for at forrige regjering gjorde noen grep som har gitt en bedre organisering og tydeligere ansvarsforhold i vegsektoren, er det altså slik i dag at Statens vegvesen fremdeles har ansvaret for sikkerheten, samtidig som de har ansvar for de økonomiske prioriteringene innenfor de rammene de etatene blir tildelt. Det er fremdeles slik at sikkerheten står i fare for å bli salderingspost når Statens vegvesen kjøper tjenester fra vegentreprenører. Det er selvfølgelig en fare for at man ikke vektlegger sikkerheten høyt nok ved nyanlegg, ved vedlikehold og ved utbedring. Jeg har selv opplevd at publikum har henvendt seg til meg om trafikkfarlige forhold fordi de ikke har kommet gjennom hos Statens vegvesen.

Dagens organisering gjør det også vanskeligere for uavhengige aktører og offentligheten å etterprøve sikkerhetsarbeidet i Statens vegvesen. Det er uheldig at Statens vegvesen driver kontroll med seg selv innenfor et område som til enhver tid krever stor åpenhet og ydmykhet overfor publikum.

Til slutt: Venstre vil vektlegge betydningen av at det opprettes et uavhengig vegtilsyn i Norge for å styrke trafiksikkerhetsarbeidet. Dette vil bedre trafiksikkerheten og bidra til mer åpenhet i vegsektoren. Det er derfor bra at Regjeringen har satt ned et utvalg for å utrede behovet, selv om Venstre mener, i likhet med en rekke organisasjoner, at behovet er til stede. Venstre hadde sett at Regjeringens utvalg i stedet hadde utredet tilsynets myndighetsområde.

Statsråd Liv Signe Navarsete [20:50:28]: Eg vil fyrst seie at eg er svært tilfreds med at ein samla transport- og kommunikasjonskomite, med unntak av Framstegspartiet, verkar å vere nøgd med den jobben som er gjord med å

gå gjennom systema og rutinane for styring og rapportering i Statens vegvesen. Eg vil òg takke for gode ord i debatten.

Dei mest tunneltekniske sidene knytte til raset i Hanekleivtunnelen for halvtanna år sidan vart som kjent omtala i ein proposisjon som Stortinget handsama i fjor vår. Mitt hovudfokus etter dette har vore å få eit bilete av kva som gjorde at desse hendingane kunne skje, rett og slett kvifor dei ikkje vart fanga opp, og om det er nokon som helst grunn til å tru at noko liknande skal kunne skje i dag.

For å få ei mest mogleg uhilda vurdering av desse sidene valde eg å engasjere eksterne konsulentar som skulde sjå på systema for styring og rapportering i vegetaten, både i perioden då Hanekleivtunnelen vart bygd, og i dag. Sjølv om rapporten frå Agenda kan seiast å vere kritisk til systema i Statens vegvesen på 1990-talet eller oppfølginga av desse, vel eg å leggje mest vekt på vurderingane av Vegvesenet slik det er i dag. Her vurderer Agenda ansvarsforholda mellom dei ulike nivåa i Vegvesenet sin organisasjon som klåre, og at rapporteringskjeda er klår. Jamvel om Agenda meiner at noko liknande som det som skjedde i Hanekleivtunnelen, ikkje skal kunne skje i dag, peikar dei på einskilde område som kan betrast, og desse har eg presentert i St.prp. nr. 45 for 2007-2008. Dette gjeld dokumentasjon av kva som faktisk vert gjort, rapporteringsrutinar knytte til kvalitet på arbeid som vert gjort, og vurdering av risikoforhold i utbyggingsprosjekt.

Eg er godt nøgd med at eit breitt fleirtal er tilfreds med, ja til og med seier dei er glade for, vurderingane eg har presentert, og at dei nemnde områda for forbetring vert tekne tak i og arbeidd aktivt med å vidareutvikle. Eg trur eit slikt breitt fleirtal vil vere eit verdig punktum for den politiske diskusjonen som har handla om kva som skjedde for ti–femten år sidan, kven som gjorde kva, kor ansvaret var eller skulle ha vore, og kven som burde ta hatten sin og gå. Dette breie fleirtalet tolkar eg som eit ynske om å gå vidare på den vegen eg har forsøkt å skissere i proposisjonen, og som handlar om å ta naudsynte grep for at Statens vegvesen vert sett endå betre i stand til å gjere den jobben dei faktisk skal gjere.

Eg har registrert at det er større usemje når det gjeld prosessen knytt til om vi skal ha eit sjølvstendig tilsyn i vegsektoren. Samstundes legg eg merke til at det er fleire ulike forslag frå mindretallet om kva som er den beste løysinga på dette. Det offentlege utvalet som er sett ned, skal leggje fram si utgreiing innan årsskiftet, og når denne utgreiinga ligg føre, vil eg, saman med Regjeringa, ha eit godt fagleg grunnlag for å vurdere spørsmålet. Saka vil så verte lagd fram for Stortinget på høveleg måte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Sortevik (FrP) [20:53:27]: Jeg har ikke oppfattet at denne saken er en karakterbok til statsråden, men la meg iallfall si at det er bra å ha statsråder som reagerer og agerer. Det gjør denne statsråden.

Jeg er enig med statsråden i at det viktigste med saken faktisk er dagens situasjon. Jeg vil igjen sitere fra selve proposisjonen, side 3, kolonne 1. Etter at man konstate-

rer at det er et forbedringspotensial, konkluderer man med følgende:

«I denne sammenhengen er det ei viktig leiaroppgåve å ha merksemd retta mot lojalitet til rutinar og prosedyrar, og sørge for at manglande lojalitet får konsekvensar.»

Jeg går ut fra at det gjelder på alle nivåer, at dette ikke bare er en ovenfra og ned-holdning, en truende pekfinger til folket på golvet eller nede i organisasjonene, men at dette gjelder hele organisasjonen, også den øverste ledelsen og ledernivået i organisasjonen.

Statsråd Liv Signe Navarsete [20:54:36]: Det gjeld sjølv sagt på alle nivå. Eg er glad for at denne rapporten konkluderer som han gjer, med at Statens vegvesen har gjennomgått ei gjennomgåande forbetring etter det tidspunktet då grunnlaget for hendingane i Hanekleivtunnelen fann stad, altså bygginga av sjølve tunnelen.

Ein organisasjon som Statens vegvesen er ein stor og kompleks organisasjon. Det krev tydeleg og god leing på alle nivå. Sjølv sagt krev det òg lojalitet til avgjerder på alle nivå og system som er kontrollerbare. Det er gjort ein stor jobb med å forbetre systema. Eg meiner rapporten er tydeleg på det. Det skal framleis vere slik i ein levande organisasjon at ein kvar einaste dag skal jobbe med forbetringar for å verte endå betre. Eg har stor tiltru til at det arbeidet ein gjer på nettopp dette området i Statens vegvesen i dag, vil gi frukter, og at me vil få endå betre system for vegbygging i framtida – og det er målet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 3948)

Sak nr. 10 [20:55:54]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Sahl, Laila Dāvøy og Line Henriette Holten Hjemdal om bedre tilrettelegging for syklistar i byer og tettsteder (Innst. S. nr. 310 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:121 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torstein Rudihagen (A) [20:57:07] (ordfører for saka): Representantforslaget, som for så vidt blir gjenteke i innstillinga av Kristeleg Folkeparti og Venstre, er saman-

fatta i tre punkt, som eg reknar med at andre representantar vil gå inn på og gjere grundigare greie for enn det eg vil gjere no.

Kort fortalt foreslår ein for det fyrste ein handlingsplan for betre tilrettelegging for syklistar i byar og tettstader, for det andre ei støtteordning, tilsvarende påskjønningssordninga for kollektivtrafikk, og for det tredje ei endring av regelverket for køyregodtgjersle som gjer det meir lønnsamt å sykle.

Eit fleirtal, som består av dei andre partia enn Kristeleg Folkeparti og Venstre, foreslår at representantforslaget blir lagt ved protokollen. Men det er grunn til å streke under at eit fleirtal, alle unnateke Framstegspartiet, som har sine egne merknader, gir forslaget ein svært positiv omtale. Vi er einige i at betre tilrettelegging for syklistar gir store samfunnsgevinstar når det gjeld trafikksikkerheit, miljø og trafikkavvikling, i tillegg til gevinstane for helsa.

Vi peiker på at forholda for syklistane no er altfor dårlege i det meste av landet. Ulykkesrisikoen med å sykle er altfor stor. Manglande tilrettelegging, forvirring og manglande respekt for trafikkreglane fører til trafikkfarlege situasjonar for alle trafikantar.

Det er ønskjeleg og mogleg at mange av dei reisene som i dag skjer med bil, kan gjennomførast med sykkel. Stat og kommune må derfor setje i verk ei rekkje tiltak for å leggje til rette for at fleire vel sykkel. Dette fleirtalet meiner òg at det trengst auka satsing på fysisk tilrettelegging for syklistar, betre opplysning og opplæring i trafikkreglane for syklistar, haldningspåverknad både overfor syklistar og andre trafikantar og ei rekkje andre tiltak.

Arbeidarpartiet, Høgre, SV og Senterpartiet viser til at Regjeringa vil leggje fram forslag til Nasjonal transportplan no snart. Dette fleirtalet meiner at denne planen må innehalde ein sykkelstrategi med klare tiltak. Vi seier òg heilt klart at representantforslaget omtalar fleire gode idear og tiltak som Regjeringa bør merke seg og vurdere i arbeidet med transportplanen. Så det er ingen tvil om at forslaget blir positivt møtt i denne innstillinga. For min eigen del vil eg streke under betydninga av ein eigen strategi med klare tiltak. Ja, om ein vel å kalle det ein handlingsplan, så gjerne det for meg. Men det er likevel dei årlege budsjetta som blir avgjerande for om vi greier å prioritere sykkeltiltak godt nok. Når Regjeringa no skal leggje fram forslag til ein ny nasjonal transportplan, er det der det naturlegvis høyrer heime.

Det er òg ein sykkelstrategi i den noverande transportplanen med klare målsetjingar om at 8 pst. av alle reiser skal føregå med sykkel. Dersom eg ikkje siterer klimaforliket feil, meiner eg at det står at målsetjinga er 10 pst. I byar og tettstader er målsetjinga at sykkeltrafikken skal doblast, og det er òg sagt at 80 pst. av barn og unge skal gå eller sykle til og frå skulen.

Det er klart at skal vi nå desse målsetjingane, må ein leggje til rette for sykling på ein langt betre måte, og det må prioriterast i større grad framover.

I etatane sitt forslag til sykkelstrategi i NTP er ei rekkje tiltak foreslått. Det er rett nok ikkje nemnt det med ei støtteordning à la påskjønningssordning, og heller ikkje er kjøregodtgjersle frå fyrste kilometer nemnd. Så eg mei-

ner det er konstruktive innspel som ligg i forslaget her, som ein må ta med seg i det vidare arbeidet med Nasjonal transportplan.

I andre land ser vi at målretta innsats har gitt resultat. I Stockholm har faktisk syklinga auka med 50 pst. sidan 1998. Men vi ser òg i mange andre land at talet på syklistar er langt større, men der er det òg ein annan sykkelkultur og ei anna haldning til syklistar hos bilistane. Ikkje misforstå meg – eg meiner òg at syklistane skal respektere trafikkreglar og oppføre seg ordentleg i trafikken. Men dei haldningane ein møter når ein er ute på sykkelvegen i Noreg, finn ein ikkje nedover i Europa. Tvert imot, der heiar dei på syklistane – i Noreg er det tommelen ned og ansiktet ut av bilen for å bruke ein stygg munn på syklistane.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Hallgeir H. Langeland (SV) [21:02:37]: Kristeleg Folkeparti driv ikkje med industriell masseproduksjon av Dokument nr. 8-forslag og resirkulerer Dokument nr. 8-forslag. Dei kjem med nokre ganske få. Det betyr at ein må behandla dei seriøst. Det har regjeringspartia gjort. På den måten kjem me Kristeleg Folkeparti i stor grad til møtes, i staden for berre å stemme ned dei ideane dei har, slik ein ofte gjer med forslaga frå dei som produserer over evne.

Så må eg ha standardreplikken min til dei gamle regjeringspartia – nemleg at SV fekk vedteke i samband med friluftsmeldinga ein nasjonal sykkelstrategi som Bondevik-regjeringa og andre parti skulle utarbeida. Men eg registrerer jo at dei ikkje blei overarbeidde då dei sat i regjering, av å ha gjort noko for syklistane. Tvert imot – me måtte skifta ut regjeringa for at det skulle skje noko òg for syklistane, slik som i dei fleste andre saker. Men no er me i gang. Det blir satsa mykje meir på syklistane, men det kan bli betre, og det er jo utgangspunktet til det gamle regjeringspartiet Kristeleg Folkeparti når dei fremmar dette.

Sjølv har eg eit veldig godt forhold til tohjulingane, både dei som har motor, og dei som er utan. Det er eit viktig og smidig framkomstmiddel, det eine med motor forureinar jo, men det andre gjer det ikkje. Det er ein måte å halda seg i form på og ein måte å koma seg fram på som ikkje skader nokon – iallfall ikkje i hovudsak skader nokon, og det er miljøvennleg.

Å gjera det som Kristeleg Folkeparti seier – å sjå på skattlegginga og på om det er mogleg å stimulera fleire til å sykla, som dei seier i eit av punkta, synest eg har noko for seg. Det er òg noko av det me har diskutert internt i Regjeringa. Me har ikkje kome til nokon konklusjon, men det er absolutt eit forslag som eg synest er lurt – med utgangspunkt i klima, i miljø og i helse.

Når det gjeld dette med å få ein eigen handlingsplan, det å få ei påskjønningssordning for syklistane, vil eg seia at det ein no gjer med miljøbilsatsing i Miljøverndepartementet – der ein seier at ein skal påskjønna dei som satsar meir på bymiljø, som satsar på klimaet, som satsar på å få eit betre miljø, som satsar på å få fleire på sykkel – er me allereie i gang med. Så får me vurdere forslaget vidare

i forhold til NTP-prosessen som regjeringspartia no held på med. Likevel er altså utgangspunktet at det å få fleire på sykkel er noko som Regjeringa ønskjer. Det er noko eit fleirtal på Stortinget eigentleg ønskjer seg. Eg registrerer at dei som stadig vekk diskuterer kvifor dei er for bompengar i Oslo, men mot bompengar i resten av Noreg, ikkje engasjerer seg i å få fleire til å sykla. Det synest eg er litt dumt. Det hadde vore kjekt om alle partia hadde vore med på det.

Kristelig Folkeparti har kome med eit forslag som delvis allereie er vareteke av Regjeringa, men som ein skal sjå nærare på, slik at det blir ein meir offensiv strategi for å få fleire til å sykla i Noreg. Dermed er det ikkje meir å seia om det.

Jan Sahl (KrF) [21:06:40]: La meg først få lov til å takke saksordføreren for en effektiv og god behandling av et representantforslag som kom noe sent inn.

Vi er enige om at det er svært viktig å legge forholdene bedre til rette for dem som ønsker å bruke sykkel som framkomstmiddel. Det er miljøvennlig, det er godt for helsen, og det er trafikkeffektivt.

I dag er forholdene for syklistere altfor dårlig de fleste steder, noe også et flertall i komiteen erkjenner. Jeg er selvsagt glad for at flertallet ber Regjeringen merke seg de gode forslagene som omtales i representantforslaget.

Men er det noe syklistene er vant til, så er det fine ord, som representanten Hallgeir Langeland var inne på når det gjaldt den forrige regjeringen. Dette representantforslaget er fremmet fordi det fortsatt, stort sett, bare er fine ord når det gjelder sykkel, og vi trenger i fellesskap å ta et tak i så henseende.

Det vi trenger nå, er konkret handling. Det er tverrpolitisk enighet om hvor viktig det er å legge til rette for syklistere, og jeg synes den positive mottakelsen som forslaget har fått, er gledelig.

Komiteens flertall beskriver i innstillingen at Regjeringen bør merke seg og vurdere tiltak i forbindelse med Nasjonal transportplan, og ber om en egen sykkelstrategi. Det er vel og bra, men Nasjonal sykkelstrategi har eksistert i mange år. Det er ikke mangel på strategi som er problemet. Det er mangel på handling og gjennomføring av konkrete tiltak som er problemet, som flere har understreket her. Nettopp derfor foreslår Kristelig Folkeparti, sammen med Venstre, at det utarbeides en egen, separat handlingsplan med konkrete forpliktelser.

I Nasjonal sykkelstrategi, som altså har eksistert i mange år, og som senest ble revidert i forbindelse med etatenes forslag til Nasjonal transportplan 2010–2019, gis det en rekke anbefalinger om tiltak som ligger innenfor infrastrukturområdet. De fleste av tiltakene som transportetatene anbefaler i Nasjonal sykkelstrategi, ligger innenfor Nasjonal transportplan, men noen av tiltakene ligger utenfor. Derfor er det at Kristelig Folkeparti ønsker seg en plan som er noe mer enn en strategi innenfor Nasjonal transportplan. Transportplanen kan ikke ivareta bredden av tiltak. Det gjelder bl.a. de økonomiske virkemidlene. Dessuten har Regjeringen vist manglende evne til å følge opp sykkelstrategien, og jeg er redd syklistene nok en gang vil «forsvinne» i stortingsmeldingen.

Nå er tiden inne for å samle, synliggjøre og ansvarliggjøre en innsats for sykkel. De siste 20 årene har vist at skal man få til en satsing på sykkel, må temaet behandles på et selvstendig grunnlag og ikke som en del av Nasjonal transportplan. En egen handlingsplan er nødvendig for å sikre en forpliktende og tverrdepartemental innsats.

I innstillingen peker Fremskrittspartiet på at sykkelrelaterte ulykker øker kraftig. Partiets representanter understreker syklistenes ansvar for ansvarlig trafikkatferd. I Kristelig Folkeparti slutter vi oss til bekymringen over skadestatistikken. Jeg er selvsagt enig i at syklistere, som alle andre trafikanter, har ansvar for å opptre med aktsomhet. Ikke minst har de ansvar for å kjenne til og følge trafikkreglene. Det er nødvendig med et samspill med andre trafikantgrupper, og det er absolutt nødvendig å legge til rette for en bedre opplæring av syklistere. Da tenker jeg særlig på den opplæringen vi kan få til i grunnskole og videregående skole.

Noe av det viktigste vi kan gjøre, er å bedre på dette ved å etablere et sammenhengende sykkelveinett i byer og tettsteder, der sykkeltrafikk får egne veinett som er atskilt fra biler og gående.

Til slutt vil jeg understreke kommunenes ansvar for å sikre et sammenhengende gang- og sykkelveinett. Det er de som sitter med nøkkelen, og kommunene må ansvarliggjøres i større grad enn i dag. Det er nødvendig med tydeligere nasjonale retningslinjer. Kristelig Folkeparti fremmer forslag om dette. Vi foreslår at man kan se på lovgivingen innenfor plan- og bygningsloven, og om man via den kan få lagt til rette for en bedre utbygging av sykkelveinettet.

Kristelig Folkeparti foreslår også, sammen med Venstre, å premiere de kommunene som kan vise til gode resultater. Derfor foreslår vi at det etableres en statlig støtteordning for kommuner og fylkeskommuner, etter modell av den statlige belønningsordningen for kollektivtrafikken.

Presidenten: Representanten skal kanskje ta opp forslaget?

Jan Sahl (KrF) [21:11:53]: Det skal jeg selvfølgelig. Jeg tar opp det forslaget som Kristelig Folkeparti har alene, og de forslagene som vi har sammen med Venstre.

Presidenten: Representanten Jan Sahl har tatt opp de forslagene han refererte til.

Jenny Klinge (Sp) [21:12:15]: Landet vårt, med fire skiftende årstider, er flott på mange måtar, og opp gjennom tida har menneska funne på stadig nye måtar å kome seg fram på, trass i vær og vind, inn i fjordar og dalar og over fjell – og i bygatene. Sykkelen skapte stort oppstuss da han kom, men har halde fram med å vere eit kjært framkomstmiddel, sjølv om det er dei motoriserte køyretøya som er aller mest brukte.

Med det landskapet, dei avstandane og dei nemnde årstidene vi har i Noreg, kan ikkje sykkel bli det mest brukte framkomstmiddelet. Potensialet er likevel stort for at endå fleire enn no slengjer seg på sykkelen når dei skal på arbeid eller på fotballtrening, i staden for at dei set seg i bilen.

Det handlar om å leggje til rette for det, og det er nettopp dette med korleis ein skal leggje betre til rette for syklistar i byar og tettstader, som er temaet i representantforslaget vi debatterer her i kveld.

Eit tre eller ei plante kan rotne på rot, og heldigvis kan ikkje vi menneske det. Men sit vi lenge nok, kan det kjennast ut som om vi rotnar der vi sit, anten på kontorstolen, i sofaen eller i bilsetet. Dei fleste av oss sit rett og slett for mykje, og det er ikkje bra for oss. Derfor er det fint å sjå at i sterkt trafikkerte bustadområde er det mange fleire som går og sykklar til kvardags der det blir bygt gang- og sykkelvegar. Og di fleire som går og sykklar i staden for å køyre, di mindre klimagassutslepp blir det, og di tryggare blir trafikken.

Vi i Senterpartiet og i dei andre regjeringspartia er glade for at fleirtalet i komiteen sluttar seg til målet vårt om at stat og kommune skal satse meir på gang- og sykkelvegar og på m.a. betre opplæring i trafikkreglane for syklistar. Vi er godt i gang med å planleggje ny nasjonal transportplan, og vi går inn for at denne planen skal innehalde ein eigen sykkelstrategi med klare tiltak. Vi vil signalisere at vi vil ta med oss ideane frå representantframlegget i arbeidet med den nye nasjonale transportplanen, og gjere vårt til at strategien ikkje blir berre tomme ord, men blir følgt av konkret handling.

Borghild Tenden (V) [21:14:52]: Sykkel som framkomstmiddel er og har vært et satsingsområde for Venstre. Tidligere samferdselsminister Torild Skogsholm startet arbeidet med å lage en nasjonal sykkelstrategi allerede i 2002, en nasjonal sykkelstrategi som skulle inngå i arbeidet med Nasjonal transportplan.

I mai 2007 ble den nevnte sykkelstrategien rullert, men det vises fortsatt til den forrige grundige sykkelstrategien fra Bondevik II-regjeringen.

Nasjonal sykkelstrategi er for så vidt et godt grunnlagsdokument for NTP, men den er ikke direkte førende. I tillegg er det slik at mange av de tiltakene som ønskes gjennomført for sykkel, ikke hører hjemme i NTP.

Mange har i debatten vært inne på foretrekkeligheten av utbygging av sykkelstier. Det gjelder spesielt miljøperspektivet, men også helseperspektivet. Som saksordføreren sa, foreslår Regjeringen i St.meld. nr. 34 for 2006-2007, Norsk klimapolitikk, et mål om en nasjonal sykkelandel på 10 pst. Statens vegvesen har hittil arbeidet mot et mål om å øke sykkelandelen til 8 pst. Til tross for disse politiske ønskene har vi ikke sett noen positiv utvikling når det gjelder sykkelandel i Norge. Sykkelandelen er lav, 5 pst., og selv om antallet syklende øker, øker de andre transportmidlene mer, særlig bil. Dermed forblir andelen på et lavt nivå og langt under våre naboland – Sverige med 12 pst. og Danmark med 17 pst.

Det er tiltakene som savnes nå, ikke utredninger og prat. Den nasjonale sykkelstrategien inneholder flere forslag til tiltak som kan iverksettes for å øke sykkelandelen i Norge, men det krever en samlet tverrsektoriell innsats der flere departementer må ansvarliggjøres.

Jeg vil berømme Kristelig Folkeparti for dette representantforslaget, og Venstre støtter de fleste av Kristelig

Folkepartis forslag i innstillingen, men det er slik at den konkrete oppfølgingen av planer og strategier skjer gjennom bevilgninger over de årlige budsjettene, og her ser jeg ikke at Kristelig Folkeparti følger opp. Jeg vil i den forbindelse vise til Venstres alternative statsbudsjett for 2008, hvor Venstre foreslo 50 mill. kr mer til satsing på gang- og sykkelveier utover Regjeringens forslag. Dette følger vi nå opp i revidert nasjonalbudsjett med å foreslå å øke satsingen på trafiksikkerhetstiltak og gang- og sykkelveier med 40 mill. kr. Jeg håper partiene som her i dag har snakket om viktigheten av bedre tilrettelegging for syklistar, vil følge opp og støtte Venstres forslag i forbindelse med revidert i morgon.

Hver vår ser vi i alle medier samferdselsministeren på sykkel i forbindelse med «Sykle til jobben»-aksjonen, og lovnadene om en sykkel-satsing sitter løst. Det er veldig bra, og Venstre har følgelig store forventninger til neste års budsjett. Inntil nå ligger Regjeringen kraftig etter målene i handlingsprogrammet, selv med Hallgeir H. Lange-land og SV i en flertallsregjering. Ifølge stortingsproposisjonen for budsjettåret 2008 er oppfølgingsprosenten etter tre år i regjering i antall kilometer vei tilrettelagt for gående og syklende kun på 48 pst. Dette står i grell kontrast til lovnadene i Soria Moria-erklæringen om å øke satsingen på gang- og sykkelveier, og at flere arbeidsreiser, spesielt i byene, skal foretas på sykkel. Det står også i grell kontrast til nåværende statsminister, som gikk høyt på banen i valgkampen, og som nå blir framstilt som sykkelentusiast og stadig er avbildet i media – med sykkel.

Statsråd Liv Signe Navarsete [21:19:01]: Det er i Dokument nr. 8:121 foreslått at det vert lagt fram ein eigen handlingsplan for sykkel og sett fram forslag som gjeld støtteordningar og regelverk for køyregodtgjersle.

Det er viktig å leggje til rette for auka bruk av sykkel, ikkje minst i byar og tettstader. Dette vil kunne bidra til redusert bruk av bil og dermed òg til reduserte klimagassutslepp, og det vil kunne gi ein positiv helseeffekt for den enkelte, altså ein vinn-vinn-situasjon.

Eg meiner difor at representantforslag nr. 121 om betre tilrettelegging for syklistar i byar og tettstader tek opp fleire viktige problemstillingar og peikar på gode forslag for å betre framkommelegheit og trafikktryggleik for syklande. Det er t.d. heilt klart til hinder for framkommelegheit og tryggleik for syklistane at dei i dag i stor grad må bruke same køyrefelt som bilar.

Potensialet for meir sykling er størst i byar og tettstader, og det er størst på dei korte reisene som i dag vert gjorde med bil. I dag er nesten halvparten av alle reiser kortare enn 5 km, og halvparten av desse vert utførde med bil. Det same gjeld for reiser under 1 km. Transportøkonomisk institutt har i ein rapport frå 2002 berekna at det er eit potensial for å overføre ein tredjedel av desse bilturane til sykling, og dette åleine vil auke syklinga med 35 pst.

Eg vil få peike på at denne regjeringa har som målsetjing at flest mogleg skal velje sykkel som framkomstmiddel, særleg til og frå arbeid. Me ynskjer difor å leggje forholda til rette for gåande og syklande. I 2008 nyttast det i alt 590 mill. kr på gang- og sykkelvegar, medrekna

250 mill. kr i bompengar. Dette er ein auke på 208 mill. kr – eller 90 pst. – i høve til 2007. Auken i statlege midlar er 80 mill. kr, altså 34 pst.

I tillegg kjem utbygging av gang- og sykkelveggar som del av nyanlegg på vegnettet, og som dermed vert finansiert av ordinære riksvegsløyvingar og i somme tilfelle av bompengar.

Planavklaringa for gang- og sykkeltiltak i byar og tettstader er ei utfordring. Etter initiativ frå Samferdsledepartementet vart det i fjor halde møte med Oslo kommune. På bakgrunn av møtet er det oppretta ei gruppe med representantar for Oslo kommune, Statens vegvesen og Samferdsledepartementet for å følgje opp planlegging og sikre at prosjekt skal vere klare for utbygging når pengane kjem.

Som fleirtalet i komiteen peikar på, vil Regjeringa i løpet av året leggje fram Nasjonal transportplan for 2010–2019. Her vil tiltak for auka bruk av sykkel uansett vere eit viktig område som vil få brei omtale. Eg meiner difor, som fleirtalet, at det vil vere tenleg å bruke Nasjonal transportplan og ikkje leggje fram ein eigen handlingsplan. Eg har merka meg at fleirtalet har bedt om at Nasjonal transportplan må innehalde ein eigen sykkelstrategi med klare tiltak. Eg har merka meg forslaga i representantforslaget og vil ta dei med meg i det vidare arbeidet.

Representanten Borghild Tenden lyfta i sitt innlegg fram den førre regjeringa sin sykkelstrategi. Eg er samd med Tenden i at sykkelstrategien er bra, men enno betre er det at det vart eit regjeringsskifte, slik at strategien vert følgt opp med pengar. Og ja, det er rett at statsråden tek fram sykkelen om våren og sykklar til og frå jobben så ofte statsråden kan. Og det er faktisk ganske ofte. Etter at eg flytta til Oslo, har eg faktisk teke i bruk sykkelen meir enn eg gjorde heime. Det handlar sjølvsagt om at her har eg ein halvtimes sykkelstur, medrekna ein ekstra runde for å få litt meir bevegelse, medan eg heime ofte må køyre fleire timar med bil for å kome dit eg skal på møte i arbeidssamanheng.

Eg ser, som aktiv syklist i Oslo, at denne byen, til liks med fleire andre byar, treng fleire gang- og sykkelveggar. Det er nettopp derfor me set ned ei arbeidsgruppe som skal planleggje og samordne denne satsinga med Oslo kommune. Her er det fleire partar som må gjere ein jobb for at me skal få fortgang i dette viktige arbeidet.

Dei forslaga som ligg her, skal me i positiv forstand ta med oss i det vidare arbeidet. Me skal i året som kjem, leggje fram ein nasjonal transportplan, som Stortinget sjølvsagt skal få drøfte grundig, der me skal leggje dei konkrete strategiane for auka sykling i heile landet, men i denne samanhengen først og fremst i byar og tettstader.

Presidenten: Det blir replikkordsskifte.

Jan Sahl (KrF) [21:23:42]: Jeg takker ministeren for positiv mottakelse av representantforslaget. Jeg synes det er gledelig at vi står sammen om å tenke på å legge til rette for mer sykling, ikke bare i byer og tettsteder, men også i Distrikts-Norge.

Komiteen har ved flere anledninger når vi har vært på reise med buss, også i Distrikts-Norge, blitt stanset av per-

soner med barnevogn og barn som vandrer langs veien, særlig på skoleveier. Der er det sterkt behov for gang- og sykkelveier.

Formålet med representantforslaget var altså å lodde stemningen for en handlingsplan for sykling, for når det gjelder en sykkelstrategi lagt inn i NTP, er det problematisk å få tatt inn det som går på det tverrsektorielle, altså det som er overgripende når det gjelder flere departement.

Jeg vil spørre ministeren om muligheten for å få en handlingsplan.

Statsråd Liv Signe Navarsete [21:24:51]: Til liks med representanten Sahl synest eg òg at det er svært positivt at det er brei semje om at me skal satse på tilrettelegging for syklistar. Eg trur det er noko folk i dette landet faktisk ynskjer. Me ser jo òg at stadig fleire tek sykkelen og for så vidt beina fatt når det vert lagt til rette for at ein kan gjere det trygt. Så det er sjølvsagt viktig.

Det vart nemnt skuleveggar, og då må eg nemne noko som eg ikkje sa i innlegget mitt, nemleg at me jo har ei kartlegging av kostnadene når det gjeld å få lagt til rette for gang- og sykkelveggar i ein omkrets av 2 km rundt alle landets skular. Me ventar på innspel på det.

Eg står fast ved det som har vore hovudtonen i innstillinga, nemleg at me skal ta inn gang- og sykkelveggar i Nasjonal transportplan. Det skal me gjere i eit godt og breitt samarbeid og drøfte korleis det skal gjerast, slik at me skal få ei god oppfølging av dette i det vidare arbeidet i samband med budsjettet for året som kjem.

Borghild Tenden (V) [21:26:08]: Jeg vil først takke for at statsråden er en ivrig syklist. Det er kjempeviktig å gå foran med et godt eksempel.

Så til spørsmålet: Hvordan kan statsråden forklare at oppfølgingsprosenten bare er på 48 pst., etter tre år i regjering? Jeg ble faktisk selv overrasket over at den var så lav. Hvordan vil hun forklare det? Og hva har hun tenkt å gjøre med det?

Statsråd Liv Signe Navarsete [21:26:36]: Forklaringa på oppfølgingsprosenten – som òg dessverre er låg på nokre andre såkalla sekkepostar – er sjølvsagt det me har sett av budsjettsprekkar på ein del igangsette prosjekt. Dei er delvis igangsette av den førre regjeringa, og nokre av den noverande regjeringa. For å få ei rasjonell framdrift på dei, som har vore eit viktig punkt for denne regjeringa, har ein ikkje evna å følgje opp alle andre gode tiltak.

Men det er ikkje den einaste forklaringa. Det er òg slik at det f.eks. i Oslo har vore eit ynske om å leggje inn fleire prosjekt, og så har ein ikkje hatt prosjekt som har vore klare til å starte opp. For å unngå at det òg skulle verte tilfellet i 2009-budsjettet, vart det for eit års tid sidan frå staten si side sett ned ei arbeidsgruppe som skal samhandle med kommunen, slik at me skal kunne ha prosjekt klare når me kan følgje opp med pengar.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. De talere som heretter får ordet, har en taletid på 3 minutter.

Irene Johansen (A) [21:27:54]: Forslaget fra Kristelig Folkeparti om bedre tilrettelegging for syklistene i byer og tettsteder er et viktig forslag, som jeg mener vi bør ta med oss i arbeidet med revisjon av Nasjonal transportplan og den reviderte sykkelstrategien som ligger der. Det jobbes det jo med nå, og den skal vedtas neste vår. Jeg mener det er viktig å se transportformene i sammenheng når vi skal tilrettelegge og planlegge for et transportsystem som er effektivt, og som ivaretar trafikksikkerhet og miljø, også når det gjelder transport- og tursykling.

I planen fra etatene ligger det forslag til en egen strategi for transportmiddelfordeling, der det skal tilrettelegges slik at kollektiv sykkel- og gangvei blir et reelt alternativ. Fremskrittspartiet har tolket dette slik at de i sine merknader til saken finner grunn til å «advare mot å tillegge sykkel som transportmiddel en rolle den ikke vil være i stand til å fylle». De peker på

«at sykkel kan fungere som et utmerket supplement til andre transportmidler særlig i byer og tettsteder, men kan for de store grupper reisende på ingen måte fungere som et hensiktsmessig alternativ til motorisert transport».

Det er vel ikke det etaten eller forslagsstillerne heller har ment, vil jeg tro, uten at jeg helt vet hva Fremskrittspartiet har ment med sin merknad.

Vi i Arbeiderpartiet mener det er veldig viktig å ha en egen nasjonal sykkelstrategi, ikke bare for å få til en økt satsing på utbygging av sykkelveier både for tur- og transportsykling, men også for å heve trafikksikkerheten og bedre framkommeligheten for gående og syklende. Det er ikke minst viktig med tanke på målsettingen om at 80 pst. av barn og unge skal gå eller sykle til og fra skolen.

Det pekes i NTP-forslaget på at skal man få flere til å sykle i byene, er det flere faktorer som er viktige, bl.a. at forskjellen i reisetid mellom bil og sykkel er liten, nivå på parkeringsavgifter for bil, kollektivandel, utbyggingsmønster, befolkningssammensetning og til sist vær og topografi. Forskjellen i reisetid blir minst dersom det kan sykles på en sammenhengende sykkelvei med jevn flyt. Tiltak som derfor bør inngå i en slik strategi, kan bl.a. være:

- å bygge atskilte gang- og sykkelveier, og på sikt, når de er bygd ut, legge ned forbud mot å sykle på fortau og i gågater og forbeholde disse til gående
- å stille krav til å bygge ut sykkelveiene sammenhengende, ikke slik som vi ser mange steder i dag, at sykkelveiene er bygd ut vekselvis på den ene og andre siden av veien, med farlige kryssinger på trafikkert vei som resultat
- å tydeliggjøre og drive opplæring i regler for hvordan bilister og syklistene skal forholde seg til hverandre
- å drive holdningskampanjer for å få flere til å velge sykkel og gange der det er mulig og tilrettelagt for det, i stedet for å bruke bil

I dag har vi altså ca. 5 pst. sykkelandel. Andre land i EU har opp mot 30 pst., så vi har noe å strekke oss etter. En slik sykkelstrategi med konkrete tiltak og målrettet innsats er derfor et viktig grunnlag for å nå første milepæl, som er 10 pst.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [21:31:12]: Jeg syklet så fort jeg kunne for å rekke denne debatten. Det var nesten så det gikk på livet løs en stund, men jeg kom fram.

Jeg har lyst til å starte med å berømme forslagsstillerne for å ha lagt fram dette forslaget, også fordi de tilbakemeldingene som både statsråden og jeg får som «Sykle til jobben»-ambassadører, er at sykling ofte glemmes i debatten om transport. For eksempel når vi diskuterer miljø og klima, er det veldig ofte kollektivtrafikk vi snakker om, men ikke sykling.

Dette er også en viktig komponent i miljø- og klimapolitikken. Det er jo slik – hvis vi skal ta det store bildet – at tre av fire nordmenn er bekymret for at klimaendringene skal få alvorlige konsekvenser for livet på jorda. Over 80 pst. er engstelige for at endringene i klimaet skal få alvorlige konsekvenser for livet til etterkommerne. Det viser jo at folk flest er opptatt av det som skjer med jorda vår – heldigvis. Folk er også ganske bevisste på at vi som lever i dag, har et ansvar for kommende generasjoner. Likevel er det ofte vanskelig å ta de rette valgene i hverdagen, som ofte er presset.

Det er selvsagt politikernes ansvar å ta de store grepene som kan redde jorda vår fra overbelastning og kollaps, men samtidig vet vi at hver og en av oss kan bidra til store forandringer gjennom små endringer i hverdagen. Det betyr noe om barn lærer å kjenne gleden ved å bruke sin egen kropp, oppleve naturen og ta ansvar for å komme seg rundt, i stedet for å bli kjørt overalt hele tida. De vanene vi får som små, legger grunnlaget for oss senere, og bevisste foreldre er derfor hverdagshelter på mange måter.

En fjerdedel av de norske klimagassutslippene kommer fra transportsektoren, og de er sterkt økende. Fram til 2020 vil utslippene øke med 40 pst. hvis vi ikke gjør noe, og det kan vi bare ikke stå og se på.

Det er påpekt fra flere her at en veldig liten andel av reisene i Norge skjer med sykkel. 5 pst. er det sagt. Jeg tror tallet er 4 pst. – at det er blitt en nedgang. I de ti største kommunene i Norge har andelen syklende i alle fall falt. Potensialet for økt sykkelandel er stort. I dag er nesten halvparten av alle reiser kortere enn 5 km, og halvparten av disse utføres med bil. 30 pst. av reisene mellom 400 og 700 meter foregår med bil, så det er ganske mye vi kan gjøre. Noen av innspillene er kommet her i dag i representantforslaget, andre forslag er fra Syklistenes Landsforening. Det gjelder momssats, det gjelder arbeid med å fjerne fordeler for arbeidsgivere som gir sine ansatte gratis parkering, og det gjelder veipakker for strekningsvise utbygginger som bør pålegges for å ivareta sykkeltrafikken.

Vi kan også gjøre ganske mye for å sikre framkommeligheten, som det er blitt påpekt, både ved at sykkeltrafikk kan prioriteres foran eller på linje med bil på offentlig vei, på gategrunn og i kryss, og ved at man bl.a. må legge til rette for at man har oppmerksomhet, slik at man faktisk vet hvor man skal sykle, og hvor man har fortrinnsrett til å sykle.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10. (Votering, se side 3949)

Sak nr. 11 [21:34:34]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Ivar Kristiansen og Jan Tore Sanner om strategi for økt opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk (Innst. S. nr. 314 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:99 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Terje Aasland (A) [21:35:45] (ordfører for saken): I Dokument nr. 8:99 fremmes det et forslag om strategi for opprustning og utvidelse av vannkraftverk.

Aller først tror jeg det er grunn til å understreke at dette er et forhold som allerede har stor oppmerksomhet. Gjennom komiteens behandling av forslaget tilkjenner også en samstemt komite ønsket om å få til en enda bedre utnyttelse av vannkraftverkene enn hva som er tilfellet i dag.

Potensialet for opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk er på om lag 11 TWh, ifølge tall fra NVE. Dette er prosjekter som trolig også innebærer små miljøkonflikter, og de kan bidra til en bedre utnyttelse og nødvendig fornyelse av eksisterende vannkraftkapasitet, som spiller en svært viktig rolle i dagens kraftsystem – ikke minst med tanke på vannkraftens regularitet i forhold til andre fornybare energikilder.

Jeg synes det er grunn til å understreke betydningen av at en samstemt komite er svært positiv til at vannkraftpotensialet innenfor eksisterende vannkraftanlegg utnyttes.

Det betyr at dette arbeidet vil ha et sterkt fokus også i tiden framover. Regjeringen har, gjennom NVE, satt i gang et arbeid for å få fram oppdaterte opplysninger om det teknisk-økonomiske potensialet som faktisk foreligger. Disse opplysningene vil være av avgjørende betydning for en videre behandling og eventuell vurdering bl.a. av mulige tiltak for å få utløst investeringer, slik at potensialet utnyttes.

Utfordringen er først og fremst rettet inn mot å finne gode incitamenter for å få utløst investeringene. Det er et faktum og kanskje et paradoks at man etter 1991 da oppdekningsplikten ble fjernet, fikk en tilnærmet investerings tørke som følge av markedstilpasningen som fulgte. Leveringsplikt som kom i stedet, sammen med markedet, har ikke i tilstrekkelig grad motivert investeringsviljen. Regjeringen har derfor i revidert nasjonalbudsjett for 2008 lagt opp til flere forbedringer i beskatningen som har til hensikt å motivere for investeringsbeslutninger.

Den nedre grensen på 5 500 kVA for betaling av grunnrenteskatt vil bli gjeninnført i statsbudsjettet for 2009, også for nye kraftverk. Dette innebærer en reverse-ring av reduksjonen i den nedre grensen fra statsbudsjettet for 2008. Samtidig varsles det i revidert nasjonalbudsjett om en utbetalingsordning for negativ grunnrente som vil komme mindre kraftselskap til gode. Dette vil samlet sett først og fremst stimulere til utnyttelse av potensialet for småkraftverk, som NVE anslår kan ligge på om lag 18 TWh.

Videre vil Regjeringen utvide fradragsberettigede kostnader til også å inkludere driftskostnader i byggetiden. Samtidig med revidert nasjonalbudsjett sendes det nå på høring et forslag som vil fjerne skattemessige hinder for opprustning og utvidelser i eksisterende kraftverk. Forslaget innebærer en unntaksregel for samordning av negativ grunnrente mellom kraftverk som etter opprustnings- og utvidelsesprosjekter defineres som henholdsvis nye og gamle. Samlet vil dette innebære en skattestimulering til bedre utnyttelse av vannkraftressursene.

Nyansene mellom mindretallet og flertallet i forbindelse med innstillingen ligger i at mindretallet vil ha en egen sak om strategi for opprustnings- og utvidelsespotensialet. Flertallet vil drøfte spørsmålet videre, men ser ikke grunn til at dette skal fremmes som egen sak.

Jeg tror det er god grunn til og ikke minst viktig at en strategi må ses i en større sammenheng. For det første er det allerede igangsatt mye arbeid for å få utløst potensialet i eksisterende vannkraftanlegg samt småkraftverk. I tillegg til dette har Regjeringen varslet at det nå arbeides med en egen energi- og petroleumsmelding. Denne meldingen vil ta for seg det aktuelle spørsmålet om utnyttelse av vannkraftpotensialet. Dette er bl.a. bekreftet i svarbrev til komiteen datert 9. juni dette år. Flertallet mener derfor at forslaget er overflødig. Jeg vil derfor på det sterkeste anbefale å stemme for komiteens innstilling, som går ut på at forslaget vedlegges protokollen, og at temaet bringes opp igjen i energi- og petroleumsmeldingen.

Tord Lien (FrP) [21:40:23]: La meg begynne med å takke forslagsstillerne for muligheten til å drøfte denne problemstillingen i Stortinget. Det er åpenbart en viktig sak. Potensialet for opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftanlegg er i størrelsesordenen 10 TWh, med noen få endringer, og kanskje enda større hvis man virkelig setter alle kluter til. Dette kan man altså gjøre uten å bygge ned nye elver, men kun ved å oppruste infrastruktur og i noen tilfeller bruke litt mer vann i eksisterende anlegg.

Saksordføreren var inne på det brevet som 15. mai ble sendt fra Finansdepartementet om høring. Mange av de tingene Regjeringen skisserer der, er bra, og dette vil kunne være et bidrag til at man får realisert noen flere prosjekter innen opprustning og utvidelser.

Likevel mener altså Fremskrittspartiet sammen med forslagsstillerne at man har behov for en helhetlig plan. Utredninger er jo Regjeringen veldig bra på, men det

man trenger, og det skriver en samlet komite, er en investeringsbeslutning. Komiteen skriver:

«Komiteen vil videre peke på at O/U-potensialet bør søkes utløst gjennom konkrete investeringsbeslutninger.»

Så er det slik at investeringsbeslutninger tas basert på beregninger om lønnsomhet. Den skatteskjerpelsen som Regjeringen innførte ved juletider for året 2008, reduserer lønnsomheten for alle disse prosjektene. EBL hevder at potentialet ble redusert med så mye som i størrelsesordenen 5 TWh. 5 TWh kan erstatte ca. 10 mill. tonn CO₂-utslipp, hvis det går til å erstatte kullkraft produsert i Europa. Denne skatteskjerpelsen er et stort paradoks. Det er dårlig næringspolitikk, for en får investert mindre i distriktene, det er dårlig distriktpolitikk, det er dårlig energipolitikk. Det innebærer konkret rett og slett overføring av midler fra kommuner og fylkeskommuner til staten, og dermed er det også dårlig kommunalpolitikk.

Opprustning og utvidelse av vannkraftverk har i for lang tid blitt behandlet stykkevis og delt. Det er nå på tide å se dette viktige området på en helhetlig måte. Det bør man gjøre gjennom å legge fram en plan. Jeg noterer meg at saksordføreren og flertallet mener at dette vil bli grundig behandlet i petroleums- og energimeldingen som kommer til høsten. Det gleder jeg meg selvfølgelig til å se. Men man kan altså begynne med to enkle ting: Det ene er å fjerne skatteskjerpelsen som denne regjeringen har innført, og det andre er å sørge for at også opprustning og utvikling av store vannkraftanlegg blir inkludert i grønt sertifikat-ordningen, som vi alle venter i spenning på. Det håper jeg at den nye olje- og energiministeren som vi får i morgen, tar tak i umiddelbart.

Men det fremmer jeg det forslaget som vi er medforlagsstiller til.

Presidenten: Representanten Tord Lien har tatt opp det forslaget han refererte til.

Øyvind Halleraker (H) [21:44:14]: Jeg synes saksordføreren hadde en god gjennomgang av saken og forslaget vårt, og han var såpass positiv til forslaget at jeg nesten var litt overrasket over at han ikke anbefalte Høyres forslag. Det er vel et uttrykk for at det tilsynelatende er relativt stor enighet om dette. Men da må også incentiver og tiltak som iverksettes, prege den viljen. Det gjør etter Høyres mening ikke det som nå er foreslått, og høyst sannsynlig vil bli vedtatt, med hensyn til grunnrenteskatten og risikopåslaget i renten. Der har vi fått tall fra EBL som tilsier at dette hemmer nye investeringer i vannkraften med så mye som 4–6 TWh. Det er jo ikke noe godt tiltak i så henseende.

Jeg har lyst til å nevne et par eksempler. Jeg hadde gleden av å være saksordfører for verneplanen i forrige periode. Da hadde vi bl.a. Vefsna til vurdering. Jeg vet at det er et kontroversielt prosjekt i Soria Moria-erklæringen. Ikke desto mindre vil jeg hevde fra min side at det er Norges desidert beste miljøprosjekt. Det er altså et vannkraftprosjekt som kunne gitt oss 1,5 TWh på en nennsom og fin måte, og gitt gode inntekter i det området der det er lo-

kalisert. Og etter det som har skjedd i den senere tid, tror jeg det kunne være nyttig i det området. Et annet eksempel er Vik i Matre i Kvinnherad. Det ble faktisk utbygd. Det er omtrent en tiendepart av Vefsna – altså fikk man 120 GWh på en investering på 500–600 mill. kr. Det er en fantastisk opprustning av et gammelt anlegg og burde være et skoleeksempel på hvordan det er mulig å utvinne mer energi ved eksisterende vannkraftverk.

Vi har store forpliktelser i henhold til klimaforliket, og det å sørge for å etablere vilkår for fornybar energi er særdeles viktig.

Så opplever vi at vindkraft, spesielt på land, møter motstand på grunn av landskapskonsekvenser. Flere og flere av de parkene som er foreslått og utredet, trekkes tilbake. Det syns jeg også gjør at vi bør se nærmere på vannkraften. Det er et stykke fram før vi har havmøllene på plass.

I Høyre tror vi at en helhetlig strategi for dette potentialet for opprustning og utvidelse kan være et viktig skritt for å utnytte mer av denne enestående rene og fornybare energien på en moderne og skånsom måte.

Björg Tørresdal (KrF) [21:48:00]: Først må jeg få lov å opplyse at Kristelig Folkeparti ved en inkurie har havnet feil i en del av merknadene i innstillingen som foreligger. Kristelig Folkeparti er på linje med resten av opposisjonen i denne saken. Dette får imidlertid ingen betydning for stemmegivningen, i og med at Kristelig Folkeparti støtter flertallets forslag til vedtak.

Det er grunn til å tro at Norge gjennom fornybardirektivet, som nå er til behandling i EU, vil få forpliktelser som krever betydelige økninger i fornybar energiproduksjon. I en ny rapport utarbeidet av Point Carbon konkluderes det med at Norge vil få et krav om å øke fornybarandelen med ca. 14 prosentpoeng opp til ca. 76 pst. Dette vil medføre et stort behov for utbygging av ny fornybar energi og energieffektivisering i Norge. Innen 2020 er det i stor grad modne teknologier som må bidra. Det vil i denne sammenhengen si vannkraft, vindkraft og bioenergi. Økt satsing på energieffektivisering vil også gi viktige bidrag.

Opprustnings- og utvidelsesprosjekter, såkalte O/U-prosjekter, knyttet til eksisterende vannkraftverk har en rekke positive sider, og er et av de tiltakene som kan gi størst effekt på kort sikt. Opprustning og utvidelse medfører inngrep i vassdrag som allerede er regulert til kraftproduksjon. Det vil som regel være mulig å utnytte eksisterende infrastruktur på nettsiden. Prosjektene vil ofte også gjøre det mulig å utnytte eksisterende magasiner på en bedre måte. O/U-prosjekter kan derfor i sum gi ny kraft med små miljøkonsekvenser pr. kWh, og dermed redusere presset på andre prosjekter som vil kunne ha mer negative konsekvenser for natur og miljø.

Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE, har tidligere anslått potentialet for O/U-prosjekter til å være i størrelsesorden 12 TWh pr. år. Dette er prosjekter som er vurdert som gjennomførbare – både teknisk og økonomisk. De fleste prosjekter vil innebære en kombinasjon av opprustning og utvidelse, og det vil gjerne være utvidelsesdelen som sikrer tilstrekkelig økonomi i prosjektet.

Et av de viktigste tiltakene for i størst mulig grad å få

utnyttet O/U-potensialet er å redusere konsesjonsbehandlingstiden hos NVE. Kristelig Folkeparti mener derfor det er bra at Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2008 foreslår å styrke saksbehandlingsskapiteten i NVE, men den foreslåtte økningen vil neppe være nok til å ta unna køen av prosjekter som har bygd seg opp. Kristelig Folkeparti har derfor i sitt forslag til revidert nasjonalbudsjett styrket konsesjonsbehandlingen ytterligere.

Mulighetene til å realisere potensialet for O/U avhenger av en rekke forhold. Etableringen av et felles marked med Sverige for grønne sertifikater, og en god overgangsordning fram til et slikt norsk-svensk sertifikatmarked eventuelt kan tre i kraft, vil være viktig. Skattevilkårene vil også ha en stor betydning. Jeg vil i denne sammenheng vise til Budsjett-innst. S. nr. 1 for 2007-2008, der Regjeringen ble bedt om å

«legge fram en bred vurdering av incentivene for økt miljøvennlig utbygging av vannkraft og annen fornybar energi i Revidert nasjonalbudsjett for 2008».

Bakgrunnen for dette var de skatteskjerpelser på fornybar vannkraft som Regjeringen foreslo og fikk vedtatt i statsbudsjettet for inneværende år. Basert på en undersøkelse hos sine medlemsbedrifter har Energibedriftenes landsforening, EBL, anslått at de vedtatte skatteendringene reduserer potensialet for nye investeringer i vannkraft i størrelsesorden 4–6 TWh, som også andre har vært inne på i sine innlegg.

Kristelig Folkeparti er derfor glad for at Regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2008 foreslår å reversere skatteskjerpelsen for småkraftverk i statsbudsjettet, ved at innslagspunktet for grunnrenteskatt heves til det det var under Bondevik II-regjeringen. Det er positivt å registrere at Regjeringen også foreslår enkelte andre endringer i kraftverksbeskatningen.

I likhet med Venstre konstaterer Kristelig Folkeparti at potensialet for opprustning av eksisterende vannkraftverk er stort. Regjeringen bør nå starte arbeidet med å realisere dette potensialet. Kristelig Folkeparti ser imidlertid ikke behovet for en helhetlig strategi for dette, og støtter derfor flertallets forslag til vedtak i denne saken.

Erling Sande (Sp) [21:52:54]: Vasskrafta har vore og er framleis den viktigaste kjelda til elektrisk straum i landet vårt. Sjølv om vi har utnytta store delar av det potensialet vi har innan vasskraft, er det framleis eit stort utnytta potensial igjen på dette området. Det er difor ikkje vanskeleg å vere einig med forslagsstillarane i intensjonen i forslaget – ikkje minst fordi dette handlar om meir produksjon av rein energi, og med det bakteppet som klimatrusselen utgjør, seier det seg sjølv at jo meir fornybar energi vi kan produsere, jo meir fossil energi kan vi forhåpentleg erstatte. Altså er meir fornybar energi ein føresetnad for å lukkast i klimaarbeidet.

Opprusting av rørgater og turbinar og innsetjing av generatorar med større verknadsgrad er effektive tiltak som vil gje stor gevinst. Utviding av eksisterande anlegg kan òg gje stor gevinst med små naturinngrep. Mange peikar på at det òg ligg eit stort potensial i opprusting av linjennettet. Tal frå NVE tyder på at det årlege elektriske tapet

i kraftnettet utgjør om lag 8 pst. av bruttoproduksjonen av kraft.

I brevet frå departementet blir det gjort greie for at NVE har sett i gang eit viktig arbeid for å oppdatere det tekniske og økonomiske potensialet for opprusting og utviding i sektoren. Vasskraft er ein viktig del av dette. NVE samarbeider vidare med utvalde kraftselskap for å finne konkrete prosjekt som eignar seg for effektkøyring. Og på oppdrag frå departementet utarbeider NVE òg forslag til retningslinjer for eldre konsesjonar, og som ein del av dette blir høvet til å kombinere revisjon av konsesjonane med opprusting og utviding av dei aktuelle kraftverka vurdert.

I framlegget til revidert nasjonalbudsjett viser Regjeringa til incentiv for utvikling av fornybar energi, m.a. innanfor dei tema som er nemnde i representantframlegget. Endringar i grunnrenteskattlegginga gjev betre vilkår for småkraftutbyggjarane og ved opprusting av eksisterande kraftverk. Regjeringa foreslår vidare å styrkje NVE ved å tilføre ressursar til sakshandsaming, noko som vil gjere det mogleg å realisere meir fornybar energi. Ein del opprustings- og utvidingsprosjekt utløyser ikkje konsesjonsplikt og kan difor realiserast raskare. I fjor blei t.d. fem større prosjekt av denne typen, som til saman utgjør om lag 350 GWh, klarert for utbygging.

Regjeringa har altså både sett i gang effektive tiltak og vedteke offensive målsetnader for produksjonen av fornybar energi. Regjeringa har nemleg sett seg som mål at produksjonen av fornybar energi, saman med energiefektivisering, skal aukast med 30 TWh årleg frå 2001 til 2016. Dette viser at det framlegget som vi drøftar i dag, ikkje står i kontrast til Regjeringa sine målsetnader på området, snarare tvert om. Dette er eit arbeid Regjeringa er særskilt oppteken av.

Frå Senterpartiet si side gleder vi oss over det engasjementet som er i denne salen for å frambringe meir fornybar elektrisitet, og ingen ting er betre enn at opposisjonen er utolmodig etter å nå dei målsetnadene som Regjeringa har sett seg, og som Regjeringa er godt i rute med å nå.

Gunnar Kvasheim (V) [21:56:48] (komiteens leder): Det er ingen tvil om at det er et stort potensial når det gjelder både opprustning og utvidelse av vannkraftverk. Mye av dette potensialet bør også tas ut. Etter Venstres mening går grensen ved de verneplanene som er vedtatt, og ved inngrep som representerer kollisjon med viktige natur- og miljøinteresser.

Vi vet i bunn og grunn hva som trengs for å utløse dette potensialet. Det er gode rammevilkår. Vi ser derfor ikke behov for å lage denne helhetlige strategien som forslagsstillerne legger opp til. Jeg ønsker heller ikke å være med og berede grunnen for den omkamp som enkelte i Høyre og Fremskrittspartiet synes å ville ta når det gjelder verneplanene for vassdrag, hvor en ser for seg store utbygginger i vassdrag som det så langt har vært bred enighet om skulle vernes. Det går fram av brev fra departementet at en jobber med denne problemstillingen, og at NVE er i gang med å se på potensialet for opprusting og utvidelse.

Jeg har også lyst til å understreke at mye av den interesseavveiningen som en må ha i forbindelse med utbyg-

ging og vern, er foretatt i forbindelse med utarbeidelsen av verneplanene. Noen av de vassdragene som det tas til orde for å ha store inngrep i, som Øvre Otta og Sauda, har vært behandlet i Stortinget for få år tilbake. Jeg mener at vi ikke er i en situasjon i dag som tilsier at tidligere vernevedtak settes til side. Snarere tvert imot, vi ser i dag store, nye muligheter for produksjon av fornybare energikilder, f.eks. knyttet til havmøller og andre tiltak, som det har vært stor interesse for den senere tid.

Når det er sagt, er det helt åpenbart at det finnes et potensial som må tas ut på dette området, som er gjenstand for forslaget vi diskuterer i dag. Det er mye å hente både på opprustning og på utvidelse, og det er et stort potensial når det gjelder småkraftanlegg. Det er Venstres mening at småkraftutbyggingen må skje på bakgrunn av fylkesvise planer.

Det som er hovedproblemet på dette området, er at Regjeringen – til tross for at den sier at den har store ambisjoner og en klart uttrykt vilje – har gjort det motsatte av å legge til rette for å ta ut dette potensialet. For det første ønsket en ikke å ha vannkraft med i et grønt sertifikatmarked, som en forhandlet med Sverige om. Så brøt dette opplegget sammen, slik at en stod uten stimulans for dem som ønsket å satse på fornybar energiproduksjon, som var tilstrekkelig til å utløse prosjekter. Vi har i statsbudsjettet for 2008 også opplevd at det ble lagt opp til skatteskjerpelser på dette området, hvor en altså sier at en har et ønske om å stimulere til mer utbygging. Jeg må si at jeg bet meg merke i den store begeistring saksordfører Aasland hadde, knyttet til forslaget om å reversere de skatteskjerpelsene som ble foretatt. Det skal sannlig ikke mye til for å begeistre de rød-grønne politikerne innenfor energipolitikken. Hvis en går ett skritt i feil retning, blir en altså veldig begeistret hvis en går nesten tilbake igjen til utgangspunktet. Det er ikke et slikt ambisjonsnivå vi må ha innenfor energipolitikken for å nå de målene som vi har satt oss.

Det har også vært et faktum at NVEs behandlingstid i utbyggingssaker har vært et stort problem. I dag opplever folk som kommer og spør om behandlingstid for et relativt ukomplisert prosjekt, at NVE sier at de ikke kan få svar på hvor lang tid det vil ta, men det vil ta mange år. Slik kan vi ikke ha det på et område hvor en sier en vil satse, og hvor det er et stort potensial å ta ut.

Jeg har også lyst til å peke på at vi i et litt lengre perspektiv kan se for oss en moderat prisøkning på elektrisitet etter hvert som vi blir tettere og tettere knyttet til det nordiske og det nordeuropeiske markedet. Det vil gjøre at mange prosjekter blir interessante. Da er det viktig at dette kombineres med en målbevisst satsing fra myndighetenes side og en vilje til å legge rammevilkårene til rette for at dette potensialet kan tas ut.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [22:01:48]: Når det gjelder selve forslaget, syns jeg det fra flere hold er redegjort grundig både for hva som må gjøres, og hva som blir gjort fra Regjeringas side, så jeg kommer ikke til å dvele veldig lenge ved det, for det blir bare gjentakelser. Jeg er selvfølgelig enig med dem som sier at det er viktig å få fart på dette, men også at man, som bl.a. Gunnar Kvasheim

var inne på, ser det i sammenheng med behovet for å sikre naturperlene våre. Da er jeg helt enig i at det er viktig å få på plass fylkesvise planer som ser utbygginger i sammenheng. Naturvernforbundet i Hordaland har bl.a. påpekt hva som skjer når du har en stykkevis og delt tilnærming, hvor resultatet kan bli et helt annet enn det man har sett for seg når man har gitt enkelttillatelse til utbygging.

Når det gjelder begeistring, syns jeg i grunnen det var en relativt flåsete bemerkning fra komiteens leder, men vi er i hvert fall begeistret, vi da, for at vi har fått både ekstra penger til NVE, 100 mill. kr mer til kollektivtrafikken og 100 mill. kr til Oslostunnelen. Vi har fått en bioenergistrategi, og vi har fått nye energikrav til bygg. Natur og ungdom feiret med sjampanje, så der var det i hvert fall begeistring! Jeg registrerte også at Småkraftforeningen kom og delte ut kake til Åslaug Haga. Så det er faktisk mye som skaper begeistring i våre rekker.

Men jeg har bare lyst til å avlegge en liten visitt til Høyre, som nå begynner å røre på seg når det gjelder vannkraftutbygging. Jeg vil anbefale representanten Halleraker å lytte til tidligere statsråd Kristin Krohn Devold, og ikke til tidligere statsminister Kåre Willoch, i denne saken. Det var en veldig god kronikk i dagens VG av representanter for Naturvernforbundet, WWF, DNT og NJFF, der de påpekte hvor utrolig viktig det er å sikre at vi har noen naturperler som neste generasjon kan få nytte godt av.

Jeg vil bare minne om at det ikke er lenge siden mange av oss stod ute på Løvebakken og mottok bøker som nettopp viste noe av det verdifulle ved norsk natur, og også hvor mye som er blitt nedbygd. Vi fikk oss faktisk overrakt disse bøkene av en liten knert på fem år som het Viktor. Han var proppert kledd med blazer og kunne glidd inn i gode høyrerækker. Men han var tydelig overfor oss, og han bad oss på vegne av neste generasjon: Spar noe til oss!

Det er noe med å overlate noen avgjørelser til dem som i dag er barn og unge, og til dem som ikke er født ennå, og å ta hensyn til at de faktisk ikke har stemmerett og mulighet til å si sin mening. Vi har et ansvar også overfor dem.

Jeg syns også det blir toppen av frekkhet når Fremskrittspartiet begynner å kaste seg på denne bølgen under dekke av å være opptatt av klima. Det vet alle bare er tull og tøys. Jeg syns, ærlig talt, at de kan holde seg for gode til ikke å skyve den typen vikarierende argumenter foran seg, men heller være ærlige om hva dette dreier seg om for dem.

Jeg syns også det kan være greit å nevne at vi har et enormt potensial for energisparing og energieffektivisering i vårt land. Det ble nevnt at vi skal få en petroleums- og energimelding til vinteren. Jeg syns det ville vært bra hvis vi kunne fått en kartlegging av potensialet for energieffektivisering der, noe bl.a. NVE har vært veldig aktive i å etterspørre.

Vi har ikke minst et kjempepotensial når det gjelder å vri forbruket bort fra el til oppvarming, slik at vi ikke sløser bort vår fineste vannkraft på å varme opp husene våre ved hjelp av strøm. Noen har påpekt at det er som å vaske garasjegalvet med femstjernes konjakk, og det syns jeg er en bra betegnelse.

Jeg syns også det er viktig å understreke at det jo bidrar til å holde nordmenn fast i en strømfelle, istedenfor at vi kan få billigere oppvarming hvis vi fikk opp et varmemarked. Det er også en del av bildet. Når vi diskuterer opprustning og utvidelse av vannkraftverk, synes jeg vi også skal ta med energieffektivisering og energisparing. Det bør vi gjøre i alle debatter som vi har om vårt forbruk. Nordmenn forbruker stadig mer av jordas ressurser, og det syns jeg fortjener oppmerksomhet.

Presidenten: Presidenten hørte mange uttrykk – som «frekkhet» og «tull og tøys» – som ikke er parlamentariske uttrykk.

Statsråd Terje Riis-Johansen [22:07:06]: Regjeringa er meget opptatt av å få fram fornybar og miljøvennlig energi.

Vannkraft er en velkjent og moden teknologi, og mesteparten av norsk elproduksjon er basert nettopp på vannkraft. Det er likevel et stort gjenværende potensial på om lag 35 TWh som ikke er vernet. Av dette er om lag halvparten småkraft. 7 TWh med vannkraftprosjekter er enten omsøkt eller meldt hos NVE, og i fjor gav NVE tillatelse til å bygge ut 1 TWh. Det viser hvilken stor interesse det er for småkraft, opprustning og utvidelse samt ny vannkraft.

Opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, som mye av dagens debatt handler om, utgjør et viktig element i nasjonens muligheter innenfor fornybar energi, og det er en sentral del av Regjeringas arbeid innenfor fornybarfeltet. Bedre utnyttelse av eksisterende vannkraftstasjoner og magasiner kan øke tilgangen på fornybar energi uten for store naturinngrep. Utvidelse av eksisterende magasiner kan også bidra til mer regulerbar elektrisitet, noe det må forventes å bli økt behov for i takt med utbygging av vindkraft og annen uregulert produksjon.

På oppdrag fra Olje- og energidepartementet gjennomfører NVE en rekke studier og prosjekter knyttet til opprustning og utvidelse. Dette inkluderer studier av barrierer og muligheter, oppdatering av det teknisk-økonomiske potensialet, markedet for effekt i Europa og identifisering av konkrete prosjekter som kan egne seg for effektkjøring. Miljøkonsekvenser av raske vannstandsendringer er også med.

NVE utarbeider også forslag til retningslinjer for revisjon av eldre konsesjoner. Som en del av dette vurderes mulighetene for å kombinere revisjon med opprustning og utvidelse. Slike fagutredninger belyser muligheter og peker på områder som myndighetene bør ta tak i.

Representantene Halleraker, Kristiansen og Sanner peker på skatteregler, konsesjonsbehandling og felles sertifikatmarked med Sverige som viktig for realisering av opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk.

I revidert nasjonalbudsjett for 2008 er det gitt en bred gjennomgang av incentivene til utvikling av fornybar energi, herunder de temaene som er nevnt av representantene.

Regjeringa er opptatt av å sikre at investeringsbeslutningene til kraftselskapene ikke påvirkes negativt av utforminga av skattesystemet. Etter at budsjettet for 2008 ble

framlagt, har Regjeringa foretatt en ny og grundig gjennomgang av dette spørsmålet. Dette resulterte i at Regjeringa i revidert nasjonalbudsjett framla forslag om at innslagspunktet for grunnrenteskatten heves til 5 500 kVA. Samtidig ble det sendt på høring forslag som vil fjerne et skattemessig hinder for opprustning og utvidelse.

Når det gjelder spørsmålet om risikopåslaget i renten for beregning av friinntekt, som er nevnt i debatten her, er det slik at endringene i grunnrenteskatten som ble innført i statsbudsjettet for 2008, medfører at kraftselskap nå får full sikkerhet for fradrag av negative grunnrenteskatteteposisjoner. Dagens grunnrenteskatt er nøytralt utformet og hindrer dermed ikke samfunnsøkonomisk lønnsomme utbygginger.

I revidert nasjonalbudsjett har Regjeringa fremmet forslag om økte bevilgninger til NVE for å styrke og effektivisere konsesjonsbehandlingen. Sammen med styrkingen av NVEs budsjett, som allerede lå inne i statsbudsjettet for 2008, innebærer det at NVEs kapasitet til konsesjonsbehandling økes med 50 pst. i løpet av inneværende år.

Samtidig som myndighetene arbeider med rammevilkår og utredninger, gis det tillatelser til en rekke prosjekter. Nest etter kraftledning er vannkraftsøknader gitt høyeste prioritet i NVE. Dette er i tråd med St.prp. nr. 1 for 2007–2008. I 2007 ble fem større opprustings- og utvidelsesprosjekter tilsvarende 350 GWh klarert for utbygging. Målet i kraftmengde utgjør dette om lag en tredjepart av alle tillatelser gitt til vannkraft i 2007.

Regjeringa er enig med representantene i at det er ønskelig og viktig med bedre bruk av eksisterende vannkraftverk. Komiteens behandling av representantforslaget viser at det er bred enighet om dette. I representantforslaget bes Regjeringa om å utarbeide en helhetlig strategi for hvordan potensialet for opprustning og utvidelse av vannkraftverk kan realiseres. Som jeg har redegjort for, gjøres det en betydelig innsats for å legge til rette for at gode opprustings- og utvidelsesprosjekter blir realisert. Regjeringa mener det er viktig med en fortløpende oppfølging med de til enhver tid aktuelle virkemidler.

Jeg kan ikke se at det derfor er behov for å gå veien om en egen strategi for opprustning og utvidelse. Men som det framgår av olje- og energiministerens brev til komiteen av 9. juni, vil opprustning og utvidelse bli et tema i den varslede energimeldingen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Terje Aasland (A) [22:12:39]: Jeg synes det har vært en grei debatt. Sånn sett tror jeg den kan være et godt grunnlag for å finne fram til gode resultater når vi skal behandle energi- og petroleumsmeldingen på et senere tidspunkt. Jeg synes likevel det er grunn til å reflektere over et par små ting av det som har vært framme i debatten.

Jeg har lyst til å kommentere at Fremskrittspartiet nå har gitt sin anerkjennelse og sin tiljubling til grønne sertifikater. Det er for så vidt veldig bra. Det er vi enige om i Stortinget at vi skal forsøke å få løst. Fremskrittspartiet

har etter mitt skjønn markedet som sin herre og mester. Det er da en litt underlig erkjennelse at markedet til de grader ikke har fungert når det gjelder å utløse nye investeringer innenfor kraftsektoren. Spesielt blir det viktig å reflektere over det Fremskrittspartiet faktisk sier, når de ønsker å inkludere store vannkraftverk i ordningen med grønne sertifikater samtidig som de nå har fremmet et forslag som er ganske så omfattende når det gjelder nye, store vannkraftutbygginger. Jeg sier bare dette som en parentes, for jeg synes det absolutt er god grunn til å reflektere litt over det.

I samme momentet kunne det vært interessant å høre representanten Halleraker si hvor langt Høyre er villig til å gå for å imøtekomme det som faktisk Fremskrittspartiet har tilkjennegitt, og som de har fremmet forslag om i denne salen, når det gjelder å sette i gang igjen utbygging av store, nye vannkraftanlegg i Norge. Høyre er veldig flinke til å poengtere Vefsna som løsningen på mye av kraftsituasjonen i Norge når det er energidebatter i denne salen.

Så helt til slutt: Det ble sagt av representanten Kvassheim at det skal ikke mye til for å glede de rød-grønne når det gjelder energi, og viser til at skattesystemet nesten ble satt i revers da vi fremmet revidert nasjonalbudsjett. Nei, vi er kommet lenger. Skattesystemet, slik som det nå er lagt opp, vil nettopp stimulere små og mellomstore selskaper til å investere i småkraft. Og det er der det største potensialet ligger. Derfor er det som nå er foreslått i revidert nasjonalbudsjett, et viktig steg i riktig retning for å få utløst mer av vannkraftpotensialet. Jeg synes det er grunnlag for å bemerke akkurat det.

Erling Sande (Sp) [22:15:21]: Dette har vore ein konstruktiv debatt, som har vist at vi vil i same retning. Men det må vere lov til å kommentere eit par av innlegga, og fyrst av alt innlegget til representanten Kvassheim frå Venstre.

Når ein høyrer Venstre i denne salen, er det ikkje måte på kor viktig det er å få fram ny energi og fornybar energi, og at Regjeringa må skunde seg for å få til dette fort. Men når ein kjem til dei enkelte prosjekta, står partiet Venstre i fyrste rekkje for å kjempe mot dei prosjekta som skal gje denne fornybare energien, anten det er småkraftverk rundt omkring i landet vårt, linjenett eller vindmøller. Til og med skogsvegar som gjer at vi kan få tilgang til meir bioenergi, er dei imot når det kjem til det enkelte prosjektet. Eg synest det er på høg tid at representanten Kvassheim innrømmer at Venstres politikk i desse enkelte prosjekta ikkje vil føre til meir fornybar energi, men at han vil føre til mindre produksjon av fornybar energi. Det er kanskje god naturvernpolitikk. Det er iallfall ikkje god miljøpolitikk.

Tord Lien (FrP) [22:16:51]: Jeg så meg nødt til å ta ordet etter at representanten Terje Aasland holdt sitt innlegg, for her blir det framstilt som om Fremskrittspartiet har en retorikk som baserer seg på at staten ikke skal delta i utviklingen av næringslivet og verdiskapingen i Norge. Slik er det ikke.

Markedet er i stand til å løse veldig mange av utfordringene i Norge. Når det gjelder kraftsituasjonen, er det slik at det er staten som eier en stor del av kraften. Det som ikke er eid av staten, er eid av andre offentlige aktører. Staten har også ansvaret for at kraften blir distribuert til aktørene som bruker den.

Så er det slik at vi har kommet i en situasjon der vi importerer betydelige mengder av kraft store deler av året. Det er kullkraft fra Europa. Det er ikke en situasjon vi kan være bekjent av. I framtiden vil eksport av vannkraft være en viktig inntektskilde for Norge. Det vil også være en viktig bidragsyter til norsk industri, som Arbeiderpartiet i den senere tid har blitt mindre og mindre bekymret for, og opptatt av. Det har jeg notert meg.

Denne saken handler ikke om utbygging av nye, store vannkraftanlegg. Det er åpenbart at det må vurderes veldig nøye. Det er store naturinngrep. Dette handler om opprusting og utvidelse, som i mange tilfeller representerer et mye mindre naturinngrep enn bygging av store vindmøllerparker rundt omkring, og bør og må inkluderes i en grønn sertifikatordning, ikke bare fordi inngrepene blir mindre med opprusting og utvidelse, men fordi man på denne måten får mange flere kilowatt-timer for hver krone man bruker.

Øyvind Halleraker (H) [22:19:10]: Jeg fikk en helt konkret oppfordring fra representanten Terje Aasland om hvor langt Høyre er villig til å gå i retning av Fremskrittspartiets holdning til spørsmålet om å bygge ut store vassdrag. Til det er å si at vi i første omgang kunne tenke oss å få tilslutning til en strategi som vi nettopp har fremmet forslag om her i dag. Det kunne være et viktig bidrag til å få anskueliggjort det som ligger i flertallets potensial. Det er fortsatt mulighet for det.

Jeg har en mistanke om at Aasland også hadde Kåre Willochs uttalelser og kronikker i tankene, som har vært omtalt fra denne talerstolen tidligere i kveld. Kåre Willoch er etter min mening en klok mann. Han påpeker at vi har et stort ansvar overfor våre klimaforpliktelser. Han påpeker også at siden de første verneplanene ble behandlet og vedtatt i dette hus, har vi fått en betydelig effektivisering og en teknologitviking innenfor vannkraftutbygging som er ganske enestående. Jeg refererte spesielt til et anlegg som ble ferdigstilt i fjor, som er et godt eksempel på det. Her får man til og med ryddet opp i gamle, stygge rørgater og får lagt ting i tunnel med moderne tunnelteknologi, får vekk store, stygge betonginstallasjoner og i stedet får bygd kraftstasjonen inn i fjell, får bygd om turbiner osv. Dette gjøres innenfor forsvarlige investeringsrammer der det fortsatt er god økonomi igjen til verdifull energi til fellesskapet.

Jeg er ikke så redd for det som jeg forstår at Aasland hentyder til. Snarere vil jeg henvise til den historiske erkjennelse som alltid har vært i store vannkraftutbygginger i denne sal. Det har vært helt andre partier som har samarbeidet for å få til gode løsninger innenfor vannkraftutbyggingen.

Gunnar Kvassheim (V) [22:21:43]: Det var et trykk

og et engasjement i Senterpartiets energipolitiske talsmanns innlegg som gjorde at det nærmest kunne minne om en jobbsøknad. Det er mulig det ikke var det.

Han tar feil, representanten Sande, når han sier av Venstre stemmer imot alle prosjekter. Vår deltakelse i Bondevik II-regjeringen viste at det var mulig å kombinere en mer offensiv politikk på dette området med en god vernepolitikk. Bondevik II-regjeringen fikk vedtatt verneplan for 50 vassdrag. Samtidig gikk man inn for regelendringer som gjorde det lettere for dem som skal bygge ut småkraftverk. Man gikk inn for skattelettelse som gjorde det lettere for dem om ville bygge ut småkraft. Og dette virker. Under Bondevik II-regjeringen ble det gitt tillatelse til større vannkraftutbygginger enn i de to foregående periodene som Arbeiderpartiet hadde styringen. Så Venstre i regjering betyr en kombinasjon av å stimulere gode energiprojekt og å ha en offensiv vernepolitikk. Jeg vil anbefale senterpartirepresentanten å studere nærmere denne muligheten for å satse på energipolitikk og god miljøpolitikk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11. (Votering, se side 3949)

Sak nr. 12 [22:23:16]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen utforme og implementere en standard for universell utforming av jernbanestasjoner som også ivaretar hensynet til andre togoperatører enn NSB AS.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3950)

Sak nr. 13 [22:23:20]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen stille krav om tilgjengelighet for alle gjennom universell utforming ved innkjøp av nye tog og ved oppgradering av eksisterende materiell gjennom statens rammeavtale med NSB og anbud innenfor togtrafikken.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3950)

Sak nr. 14 [22:23:23]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på

vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen ta en gjennomgang av alle prosjektene innenfor jernbanen og sørge for at disse oppfyller kravet om tilgjengelighet for alle gjennom universell utforming.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3950)

Sak nr. 15 [22:23:25]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at informasjon rettet mot allmennheten blir inkludert i betegnelsen fysiske forhold i § 9 Plikt til generell tilrettelegging.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3950)

Sak nr. 16 [22:23:27]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i arbeidsliv og utdanning blir omfattet av § 9 Plikt til generell tilrettelegging.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3950)

Sak nr. 17 [22:23:30]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at krav om universell utforming innarbeides i offentlige anbud.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3950)

Sak nr. 18 [22:23:34]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen om snarest å sikre at all film og alle TV-sendinger tekstes av hensyn til hørselshemmede.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3951)

Sak nr. 19 [22:23:36]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at glassflater på bygninger blir merket av hensyn til synshemmede innen 1. januar 2011.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3951)

Sak nr. 20 [22:23:38]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at fristen for universell utforming av nye bygninger fra 1. juli 2009 blir å anse som en eksakt frist.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3951)

Sak nr. 21 [22:23:41]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at muligheten til å påberope seg uforholdsmessig byrde utgår etter at tidsfrister for de enkelte kategorier av bygg, anlegg, uteområder, transport og IKT er satt og nådd. Tiltak i offentlig regi har i utgangspunktet ikke adgang til å påberope seg uforholdsmessig byrde.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3951)

Sak nr. 22 [22:23:44]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen utrede alternative finansieringsordninger og nivå for finansiell støtte til universell utforming av eksisterende bygg/anlegg og uteområder rettet mot allmennheten. Det forutsettes at støtteordningen ikke skal fullfinansiere tiltak og at det ikke skal iverksettes utbetalinger før de aktuelle virksomhetene bruker egne midler på tiltakene. Det forutsettes at støtteordningene ikke skal dekke kostnader til ordinært vedlikehold eller oppussing.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3951)

Sak nr. 23 [22:23:46]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at tidsfristen for universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) settes til 1. januar 2019.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3951)

Sak nr. 24 [22:23:49]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag slik at fristen for å tilrettelegge eksisterende bygg, anlegg og uteareal m.m. til universell utforming, settes til 2025.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3952)

Sak nr. 25 [22:23:52]

Forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som sikrer at arbeidsplasser for personer med nedsatt funksjonsevne tilrettelegges basert på støtteordninger finansiert av NAV.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3952)

Sak nr. 26 [22:23:55]

Forslag fra stortingsrepresentant Åse Gunhild Woie

Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at Norge snarest ratifiserer FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, og tilleggsprotokoll nr. 12 til Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) som omhandler diskriminering.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3952)

Sak nr. 27 [22:23:58]

Forslag fra stortingsrepresentant Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at det innføres én, allmenn tidsfrist for universell utforming av eksisterende bygninger lagt til 1. januar 2019.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3952)

Sak nr. 28 [22:24:02]

Forslag fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad på vegne av Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for en ordning hvor det gis dispensasjon fra vanlige avskrivningsregler og det gis mulighet til å utgiftsføre utgifter for universell utforming direkte over resultatregnskapet samme år opptil en fastsatt beløpsgrense på for eksempel 1 mill. kroner per år.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3952)

Sak nr. 29 [22:24:04]

Forslag fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad på vegne av Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at prinsippet om aktiviseringsplikt speilvendes, og at offentlige og private virksomheter må søke om unntak fra denne hvis kravet skal fravikes.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3952)

Sak nr. 30 [22:24:07]

Forslag fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad på

vegne av Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 68):

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at eksisterende bygg, anlegg og uteområder skal være universelt utformet fra 1. januar 2020. Eksisterende transportmidler skal være universelt utformet innen 1. januar 2025.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3953)

Sak nr. 31 [22:24:10]

Forslag fra stortingsrepresentant Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 11. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 63):

«Stortinget ber Regjeringen utrede obligatorisk borgerlig vigsel og komme tilbake til Stortinget med dette.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3953)

Sak nr. 32 [22:24:14]

Forslag fra stortingsrepresentant Trond Lode på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og seg selv oversendt fra Odelstingets møte 11. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 63):

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det legges til rette for at helsepersonell som av samvittighetsgrunner ønsker det i enkelttilfeller, skal kunne fritas fra å utføre eller assistere ved assistert befruktning.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3953)

Sak nr. 33 [22:24:17]

Forslag fra stortingsrepresentant Olemic Thommessen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 11. juni 2008 (jf. Innst. O. nr. 61):

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å gi selvstendig næringsdrivende, uavhengig av om tilleggsforsikring er tegnet, rett til:

– 100 pst. dekning av omsorgspenger fra 1. dag (inntil 6 G)

– 100 pst. dekning av pleiepenger og opplæringspenger (inntil 6 G).»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3953)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1–33.

Siden presidenten har deltatt i debatten tidligere i dag, vil presidenten be om Stortingets tilslutning til at vi fraviker § 35 fjerde ledd i forretningsordenen, slik at presidenten likevel kan lede møtet. Jeg ser at man ikke direkte tar bølgen for det, men det er iallfall vedtatt. (Muntherhet i salen)

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:63 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Jan Tore Sanner om å sikre klarere og bedre mindretallsrettigheter i forretningsordenen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram 11 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Signe Øye på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 8 og 9, fra Per Ove Width på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 10, fra Jan Petersen på vegne av Høyre
- forslag nr. 11, fra Odd Einar Dørum på vegne av Venstre og Kristelig Folkeparti

Forslag nr. 10, fra Høyre, tas opp til votering.

Forslaget lyder:

«Stortinget slutter seg til Forsvarets fremtidige styrkestruktur som beskrevet i proposisjonens tabell 6.6, med unntak av antall HV-distrikter, dog slik at det bygges opp en 4. bataljon under Hæren i perioden. Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å iverksette endringene.»

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 88 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.35.17)

Presidenten: Forslag nr. 11, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget slutter seg til Forsvarets fremtidige styrkestruktur som beskrevet i proposisjonens tabell 6.6, med unntak av antall HV-distrikter. Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å iverksette endringene.

Det er et siktemål å bygge opp en fjerde bataljon under Hæren. Regjeringen bes komme tilbake til en opptrappingsplan for dette.»

Høyre har varslet at de ønsker å støtte forslaget subsidiært.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 75 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.35.50)

Presidenten: Forslagene nr. 8 og 9, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å gjennomføre en evaluering av ordningen med integrert departement og forsvarsledelse.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget slutter seg til Forsvarets styrkestruktur, og at det bygges opp en 4. bataljon under Hæren i perioden. Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å iverksette endringene.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.36.07)

Presidenten: Når det gjelder forslagene nr. 1–7, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil presidenten først la votere over forslag nr. 2, siden det under debatten tidligere i dag ble ytret ønske om det. Forslag nr. 2 lyder:

«Forsvarets fellesoperative hovedkvarter og Landsdelskommando Nord-Norge legges ned. Det opprettes et samlet Forsvarets operative hovedkvarter på Reitan ved Bodø.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 51 stemmer for og 37 stemmer mot forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

(Voteringsutskrift kl. 22.36.48)

Gunnar Kvasheim (V) (fra salen): Jeg tror vi må ta voteringen om igjen.

Presidenten: Da tar vi voteringen om igjen.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 57 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.37.27)

Presidenten: Da votes det over de øvrige forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Generalinspektørene og deres stabsfunksjoner lokaliseres i tilknytning til forsvarsgrenenes virksomhet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Olavvern legges ned.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Utdanningsvirksomheten ved KNM Harald Haar-
fagre legges ned. Sjøforsvarets rekruttutdanning flyttes
til Bergen. Madla leir legges ned.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Luffforsvarets rekruttutdanning flyttes til Kjevik.»

Forslag nr. 6 lyder:

«HV-distrikt 07 og 08 nedlegges og erstattes av et
distrikt omfattende Aust-Agder, Vest-Agder og Rogal-
land fylker med distriktsstab i Vatneleiren, Sandnes.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Heimevernets utdanningsvirksomhet på Værnes
legges ned.»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstre-
parti ble bifalt med 53 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.37.52)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget slutter seg til Forsvarets fremtidige styrke-
struktur som beskrevet i proposisjonens tabell 6.6. For-
svarsdepartementet gis fullmakt til å iverksette endringene.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har
varslet at de vil stemme imot.

Jan Sahl (KrF) (fra salen): Kristelig Folkeparti også.

Presidenten: – og Kristelig Folkeparti.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 51 mot 48 stem-
mer.

(Voteringsutskrift kl. 22.38.23)

Presidenten: Det vil så bli votert over romertallene II,
VI, VII og IX.

Komiteen hadde innstilt:

II

Jegerutdanningen ved Porsangermoen flyttes til Setermo-
en i Indre Troms.

VI

Sola flystasjon legges ned.

VII

HV-distrikt 17 og 18 nedlegges og erstattes av et dis-
trikt som omfatter hele Finnmark fylke med distriktsstab
på Porsangermoen, Porsanger.

IX

Bømoen leir legges ned.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil
stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 79 mot 23 stem-
mer.

(Voteringsutskrift kl. 22.38.44)

Presidenten: Det vil så bli votert over de øvrige
romertall.

Komiteen hadde innstilt:

III

Befallsskolen for Sjøforsvaret flyttes til Bergen.

IV

335 skvadron videreføres på Gardermoen.

V

334 skvadron, 337 skvadron og 339 skvadron organi-
seres under en felles ledelse på Bardufoss flystasjon.

VIII

Kommandantskapet på Kongsvinger festning overføres
kommandomessig fra Opplandske Heimevernsdistrikt 05
til Forsvarsstaben.

X

Gjeldende befalsordning justeres i henhold til prinsip-
pene i proposisjonens kapittel 8.4.2.1.

XI

Stortinget ber Regjeringen fremme en egen sak om
de behov, konsekvenser og løsninger som er knyttet til
personell som deltar i utenlandsoperasjoner.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2008
kan

- starte opp nye investeringsprosjekt, inkludert større ei-
gedoms-, bygge- og anleggsprosjekt, omtala i kapit-
tel 2 *Nye prosjekt for godkjenning* i den framlagde
proposisjonen, innanfor dei oppgjevne kostnadsram-
mene, og
- endre tidlegare vedtekne prosjekt, omtala i kapittel 3
Tidlegare vedtekne prosjekt i den framlagde propo-
sisjonen, innanfor dei oppgjevne kostnadsrammene.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2008 blir det gjort følgjande end-
ringar:

Kap	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
450	1	Sivile vernepliktige Driftsutgifter, blir auka med frå kr 95 746 000 til kr 98 036 000	2 290 000
1719	1	Felles utgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet Driftsutgifter, blir auka med frå kr 360 594 000 til kr 360 657 000	63 000
1720	1	Felles leing og kommandoapparat Driftsutgifter, blir auka med frå kr 1 715 390 000 til kr 1 715 563 000	173 000
1725	1	Fellesinstitusjoner og -utgifter under FST Driftsutgifter, blir auka med frå kr 2 240 018 000 til kr 2 241 044 000	1 026 000
1731	1	Hæren Driftsutgifter, blir auka med frå kr 3 930 211 000 til kr 3 942 704 000	12 493 000
1732	1	Sjøforsvaret Driftsutgifter, blir auka med frå kr 2 814 073 000 til kr 2 817 472 000	3 399 000
1733	1	Luftforsvaret Driftsutgifter, blir auka med frå kr 3 416 192 000 til kr 3 418 653 000	2 461 000
1734	1	Heimevernet Driftsutgifter, blir auka med frå kr 1 077 307 000 til kr 1 079 874 000	2 567 000
1740	1	Forsvarets logistikkorganisasjon Driftsutgifter, blir auka med frå kr 2 447 394 000 til kr 2 451 022 000	3 628 000
1790	1	Kystvakten Driftsutgifter, blir auka med frå kr 859 463 000 til kr 860 446 000	983 000
1795	1	Kulturelle og allmenntilgjengelege formål Driftsutgifter, blir auka med Frå kr 221 909 000 til kr 221 922 000	13 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2008 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
2711		Diverse tiltak i spesialisthelsetenesta	
	70	Refusjon spesialisthjelp blir auka med frå kr 1 065 000 000 til kr 1 125 000 000	60 000 000
	71	Refusjon psykologhjelp blir auka med frå kr 167 000 000 til kr 177 000 000	10 000 000
2755		Helseteneste i kommunane	
	62	Tilskot til fastlønsordning fysioterapeutar, kan nyttast under post 71, blir auka med frå kr 210 000 000 til kr 215 000 000	5 000 000
	70	Refusjon allmennlegehjelp blir auka med frå kr 2 551 000 000 til kr 2 741 000 000	190 000 000
	71	Refusjon fysioterapi, kan nyttast under post 62, blir auka med frå kr 1 493 000 000 til kr 1 573 000 000	80 000 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

*Votering i sak nr. 6***Presidenten:** Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Vigdis Giltun på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Laila Dævøy på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre

Under debatten er forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, omgjort til et oversendelsesforslag. Forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å legge til rette for å utarbeide undervisningsmateriell med fokus på menneskerettigheter til bruk for helsepersonell innenfor omsorg for demente, psykisk utviklingshemmede og psykisk syke.»

Presidenten vil foreslå at dette forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen starte arbeidet med en rettighetslov som innebærer avskaffelse av bruk av tvang og makt overfor personer med psykiske lidelser, og som sikrer at slike virkemidler kun benyttes som nødverge og nødrett slik som i samfunnet ellers.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.40.26)

Presidenten: Forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en handlingsplan for å redusere tvangsbruk innenfor psykisk helsevern. Handlingsplanen bør inneholde oppfølging av opptrappingsplanen for psykisk helse, og klargjøre hvor i helsetjenesten tilgjengelige ressurser skal nyttes. Handlingsplanen bør redegjøre for hvordan det enkelte helseforetak, i samarbeid med kommunehelsetjenesten, kan ta i bruk metoder som erfaringsmessig har redusert bruk av tvang. Forpliktende samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten bør vurderes.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Vigdis Giltun (FrP) (fra salen): Vi støtter forslaget.**Presidenten:** Fremskrittspartiet vil stemme for forslag nr. 3.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:98 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim, Gunvald Ludvigsen og Vera Lyskløtt om en handlingsplan for å redusere tvang innen psykisk helsevern – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 69 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.41.20)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Robert Eriksson satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslag nr. 1 lyder:

«I
Grunnbeløpet i folketrygden settes til 71 189 kroner med virkning fra 1. mai 2008.

II

Særtillegget i folketrygden økes til 100 pst. av grunnbeløpet med virkning fra 1. mai 2008.

III

I statsbudsjettet for 2008 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
660		Krigspensjon	
	70	Tilskott, militære, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 215 000 000 til kr 224 000 000	9 000 000
	71	Tilskott, sivile, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 517 500 000 til kr 540 500 000	23 000 000
664		Pensjonstrygda for sjømenn	
	70	Tilskott, blir auka med frå kr 594 000 000 til kr 647 000 000	53 000 000
666		Avtalefesta pensjon	
	70	Tilskott, blir auka med frå kr 1 075 000 000 til kr 1 122 000 000	47 000 000
2620		Stønad til einsleg mor eller far	
	70	Overgangsstonad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 2 110 000 000 til kr 2 202 000 000	92 000 000
2652		Medisinsk rehabilitering mv.	
	70	Rehabiliteringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 8 235 000 000 til kr 8 595 000 000	360 000 000
2653		Ytingar til yrkesretta attføring	
	70	Attføringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 9 413 000 000 til kr 9 824 000 000	411 000 000
2655		Uførheit	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 17 950 000 000 til kr 18 967 000 000	1 017 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 27 510 000 000 til kr 29 626 000 000	2 116 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 420 000 000 til kr 2 202 000 000	600 000 000
	73	Førebels uførepensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 240 000 000 til kr 250 000 000	10 000 000
	74	Tidsavgrensa uførestønad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 7 385 000 000 til kr 7 708 000 000	323 000 000
	76	Yrkesskadetrygd, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 70 000 000 til kr 73 000 000	3 000 000
2670		Alderdom	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 38 425 000 000 til kr 40 792 000 000	2 367 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 58 000 000 000 til kr 60 533 000 000	2 533 000 000
	72	Ventetillegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 56 000 000 til kr 58 000 000	2 000 000
	73	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 4 620 000 000 til kr 6 754 000 000	283 000 000
2680		Ytingar til gjenlevande ektefellar	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 255 000 000 til kr 1 310 000 000	55 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 070 000 000 til kr 1 117 000 000	47 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 63 000 000 til kr 102 000 000»	39 000 000

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2009 fremme de nødvendige lovendringsforslag for å nå målet om 100 pst. grunnpensjon til gifte/samboende pensjonister i løpet av 3 år.»

Det vil bli votert alternativt mellom disse forslagene og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

I

Grunnbeløpet i folketrygda blir sett til 70 256 kroner med verknad frå 1. mai 2008

II

Særtillegget i folketrygda, ordinær sats, blir sett til 94 pst. av grunnbeløpet med verknad frå 1. mai 2008.

III

I statsbudsjettet for 2008 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
660		Utgifter	
		Krigspensjon	
	70	Tilskott, militære, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 215 000 000 til kr 218 000 000	3 000 000
	71	Tilskott, sivile, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 517 500 000 til kr 525 500 000	8 000 000
664		Pensjonstrygda for sjømenn	
	70	Tilskott, blir auka med frå kr 594 000 000 til kr 636 000 000	42 000 000
666		Avtalefesta pensjon	
	70	Tilskott, blir auka med frå kr 1 075 000 000 til kr 1 112 400 000	37 400 000
2620		Stønad til einsleg mor eller far	
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 2 110 000 000 til kr 2 183 000 000	73 000 000
2652		Medisinsk rehabilitering mv.	
	70	Rehabiliteringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 8 235 000 000 til kr 8 518 000 000	283 000 000
2653		Ytingar til yrkesretta attføring	
	70	Attføringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 9 413 000 000 til kr 9 736 000 000	323 000 000
2655		Uførheit	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 17 950 000 000 til kr 18 567 000 000	617 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 27 510 000 000 til kr 28 642 000 000	1 132 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 420 000 000 til kr 1 707 000 000	287 000 000
	73	Førebels uførepensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 240 000 000 til kr 248 000 000	8 000 000
	74	Tidsavgrensa uførestønad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 7 385 000 000 til kr 7 639 000 000	254 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	76	Yrkeskadetrygd, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 70 000 000 til kr 72 000 000	2 000 000
2670		Alderdom	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 38 425 000 000 til kr 39 745 000 000	1 320 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 58 000 000 000 til kr 59 993 000 000	1 993 000 000
	72	Ventetillegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 56 000 000 til kr 58 000 000	2 000 000
	73	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 4 620 000 000 til kr 5 425 000 000	805 000 000
2680		Ytingar til gjenlevande ektefellar	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 255 000 000 til kr 1 298 000 000	43 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 070 000 000 til kr 1 107 000 000	37 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 63 000 000 til kr 88 000 000	25 000 000

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 81 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.41.51)

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten har Robert Eriksson satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2009, utarbeide nasjonale retningslinjer for kvalitet og kvantitet for TT-ordningen, og foreslå en finansieringsordning som sikrer TT- ordning i tråd med de nasjonale retningslinjer.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:85 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Kenneth Svendsen og Kari Kjønås Kjos om nasjonale retningslinjer for kvalitet og kvantitet i TT-ordningen, og en finansieringsordning som sikrer TT- transport i tråd med retningslinjene – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 81 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.42.40)

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Øyvind Halleraker på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 2–4, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes først over forslagene fra Fremskrittspartiet. Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om etablering av et system for klassifisering av det nasjonale vegnettet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om å utvide vegtrafikkloven til å omfatte bestemmelser om juridisk ansvar for vegholder.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om etablering av tilsyn med ansvar for virksomheten innenfor alle transportsektorene samordnet med eksisterende Statens jernbanetilsyn og Luftfartstilsynet.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.43.12)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette et frittstående vegtilsyn.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 71 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.43.32)

Komiteen hadde innstilt:

St.prp. nr. 45 (2007–2008), sak 2.1 System for styring og rapportering i Statens vegvesen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Jan Sahl på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 4, fra Jan Sahl på vegne av Kristelig Folkeparti

Det voteres først over forslag nr. 4, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at kommunene får et tydeligere lovforankret ansvar for bedre tilrettelegging for syklistene, blant annet gjennom spesifiserte krav til sammenhengende sykkelveier, og å legge dette frem for Stortinget på en god måte.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 97 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.44.18)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1–3, fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram en egen handlingsplan med forslag til tiltak for bedre tilrettelegging for syklistene i byer og tettsteder.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etablere en statlig støtteordning for kommuner og fylkeskommuner, etter modell fra den statlige belønningsordningen for kollektivtrafikk, med formål å stimulere til at flere reisende kan velge sykkel som fremkomstmiddel.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre regelverket i statens regler for kjøregodtgjørelse, slik at godtgjørelse for bruk av sykkel i tjenestereiser blir gjeldende fra første kilometer slik det gjelder for bruk av bil til tjenestereiser.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 91 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.44.38)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:121 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Sahl, Laila Dåvøy og Line Henriette Holten Hjemdal om bedre tilrettelegging for syklistene i byer og tettsteder – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten har Tord Lien satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for hvordan potensialet for opprustning og utvidelse av vannkraftverk kan realiseres, og legge denne frem for Stortinget innen utgangen av 2008.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:99 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Ivar Kristiansen og Jan Tore Sanner om strategi for økt opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 66 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.45.42)

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen utforme og implementere en standard for universell utforming av jernbanestasjoner som også ivaretar hensynet til andre togoperatører enn NSB AS.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 55 mot 48 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.46.09)

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen stille krav om tilgjengelighet for alle gjennom universell utforming ved innkjøp av nye tog og ved oppgradering av eksisterende materiell gjennom statens rammeavtale med NSB og anbud innenfor togtrafikken.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 54 mot 49 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.46.30)

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen ta en gjennomgang av alle prosjektene innenfor jernbanen og sørge for at disse oppfyller kravet om tilgjengelighet for alle gjennom universell utforming.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 54 mot 49 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.46.52)

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at informasjon rettet mot allmennheten blir inkludert i betegnelsen fysiske forhold i § 9 Plikt til generell tilrettelegging.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.47.13)

Votering i sak nr. 16

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i arbeidsliv og utdanning blir omfattet av § 9 Plikt til generell tilrettelegging.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 54 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.47.32)

Votering i sak nr. 17

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at krav om universell utforming innarbeides i offentlige anbud.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.47.53)

Votering i sak nr. 18

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen om snarest å sikre at all film og alle TV-sendinger tekstes av hensyn til hørselshemmede.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 54 mot 49 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.48.16)

Votering i sak nr. 19

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at glassflater på bygninger blir merket av hensyn til synshemmede innen 1. januar 2011.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.48.37)

Votering i sak nr. 20

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at fristen for universell utforming av nye bygninger fra 1. juli 2009 blir å anse som en eksakt frist.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 68 mot 36 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.48.58)

Votering i sak nr. 21

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at muligheten til å påberope seg uforholdsmessig byrde utgår etter at tidsfrister for de enkelte kategorier av bygg, anlegg, uteområder, transport og IKT er satt og nådd. Tiltak i offentlig regi har i utgangspunktet ikke adgang til å påberope seg uforholdsmessig byrde.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 68 mot 34 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.49.16)

Votering i sak nr. 22

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen utrede alternative finansieringsordninger og nivå for finansiell støtte til universell utforming av eksisterende bygg/anlegg og uteområder rettet mot allmennheten. Det forutsettes at støtteordningen ikke skal fullfinansiere tiltak og at det ikke skal iverksettes utbetalinger før de aktuelle virksomhetene bruker egne midler på tiltakene. Det forutsettes at støtteordningene ikke skal dekke kostnader til ordinært vedlikehold eller oppussing.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 74 mot 30 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.49.36)

Votering i sak nr. 23

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at tidsfristen for universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) settes til 1. januar 2019.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 74 mot 30 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.49.58)

Votering i sak nr. 24

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag slik at fristen for å tilrettelegge eksisterende bygg, anlegg og uteareal m.m. til universell utforming, settes til 2025.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.50.22)

Votering i sak nr. 25

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som sikrer at arbeidsplasser for personer med nedsatt funksjonsevne tilrettelegges basert på støtteordninger finansiert av NAV.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.50.41)

Votering i sak nr. 26

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at Norge snart ratifiserer FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, og tilleggsprotokoll nr. 12 til Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) som omhandler diskriminering.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 91 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.51.01)

Votering i sak nr. 27

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen om å sikre at det innføres én, allmenn tidsfrist for universell utforming av eksisterende bygninger lagt til 1. januar 2019.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 97 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.51.22)

Votering i sak nr. 28

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad på vegne av Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for en ordning hvor det gis dispensasjon fra vanlige avskrivningsregler og det gis mulighet til å utgiftsføre utgifter for universell utforming direkte over resultatregnskapet samme år opptil en fastsatt beløpsgrense på for eksempel 1 mill. kroner per år.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 97 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.51.42)

Votering i sak nr. 29

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad på vegne av Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at prinsippet om aktiviseringsplikt speilvendes, og at offentlige og private virksomheter må søke om unntak fra denne hvis kravet skal fravikes.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 97 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.52.00)

Votering i sak nr. 30

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad på vegne av Venstre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at eksisterende bygg, anlegg og uteområder skal være universelt utformet fra 1. januar 2020. Eksisterende transportmidler skal være universelt utformet innen 1. januar 2025.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.52.18)

Votering i sak nr. 31

Presidenten: Det blir votert over forslag fra stortingsrepresentant Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 11. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen utrede obligatorisk borgerlig vigsel og komme tilbake til Stortinget med dette.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 53 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.52.44)

Votering i sak nr. 32

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Trond Lode på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og ham selv oversendt fra Odelstingets møte 11. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det legges til rette for at helsepersonell som av samvittighetsgrunner ønsker det i enkelttilfeller, skal kunne fritas fra å utføre eller assistere ved assistert befruktning.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Trond Lode ble bifalt med 56 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.53.13)

Votering i sak nr. 33

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Olemic Thommessen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 11. juni 2008:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å gi selvstendig næringsdrivende, uavhengig av om tilleggforsikring er tegnet, rett til:

- 100 pst. dekning av omsorgspenger fra 1. dag (inntil 6 G)
- 100 pst. dekning av pleiepenger og opplæringspenger (inntil 6 G).»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.53.44)

Sak nr. 34 [22:53:56]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 22.54.
